

COMMUNITY LIBRARY

3 2301 00190856 9

Digitized by the Internet Archive
in 2025

VADMELSFOLK

JEPPE AAKJÆR

VADMELSFOLK

HEDEFORTÆLLINGER

TREDIE OPLAG

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
KØBENHAVN OG KRISTIANIA

1917

Copyright 1917
by
Jeppe Aakjær

FR. BAGGES KGL. HOFBOGTRYKKERI
KØBENHAVN

INDHOLD

	Pag.
Fortale	7
Mens Pølsen koger	9
Jens Tanderup	33
Frederik Tapbjergs Plovilde	59
Bakgaarden og dens Beboere	80
I Daalum Mølle	122
Ene	157

FORTALE

DE Typer og Tilstande, jeg har forsøgt at tegne i denne Bog, er vel nu *til Dels* fulgte til Graven. Mens saaledes æ *Kjæltringer* gik i Flokke ud og ind af mit Barndomshjem, er de i vore Dage maaske endnu sjældnere end Urhanen.

Dermed vil jeg dog nødig ha' min Bog nedsat til *kun* at angaa en svunden Tid. Det centrale i dens Skildringer vil endnu ha' Gyldighed, og det væsentligste af, hvad der her fortælles om Livet og Sæderne i disse bortgjemte Egne, vil den Dag i Dag kunne møde enhver, der vil være over at søge det, og især *den*, der hellere gaar ad Stien end ad den gruslagte Vej.

Som Bondeskildrer har jeg selvfølgelig ikke kunnet undgaa al Brug af Dialekt, men jeg har anstrengt mig for at gjøre Læseren saa faa Knuder som muligt ved gjennem Stavningen at føre *Fjandboens* Maal saa nær op ad Skriftsproget som muligt.

Derved har jeg naturligvis paadraget mig *de* Cimbrers Foragt, hvis Galde kommer i rytmisk Svingning blot de ser et „paa“ for et „po“ eller et „saa“ for et „so“.

Men jeg har troet at maatte tage disse ærede samtidiges Vrede paa mig, for ikke at give de uskyldige udi Retskrivningen altfor mange benbrækkende Bogstaver at stumle over.

Jebjerg Mejeri, den 10. Septbr. 1900.

JEPPE AAKJÆR.

MENS PØLSEN KOGER

DET var en Fornøjelse at se, hvor Thøger Stiens Julegris trivedes Dag for Dag. I bæverende Flommer laa Flæsket den hen ad Siderne eller skjød frem i Poser mellem Ørerne, og de smaa søvnige Øjne forsvandt bogstavelig i Fedt som et Par indbagte Mandler i Dejg, der er i Færd med at løftes.

Men det var ogsaa helt ukristeligt, som det Svinebæst kunde æde.

Ingen andre end sig selv betroede Konen til at fodre den, og hendes Forplejning var noget, der havde baade Art og Skik.

Mindst ti Gange i Døgnet tridsede hun over Stenene hen til Svinestien, belæsset med Lækkerbidske-ner til Grisemor.

Snart var det et Fad Kartoffelpølling fra Middagsbordet, snart en Slant Mælk, som hun havde knebet fra Kalvenes Frokost.

For Sidsel Mari gjorde sig ikke ringeste Samvittighed af, hvor hun huggede det, blot det kom hendes Yndling til Gode.

Men naar hun havde været paa Rov omkring i Laden for at samle ind til Fedtklumpen og endog-

saa havde forgrebet sig paa saa helligt et Kar som Hestenes Foderkop, saa kunde det hænde, at Manden sprang op og bandede haardeligen over „den Satans Fyldebøtte“, der laa der og aad alt det, Smaakreaturerne og dens øvrige Medbæster skulde trives af, thi Klumpens Trug var justement lig *det* mytologiske Kar, der aldrig løb over, hvor meget man end slog i det.

Med et vist hævnsygt Velbehag saa Thøger da ofte i Aanden det fede Bæst ligge med en alenlang Kniv i Nakken.

Men Sidsel Mari lod sig ikke afskrække af nok saa mange onde Ord, naar det gjaldt Grisemor, men styrtede uforstyrreligt sine Strippers Indhold ned i det bundløse Trug, saa Mask og Skrælling strittede alenhøjt i Vejret.

Bagefter rørte hun det rundt med den bare Næve for end yderligere at forhøje det forædte Dyrs Velbehag.

Saa snart Fedtklumpen hørte det plaske i Truget, rejste den Ørerne en lille Kjende fra Halmen og skelede med sine onde indbagte Øjne hen til Madmoderen, som vilde den sige:

„Uf! Har en dig nu igjen! Kunde du ikke vide, at jeg sov!“

Men Sidsel Mari rørte vedblivende rundt i Ædet med sin røde Næve og frembragte samtidig nogle smaskende, kysselignende Tungelyd for at hidlokke Bæstet, og omsider trillede saa Fedtklumpen modstræbende hen til Truget og slubrede dets Indhold i sig med Rynker paa Næsen og en livstræt Krølle paa Halespidsen.

Saadan gik Dagene til Ugen ind under Jul.

Da antog Begivenhederne en for Fedtklumpen saare uheldig Vending.

En graa Decembermorgen indfandt tre haandfaste

Mænd, udstyrede med Reb og andre mistænkelige Redskaber, sig i Grisens Pindebøvl og rev den ud af sin Drømmetilværelse ved et let Fodspark i dens af Fedt bævrende Bagdel.

Grisen rejste sig med Anstrengelse halvt op paa Enden og saa med det onde Blik paa sine Forstyrre-
rere, der anførtes af ingen ringere end dens Mad-
mor, som svang en Lygte over dens Hoved.

Under Puf og Raab trilledes den ud i den brand-
mørke Gaard.

Det var hundekoldt.

En skarp Frost havde længe knuget Egnen. Der
sad endnu Tjel¹⁾ i Jorden, men det sidste Døgns
Tid havde det tøet, saa Gaarden stod fuld af Kvad-
der²⁾.

Raa og fugtmættet kom Blæsten ind over de dryp-
pende Tage og svøbte sig om Grisens Skind, saa
det svirpede den i Børsterødderne.

Da skjønnede Staklen, at den var forraadt, løftede
sin Tryne og peb. Men al Modstand til Trods stød-
tes den over det høje Dørtræ ind til Bryggerset.

Her bandtes den som en Forbryder paa et om-
vendt Bryggekar, hvor den — efter at være klippet
i Nakken med en stor Uldsaks og stukket i det
saaledes friserede Sted — opgav sin Aand under
hjerteskjærende Vræl.

Den Dag, Grisen slagtedes, regnedes af Børnene
for en enestaaende Festdag.

De største havde hos Moderen opnaaet Tilladelse

¹⁾ Frost.

²⁾ Snøelte.

til at blive fra Skole, og saa snart de første skingre Hyl hørtes fra det mørke Gaardsrum, slog ethvert Barn, stort som lidet, et Par lysvaagne Øjne op, rejste sig i de mørke Senge med et Ryk, strakte Halsene ud over Stokken og lyttede i Spænding til Nattens Tummel.

Og skjønt de intet kunde se uden Lygtelysets rødlige Flakken hen over Loftsfjælene, kunde de lytte sig til det alt sammen.

De kunde maale Grisens Modstand ved Mændenes Raaben, ved Træskoenes Skramlen og Grisens stærkere eller svagere Hyl.

De saa i Tanken det hele Billede: Hovedfiguren, Fedtklumpen, der vraltede stridig paa ømme Fødder hen over de vaade Sten; Mændene, der gik tæt ind paa den og skjød efter eller vred den i Halen, og Moderen foran med Lygten og Melkoppen, hvormed hun ledede Staklen i Fordærvelse.

Spændingen steg og steg, alt efter som den blodige Handling udfoldede sig. Fra det Øjeblik, da Grisen havde betraadt Bryggerset, blev det vanskeligere at følge Begivenhederne.

De mindre Børn, der hellere vilde slaa en gemytlig Sladder af og hellere tale om Grise i Almindelighed end holde sig strengt til det foreliggende Tilfælde, fik af de større en bestemt Anmodning om at „holde Kjæft“.

Samtalen indskrænkede sig derefter for de mindres Vedkommende til en kort Meningsudveksling under Dynen, mens Jens, en Dreng paa 12 Aar, holdt de mindre i Aande med Kampens Enkeltheder.

„Hør!“ udbryder han. Og hele Forsamlingen sidder med vidtskilte Læber og lytter mod Døren, hvorigjennem der trænger en vild Strudjen, dæmpede Træskotramp, fjerne Hvin og Kamptummel.

„Nu blev den lagt paa Karret! Saa skal den stikkes.“

„Hvad skal den stikkes med?“ spørger en enfoldig Sjæl.

„Med en Kniv naturligvis.“

„Gjør *det* ondt?“ spørger den enfoldige videre.

„Pø!“ Jens vil ikke spille et Ord mere paa saadant et Pattebarn.

„Hvor lang er den Kniv?“ spørger en anden, der nok kan lide at dvæle lidt ved dette Mordvaaben.

Skjønt Jens ogsaa fandt dette Spørgsmaal ret tombet, kunde man dog være bekjendt at svare paa det.

„Kjender du ikke Stikkniven? Saa du ikke, at Far og jeg i Gaar stod og stjenned¹⁾ den?“

Den spørgende havde ikke gjort denne lagttagelse.

Ja, naar man udviste en saa grov Ligegyldighed for de vigtigste Ting her i Livet, kunde Jens ikke indlade sig paa en nøjere Forklaring.

„Ellers var Kniven omtrent *saa* lang, om du vil ved'et!“ Han rakte sin Arm i Vejret.

„Ubav!“ raabte den spørgende og trak sig gysende ned under Dynen.

„Nu stikker de den. Hør! Hør!“

Nogle Helvedes Hyl gennemskar Mørket og de to Døre.

Nu svælgede man i blodige Syner oppe i Alkovene og nede i Slagsengene.

Jens fortalte en Historie om en Gris, der i sidste Øjeblik havde sprængt sine Baand og var styrtet ud i Gaarden med Kniven i Nakken og væltede Flokke af bomstærke Mænd, før den blev paagreben og kværket.

¹⁾ hvæsset.

Og den Historie var sand, for Jens havde selv hørt den af en af Skolekammeraterne.

En lille Purk begyndte nu at græde og te sig bange.

„Er du taabelig,“ sa' Jens.

„Tror du, Grisen kan komme herind.“

Den lille havde vel ikke anset det for ganske usandsynligt.

Men efterhaanden, som Grisens Jammer blev tyndere og tyndere for omsider aldeles at ophøre, forsvandt enhver Skygge af Ængstelse for en almindelig ubestemt Glæde over, at Grisen overhovedet var hjulpen over i en anden Tilværelse.

Til denne Bevidsthed knyttede enhver især en Række personlige Forventninger, hvoraft et Par af de haandgribeligste hed: Fedtegrever og — sort Pølse.

For gjensidigt at styrke hinanden i disse Forhaabninger fandt man paa at lave en større Sammenlutning, saa Beboerne af Slagsengene kom op i Alkoverne, og disses Indhold atter udtømtes i den brede og forladte Ægteseng.

Denne fik derved et Udseende som en kæmpe-mæssig Gaaserede med udrugede Gjæslinger, som Moderen et Øjeblik har forladt.

Her fejrede man nu en vild Basseralle til Ære for den slagtede; de mindre havde valgt det Parti at staa paa Hovedet midt i Dynerne, mens de større med hinanden ved Hænderne dansede omkring dem, saa Stumpskjorterne hoppede op og ned som smaa hvide Lammehaler, mens den hele Bande sang af fuld Hals:

„Vi — skal — ha' —

sorte Pølser, sorte Pølser, sorte Pølser.“

Imens gik Tingene deres ubønhørlige Gang i Bryggerset, hvor den afsjælede Gris laa paa en Stige med en drabelig Flænge bag Ørerne, mens travle Skygger med en Kniv i den ene Haand og en dryppende Væge i den anden hvirmede omkring den.

Naar Sidsel Mari dyppede sin Øse i den store Grubekjedel og lod det skoldende Vand risle ud over Grisens pumrede Flanker for at løsne Børsterne, fik det hele et spøgelseagtigt Udseende, idet de tunge Dampe skjulte Mændene for hverandre, mens Praasene lyste med et uldent Skjær som gennem Horn.

Ind imellem lød der saa en Forbandelse fra en, der i Tumlen og Taagen havde hugget sin ophedede Pande mod den sodede Bjælke.

Ellers var Humøret det bedste som altid, hvor flere Mennesker er i Færd med et usædvanligt Arbejde.

Lækatten havde knap tilendebragt sin smidige Dans paa Husmønningen i Decembersolens første Straaler, før Grisen laa hvid og renskrabet med lukkede Øjne midt paa Langbordet, der allede sig¹⁾ under Vægten af de bugnende Fedtmasser.

Mændene havde nu forladt Scenen og afstaaet Valen til Sidsel Mari og hendes tyveaarige Datter, Kjesten, en blankøjet Skjønhed med brede Hofter og faste Former.

Disse to fór ustandseligt mellem Kjøkken og Dagligstue eller svansede omkring Svinekroppen med Rødme i Kammen og højt opsmøgede Ærmer.

Nogle Timer senere havde Billedet atter forvandlet sig.

Den, der paa dette Tidspunkt traadte ind ad Thøger

¹⁾ gav sig.

Stisens rødmalede Stuedør, vilde mødes af en hid-sig Lugt af smaathakket Løg og knust Allehaande, skiftevis overskyttet af fede Duftbølger fra udreven Indmad og sønderdelt Flæsk.

Der lugtede Gris over hele Huset.

Som en Smule Olje breder sig paa en Dams Overflade, indtil den har ompændt alt, saaledes lagde der sig over Gaarden en fersk og fad Stemning af Grisemad, der bredte sig lige til Ladens fjerneste Kroge.

Endogsaa de umælende berørtes af denne Stemning.

Katten sad med den bedste Samvittighed af Verden foran Bryggersdøren og fraadsede i Kirtler og andet Affald, og Dine, en tyndhaaret og kuldskjær Køter, der i det daglige ikke var til at sparke fra Kakkelovnen, stod i Dag timevis med oprejste Øren bag Kaalgaarddiget og sled i Grisens udkastede Tarme, og en sulten Krage sad i Sneen inde paa Pløjemarken og vendte Øjnene i Hovedet af Misundelse.

Mens de umælende saaledes allerede havde sat sig til Bords, levede de tobenede endnu bare i Forventningerne. Men de var til Gjengjæld desto inderligere.

Tjenestekarlen vendte ikke et Neg paa Loen, uden at en rygende Pølse gled ind i hans Tanker, og Jørgen Røgter, der gik Manden til Haande i Risthuset¹⁾, tyggede i længselsfulde Pølsedrømme paa Udrydningsskraaen, saa ny Forsyning stadig maatte hentes op af den dybe Vestelomme.

Og efterhaanden som Solen nærmede sig Sydvest, og Skumringen lagde sig over Tagene, steg den tavse Forventning til en svag Maveknurren, der

¹⁾ Det Sted hvor Køernes Foder tilberedes.

lovede Sidsel Mari's Pølser en rivende Afsætning.

Solen var just i Færd med at gaa i Bjerge, da Kvindfolkenes Øren fangedes ved Lyden af et Par tykke Støvlesaaler i Smugdøren.

„Nej Jøsses, hvem er det, der nu kommer?“ sa' Kjesten og fik lige Tid til at kaste et kritisk Blik op i Spejlet og smide sit fedtede Forklæde hen paa en Stol ved Kakkellovnen.

Men det var ogsaa alt, for i samme Nu smældede Dørklinken, og en ung Fyr med Flip og „Humbug“, der kunde „vendes“ og tilsyneladende havde været vendt nogle Gange, samt et spraglet Høgefjer i Hattebaandet, traadte rask ind over Dørtrinnet.

„Nej, nu har jeg da aldrig kjendt Mage, er det dig, Peder!“ udbrød Kjesten, før den indtrædende endnu havde faaet sig rigtig vendt omkring, mens en glad Rødme fór hende helt ned under den buttede Hage.

„Godda' og Gud hjælp' jer!“ sa' den indtrædende med et Tonefald, der røbede „æ Østeregns Maal“.

Derpaa gik han frem i Stuen for at gi' dem Haand, hvad der tydede paa, at han havde været borte fra Egnen i længere Tid.

„Jeg har snart ikke en Haand, jeg kan være bekjendt at fly dig,“ sa' Kjesten, men rakte ham alligevel sin isterglinsende Højre, og Peder krystede den, saa Fedtet bandt mellem Fingrene.

„Jeg kunde nok tænke, te der vilde komme store fremmede, for Kokken galet for lidt siden i Forstuen,“ sa' Sidsel Mari oprømt, da det kraftige Haandtryk nærmede sig hende.

„Vær endelig saa god og find dig et Sæde,“ tilføjede hun; „nu er der jo saadan en Uryd herinde,

saa en næsten ikke kan være bekjendt at byde et fremmed Menneske at sætte sig ned.

Men nu bliver du da og faar et Bid sort Pølse med de andre?“

Kjesten tørrede en Træstol af; Peder satte sig paa den, og Snakken gik lystigt i Øst og Vest.

Kjesten lo af al Verdens Ting og saa skinnende hen paa Peder, og Sidsel Mari lo med, mens hun ustandseligt fyldte i sit Pølsehorn.

Den komne var Sognefogdens Søn, der havde været et Par Maaneder paa Landbrugsskole.

Det var en bekjendt Sag, at han havde et godt Øje til Thøgers Datter.

I saa Henseende havde Fyren slet ikke røbet nogen daarlig Smag, for Kjesten var, som man sagde, baade en bovn og en geskjeftig Pige, og en, hvem Hænderne vendte rigtig paa, og selv om hendes Omgangsfæller nu og da bag hendes Ryg kaldte hende „en rigtig Slaafræ“, var hun dog ingenlunde nogen Hjaani, som enhver kunde rende med, men en trindkindet, rapmundet Bondeglut med buttede, blegrøde Arme og et Par Ben saa runde og ranke som Birkestammer.

Der var derfor ingen, der undrede sig over, at Sognefogdens Peder syntes om Thøgers Kjesten; langt mere forbavsede det, at han endnu ikke „havde gjort Alvor af det“, det vil sige: ikke havde bundet Pigebarnet til sig ved Forlovelsesring og andre synlige Tegn paa uskrømtet Kjærlighed.

Derfor troede man ikke blot i Byen, men ogsaa til Thøgers, hver Gang Peder paany indfandt sig, at i Dag kom han for at oprette det forsømte.

Og hver Gang Peder igjen havde sagt Farvel, havde Moderen kaldt Kjesten ud i Frammeset og spurgte hende:

„Har han endnu ikke sagt noget til dig?“

Og regelmæssig lød det samme Svar:

„Nej, han har saamænd ikke, det Fjols!“

Og saa havde Sidsel Mari' bandt Fanden slaa sig paa, at næste Gang han viste sig i deres Dørkarm, skulde hun tale Donner til ham og lade ham vide, at det var ingen Maner at gaa og holde *hendes* Datter for Nar. For hun kunde sagtens faa sig en Kjærest, naar det kom an paa det.

Der var slet ikke saa megen Storhed, sa' hun, ved at blive gift med Sognefogdens Søn.

Ja, hvad tho, en vidste jo, hvad der var: En god opbygget Gaard; det forstaar sig.

Men naar de saa var fem om at dele, og ingen Penge paa Rente, saa kunde en da snart regne ud, hvor fed den Kaal var.

„Men pas nu endlemaal paa, bitte Kjesten, te du ikke gaar hen og kommer skidt af Sted ved ham, saa længe du ikke ha' bedre Hævs paa ham; for saa er det først, en ligger ved'et.“

Med denne indtrængende Formaning sluttede Sidsel enhver af sine moderlige Forelæsninger.

Og „bitte Kjesten“ lovede Moderen ikke at vige en Tomme fra Ærens Vej, saa længe Sagerne stod saadan.

Og saa var Peder atter kommen til Gaarde, og atter blussede Kjestens Kinder af Henrykkelse ved at kigge paa den lange, lidt fregnede Fyr, som sad der og red paa Stolen med en halvvrøgt Cigar vippende mellem Tænderne og Hatten med Høgefjeren fastklemt om Tindingerne.

Saa snart de havde faaet den fremmede til Sæde, gav Sidsel Datteren Lov til at gaa hen og hæge sig, saa skulde hun nok bringe Orden paa Resten.

Mørket lejrede sig nu tættere og tættere.

Folkene kom ind fra Lo og Stald og bød den

fremmede et but Velkommen, medens de vejrede mod Pøsemaden.

„Nu gjælder det nok om, te en snart kan faa Pølsen færdig, sa' Sidsel Mari og gik ud i Brygger-set, hvor der henne fra Grubekjedlen lød en ensformig Gurglen som af Padder i en Digegrøft.

Vandet spilkogte, og Pølserne gjorde klodsede Spring i Vandoverfladen.

Sidsel huggede en lang toflænet Gaffel i et af de hoppende Uhyrer og kneb det i Skindet.

Hun rystede paa Hovedet og lod det atter dumpe.

Der skulde meget mere til.

Thøger Stisens gamle Stuehus egnede sig kun daarligt for natlige Hyrdetimer især ved Vintertid, naar Nordenvinden vidste at finde enhver Krog bag de utætte Vinduer og Døre.

Der var jo kun den ene Kakkellovn i hele Huset og ikke et Rum, hvor to Mennesker kunde gaa hen og være alene med deres Lykke.

Men to elskende stiller een absolut Fordring til Livet, nemlig at ha det for sig selv.

I alle andre Henseender er de nøjsomme nok.

Naar den fornemme Verdens Mødre gribes af en Nidkjærheds Aand for at faa en moden Datter afsat, anses en vel oplyst Salon med al Blødagtighedens Tillokkelse for at være det Sted, hvor et godt Udfald lettest opnaas.

Anderledes i Midtjyllands fattige Bøndergaarde; der har en i samme Retning bekymret Moder ofte maattet ta sin Tilflugt til — Kostalden. Og en omhyggelig Undersøgelse har godtgjort, at den blinde Guddoms Pile træffer ikke mindre sikkert i en begmørk Kobaas end i en af elektriske Brændere oplyst Salon.

Thi gled da Kjesten og hendes Kjæreste paa li-stende Fødder ind til de gumlende Drøvtyggere, og

Døren var i Aften saa elskværdig ikke at knirke, hvad der let kunde ha' henledet Mandfolkenes Opmærksomhed paa dem.

En tung, klummer Luft af Kraftfodring og gjærende Fordøjelsesstoffer slog dem i Ansigtet. Men Kjesten bevægede sig hjemmevant op ad Græbningen, til hun i Mørket fandt en tom Baas, hvori der stod en Malkeskammel.

Den bød hun forekommende til sin Peder, mens hun selv satte sig eftertrykkeligt paa hans Knæ.

Derpaa lændede hun sit blonde Haar, der endnu lugtede af Sæbevask, op mod hans Høgefjer og paa-stod, at der havde hun det allerbedst i hele Verden.

Naa, det var Peder vant til at høre, saa det voldte ham ingen Overraskelser.

Havde Peder nu ogsaa været en god og trofast Ven mod sin egen stakkels Kjesten, der havde gaaet herhjemme og længtes saa forfærdeligt efter ham?

Jo; Peder erindrede i Øjeblikket ikke, at der var saadan noget videre at gjøre Afbigt for.

„Kan en stole paa det?“ sa' Kjesten og ruskede ham lempeligt i Nakkehaaret.

„Naar du vilde kysse mig, Peder, saa skulde jeg nok komme efter det.

Der kan en altid mærke, om ens Kjæreste farer med Sladder.“

Peder var straks allat¹⁾ til at aflægge denne Generalprøve, skubbede Høgefjeren bag i Nakken og tog fat.

Men Kvindens Natur tro, søgte Kjesten paa Skrømt i nogle kjælnе Drejninger med Nakken at unddrage ham den Mund, hun lige havde givet ham Anvis-

¹⁾ rede.

ning paa, for dog omsider at lade ham regjere efter Ønske.

„Hvad siger du saa?“ spurgte han kjæphøj.

Jotak, hun troede nok . . . „Skjönt,“ tilføjede hun drilsk . . . „Der var vist alligevel lidt af en fremmed Bismag.“

Peder gjorde endnu et Stormangreb, og Kyssene smækkede og smældede ind mellem Kjestens dæmpede Latter.

„Men Jøsses, Peder, du vælter mig jo,“ lød det pludselig i ængstelig Hvisken.

„Hvad saa!“ svarede han grødet.

Men i det samme hørtes en spæd Klirren mod Stenene.

„Saa, for Fanden!“ raabte Peder og greb til Lommen.

„Men, Peder, du tabte da ikke dit Ur?“

„Nej, det der var værre endnu.“

„Ihtho saa sig da, hvad det var!“ Kjesten var bleven helt bange.

„Ja, ser du Kjesten, jeg har jo egentlig aldrig talt til dig om Forlovelse og den Slags, fordi jeg tytt', te det kunde jo altid naaes.

Men engang skal det jo gøres; og hvis jeg kunde faa dig ved æ Sind, saa havde jeg ikke noget imod, at det blev i Aften.

Og derfor skal jeg akkurat sige dig, hvad det var, der klingred, for det var saagu vore Forlovelsesringe.“

„Vore Forlovelses . . .“

„Ja, for du vil da vel nok ha mig!“ sa' han en Smule mindre kjæphøj.

„Jeg har ganske vist kjøbt Ringene saadan, at de kan sendes tilbage; men det var jo ikke Meningen af det.“

„Aa, Peder!“ . . .

Kjesten kastede sig tummelumsk af Lykke ind til ham og kyssede og kjærtegnede den lange Lømmel, saa han næppe kunde trække Vejret.

„Du tykkes altsaa, te vi skal beholde dem?“ sa' han spøgende.

„Aa, du ved saa meget godt, hvor længe jeg har gaaet og ventet paa, at du skulde sige det bitte Ord.

For naar en holder saa meget af et Menneske, saa kan en da ligesaa godt være det bekjendt.

Saa er der jo ikke mere at snakke om.“

„Nej, tho det var ogsaa det, jeg var kommet i Tanker om,“ svarede Peder.

Men hvordan skulde de finde Ringene igjen i dette Mørke?

Ja *de* maatte simpelthen ligge, til de fik Lys.

Kjestens Ømhed blev mere og mere overvældende.

Aldrig skulde hun glemme ham den Overraskelse; nej, at han havde gaaet saa lunt med det og bestilt Ringe hos Guldsmiden uden at la' hende vide noget derom.

„Min egen Peder!“ . . .

Og endnu en Gang la' hun sine runde Arme om hans fregnede Nakke og knugede ham, saa „Humbuggen“ foretog en ny Vending.

Peder, hvem al den Medgang steg til Hovedet, tog et fast Tag om Kjestens fyldige Hfter og sa':

„Ved du, hvad jeg drømte om *dig* i Nat?“

„Drømte du kanske, at du kyssede mig?“

„Højere op!“

„Maaske drømte du da, at du klappede mig.“

„Højere op!“ raabte Peder endnu kryere.

„Nu maa du, Fanden slaa mig, ikke komme højere, min Fa'r!“ lød i det samme Sidsel Maris grove Stemme.

De unge havde i deres Iver ikke lagt Mærke til, at den gamle havde aabnet Nødsdøren og var traadt ind under de sidste Udraab.

„Jeg kom for Resten for at sige, at nu er Pølsen færdig,“ la' Sidsel til for at hjælpe lidt paa den Forfjamskelse, som hendes uventede Ankomst havde foraarsaget.

„Tak!“ sa' Peder og gik ned ad Gangen.

„Mor!“ sa' Kjesten og gik nær ind til Sidsel, „i Dag har han Ringene.“

„Hvad for Ringe har han?“

„Forlovelsesringene.“

„Hvad siger du! Nej se da til den Trædring!

Nu har jeg da nok af det; saa han har bekostet *dem* selv!“

„Ja; men de ligger i Græbningen.“

„Jøsses, hvad siger du; ligger Forlovelsesringene i Græbningen; hvordan har I da siddet og klattet med det.“

„De faldt ud af Peders Lomme.“

„Har I da staaet paa Hovedet i Kobaasen,“ sa' den gamle strengt.

„Aa Mor, hold nu op, og faa os hellere fat i en Lygte, at vi kan faa dem fundne, før Kreaturerne træder dem ned.“

Og lad dig saa ikke forstaa med noget inde ved Bordet.“

Sidsel lovede at lade, som ingenting var hændet.

Lygten blev hentet, og „Hymens Lænker“ forsvandt atter i Peders Vestelomme.

Hvorpaa man gik ind for at stikke til Pølsen.

„Naa, saa kan du være her!“ sa' Thøger polisk, da Peder viste sig i Stuedøren.

„Ja vi sidder ogsaa og venter paa dig med den ene Haand.“

Kan du ikke skyde dig om paa Bænken til Mads.“

Det var Karlen.

„Nej, Far, Peder skal sidde paa Skamlen ved *min* grønne Side,“ sa' Kjesten, der var kommen ind ad Frammesdøren.

„Ja saagu, det kunde der maaskisig endda ogsaa være Rimelighed i,“ svarede Thøger.

„Har vor Mor nu noget at sætte for os, saa har vi spændt for,“ føjede han til og snurrede sig med et lækkersultent Blik om mod Kjøkkendøren.

„Ja, hold, min Fa'r! en skal da ha det færdigt, før en kan sætte det paa Bordet,“ kom det med Sidsels Gravrøst gennem Kjøkkendøren.

Der blev en lille Pavse, under hvilken man kun hørte Sidsels Rumsteren med Kjøkkentøjet og Børnenes løndomsfulde Hvisken om, hvilke og hvor mange Stykker, enhver vilde ha'.

Mens Peder og Kjesten havde gantedes i Kostalden, havde Sidsel pyntet op, saa hele Huset lyste af Renhed.

Gulvet var bleven fejlet og strentet over med kridhvidt Sand.

Alkovernes sorte Gab var bleven overdækkede med blomstrende Omhæng, Langbordet med de mange ophøjede Knaster var endnu vaadt af Skuring, og Børnene var blevne vaskede, og de mindste havde tilmed faaet nye Smækker paa.

For Sidsel Mari var en Kone med Haandelav, og Thøger overvurderede sikkert ikke hendes Betydning, naar han nu og da udtalte overfor Naboer og Venner, at ikke for hundrede Rigsdaler om Aaret vilde han undvære den Kone.

Forsamlingen gjorde unægtelig i Øjeblikket et forspændt Indtryk.

Thøger sad og trommede svagt med Fingrene mod Bordpladen, mens han gjorde ligegyldige Spørgsmaal til Peder om Østeregnens Folk.

Karlen sad og sleb Kniven imod Gaflen for at hidse Sidsel til at paaskynde Anretningen, og Røgteren, der havde faaet sin Foldekniv op af Lommen, sad og prøvede dens Bed ved at skjære Navn i sit Skeskaft.

Han var dog ikke naaet længere end halvvejs med Bogstavet J, Begyndelsen til Jørgen, da Sidsel togede ind ad Frammesdøren med et rødt Fad, svingende fuldt af rygende Pølser.

Børnene vrinskede af Henrykkelse, og Jørgen Røgter fældede sin Foldekniv og gik paa med krum Hals.

Det samme gjorde det øvrige Selskab.

Kun Kjesten sad og nippede fornemt til Maden, som om hun ikke var rigtig vis paa, at det sømede sig en Mø efter saa megen glædelig Overraskelse at skjænke Pølsen altfor stor Opmærksomhed.

En Tid lang hørtes ikke anden Lyd end arbejdende Kjæbers retfærdige Tyggen.

Den ene brede Pøleskive efter den anden gled ud over Fadranden og forsvandt som ved Hekseri sporløst fra Jordens Overflade.

„Bliv kun ved, go' Ka'le!“ sa' Sidsel ansporende, da hun mærkede, at man begyndte „at tygge avet om“.

„Der er misæl mere, hvor det kom fra.

Det er ikke hver Dag, I faar den Ret for Næsen.
... Lad mig hjælpe dig, min Fa'r!“

Dette var henvendt til Peder, der prøvende sad og stak til en fedtskinnende Pølsevom, der endnu laa urørt midt i Lurfadet.

Sidsel strøg sin store Kniv et Par Gange op og ned ad højre Hofte, før hun lod den synke til Skaf-tet i Pølsevommen, der faldt ud over Fadet med en rygende Halvkugle til hver Side.

Et Øjeblik efter svang hun over paa Peders Tallerken en herlig Skive, hvori bævrende Isterterninger lyste som Sølvmonter.

Jo, Sidsel vidste, hvor de gode Bid sad!

Ad denne Vej holdt hun endnu i nogen Tid sine Tropper i Aande. Men der sporedes dog alle Vegne en Kjølnen i Angrebet.

Børnene var naturligvis dem, der først sa' fra.

En lille Stump klagede stærkt over Træthed i sin Mave og blev mat og døsigt baaret fra Fadet hen i sin Seng.

Den samme Vej gik de fleste andre mindreaarige.

Men endnu svang Røgteren kjækt sin Foldekniv, ogsaa Tjenestekarlen fortsatte Angrebet nogenlunde usvækket.

„Hvad tykkes du, Jørgen, kunde det ikke være godt at faa en bitte Dram til det sidste Bid?“ spurgte Thøger.

Jørgen rimmede som et gammelt Øg og saa lykkelig op paa Husbonden:

„Jow, det kund' ett vær' rejn skidt.“

„Og du, Peder, tykkes du ikke ogsaa, dette her bliver lovlig hjejnt¹⁾, saa vi kunde trænge til en bitte Hybenkrasser at følge det sidste hen med?“

„Jow saamænd, det er Synd at sige nej til Guds Gaver.“

Men først vil jeg med jeres Tilladels',“ sa' Peder og hævede Stemmen, „ha' Lov til at komme med et bitte Ærinde, desformedelst at det er af den Grund, I ser mig her i Aften.“

Mor og Datter vekslede et forstaaende Blik.

„Jøsses, hvor Peder er bleven højtidelig,“ tænkte Kjesten.

„Bare det var overstaaet!“

¹⁾ sad i Smagen.

Peder fortfor ad sin Veltalenheds Bane:

„Se, jeg ved ikke, om I har obselveret, te Kræn Hansens Sted er bleven fal, og at det er tilbuddt min Far for 10,000 Kr. med 3000 Kroners Udbetaling til næste Termin og Resten — 7000 Kroner — som uopsigeligt Kreditkasselaan, der bliver staaende i Ejendommen.

Det er jo et meget godt Sted, god Jord, gode Bygninger; Laden blev bygget i Fjor; Salsen er jo det ringest', men det gjælder jo ogsaa om først og fremmest, te det er godt til Kreaturerne.

Besætningen kan jo lige skralde af; en Hest og tre Køer; men kom Ejendommen paa gode Hænder, menes det, te den kan drives op til det dobbelte.

Handelen er saa godt som afsluttet; der er dem kun en Bagatel imell'.

Min Far vilde saa, te jeg skulde ta Stedet og forrente de her 7000.

Det forstaar sig, han vilde ogsaa hjælpe til at sætte nogle flere Høvder ind og saadan hen ad Vejen.

Men, se at gaa alene og knokle med det, det er en jo ikke tjent med.

Og de Tjenestepiger, en fæster sig nu om Stunder, er gjerne nogle Malorrisser, der helst vil ha' ved den lange Ende af Hamlen og lade en anden gjøre Arbejdet.

Men — rrrm! — — se — — ja, jeg siger det lige ud:

Jeg har altid Surens godt kunnet lide *jer* Kjesten, — snart lige siden hun var en bitte jen, kan jeg sige, — jeg er jo det Par Aar ældre — og jeg tror — desformedelst — heller ikke, te Kjesten har noget imod mig, og det er da nu endlemaal, hvad jeg vilde ta' mig den Frihed at spørge om, om jeg maa faa Kjesten?“

Py—yh!

Peder førte et flerfarvet Tørklæde hen over sit svedige Ansigt, mens han satte sig til Rette for at afvente Modpartens Svar.

Skjønt dette var givet paa Forhaand, gjaldt det dog om ikke at buse ud med et Ja eller i nogen Henseende røbe, at man var glad ved Tilbudet.

Det vilde ha' været usømmeligt som enhver Tilkjendegivelse af stærke Følelser i Lyngens Hjemland.

Thøger saa hen til Konen, som om han haabede, at *hun* skulde ta' sig af det.

Men Sidsel gav sig til at ordne ved Børnenes Tøj og vendte Ryggen til for at skjule det Smil, der uddybede Rynkerne om hendes seje Læber.

Kjesten sad rødmende og pikkede nogle Pøsekrummer op med sin Pegefinger.

Stillingen var virkelig noget pinlig, og skjønt man ikke skulde blive meget klog af at se paa Peders Dødbideransigt, var der ikke Tvivl om, at han havde det godt hedt.

„Naa, var det saa Meningen af det, at du skulde ha' Skjødet paa Stedet, du snakked om?“ kom det langt om længe fra Thøger.

„Ja, selvfølgelig!

Saa snart Handelen er gaaet i Lave, kan jeg flytte ind naarsomhelst . . .

Selvfølgelig!“ gjentog han endnu engang for at fjerne enhver Tvivl fra dette Hovedpunkt.

Sidsel, der nu syntes, at Sagen var klar nok, gik langsomt hen til Bordet og sa':

„Ja, jeg haaber jo, te I har beraadt jer med Vorherre om det, og naar det er hans Vilje, og I hel-sen tror, te I kan komme ud af det med hinanden, tho saa kan der vel ikke være noget at indvende fra vor Side!

Det er vist ogsaa vor Fars Mening?“ sluttede hun og vendte sig om imod Manden.

„Ja, hvad, en har jo ikke de Tøser til andet end til at giftes,“ sa' Thøger med en Skranni¹⁾, øjensynlig glad ved, at Konen havde givet ham denne Lejlighed til at komme af med sit ganske vist forblommede, men derfor ikke mindre velmente Ja.

„Maa jeg da sige jer saa mange Tak begge to. Jeg haaber, at hverken vi eller I andre skal fortryde det,“ sa' Peder.

„Men desformedelst I nu har givet jert Ja,“ fortsatte Peder og rodede rundt i Vestelommen, „maa jeg saa ikke, Kjesten, med din Tilladels' be' dig om at ta' den her Ring, jeg har kjøbt den for det samm'.“

Kjesten tog mod Gaven, mens Hjertet hoppede i hendes fyldige Barm.

Nej, hvor var den fin!

Alle maatte veje den i Haanden, og Røgteren spurgte, hvad vel saadan en Tingest kostede, og om den var kjøbt hos Melgaard eller hos Uldal.

Men Peder lod tydeligt Røgteren forstaa, at den Slags Spørgsmaal aldeles ikke var paa sin Plads her.

Da Ringene omsider var fundne tilbage til rette vedkommende, udbrød Thøger:

„Nu skal vi sgu ha' vor Dram, for nu har vi fortjent den!

Hør, Sidsel, har du ikke nogle flere Glas?“

Jo, Sidsel vidste Raad for det ogsaa.

„Ja, for Kjesten har ingen.“

„Nej, Far, jeg kan virkelig ikke taale Snaps!“

„Snak om en Ting! Vist skal du ha' din Dram.“

Og saa drak man de forlovedes Skaal i ren uforfalsket Kornbrændevin, den eneste Skjænk, Huset formaaede.

¹⁾ Latter.

„Naa, op med den!“ sa' Thøger muntert. „Den slaar sgu ikke din Lue af.“

Og Kjesten stak Glasset ud og lo og hostede, saa Taarerne stod hende i Øjnene.

„Godtaar, Peder; Godtaar, Kjesten! Og Vorherr' vær' med jer; i hvad I her har taget jer for!

Saa længe en er ung og stredde¹⁾, og ingenting gnaver, da kan en sgu sagtens syng' og vær' glad.

Men det gjælder om, te det kan hold' i æ Uddrav.

Skaal, i Guds Navn!“

Saa lang en Tale havde Thøger Stisen aldrig holdt før.

Men det var ogsaa første Gang, han havde faaet en Datter forlovet.

Klokken gik nu ad elleve til.

Karlen og Røgteren, der længe havde siddet og ræbet, saa Bænken skjalv under dem, kantede sig nu under megen Træskolarm forbi Langbordet og ud af Stuen.

Kjesten, hvis Bryst stadig var bespændt med ømme Elskovstanker, lokkede endnu engang Peder med sig hen i Kostalden, mens Thøger og Sidsel besteg deres lovformelige Ægteseng.

Da de havde slukket Lyset og trukket det fælles Hylsklæde op under Næserne, sa' Thøger:

„Ja, (Gaben) saa er en da af med *hende!*“

Sidsel. „Ja, Gud ha' Lov; jeg har altid ønsket, te det maatt' ende saadan.“

Thøger. „Ende saadan! Hvad tho, det staar en vel sjæl for, hvordan saadant noget skal ende.“ (Ny Gaben!).

Sidsel. „Nej, sig ikke det! Den Slags gaar tit helt anderledes, end en anden ha' tænkt.“

¹⁾ kraftig.

Thøger. „Ja, det forstaar sig, Vorherr' maa jo ha' en Haand i med.

Men jeg siger endnu en Gang: Gud ha' Lov og Tak, te en endelig er af med æ Spektakel.

For hun var da lige ved at æde os ud af Gaarden.“

Sidsel. „Men, Herregud, Thøger, hvem er det, du ligger og snakker om?“

Thøger. „Jeg snakker sgu om Grisen. Hvem tænkte du paa?“

Sidsel. „Ihtho, jeg tænkte da paa Kjesten!“

JENS TANDERUP

DET var første November; da skifter man i Midtjylland Tjenestefolk.

Paa alle Veje saa man Hestespænd, der luntede af Sted med et Par Mand paa Sædefjælen og svære forstødte Kister og Skabe fastsurrede til Vognens Bagsmække.

Ogsaa i Vestergaard, en lille hvidkalket Ejendom nede ved en stor Eng, ventedes der en ny Karl, og i den Anledning var der ikke saa lidt Spænding saavel blandt Børnene som blandt de voksne.

En Karl fæstes i disse Egne sjældnere for kortere Tid end et Aar.

Den sidste Karl i Vestergaard havde til alles Tilfredshed svunget Gaardens Plejl i tre Aar, og hans Madmor havde ikke sjældent stukket et Par Sokker til ham eller skikket ham en Pølse med hjem til Moderen for at bevare ham for Huset, og naar han alligevel opsigde sin Tjeneste, laa det nok i, at han havde faaet Kig paa en Enkekone, hvis Gaard han skulde bestyre, og hvis Ganning han haabede at blive.

Saaledes var man bleven nødt til at se sig om efter hans Afløser.

Solen var allerede krøbet ned bag Bakkerne i Vest, da en stiv Vogn med en mægtig blaamalet Kiste bumlede ind over Vestergaards ujævne Stenbro.

I samme Nu Vognen holdt, sprang to Mænd af, een til hver sin Side, den ene tung og krogknæet, det var Husbonden, Visti Vestergaard. Den anden adræt og spændstig, det var den nye Karl, Jens Tanderup.

Husbonden var endnu ikke ved Jorden, før Jens havde afspændt den tehaands Skagle. Derfra for han op til Dyrets Hoved, løsnede Linerne fra Hovedlavet og trak Milerne frem fra Horsets Mund, saa Staalet klang mod hendes brede Tænder. Visti Vestergaard fulgte med Velbehag alle Karlens Bevægelser, medens han tænkte ved sig selv:

Nej se kuns, hvor han kan bruge sine Nalliker!

Jow, det er, spille mig, en Postelinskarl! Der er Handlav!

Naa, det forstaar sig, de er jo altid saa virme paa Sokkerne den første Tid; blot det nu maa holde i Udgravet!

Visti var næppe halvfærdig med *sit* Øg, før Jens Tanderup havde grebet sit ved Pandelokken og ført det hen til Vandtruget, hvorfra der snart hørtes en tænderskjærende Jamren af det usmurte Kjelddrav, som Jens behandlede med Kyndighed.

Vandet fossede i blanke Strømme ned i Truget og stænkede op i det tørstige Øgs fløjlsbløde Næsebor.

Jens Tanderup gav Dyret god Tid til at læske sig, mens han morede sig ved at iagttage dets Øren, som det kastede fremad, hver Gang det sank en Mundfuld.

Som han stod og betragtede dette Spil, kom Konen ud af Bagdøren.

„Goddag,“ sagde hun og nærmede sig Kjeldrammen.

„Er det kanske vor nye Karl?“

Jens Tanderup bekræftede det.

„Ihtho, velkommen da,“ sa' hun derpaa og rakte ham Haanden.

„Hvor gammel kan du være, om en kanksesig maa faa Lov at spørge?“

„Tyve Aar.“

„Naa; ja, stor er du jo ikke af Alderen. Blot du nu kan gjøre det ud. For det er jo en skarp Gaard, den her, og du kan endda tro, te der skal strabeseres, inden en faar Føden ud af det.

Men det gaar vel — med Guds Hjælp, blot æ Villi' er der.“

Nu kom ogsaa Visti til med sit Øg.

„Det er det, jeg siger til den ny Karl, Visti, te vi er vante til at ta' Lige af vore Folk; men saa bliver de ogsaa behandlet som vore egne.

Han er jo noget spirrise og klejn til det strenge Arbejde.“

„Aa,“ mente Visti, „det ser ud til, te Hænderne sidder ham rigtig paa Skaftet, og naar en har sit Helbred, og Vorherre ellers ikke staar en imod, saa plejer det altid at skralde af; det ved jeg fra *mine* unge Dage, for jeg blev sgu ogsaa spændt godt for.“

Jens følte sig noget forlegen ved denne ligefremme Drøftelse af hans formodede Arbejdsevne.

„Kom nu snart ind til jer' Nætter, bitte Folkens,“ afsluttede Maren Samtalen og trak sig baglænds ind i Huset gennem den Halvdør, hvoraf hun var kommen frem.

„Hun er vist en rar Trunse,“ tænkte Jens Tanderup og spyttede flamsk.

Nu var det næsten mørkt mellem de fire lave Længer.

Stjernerne vovede sig prøvende frem og tændte famlende deres Lys, først højt oppe paa den mørkblaa Hvælving, senere dybt nede i Randen af det vigende Dagskjær.

Vestenvinden kom kold ind fra Engene og bøjede Græsset paa Husmønningen, løftede et Par Halmstraa i Vejret og lod dem atter falde, bragte Læggen af et oprinket Tøjr, der hang paa et Søm ved Nødsdøren, til at skrabe henover Lervæggen, for omsider at forsvinde med en træt Knagen gennem Østerporten.

Hestene drejedes nu med megen Larm foran Vandtruget. Deres Jærnsko strøg lange Gnister af Brostenene, før de naaede Stalddøren, der var saa lav, at deres Kryds næsten berørte Karmen.

Visti og Jens Tanderup puslede endnu i nogen Tid i Hakkelsloen.

Visti gav ham Vink om, hvorledes han skulde røgte Hestene, naar han ikke selv var hjemme.

Bedst at holde bestemte Tider, ellers gjorde de Ote¹⁾ og aad ikke op, de Asner; og saa en Haandfuld af den vaade, udblødte Rug paa hvert Gjevt Hakkelse; saa var de snarest ved at faa noget i Skrutten.

„Er du vant til at behandle en Himstrigims som den der?“ spurgte Visti og pegede paa en Gjenstand, der bragte Tanken hen paa Historiens Halshugningsmaskiner.

„Vi er ikke blevne saa velstaaende, at vi endnu har faaet Hakkelsemaskine; vi maa smukt hjælpe os med Skabilkenet der. Og der maa sgu passes paa

¹⁾ Foderlevninger.

Neglene, hvis en ikke vil ha' dem gjort et Par Tommer kortere."

Der var endnu mere at indvi den nye Mand i.

Visti udtrykte sig i spøgende Vendinger, og Jens lyttede opmærksomt til alt, mens Hestene skraaede den gule Havre, og en stor, krumhornet Stud strakte Mulen ud over Krybberanden og var nærvæd at vride Hovedet af Led for at faa fat i hans Frakkeærme med sin lange tykke Tunge.

Børnenes gule Hørhoveder kom et for et frem i Døraabningen og kiggede ind med en Finger i Munden for at faa et Skjøn af den nye Karl.

„Naa, skal vi saa gaa ind og se til Kvindfolkene," sluttede Visti sine Meddelelser.

„Men det er sandt, vi skal vel have din Kiste i Hus, den kunde jo let miste Forgyldningen i Natteduggen."

„Aa, den er ikke saa fin," sa' Jens.

„Lige meget nu med det; vil du springe op i Vognen, saa skal jeg ta' imod."

Under megen Bødlen og Baksen fik de omsider det uhandelige Møbel bragt hen til Indgangsdøren.

„Hov, den Vej med Sølvtoj!" sa' Visti og pegede bag Forstuedøren.

„Lad den nu kuns staa der, det lede Spektakel. Det er jo ikke den allerbedste Plads, men vi har den, pinede, ikke bedre."

„Ih, kom nu endelig ind! Jeg er snart ræd for, at Grøden er bleven kold," sa' Maren, der slog Døren op til Dagligstuen.

„Godaften!" sa' Jens højtideligt, idet han traadte over Dørtræet, skjønt der endnu ikke var andre i Stuen end dem, han alt havde hilst paa.

„Ja, velkommen, Farlil!" sa' Visti. „Se dig nu kuns om i Stuen.

Der er Sengen, du skal ligge i," føjede han til

og pegede hen paa en Aabning i Panelet, der dækkedes af et rigt blomstret Gardin.

„Du kan vel nok ligge sammen med et Par af Drengene? De er jo endnu ikke suer stur'; saa meget kan de ikke fylde.

Det eneste skulde være, om den mindste engang imellem har ondt ved at holde sig tør i Sengen.“

„Aa, det er da en sær sjælden Gang, te det overgaar ham,“ føjede Maren undskyldende til.

„Det er kuns, naar han har taget Kuld. Helsen er bitte Niels altid saadan en rar Dreng.“

Med disse Ord lod hun sin Haand glide hen over den lille Fyrs purlede Haartop.

„Men sæt jer nu om til Bordet, saa skal jeg snart komme med Grøden,“ sa' Maren og tog et Par raske Trin hen mod en af Alkoverne, slog et Par Hyls-klæder til Side og halede en stor sort Gryde frem, som hun bar i Favnen hen til Bordet, hvor hun med en flad Måstok, der stod plantet i Gryden, væltede dens Indhold ud i et rødt Lerfad, saa en tæt Dampsky rejste sig mod Loftfjælene.

Det var den storgrynede saakaldte Hangrød, den nærende, den stærke og uundgaaelige, som den jyske Bonde skylder sin sunde Marv og sine tunge Drømme.

Man begyndte at lange til.

Jens Tanderup havde faaet Anvisning paa en Hornske, der sad i en Læderstroppe under Loftbjælken. Den havde tjent den forudgangne Karl i hele hans Tjenestetid.

Midt under Maaltidet kom Husets ældste Datter — Karen — pæn og nyvasket ind fra Malkningen.

Lidt rød i Kinderne gik hun hen og gav Jens Tanderup Haanden tværs over Langbordet.

Jens flyttede rask sin Ske over i venstre Haand og gjengjældte hendes Haandtryk.

Han saa paa hende tværs over Grødfadet. Hun var smuk og kraftig, havde stort, sort Haar, der var samlet i en Knude bagtil, og nogle allerkjæreste smaa Øren. Hun havde en Hoben skyggede Anlæg til Smilehuller, der ved den mindste Trækning om de fyldige Læber traadte frem i Huden paa de mest overraskende Steder.

Karen gjorde Mine til at indta' sin Plads paa Enden af Langskamlen, men Moderen sa':

„Aa, Karen, gaa ind og tag os Smørkoppen, før du sætter dig!

Det hører rigtignok ikke til vor Skik at faa Smør i Grøden, men tho det er jo ikke hver Dag, en faar en ny Karl i Gaarden.“

Og Ma' Vestergaard formede med Bagen af sin Ske en rummelig Huling midt i Grødfadet og sænkede en stor, skinnende Smørklat ned i Dybet.

Der kom en synlig Adræthed over de indtil nu lidt døseige Hænder.

Hornskeerne krydsedes som Klinger over Smørhullet og klang som Musik, naar de strøges af mod den skarpe Rand af Mælkefadet.

De mindreaariges Iver og Hastværk satte en Række hvide Dryp paa det udugede Bord. Denne Linie af næsten sammenflydende Punkter kaldte Visti spøgende for „Mælkevejen“, medens Moderen mere ligefrem betegnede den som „Svineri“.

— — —

„Naa, Børn, se saa at komme i jer Seng,“ sa' Maren, da Grødlysten slappedes.

„I to skal jo over til Væggen, saa lægger du dig nok ved Stokken, Jens Tanderup.

Sengen er god og varm, for jeg har lige løftet Gryden af den.“

„Ja, lad os komme i vor Bysselow,“ gryntede Visti. „For Dagen kommer sgu selvbuden.“

Dermed forsvandt han i en lille Baas bag den store Bilæggerovn.

„Jeg ved ikke, hvordan du er vant fra de andre Steder, du har tjent,“ sluttede Maren henvendt til Jens Tanderup.

„Men her er vi nødt til at ta' Krogene med os. I Nabosengen til din egen ligger vor Datter der,“ hun nikkede hen ad Karen.

„Men tho det kommer I vel nok til Rette om!“

Det troede Jens Tanderup ogsaa.

„Læg nu Mærke til, hvad du drømmer den første Nat, for det siger de, der skal gaa i Opfyldelse. — Godnat, Farlil!“

Med disse Ord trak hun sig ogsaa om bag Bilæggeren.

Karen begyndte nu at fjerne Madresterne.

Jens Tanderup krøb hen i den inderste Krog af den gamle Stue og begyndte at klæde sig af.

Det var alligevel saa underligt saadan første Gang at kaste Tøjet i en ung, smuk Piges Nærværelse.

Det lod imidlertid ikke til, at Karen fandt noget som helst underligt deri; hun blev ved at løbe nok saa ligefrem ud og ind af Frammesdøren med Fadet i den ene Haand og et hvegende Tællelys i den anden.

Naar hun og Lyset traadte ind i Stuen, strakte den nu næsten afklædte Jens Tanderups Skygge sig favnelangt op ad Væggen, og med Skjorten om Benene pilede den derpaa som rædselslagen hen over Loftfjælene for omsider, naar Lyset var kommet helt frem, at krykke sammen i en fjern Krog mellem Loft og Mur.

Naar Praasen atter tog Vejen mod Køkkenet, listede Skyggen forsigtig tilbage til sit Udgangspunkt.

Saa snart Jens havde faaet sig befriet for den sidste Ralt, svang han sig op paa Sengestokken som en

Hane paa en Vognstjært og lod sig blidelig fange af Sengens mugne Dynevaar.

Lidt efter skraslede Halmen i Naboalkoven under Karens fyldige Former.

Og Mørket rugede over Afgrundene.

Jens Tanderup blev den mest afholdte af alle de Karle, de havde haft i Vestergaard.

„Jeg kan blive helt fri. Han kan ene gjøre det hele,“ plejede Visti at sige.

„Ja, og saa saadan som han kan ponne ved al Slags Lige,“ sa' Maren. Det skulde være en sær Ting, der gik i Stykker, som han ikke kunde stande igjen.

Nej, han er nu iløwle den vildest' af de Karle, vi har haft i Gaarden.

Men han kræver jo ogsaa en god Omgang. Jeg kunde saagu' ikke være bedre mod mit eget Kjød og Blod, end jeg er mod ham.“

Det var til en Naboerske, hun henvendte disse Ord.

„Nej, det er meget værd at ha' en, en kan stole paa,“ svarede denne, „og ikke saadan et Tordenhoved som ham, vi er bleven bekasset med. For dersom ikke Anders staar over ham tidlig og sildig, udretter han, minsæl, ikke den Ting, Gud la'r skabe.

Men sig mig nu iløwle, Maren: Tror du ikke, naar du skal vær' ærlig, te han gaar og kissenusser lidt med din Datter?“

„Med vor Karen! Det kan han, Fanden slaa mig,

prøve! Saa skal han ikke ha' langt te æ Dar, om han var aldrig saa hwell'¹⁾).

For en *bette* Krumm' maa en da se paa si' Børns Bejst', og de kan sgu faa det smaat nok endda, fordi de ikke gifter sig med Stodderunger.

Nok er Jens Tanderup en biel Karl og en geskjetig Karl, men han har jo da ett nøj uden hans bare Hænder, og Karen er nu alligevel for god til at smides hen paa en Hedebrink og trave omkring med en Mælkepotte fra Gaard til Gaard.

Men det er vel heller ikke andet end Folkesnak, "sluttede Maren.

Men det var det nu alligevel. Og hvor kunde det være anderledes.

Jens Tanderup var en af de smukkeste Karle paa Egnen. Han lod sig ikke stikke ud af nogen, hverken ved Dansen eller ved Arbejdet.

Og saa var der næppe een ond Blodsdraabe i ham.

Det hed sig, at han var noget letsindig med Penge og daarligt kunde holde paa Lønnen, men Sandheden var, at han hjalp en gammel Mo'r, saa hun kunde gaa fri af Fattigvæsnet.

Nej, Karen var saamænd godt undskyldt, om hun holdt af Jens Tanderup, og hun var ogsaa i alle Maader en Pige, som maatte indtage ham.

Da hun var det Slægtled yngre end Moderen, havde hun ikke dennes udprægede Opfattelse af Standsforskjellen, og hvad der muligvis kunde være af denne Følelse, udglattedes under det daglige Samvær med Jens i Guds Natur.

Thi Karen blev ingenlunde fredet, og hendes stærke, firskaarne Former gjorde hende alt Udearbejde til en behagelig Leg. Og det var saa morsomt at færdes

¹⁾ dygtig.

med Jens Tanderup i Mark og Eng fremfor at sidde hjemme over et Par Karter i den beklumrede Dagligstue, hvor Luften var tyk af den mugne Lugt fra den aargamle Langhalm i Alkoverne.

Og Karen syntes, der var saa godt hos Jens. Hun følte en saadan inderlig Glæde i hans Nærhed. Hun havde vel ikke rigtig opgjort for sig selv, hvad det var, men hun vidste, at hun vilde blive grænseløs ulykkelig den Dag, hun ikke mere skulde ha' Udsigt til at færdes, hvor han færdedes.

Heller ikke kan nogen med Billighed undre sig over, at hun foretrak at gaa ved Siden af denne glade Mand, der havde tusinde Spilopper for, saa lang Dagen var, fremfor at sidde hjemme og væрге sig mod Moderens Gnaverier eller staa over Skorstenen, hvor Soden dryppede ned i ens Hovedklæde, mens den fede svovlede Tørverøg stemmede en for Brystet.

Og saa let Jens gjorde hende ethvert Arbejde!

Naar de f. Eks. var ude at sprede Mergel sammen, og Jenses Muskler først var bleven lined af Sved, kom der en sand Bersærker gang over ham. Som ved en overjordisk Kraft omvæltedes Kykke paa Kykke. De søndrede Mergelklumpers Fald lød som en ustandselig Haglen over det tottede Grønsvær.

Under dette rasende Ridt paa et Skovlskaft var det Karen umuligt at vinde med. Men det ventede Jens heller ikke; uden ringeste Opfordring stod han pludselig ovre i hendes Kykrække og spredte væk af hendes Raane lige saa hidsigt som før af sin egen, indtil hun atter var paa Siden af ham.

Paa den Vis naaede hun altid lige saa tidlig til Overenden som han, og det saa jo bedst ud over for andre Folk.

Og gik de hjem fra Marken, fik hun aldrig Lov

at bære nogen Slags Lige, men Tejne, Øldunk, ja endog hendes Skovl eller Kratte slængte Jens over sin stærke Aksel og fløjtede en rask Melodi dertil.

Der er dem, der mener, at det er den Slags Smaaopmærksomheder, der binder to Mennesker til hinanden mere end Gods og Guld.

Det kunde naturligvis ikke undgaas, at Folkesnakken beskæftigede sig med dem.

„Der kommer Kjærestefolkene!“ plejede man at sige, naar man saa dem paa Vej fra eller til Marken.

Endnu var der dog ikke forefaldet noget imellem dem, der berettigede Sladderer, som altid er forud for Begivenhederne, til at skjænke dem denne Udnævnelse.

Kun een Gang havde Jens forlangt et Kys og faaet det; det var en Dag i Slet, da han havde sprunget en tre Alens Grøft med den ret vægtige Karen i Favnen. Da havde hun i overstrømmende Beundring for hans Ridderlighed og Styrke kysset ham midt i Guds Sol, saa alle „Engens Blommer“ dansede for hans Øjne.

Der gik et Par Aar, og Jens Tanderup var allerede ved at blive gammel i Gaarde.

Jens og Karen færdedes stadig lige meget om hinanden, men endnu havde ingen af dem udtalt det bindende Ord.

Saa stod de en Foraarsdag nede ved „Strømmen“ og toede Faar.

Foran dem laa de brede Enge, hvor Vandingsmanden gik og skar Rende ved Rende med den blanke Spade, mens hvinende Viber med arrigt krummede Vinger og Galde i Skriget med deres Kløer fór ned over ham fra alle Sider, som vilde de flænge hans Skaldenakke.

Det var dog kun blind Allarm.

Rundt om paa den bellisstænkede Grønning stod Faarene to og to og stirrede faaret dumt hen for sig og stampede i Jorden, hver Gang der viste sig noget mistænkeligt.

De, der allerede havde været i Badet, stod og hang med Ørene og saa ud, som var de „faldne fra Høgen til Kukmanden“, og kom et af de smaa Lam, som gik og gassede sig i Solskinnet, hen til den vaade Mor for at snuse til Patten, trak den forfærdet Næsen til sig og nøs af det fra Moderpelsen nedstrømmende Vand.

Jens og Karen stod med højt opfyldte Ærmer hver paa sin Side af et rummeligt Bryggekar og masede med de balstyrige Dyr, saa de begge var ganske røde i Kammen.

De havde lige løftet et Faar op af Karret. Vandet drev ned ad det som smaa Bækkeløb, og dets Øren faldt ned over dets Hoved som vaade Papirstrimler.

Nu var kun Ronnivædderen tilbage. Det vilde blive en haard Hund at tages med.

Saa snart Jens Tanderup nærmede sig ham, sparkede han krigersk i Jorden med Forbenet, slikkede sig om Snuden og seled sig saa langt tilbage i Tøjret, som han kunde komme, krummede derpaa Halsen og styrtede frem med buet Pande og fælde-
de Horn.

Men i samme Nu, han troede at have sin Fjende paa Kornet, sprang Jens smidig til Side, og Stødet opløste sig i et fortrædeligt:

„Blallalamm!“ og et Par skuffede Tungeslik om Næseborene, og før han anden Gang havde faaet stindet Nakken, laa Jens over ham med en tung Haand over hans krummede Snude.

„Hov, hov, god' Mads! Smaa Slag og ikke for mange af dem!“ sa' Jens.

„Du har godt af at faa dine Tæger vandede. Bare en Smule Taalmodighed.“

Vædderen laa nu og sprællede med alle fire Ben i Vejret. En sur og ram Dunst steg op fra dens tætte Pels.

Karen holdt Bæstet ved Bagbenene, mens Jens med et vældigt Tag vippede ham op i Karret, saa Vandet strittede ud over Randen.

„Blallalamm!“ gurglede Vædderen endnu en Gang. Dens Bug svulmede, og dens Øjne stod som paa Spid i dens Hoved, mens hver Gnist af Fornuft i Tilværelsen syntes at slukkes omkring den, efterhaanden som den sank i de dybe Vande.

Jens holdt med venstre Haand Dyrets korslagte Forben fast sammenkrystede, mens han med den højre bearbejdede dens Pels med Skraben.

Karens venstre Haand var i ivrig Gang paa samme Vis.

Ved en Kraftanspændelse lykkedes det imidlertid Vædderen at rive sine Bagben til sig. Den spjadede vildt om sig, og ved en Drejning af Vædderkroppen gled Jens Tanderups Skrabe ud af Faarepelsen og ind i Karens kødfulde Arm, hvor den med sine skarpe Jærntænder harvede tre-fire kvarterlange Flænger fra Haanden til Albuledet.

„Men Jens endda!“ udbød Karen og saa med et graadfyldt, bebrejdende Blik — det første i den Tid, de havde kjendt hinanden — ind i Jenses Ansigt og greb i det samme med højre Haand omkring den saarede Arm, fra hvis Albuspids Blodet i hinanden jagende Dryp sank ned i Græsset.

Jens blev som ude af sig selv af Ynk da han saa hende græde.

Han lod Dyret skøtte sig selv, styrtede om til hende og tog den saarede Arm ømt i sine Hænder.

„Stakkels, bitte Karen da, gør det saa ondt!

Kom herhen til Vandet og lad mig vaske det!“

Deres bøjede Legemer stod spejlet i den vævert rislende, solbeskinnede Strøm, fra hvilken hans Hænder uafbrudt øste Vand op om hendes blodige Arm.

For bedre at kunne hjælpe hende, havde han resolut plantet sin ene Træsko midt i Strømmen og stod med denne Fod i Vand til midtbens.

Karen stod ganske rolig paa Brinken som et hjælpe-løst Barn og saa vemodig glad ned paa ham.

Med den frie Haand viskede hun sine Taarer bort og forsøgte et Smil.

„Jeg vilde ikke ha' grædt, Jens,“ sa' hun undskyldende; „men det gjorde virkelig saa ondt. Nu er det forbi. Vandet lindrer saa rart, og saa dine gode, bløde Hænder,“ sa' hun sagte.

Der gik en Lysning over Jens' Ansigt. „Du maa ikke smigre mig, Karen. Mine Hænder er ikke bløde; det har de taget om for mange Skovlskafter til.“

„Det var nu heller ikke saadan, jeg mente det. Og jeg siger endnu, at dine Hænder *er* bløde.“

„Jeg kommer i Tanker om,“ sa' Jens, der rødmede ved hendes Ros, „te jeg gaar med et rent Halstørklæde i Lommen.“

„Det maa du rigtignok ikke ta' til dette Brug.“

„Snak om en Ting!“ sa' Jens og halede et rød-stribet Silketørklæde op af Inderlommen.

„Saadant et fint Klæde *det* er!“ sa' Karen og strøg med den sunde Haand kjærtegnende hen over den bløde Silke.

„Det maa ha' kostet mange Penge. Og Blod er ikke til at vaske af.“

Jens lod, som han slet ikke hørte hendes Indven-

dingen, men bandt ganske stille sit eneste Tørklæde om Karens saarede Arm.

„Hvor det gjør godt i Saarene! Og saa blødt det er... Omtrent som dine Hænder.“

Jenses Haand dydede sig ikke mere, men gled fra hendes Arm op mod hendes friske Kind.

„Holder du en bitte Krumm' af mig, Karen?“

Der mærkedes en tydelig Skjælven i hans Læber.

„Jeg holder forfærdelig meget af dig, Jens; det har du da ikke kunnet blive fri for at mærke.“

„Nej, det siger jeg ikke. Men hvad forstaar du saa ved meget?“

„Jeg vil gjør' alt det, du vil ha' mig til, og vær' *din* aal di' Daw',“ sa' Karen.

„Ja, mere var det Synd at forlange,“ sa' Jens og kyssede hende.

„Men vi vil faa en haard Dyst at bestaa med min Mor,“ sa' Karen. „Far har der altid været mere Ræsovn i, hvad saadant noget angaar. Men Mor kan ikke forstaa, te to Mennesker kan holde saa meget af hinanden, som vi gjør.“

En skulde næsten tro, te det, en kalder Kjærlighed, var noget, der ikke var til i hendes unge Dage.“

„Nej, hun er en rigtig hamper Kjælling, er hun,“ sa' Jens.

„Aa, lad os nu ikke sige altfor meget. Hun er jo da min Mor.“

„Ja, desværre, havde jeg nær sagt.“

„Aa, du skal se, Jens, at vi kommer om ved det endda.“

Skulde hun skabe sig hverregal og vise os Døren, saa er vi jo myndige for at slide for vort Brød.“

„Du er, Fanden fløjt' mig, en flink Pige, Karen; og du skal aldrig komme til at fortryde det,“ sa' Jens og løftede hende to Alen fra Jorden.

„Naa, naa, Jens, tag stille til det! Jeg kan ikke

være saa god ved dig, som jeg gjerne vilde, her, hvor den halve By kan se os. Men vi finder vel sær sammen siden, om du tykkes.

Skal vi gaa en Tur i æ Døg, naar du har røgtet ind? Saa skal jeg vente dig norden for Kaalgaard-diget.“

Efter disse Ord genoptoges den afbrudte Faarevask, som om intet var forefaldet.

Dagen efter, da Visti Vestergaard stod og vandede Klodden ved Kjeldtruget, traadte Maren ud af Kjøkkenet og sa':

„Aa, Visti, kom herhen en bitte Lidt, saa en kund' faa et jenle Ord med dig.“

Visti snød Næsen mellem Fingrene og nærmede sig nølende.

„Ved du, hvad en maa høre i Byen om Karlen og Karen?“

„Nej; hvad har de nu slaaet i dig?“

„De har i Gaar fra Franses Sovekammervinduer set dem kysses og drive andre Fiksfakserier, mens de toed Faarene.“

„Naa, staar en nu paa det; ja, om saa var? Du har vel ogsaa kysset en kjøn Karl i dine unge Dage.“

„Jo, vist saa; men jeg kyssed aldrig Stodderunger, og du ved vel, hvordan hans Stilling er? Det Klæder, han gaar og staar i, udgjør hele hans Gaasi. Fa'r har han aldrig haft nogen af, og hans Moer har i mange Aar siddet og horket paa Kanten af Sognet.“

„Ja, det kan vær' saa møj sand' hver Krumm', men du maa da heller ikke glemme, te Jens Tan-

derup er den hwellest' Karl, vi har haft, siden jeg fik Gaard.“

„Aa, hold *du* mig din Mund med din „hwel' Karl“. Lidt Hensyn har en da ogsaa at ta' til de Børn, Vorherr' betror en.

Men jeg *skal*, Fanden slaa mig, sige dem Beskejn, naar de kommer hjem af Marken, tro mig nu, jeg siger det!“

„Ja, det kan du jo gjerne,“ sa' Visti støt, „men een Ting kan jeg sige dig: Jens Tanderup bliver her i Gaarden, saa længe han selv vil, og *jeg* har noget at sige.“

Ved disse Ord huggede Maren efter sin Sædvane Bryggersdøren i, saa Støv og Kalkpuds raslede ned om Dørkarmen.

Der gik atter et Aars Tid, og de tvendes Kjærlighed var lige usvækket, og lige uadskillelige blev de ved at færdes i fælles Arbejde i Mark og Mose.

Der forelaa stadig ingen aaben Godkjendelse af deres Forhold. Maren fortsatte lige vedholdende sine Angreb, og Visti stod lige støt paa, at han aldrig gav sit Minde til Jens Tanderups Bortjagelse, da han derved vilde skade sin Bedrift for uberegnelige Værdier.

Saa var det en Sensommers Dag, at Jens Tanderup og Karen skulde i Heden efter Faarelyng.

Vejen var lang, og allerede ved Solopgang stod Hestene forspændte paa Stenbroen, der var vaad af Natteduggen.

Alt var færdigt til Afkjørslen: Svøbet var hængt paa Skravpinden; Fork og Rive og Lyngjern og andet

til Faget henhørende laa paa Bunden af Vognens rummelige Aasæt¹⁾).

Maren kom sur og morgenbeskidt ud af Gangdøren med et stort Sædløb i Favnen, paa hvis Bund stod gjemt en Gryde Risengrød vel indpakket i Hø og Hestedækkener.

Jens sad allerede paa Sædefjælen med Linerne stramt mellem Fingrene, og Karen stod med en Fod paa Hammelstokken for at naa op ved Siden af ham.

„Se nu at komme skikkeligt hjem igjen,“ sa' Maren og forsvandt ondøjet gennem Forstuedøren; hun havde aldrig været nogen Ynder af disse daglange Udflugter, hvor de to uforstyrret kunde hengive sig til deres egne Betragtninger.

„Nu har I vist faaet alting med,“ sa' Visti, „kjør I kuns saa i Guds Navn!

Og lad mig saa se, Jens, at du er forsigtig med Plaggen. Den *er* noget øm i Kjæberne af de nye Miler. Jeg er ligesom noget ræd for den lange Tur med det unge Dyr; men med Guds Hjælp saa gaar det vel.“

Vognen domrede hult og langsomt ud gennem den lave Port. Plaggen vendte uafladeligt Milerne mellem de ømme Mundviger.

Solen steg gul og mægtig op over Hedebakkerne i Øst; Luften drak dens Straaler; alting fraasede i Lys.

Gaardene langs Vejen kastede kjæmpemæssige Skygger mod Vest; det samme gjorde Hestene foran Vognen; det saa ud, som gik de paa Stylter. Men efterhaanden som Solen steg, trak Skyggerne sig sammen som Snegle, der har rørt ved noget ubehageligt.

¹⁾ Fading.

Nu og da gik der en Luftning over Marken, den bøjede et Par Svingeltotter og nogle Blaamunke inde paa Sandagreene, nussede lidt ved en Sivbusk i Vejgrøften, løb et Par Favne langs et Jorddige og var borte.

Hvor man gik eller stod, fik man Edderkopspind i Ansigtet; alle de udstrakte Jorder laa hyllet i et Flor af dette Spind; ja der var ikke et Gjærderis eller et Græsstraa, som ikke havde maattet tjene som Ten eller Bom for Markens smaa flittige Vævere.

Og rundt om i dette milliontraadede Spind sad Dugdraaberne med smaa Mellemrum og lod sig gjen-nemfinkle af Sollyset; saa man dem fra en Side var de gnistrøde, saa man dem fra en anden eller tredje var de lynblaa eller stikkende grønne som Rotteøjne i Mørke. Men de fortæredes, mens de skinnede, og tilsidst var der ikke andet tilbage af dem end en hvidlig Damp — som af læsket Kalk — der langsomt steg op i den dagklare Luft.

Morgenen havde endnu ikke helt faaet Søvnens gnedet af Øjnene; nede i Kjærene laa de hvide Stude stadig og tyggede Drøv med halvtlukte Øjne og Savl i Mundvigerne; Møllen ovre paa den anden Side af Engen stod endnu med skraatstillede Vinger som de udspilede Blade af en Kæmpesaks; inde fra Markerne i Øst hørtes dog dumpe Kølleslag af en morgenduelig Hyrde, der flyttede sine Faar, og langt ude ved Sydgrænsen kvulmede Røgen af en Hedebrand, blødt og stigende, op over Horisonten.

Vognen knasede frem gennem Vejens duggraa Sand.

Der blev kun talt saare lidt til at begynde med. Der laa ligesom en vis Trykkethed paa de to's Sind, som den henrivende Morgen ikke helt kunde fjerne.

„Jeg tykkes, du er kommen til at se saa bleg

ud i den sidste Tid, Karen," begyndte Jens efter en lang Pavse.

"Tykkes du det," svarede Karen og saa tungt op paa ham under det hvide Hovedklæde.

"Saa har det sagtens sin Grund," føjede hun til med et Suk.

"Hvad er det, der trykker dig, Karen?"

Karen begyndte stille at græde.

"Er det din Mor, der stadig er urimelig?"

"Ja, ogsaa det. Men hvis *det* endda var det eneste."

Vognhjulene knasede igjen et stort Stykke Vej, før Karen fortsatte, men ganske lavt:

"Jeg har længe villet sige dig det, men jeg har ikke kunnet faa mig selv til det. Du maa ikke blive vred paa mig, Jens ... Men ... jeg er med Barn ved dig."

Jens drejede sig med et Ryk om imod hende.

"Hvad siger du!"

"Ja, saadan er det. Og det kan ikke blive anderledes."

"Nej, den Slags gjøres jo ikke tilbage igjen. Men er du nu ogsaa hel vis i din Sag?"

"Ja, den Ting kan der ikke være to Meninger om."

"Jeg sa' dig jo nok, *te* det vilde ende saadan", fortsatte Karen.

"Du burde ha' lydt mit Raad og ventet, til Verden laa lidt lysere for os."

"Ja vente, det kan en altid faa for sig.

Men har du da fortrudt, hvad vi har haft sammen? Tho saa var det jo snart bedst, en aldrig havde set hinanden."

"Nej, nej! Tag det ikke paa den Maade! Jeg kan ikke blive mere indtagen i dig, end jeg er.

Men kan du ikke ogsaa nok forstaa, *te* en anden

kan ha' Grund til at være harmt, saadan som en sidder i det?

Naar *det* nu kommer op — og ret længe kan jeg ikke dø'et — hvad tror du saa ikke, jeg vil faa at gaa igjennem baade af det jet og det ant.

Det er ikke mere end fjorten Dage siden, da saa min Mor stift paa mig og sa': „Du *har* vel ikke været for nær ved ham!“ Jeg blev i mit Hoved som et Bloddryp, men dengang nægted jeg.

„Jeg sparker dig ud af Døren som en Hund, hvis du gaar hen og blamirer os!“ sa' hun.

Og hvordan min Far vil ta' det, naar dette her bliver oppet, det er der ingen, der kan ha' nogen Mening om.

Aa, Jøsses, ja, bette Jens; det ser imellemstunder saa sort ud, te en snart kund' ønsk' en aldrig ha' været til.“

„Men Karen, da! hvad er det for no' tombet Snak, du *nu* sidder og siger! Glemmer du nu rent og bart, at du *har* mig?

Er jeg Skyld i din Ulykke, er jeg vel ogsaa falden for at bære den med dig. Og det maa du jo vide, jeg er villig til.

For en skuld' da ikke tro, du var ved at komme paa andre Tanker?“

Karen forsikrede, at hun troede paa ham som paa Guld.

„Naa, ja, ja,“ sa' Jens; lad os saa ta' den lidt mere fra en Side af, og ikke ta' paa, som om Verden hængte i et Kalveskind. For ret beset, hvad er saa det hele? Naa ja, du er bleven for svær ved mig, siger du; men tho, den Slaw' er kommen undbukken paa saa mange Piger før dig, uden at der er bleven gjort no' Skej af *det*.

Det jennest her er galt, er, te jeg har ett nøj uden mine to Hænder; men de har holdt mig oppe

til den *her* Dag, og de vil ogsaa slide for *dig*, saa længe de kan støde en Spade i Jorden.“

Karens Øjne lyste mere og mere op ved hans tillidsfulde Ord. Omsider rejste hun sig halvt fra Agefjælen, slog sine Arme om hans Hals og trykket et langt Kys paa hans Mund.

„Du maa ikke være vred paa mig, Jens! En skuld' aldrig la' sin Sorg ta' Overhaand!

Og naar du altid vil være mig god, saa skal jeg nok staa det ud altsammen.“

„Naa, saa vi det! Da var det godt, hun kunde blive til Menneske igjen,“ sa' Jens og klappede hende.

„I Morgen skal jeg gaa til dine Forældre og sige dem alt, Rub og Stub.

Lad din Mor saa kuns bande og ta' paa Veje og rive sig i hinne rød' Lue.

Naar *vi* to vil til een Side, saa skal der meget til at knykk' os.“

Vognen var nu kommen ind paa de store Hede-flader vest for Karup Aa.

Hestene knæede svedigt frem, omjagede af Fluer. Plaggen klirrede uafladeligt med sit Bidsel; en svag Støvstrime pulsedede bagefter Spandet.

Varmen var stærkt i Stigen.

Alting svømmede i Sol.

Det var, som hver Gjenstand løftedes højere; især det fjernere syntes at svæve i Luften.

Lyngen lyste som var den bronceret, og Porsgrenene sprak i Barken, som knappede de op for Varmen.

De to paa Vognen sad smaasnakkende bøjet imod hinanden. Solstraalerne brændte Jens paa Vester ryggen, og Karen trak Stunte-Foden ud af Træskoene og lod Lyset spille paa de bare Tæer.

Saadan kørte de endnu et Stød i denne næsten overnaturlige Klarhed.

Da gik der med eet en mægtig Skygge over Heden.

Den begyndte ude ved den sydvestre Himmelrand og skred langsom, bred og ustandselig hen over Lyngsletten.

Som et milelangt Segl nedmejede den skaanseløst alle Farver. Lokkemanden flygtede med sine Geder; Tørveskruerne og hver en usselig Ting, der før havde benyttet sig af Forholdene til at sætte sig i et smigrende Lys, stod nu atter dagligdags og plumpt med den platte Fod mod den moderlige Jord.

Solen lyste ikke mere *den* Dag.

Saa brat kan Lyset skifte om til Mørke paa den lunefulde Hede.

Og ligesaa brat kan Omslaget komme i de menneskelige Skjæbner.

Jens Tanderup og Karen var allerede naaet til Kjørs lens Ende. Hestene havde bedet, mens man begyndte at vende og samle Lyngen.

Saa tog man et Pust, spiste den medbragte Grød, beklagede, at Solen var bleven aldeles borte, og begyndte saa at læsse.

Vinden havde rejst sig, og naar Jens stak sin Forkfuld op til Karen, dansede Lav og Lyngtotter hen over Hestenes Rygge og langt ind over Heden i Læsiden.

De sidste Lyngdynger laa henne paa de høje Brinker af en lille Sø, der uden Afløb laa og rugede over sine egne Hemmeligheder herinde paa den store, vandfattige Hede.

Man kaldte den *Mørksø*, thi selv i klart Solskin laa der dybe Skygger langs dens stejle Bredder. Og nu, da Himlen var skyet, saa den ud som et

stort skummelt Øje, der laa og skulede inde under de dybe Brinker.

„Tør vi ogsaa holde her?“ spurgte Karen, da Jens kjørte det knagende Lynglæs hen paa disse Bredder med Baghjulene ud mod Søen for at faa Lyngdyngen i Læ.

„En bliver næsten hverrealsyg af at se saa langt ned,“ føjede hun til.

„Jo, det gaar nok! Her er jo et stort Stykke hen til Skrænten, og den halve Snes Forkfulde kan jeg snart hviste op til dig,“ sa' Jens og la' Tømmen ned i Lyngen, mens han med sin højre Træsko drev Forkens Flæner dybt ned i Dyngen.

Den ene Forkfuld suste til Vejrs efter den anden og grebes af Karens øvede Hænder. En Del dalede dog ned igjen og dækkede Tømmen og Hestenes Kryds; og den unge Plag, der var i Lyngheden for første Gang, stod som et bævrende Kjød og skjalv og klippede med sine Miler, hver Gang en større Lyngrafte slog imod dens Sider.

Under et af de sidste Forkfulde fik Jens, ved et af de Uheld, hvorover ingen er Herre, uforvarende den skjulte Tømme op i Forkflænerne, og i den Tro, at det var en Rod, der holdt igjen, trak han til med et stærkt Stød. Plaggen stejlede, Vognen skruede og rendte et Par Favne tilbage.

Jens kastede sig rasende ind mod Dyrets Hoved for at slæbe det frem, men Hjulene var allerede ude over Skraaningen. Vognen knagede og brødes i sine Ledder, Stjærten splintredes som et Tagrør, Hestenes krydsede Forben stampede vanvittigt og sloges blodige mod hinanden paa Bakkekammen, mens Læsset trak Dyrene efter sig ved de svajende Svingeltrær.

„Jens!“ lød Karens vilde Skrig op imod ham, i

samme Nu som hun, Heste og Læs forsvandt med et dødt Suk i Søen.

En Støvsky stod op om den af Hestenes Hove opkradsede Skraaning.

Det var, som om noget brast inde i Jens Tanderups Hjerne.

Han kastede sig ned i Lyngen og rev i den med Tænderne og væltede sig rundt som et anskudt Dyr. Saa sprang han op og uden Hue og med bare Fødder styrtede han ned til Søen, hvor den trækker sig tilbage fra Skrænten, og her blev han ved at løbe hen over Stenene i en Halvkrins rundt og rundt om Søen og Ulykkesstedet, mens han uophørligt stønnede:

„Karen, Karen, bitte Karen!“

Hans Fødder blødte efter ham, men han fandt øjensynlig en Tilfredsstillelse i at træde de skarpe Sten ind i sit Kjød.

Her paa Stenene og det vaade Sand fandt hen imod Aften en forbigaaende ham styrtet af Blodtab og Udmattelse.

Jens Tanderup kom aldrig rigtig til sin Forstands fulde Brug efter denne Dag. Men Naadsens Brød gav man ham i Vestergaard, indtil man en Efteraarsdag sænkede ham ned paa Kirkegaarden ved Siden af hans elskede Karen.

Saaledes skete det, at ogsaa de to, der saa gjerne vilde være sammen i Livet, først forenedes i Graven, — den Havn, hvor selv Skjæbnen maa indstille sin Forfølgelse.

FREDERIK TAPBJERGS PLOVGILDE

DET var just ikke noget mageligt Liv Frederik Tapbjerg førte derude paa Fleskjær Hede, en Fjerdingvej fra Hovedbyen, for stod han ikke i tunge Træskostøvler og æltede Døj i Tørvemosen, gjorde han Daglejerarbejde rundt om hos Gaardmændene.

Saadan havde han nu henslæbt halvtredsindstyve Aar.

Der forlyder dog ikke noget om, at Slægt og Velyndere i den Anledning lod udgaa Indbydelse til Jubilæumsmiddag med Tilbehør af Skaaltaler og Sølvtøj.

Han var en af disse tusinde Grovslidere, der gaar navnløse gennem Livet og ligesom Regnormene gjør deres gavnlige Dont i Mørke.

Han stammede nok derude fra Grønhøjegnen og var en Ætling af de saakaldte Kartoffeltyskere. Det mente man at kunne se paa hans misdannede Hænder, hvis Fingre, som de fleste af denne Stammes, var slidt flade i Enderne ved i al Uendelighed at skrabte efter Kartofflen, denne Ørkenmanna her i det mørke Sand.

Selvfølgelig havde Frederik sig en Kone som en-

hver anden brav Slider i disse Riger og Lande, og han havde giftet sig med hende af Grunde, der hverken var nye eller usædvanlige.

Line havde været hans Medtjenerske i to Aar, da hun en Høstdag tog ham til en Side og med en Ligefremhed, der kun er den gode Samvittigheds Naadegave, bragte ham denne korte Melding:

„Ja, Frederik, nu er a tyk ve' dæl!“

Frederik rev sig et Par Gange i Bukselaaret, strøg sin Le med usædvanlig haarde og rappe „Stryg“ og gik ind paa Havren med et Raseri, saa Line knækkede to Tænder i Kratten for at vinde med og omsider stønnede ude af sig selv af Anstrengelse:

„Aa, Frederik, kund' du ett ta' lidt mere towle te' et, med mindre du vil ha' æ Lyw rendt af mæ.

A tror ett, der er jen tar Traad paa mi' Særk!“

Tre Uger efter købte Frederik saa af sin Husbond det Stykke firkantede Hedesprakning, hvor der knap var Ravns Pik endsige Menneskeføde at finde.

Men Frederik slog dristig nogle faa Kobbøl Spartrær op og takked dem over med Lyng, og den tynde graa Lervæg, der fyldte Rummene mellem de krogede Stolper, støttede han mod Vinterkulden med et værnende Skjold af fast sammenbankede Hedetørv, der løb helt op under Lyngtaget og kun hist og her gav Plads for en halv Karm Vinduer.

Heden omkring Huset var lige brudt op, Furerne stod hist og her paa Højkant, og Lyngen laa alle Vegne paa Lur.

Men Frederik gik dog og nussede saa længe ved de tørre Lyngrafter og Gyvelens sejge Rod, at et Par Kobbøl Faar snart gik og slæbte med deres Hampetøjr over Sandjorden, mens deres smaa hvide Tænder ustandseligt nevrede den spæde Rødsyres galdebeske Blad.

Snart skubbedes ogsaa en Ko ind i Besætningen.

Gammel og sidmavet var hun, og mager og knoklet var Skrutten, men Mælken var for Resten god nok, og „naar den engang var malket, saa var det jo da ens egen“, mente Line.

Men det, der trivedes bedst for Frederik Tapbjerg som for de fleste andre i hans Stand og Stilling, var nu alligevel Børneflokken.

Det kneb mere og mere at faa den baaset saadan, at de alle kunde lange til eet Grødfad.

Til dem, der korsede sig over den Mylder af Rollinger — mest Drenge — der altid hvirmede udenfor Frederik Tapbjergs Forstuedør, bemærkede han spøgende, at han troede ikke at burde holde inde, før de var saa mange, at de ved at ta' hinanden i Hænderne kunde gaa i Kjædedans omkring Hytten.

Og Frederik følte sig ligefrem kildret i sin Faderstolthed, naar han senaftens kom stolprende ude fra Mosen og langt inde paa Hedestien blev mødt af en Række kapløbende Smaabørn, hvis bare Hoveder lyste som Kjæruldens mod den mørke Lyng.

Og hvor gik Pludderen ikke ustandseligt, naar een fik Tejnen, en anden Spaden, en tredie Ølbutlen at hjante af Sted med, mens det mindste blev tørret under Næsen og løftet op paa Frederiks Nakke, hvorfra det med forundrede Øjne saa ud over den natlige Lyngslette og saaledes fik det første Indtryk af Verdens Storhed, mens det kjendte den tunge Svedlugt, der steg op fra Faderens bøjede Skuldre.

Efterhaanden som Smaarollingerne voksede op, fjernedes de fra det fædrene Grødfad og blev Tjenestedrenge og Tjenestekarle rundt om hos Gaardmændene, indtil ogsaa de en skjøn Dag gik over Rubikøen med deres Hjertes *Line* for umiddelbart efter — som Faderen før dem — at trække sig tilbage til *deres* afstukne Firkant af opbrækket Lyng-

jord, og der udsone „Brøden“ i livsvarigt Slavearbejde, medens de øgede Landets kartoffelspisende Befolkning mangfoldigen.

Enhver, der færdes i disse Egne, vil endnu i mørke Nætter kunne se deres Hytters Lys som blinkende Tegn over Heden.

Den første Tid, efterat Frederik var bleven Selvejer, troede han, at han ved at spænde alle Sener kunde tvinge den elendige Jordlod til at yde tilstrækkeligt til Familjens Underhold.

Da saa man ham allerede Kl. 3—4 om Morgenen staa paa Ageren og tumle med Skovl eller Spade.

Gjennem Kulgravning ventede han at hente nye frugtbare Lag af Muld op til den magre Overflade, men altid stødte han kun Spaden dybere og dybere i Sand, saa stort og stridt, at det hven mod Spadebladet.

Da standsede han en Dag midt i Slidet og saa træt og tungøjet hen over al den gule Sandjammer, han havde bragt op i Lyset.

Hans Hænder værkede, og hans Skjorte var gjen-nemløben af Sved.

Hvad hjalp ham dette Slaveslid paa denne utaknemlige Grund, der ikke havde Næring til en Regn-orm siden til en Flok sultne Menneskebørn.

Nej, han maatte nok pænt vandre den lange Vej ind til Byen og igjen søge Arbejde hos Gaardmændene, mens Line maatte med Koen ud i Vejgrøften.

Og som han dog havde glædet sig til at blive sin egen Mand fremfor bestandig at slæbe for andre i det mest trælse Arbejde!

Han, der boede saa langt udenfor Byen, var især uheldig stillet. Man var næsten helt træt, før Arbejdspladsen naaedes.

Op maatte han allerede Klokken halvfire og af

Sted paa fastende Hjerte ind til Gaarden, hvor han havde sit Arbejde, for at faa Del i Tjenestefolkenes Davre, der næsten altid stod paa samme Ret: itu-flækkede Endskalsstumper, der sejlede rundt i et Fad skold Mælk. Derefter kunde der maaske vanke en Pande opstuede Kartoffler med smaathakkede Flæskebidder, en Ret, Frederik satte stor Pris paa, og som der sjælden blev Raad til i hans egen Hus-holdning,

Det er en Selvfølge, at alt det strengeste Arbejde gjemtes til ham, for som det hed: „en skal da ha' nøj Lig' af sin Daglejer“.

Og naar han henad 11 om Aftenen vendte tilbage til sin Hedetørvshytte med de 3—4 Mark i Lommen, som Dagens Møje havde kastet i hans Haand, var han saa sløv og træt, at han end ikke mærkede den forfærdelige Luft, der laa under Loftet og trykkede som et Blydæksel paa alle de smaa i Søvnne arbejdende Lunger rundt om under de slatne Dynevaar, men ønskede næsten, han kunde ha' slængt sig paa Sengen med Klæderne paa.

Saa snart det var gaaet op for Frederik Tapbjerg, at hans Jord ikke gjemte Spor af Trolddomskræfter i Dybet, men kun var idel fattig Overflade, blev det ham klart, at Spaden maatte erstattes af Ploven, saa Rugen kunde strentes over et stort Areal; for blev den først saaet, kom der dog altid noget op.

Men han fattedes jo enhver Art af Trækkraft.

Der var ganske vist dem, der raadede ham til at gjøre Brug af Koen, den sidmavede, men hun havde sandelig ondt nok at gjøre med at flytte sin Hængevom over de knortede Heder paa de lange, krydsvoksede Klove, endsige at trække Plov eller Harve.

Der var da ikke andet for, end at han, saavel som sine Standsfæller, maatte gaa Tiggergang til

Egnens Gaardmænd og overtale dem til at gjøre ham et Bed, naar det faldt dem bekvemmest.

Og saaledes blev den Dag, da Frederik Tapbjerg havde Plovfolk, til Hedehyttens store Dag.

Ganske vist imødesaa Frederik den altid med blandede Følelser, for der var ingen Dag i Aaret, der som denne bragte Regningen til at svulme hos Kjøbmanden.

Derimod glædede Børnene sig til den af et uskrømt Hjerte, thi Synet af de mange glinsende fede Gaardmandsøg med de bølgende Man og det klirrende Seletøj her paa deres Fars fattige Jordstykke, — var det ikke en kongelig Adspredelse midt i deres daglige afstængte Lyngensomhed!

Og selv for en enkelt Dag at omgaas og beføle saa sjældne Redskaber som Vogn, Plov og Harve, ja, maaske endogsaa blive betroet en Kjørepisk — thi vidste vel nogen, hvilke eventyrlige Overraskelser en saadan Dag kunde byde paa — det var rigtignok noget andet end altid at grave i samme Aske-dyngge med samme Potteskaar eller kjøre i Stads-kjørsel over Sandbrinkerne med den samme rustne Jærnpande.

Og saa kunde der maaske ogsaa ved en saadan Lejlighed vanke et hægent Bid, der vilde staa i en behagelig Modsætning til den evige Grød og de evindelige, uopslidelige Kartoffler.

Kort sagt, Plovdagen var en af de faa Aarets Dage, der bød paa Muligheder af alle Arter.

Men den, der bar Dagen var nu alligevel Line.

Med Rette følte hun et stort Ansvar, for som hun sagde: „det er ikke saa lige en Sag for en sølle fattig en at ta' mod søen nø' kræsen Kram“.

Ogsaa her havde Forberedelserne været de værste. Det havde ikke været nogen let Sag at faa skaffet til Veje alt det, der skulde bruges.

Selv havde hun maattet trave omkring for at laane hist en Gryde og her et Par Knive eller en Præsenterbakke, og Frederik havde maattet ofre en Dagløn for Dagen i Forvejen at gaa til Kjøbstaden, hvorfra han vendte tilbage aldeles forbaaret paa en stor Sæk med Masser af Specerier, Kjød, Fisk og — sidst ikke at forgjætte — en umaadelig Brændevinsdunk, der sa': Kluk! hver Gang han flyttede den ene Fod foran den anden, og havde sin væsentlige Del i den dybe Skure, som Egekjæppen skar i Frederiks benede Aksel.

Hen over Drivdags saa man en stor Støvstrime ind ad Byen til; det var det sig nærmende Vogntog, der havde begyndt Udrykningen.

Et Kvarter senere svingede fire Spænd stormandede Heste, der lyste af Fedme og Havrerøgt, ind over Frederik Tapbjergs usselige Agerstump med en Færdighed, saa Koblerne klirrede, og Træharverne bag i Vognene skar Tænder ad Plovjærnene.

Nu kom der Travlhed i Hytten.

Børnens Barhoveder myldrede foran Forstuedøren.

Frederik kom ud med Brændevinsflasken, og Line, med nystrøget Forklæde for, fulgte efter med en Tallerken Smaakager.

Begge gik de fra Vogn til Vogn og bød velkommen, mens de efterhaanden rakte Snapsen og Tallerkenen op til enhver af de ankomne.

Det var endnu ikke Gaardmændene — de kom først senere, naar Arbejdet *var* gjort — men deres Sønner eller Forkarle.

Saa snart Snapsen var nedsvælget, blev Arbejdsmarken udpeget, mens Redskaberne løftedes af Vognene.

Et Øjeblik efter skurede fire blanke Plovjærn igjennem Frederik Tapbjergs sandede Hedejord, mens en Revl snadrende Smaabørn dumlede bagefter Spæn-

dene og hvert Øjeblik slog ned i den af Jordfugt duftende Fure for at opsanke snart et blankt Skaar snart de forkrænkelige Rester af en smuldrende Træskobund.

Kuskene slentrede bag efter Ploven med Tømmen om Halsen og Piben i Mundvigen og raabte Kaadheder til hinanden tværs over Ageren, naar Spændene krydsedes.

Det hele var for dem en behagelig Leg, som var bragt til den muntreste Afslutning i mindre end fire Timer, hvorpaa Hestene stilledes hen til Vognene og fik deres Foder, mens Karlene blev budt Kaffe.

Da man var naaet *saa* langt, begyndte Husbonderne at indfinde sig for at æde paa den Ting, at de havde vist sig velgjørende mod Husmand Frederik Tapbjerg.

Først indtren Movns Vistisen.

Han maatte kante sig ind ad den smalle Stuedør for at faa hele sin Vom med sig.

Forinden han gik ind, havde han dog været henne og set efter, om Øgene ikke var blevne overanstrengte.

Han kløede dem bag Ørerne og delte sin Skraa imellem dem.

Karlene havde siddet og skranniet ved Kaffen, men blev med et tavse, da deres Husbonder begyndte at ta' i Døren.

Et Øjeblik efter gled de med et: „Tak for Kaffe!“ ud af Stuen, svang sig til Vogns, knaldede med Pisken og rumlede af Sted under Harvernes Tænders Gnidsel og Støv og Stamp og Kobbeklirrer.

Den næste, der skrævede over Dørtrinet, var Thames Moesbjerg, en bitte tyndskjægget Mandsling med kalvknæede Ben og rapsfarvede Hænder og et Ansigt som en flækket Turnips. Hans Haarfarve havde givet ham Navn af Rød' Thames.

I hans Kjølspor fulgte Esper Goul, en Mand med et stift og langt Remontefjæs, der var dækket med et tætklippet Fuldskjæg, som han uophørlig kjærtegnede med højre Haand.

Han maatte bøje Hovedet stærkt for at komme ind under Frederiks Bjælkeloft, hvorved han fik et Udseende som en Stud, der bereder sig til at stange.

Hans Sprog og Lader havde endnu noget halvt fornemt over sig, der ledede Tanken hen paa, at han i sin Tid havde sat en Herregaard over Styr. Og skjønt hans nuværende Ejendom var adskilligt mindre end de andres, men til Gjengjæld betydelig mere forgjældet, holdt han nok af endnu at henregnes til Herremændene.

Nu fattedes kun Fjerdemanden.

„Ih, hvor bliver nu Movst Krænsen af?“ sa' Line, der hele Tiden travede mellem Køkkenet og Bordet for at faa Retterne anbragte paa deres Plads.

„A tror, han gik hen for at fæste en Karl, men han er her vist snart,“ sa' Thames.

„Aa, Frederik, rend te æ Dar og se efter, om han ikke skulde være i Kom,“ sa' Line, der ængstedes for, at Maden skulde ta' Svind ved at vente.

Frederik lattede paa Klinken, men i det samme han bøjede Panden for at glide ud i Gangen, traadte den savnede ind ad Forstuedøren.

„Goddaw, Goddaw!“ begyndte Movst oprømt.

„Ihtho her kund' det snart ha' gaaet mig, som det gik Mads Fæg med æ Præjst. Han havde sid-det i Kroen, mens Præjsten havde staaet paa Stolen.

Men saa i det samm' god Lav, som Præjsten vil ud af Kirken, kommer jo Mads, forstaar I, og vil ind.

Mads klaged' sig over, te han var kommen for sent.

„Ja, ja Mads,“ sa' æ Præjst. Gid vi en anden Gang, som nu her, maa mødes hisset i de evige Boliger!“

„Ja, da war æ sand',“ svarede Mads, „søen te wor Faa'r maatt' gaa ud, nær a gik ind.“

Først da Movst omstændelig havde fortalt denne Historie, gik han bredt smilende omkring og gav Haand.

Movst var i udpræget Grad af den gamle Skole, det saas maaske tydeligst af Vadmelskjolens overordentlig plumpe Snit, og skjønt han havde 40,000 i Sparekassen, kjendte han lige saa lidt til Støvler som til Overfrakke.

Men skulde han være særlig fin, f. Eks. paa Kirkens Højtidsdage eller paa sin egen Alterdag, saa omskiftede han sine bemøgede Kramtræsko med et Par lettere sortlakerede Lædertræsko, der løb ud i en Spids som Stævnen af en Baad.

Denne Fodbeklædning havde han ogsaa anlagt i Dag, hvad der ikke kunde andet end smigre Huset.

Hænderne havde Movst næsten altid anbragt under den rummelige Buksesmække, hvori de to Hofteknapper stod vidaabne, saa at et trekantet Stykke af den graaforede Vadmel sad frit og daskede under hver af de to Hænder som et Par Elefantører.

Line, der nu saa, hun havde sine Folk samlede, kaldte stille Manden ud i Køkkenet og sa':

„Aa, Frederik, a vild endda gjan', te *du* bløw fræ æ Burd te baagatter, hvis det nu ett *skuld'* slaa te'.

Søen nø' nyrle Kalv'kjød det er der jo ingen Drywels' i.

Og a hower helsen nok, hvordan det gik ifywr te Per Simmelkjærs Plogild', hvor æ Kuen bløw skammet snaar for aal hinne Tid, ved det æ Mad slap op mødtvejs.

Og der sejer*) nu søen en Slughals som den Movns.

Det er jo som en Ulv aa sætt' te en Fad.

Han kan saagu aaljen' ed' en halv Kalv, nær han kan faa 'et for ett'.

Efter disse Bemærkninger udenfor gik Line ind og sa':

„Aa, vær nu saa gued aa sejj om te' æ Burd, saa I kan faa en Bej og løw' aa.

Maaskisæ en Par kund' sejj' her paa æ Skammel,“ føjede hun til.

Movns havde allerede opdaget, hvor det bedste Fad havde sin Plads, og sa':

„Tho lad *mæ* saa slæng' *mæ* paa æ Skammel.“

Med megen Pusten fik kan omsider de tykke Ben med de tunge Træsko hevet over Langskamlen, hvorpaa han nedlod sig med det Hjertesuk:

„Aaja! en blywer gammel — og tungrøved.“

Imens kastede han et altfortærende Blik rundt paa Fadene.

„Hvad, Frederik, skal du ett te' æ Burd?“ sa' Movst.

„Jow; men de fremmed' først. *Min* Tid kommer nok.

Se I nu kun og forsyn jer!“ svarede Frederik.

En Opfordring, de ikke lod sig sige to Gange, men langede kraftigt ud efter Fadene og ladede op paa deres Tallerkner mægtige Hjumplinger af skinnende Kalvesteg og ufordærvede Kartofler, som de overøste med Sør af Sauce og Syltetøj.

Efter al Sommerens ramme Saltmad, dens lædersejge Spegelaar og Stegeflæsk og gule, harske Faareskanker var saadant et Maaltid nyslagtet Kalvekjød for Gudekost at regne.

*) sidder.

Ingen kan da undre sig over, at de maalte Kjødstykkerne med bredden Tand.

Movns var især svært optaget.

Han havde endnu ikke opdaget Gaf lens Betydning, men holdt med et solidt Tag Kjødet mellem de fem Fingre, mens han med de tiloversblevne fem skar til, saa det skreg i Underlaget.

Han havde ikke spist en halv Time, før de afgnavede Ben laa spredte foran ham som Vragstumper.

Ogsaa de andre tre søgte paa bedste Maade at holde sig skadesløse for den ædle Sved, som deres velnærede Øg havde udgydt paa Frederik Tapbjergs tidselbærende Ager.

Under den første Del af Spisningen var det kun Movst, der sa' noget, saasom han nu umuligt kunde holde Mund selv i Livets alvorligste Øjeblikke.

Men hans Vittigheder lønnes paa dette Tidspunkt kun slet, snart med et aandsfraværende „Hwah?“ snart med et intetsigende „Naa“, snart endelig med et utaalmodigt Grynt, der sa' saa meget som: ja, hvad kommer det mig ved!

Men efterhaanden som Lines fortrinlige Kalvesteg mere og mere løste sin Opgave, blev Trangen til Meddelsomhed større, og Tankerne søgte fjernere Maal.

Kun Movns'es var endnu lige slavisk lænkede til Fadet og de saftige Kjødben.

Det var kommet Movst for Øre, at Esper Goul havde en forfangen Hest. Det gav ham Anledning til i et længere Foredrag at dvæle ved Hestekrankhed i Almindelighed og Forfangenhed i Særdeleshed, for tilsidst at vække sin Samtids Medlidenhed ved at berette de næsten utrolige Kvaler, han — Movst — for Aar tilbage havde gennemlevet med en nøjere betegnet syg Krikke, der for lang Tid siden var afgaaet ved en blid og rolig Død, men hvis Billede

til Trods herfor stod saa grangivelig i hans Tanker, som kunne det ha' været hans egen kjødelige Broder.

Med Rørelse skildrede han, hvorledes det stakkels Asen Uger igjennem havde været saa simpels, at det maatte hænge i Rebe, der var udspændte mellem Bessingerne; det havde ikke kunnet ta' mod anden Føde en den, man tyllod' det i Halsen gennem en trepægl's Flaske, indtil det gennem en Vidunderkur, som Movst egenhændig forsøgte paa det, igjen var kommen til Krylt, om end det endnu i lang Tid var saa medtaget, at det nærmest lignede et Par Møgfjæl, som et Tilfælde havde lænet op mod hinanden.

Men se, — saa viseligt regjerede Gud Verden, at Movstes syge Krikke kom sig *fuldstændig*.

Ja ikke nok dermed, men det blev det hvellest' Øg, der i Mands Minde havde gaaet for en Stjært i Movstes Gaard.

Han dvælede endnu længe ved denne kjære forudgangne, fulgte den langvejs paa dens senere Løbebane, skildrede dens Trivsel, dens Egenskaber, dens Salg paa Wolborgmarkend, der alene udgjorde et stort og rundt Kapitel.

Og ikke engang her slap han Uhyret, men han forfulgte i Tanken gennem fantasirige Skildringer dens Afkom til tredje og fjerde Led.

Movst' Æmter virkede ansporende paa det øvrige Selskab.

De vilde ingenlunde staa tilbage, naar det kom an paa at fortælle om Hestegjenvordigheder, for dem havde de alle haft deres Part af.

Og en Tid lang stank Samtalen formelig af Svulster og Betændelser, brændte Saar og halmtrukne Hestebringer.

Movst hævdede som Summen af sine Livserfarin-

ger, at „saalæng' æ Lebber*) ett er kold' paa en Helmes, da er der Hoef,“ og den rødhaarede Thames Moesbjerg afsluttede denne Del af Samtalen med den vistnok uangribelige Paastand, at „en kund' jo sajtens kurir' en Krikk', nær en baare kjend' de Mediciner, der skuld' te' æ.“

Da man tilstrækkelig længe havde dvælet ved det Emne, der laa Hjertet nærmest, gled Samtalen umærkeligt over paa Tjenestefolk.

„Fæk du dej saa fæjst' en Kaa'l, Movst?“ spurgte Rød' Thames.

„Aa, gjord' a ett en gued Daa!

Det gaar ett søen te aa fæjst' Kaa'l' i vore Tider,“ sa' Movst med et Suk.

„Nu staar Fanden i Tjenestefolk; især sin' de her Satans Sofalister er kommen te' Laaf.“

„Socialister,“ rettede „Herremanden“.

A er, Dælenmæ, lig' glaa, ihvad I kalder dem,“ vedblev Movst stædig, „for som der staar i Skriften: Af deres Gier-rr-ninger skulle I kiende dem!

Og som a sejer: sin' det lied' Kram er kommen te æ Land, er jens Tjennestfolk bløwen saa vringled og vraang, te det gir stywt for, baare en vil ha' et te aa gaa øwer en Dørtræ.“

„Ja, da war æ en sand Urd, du saa',“ mumlede Movns fra den anden Side af Bordet.

Han havde nu beroliget sin Forslugenhed saa vidt, at han troede at kunne skjænke Samtalen nogen Opmærksomhed uden derfor helt at forsømme den stadigt vinkende Kalvesteg.

„Ja, det er en sær underlig Slægt, der render i Vejret nu om Stunder,“ vedblev Movst.

„Det gaar en Brølgaang i wor Daw'; alting som det vil, og ingenting som det skuld'.

*) Læberne,

A spur' engang gammel Doktor Rønsolt — for han var ingen Taari — hvori den her stur' Forandring i aalting kund' ligg'.

„Det ligger i æ Lufttryk!“ svur' han mæ, ene og alene i æ Lufttryk, bette Movst!“

Det var nu hans Mjenning, te aal æ Uend kom derfræ, men a tror nu snarere, te det ligger i en skjøw Oplærels'.

Si mæ nu paa de Husmandsunger, en faar te Hjorrer*) her paa æ Egn.

Hvad *er* et saa for nø nøj?

Nø' elendig Grasværk, som ingenting forstaar sig paa; saa kjelle og forskjøtt', te det ett ved, hvad End' det vil ha' i æ Vejr.“

„Hvordan er saa æ Gaardmænd dje Børn?“ kom det stille fra Frederik.

Han havde følt sig pinlig berørt af den haarde Omtale af hans Standsfæller her ved *hans* Bordskive.

„Hvordan *de* er?“ svarede Movst, stødt over at skulle taale en Afbrydelse fra knap en Fjerdingkar Hartkorn.

„Det Spørgsmaal er jo ett møj paatrængend', da det ett er Gaardmændenes Børn, der skal tjene Husmændene, men det gian' gaar til den anden Sid'.“

De tre Gaardmænd skrattede stærkt ved denne Tilrettevisning, og Frederik fandt det som Vært klogest at tie.

„Nej, som a sejer,“ fortsatte Movst sejsikker, „wal er det en ærlig Sag aa vær' fattig, — men der er ingen Ræsown mir' i Smaafolk; det, det gaar ud paa, er at faa en stur Løn og lidt Arbed'.“

*) Hyrder,

„Ja, Movst, hvad det angaar,“ sa' Esper Goul med en Latter, „saa er vi saamænd alle lige gode.

For Resten maa jeg gi' dig Ret i, hvad du sa'. Det er ogsaa *min* Overbevisning, at de socialistiske Lærdomme er til den allerstørste Fordærvelse saavel for Landbruget som for Tyendeforholdet.

Men jeg indser ikke, hvorledes man skal standse denne Bevægelse.“

„Det gjør a sgu heller ett,“ sa' Movst, „men det er ogsaa nøj, a ett stikker mi' Nies i.

Lad dem spekulier' paa den Slav, der haar no' Kondovitter om'et.

Tho derfor holder en jo Regjering og Prokuraator og Jernbanebestyrels', og hvad Fanden det hedder aal det forbandede Skidt, vi sølle Bønder maa ligg' og kost' paa, for det er jo vi anne, det ska' ud aa, inden æ End' tar.

Nej, det jennest a sejer, det er, te de ung' blywer skidt opdravet,

Her staar æ Muer øwer æ og preller for æ saa-læng', te det ved ett, hvad det vil ha.“

Og med et strengt Blik hen paa Husmandens talrige Børneflokk, der stod som Fluor omkring Gjæsterne og med blandede Følelser betragtede den udfoldede Graadighed, tilføjede han:

„Tror I, te det war i *mi'* ung' Daw', te en Knæjt skuld' staa og hog' øwer æ Burd atter Stieg?

Nej, det war der ett nøj, der hed; men en Knalle Wost te en Endskal Brød, en Ris i si' Røv og ud med æ Faar!“

Movst talte endnu en Tid i lange Baner om hine længst forsvundne Dage, da Tyendet bævende adlød Husbondens mindste Vink, da Ordet Menneskerettighed endnu ikke havde faaet Borgerret i Sproget, og da Stokken og Spanskrøret formaaede at overhugge

enhver nok saa sammenfiltret huslig som social Haardknude.

Saa gled Ordet lidt efter lidt over paa andre Hænder, og Lines Kalvesteg og Frederiks Brændevin forvandlede sig gennem sære Processer i Gjæsternes Indre efterhaanden til bevingede Udtalelser om Slægtens Forfald og Midler til dens Oprejsning.

„Herremanden“ anstrengte sig for at vise sin højere Dannelse ved at fremsætte en Række socialistfjendtlige Dybsindigheder, der ved den dem egne Lugt og Smag røbede sig som ferske Rov fra „Stiftstidenden“.

„Det, man dybest maa beklage hos Nutidens Smaakaarsfolk, er den iøjnefaldende Mangel paa Nøjsomhed, der er en saa udpræget Egenskab hos den fattigste Del af Befolkningen.“

Med disse Ord sluttede „Herremanden“ et længere Foredrag om den sociale Elendighed, og Rød' Thames indskjød:

„Ja, og saa aal de Børn, Smaafolk ligger og vrøder sammen.“

„Ja, som nu Frederik her,“ sa' Movns; „saa manne Børn kund' du sgu aalle blyw Fa'r te' Thames,“ tilføjede han ærtende.

„Saa maatt' du sgu først ha' en Skipp' Saalt og et Par Lispund Kraftfu'er, ha-ha-ha!“

„Og saa er a endda rej for,“ tilføjede Movst, „te det ett vild' hjælp' nøj. — Med mindre det skuld' gaa Thames'es Ann', som det gik Sara Abrahams, der fik Besøg af Herren i hendis høje Al—derdom!“

Alle lo undtagen den barnløse Thames, der med et forlegent Blik saa ud af sit benmagre Skrog, mens en svag Rødme fra Haaret krøb ned over Tindingerne og fortonede i Kindernes Violette.

„Herremanden“ fordybede sig endnu engang i Forholdet mellem Husbond og Tyende.

Tidens Orm var Misundelse, sa' han, Misundelse mod den bedrestillede, Misundelse mod Husbonden, der kunde tage sig en Pibe eller en Fridag, mens de andre sled.

Og nu tog Rød' Thames Oprejsning for sin forrige uheldige Ytring ved at bemærke:

„Tho en Husbond skuld' wal ogsaa ha' et en bitte Krumm' bejer end hans Folk.“

„Ja, det forstaar sæ,“ sa' Movns anerkjendende.

„Helsen haar en endda lidt for, te en maa betaal æ Skatter og Avgywter.“

Under hele denne Samtale havde Line løbet affentov mellem Bordet og det lille Frammes og fyldt i Fadene, saa godt hun evnede.

„Gud fri os, hvor de æder!“ sa' hun forskrækket til sin Medhjælperske, da hun for syvende Gang kom ud i Kjøkkenet med den tømte Tallerken.

„Blot det maa slaa til!

Vorherr' skal endda legg' møj Velsignels' i, om der skal blyw' nok te saadanne Slughalse.“

Men hun var aldrig saa snart kommen ind til Bordet, før hun uden Ophør gjentog: „Aa, vær nu endda saa gued og ta' det, I haar Behov!“

Det gjaldt om for enhver Pris at bevare Skinnet af, at der var langt til Bunden i Sulegryden.

Børnene gik og dulrede om og fik ingenting, skjønt Duften af den liflige Sauce uafladelig kildrede dem i Næsen.

Med langeligt skjævende Øjne saa de efter ethvert Bid, Gjæsterne førte til Munden.

„Lad mig nu se, I er nogle rare Børn,“ havde Moderen sagt, da hun begyndte at sætte Maden frem, „saa skal I nok faa nøj baagatter, — hvis de da levner nøj,“ føjede hun forsigtigt til.

En lille Stump, der havde udkaaret sig Movns at se paa, og lige siden Maaltidets Begyndelse havde stirret paa hans Indgaflinger med stive Øjne, kom ud og trak Moderen i Skjørtet, mens hun under stride Taarer hulkede:

„Muer, mæ faar ett! Dem spiser det altsammen!“

I denne Meddelelse var der ikke Spor af Overdrivelse.

Alt, hvad det fattige Hus formaaede i Retning af Sulevarer, var gaaet med.

Da Line indbar sit sidste Stykke og stille lod det glide fra Indbæringsskaalen ned paa „den lange Tallerken“, haabede hun, at de skulde ha' ladet *det* urørt.

Men nej, Movns huggede det og la' det Bid for Bid under sine brede Kindtænder.

Heldigvis havde de andre dog nu lagt Gaflerne, og ogsaa Movns saa efter dette sidste Indhug ud, som „haaj han fjedtet hans Gummer tilstrækkeligt“.

Dette Udtryk var Lines.

Sidste Ret bestod i en Kaffeknægt, den saakaldte *Swot*, Nationaldrikken i disse Egne.

Det var nu allerede mørk Aften, og Lysene tændtes.

Samtalen gik ikke mere saa livlig som forhen.

Movns klagede over „en Sattens Hikk'“, som altid plagede ham, naar han „haaj faat lidt te' Fød'“.

Rød' Thames saa ud af Vinduet og udtrykte Ængstelse for, at de derhjemme skulde ha' glemt at flytte Studene fra Kjæret op paa Grønagrene, da det saa ud til Natregn.

Og Movst begyndte at gabe og sige: „Haaj en nu endda lejn, hvor der ett kører Tørvvogne“, han sigtede til Sengen.

„Det er sandt, Frederik,“ udbrød Esper Goul,

under en af Pauserne, „jeg har jo ikke betalt Dem for de seks Dage, De stod i min Tørvemose.

Hvor meget blir jeg Dem skyldig?“ sa' han og tog til Lommen.

„Ja, ser De,“ svarede Frederik med et polisk Øjekast til de øvrige, „nær a arbejder for Gaardmændene, tar a fire Mark, men arbejder a for Herremænd, saa faar a gian' fem.“

Goul tog ikke flere Ord, men la' tavs Herremands-taksten paa Bordet.

Movst blinkede afsides til Rød' Thames og hvi-skede:

„Den kom Frederik sgu fin fræl!“

„Hør, Frederik,“ begyndte derpaa Rød' Thames, „nu har *vi* hjulpen dig, saa kund' der vel vær' Rimelighed i, te *du* hjalp *vi* anne ijen.

Se a skal ha' en Karl i Heden i Morgen. Saa haaj a tænkt, om en ett ku' faa dig te og ta' med og hjælp' ham at slaa et Par Læs Lyng.“

Og saadan maatte Frederik love dem ind ad en Kant at gjøre baade een og to Dages gratis Arbejde.

Først da han havde afgivet dette Løfte, fik han Gjæsterne paa Døren.

Forinden var Børnene sendte halvslutne i deres Seng.

Frederik kom nu ud i Køkkenet, hvor de afskrabede Potter og Pander flød over Bordet.

„Ett saa jen Bej, di haar levnet!“ sa' Line.

„Det er ved Gud en Synd, men du faar ta' til Takk' med en Stykk' Wost-og-Brød. Der er wal saa møj Brændvin tebaag, te du kan faa dæ en Dram te' et.“

Frederik satte sig tavs til at spise den bentørre Ost til Grovbrødet.

„Mor!“ lød det henne fra en af Slagsengene.

„Hvad er det, bitte Maren?“ sa' Line og gik hen og bøjede sig over Dynen.

„Snak om en Ting,“ sa' hun og rejste sig atter op. „Læg dig nu pænt ned og sov!“

„Hvad vild' den bitte?“ spurgte Frederik.

„Aa, det kan jo ligg' og hitt' paa saa møj,“ sa' Line.

„Hun vild' patu ha' jen af de Bien, som den forædte Movns har gnavet paa.“

BAKGAARDEN OG DENS BEBOERE

OPPE paa den øverste Top af en Flyvebakke laa den gamle Rede, Bakgaarden, med sine fire ufugede Teglstenslænger, hvis graa Flader kun afbrødes af nogle solsprukne Luger, som Gaardens forsynlige Beboere til Værn mod Hekse og andet Djævelstøj omhyggeligt havde prydet med flere Tommer brede Kalkkors fra Hjørne til Hjørne.

Med denne Undtagelse overlodes den gamle Rønne fuldstændig til Vindens og Vejrets Forgodtbefindende, og disse Magter for ikke mildt med den.

Værst opførte sig Nordvestvinden.

Naar den var bleven mæt af at piske Fløde i Havstokken og havde maset saa længe med Fjorden, at den — som Fiskeren siger — havde faaet den til at kaste Frakken og fortsætte i Skjorteærmer, trængte den med et voldsomt Stød ind i Landet, kom med Vælde op over lave Engdrag, gennem hvilke dorske Bække lavtmumlende stred sig ud mod Fjorden ad sindige Omveje, travede fløjtende hen over brede Lyngsletter, hvor der intet nævneværdigt var at udrette, naaede efter megen Pusten det gamle Hedesogn, der ikke ejede et Sivs Læ, blæste kaad i dens tørre Askedynger, saa det røg om Gavlene,

men gjemte dog al sin Harme til den ad smalle, sandede Hulveje havde naaet Bakgaarden, som den omkrinsede i en eneste brølende Hvirveldans, mens Burrer og Skræpper fortvivlet hamrede deres grønne Hoveder mod Hussoklen, og ulyksalige Høns og andet Kræ furedes baglænds ind ad Gaardsleddet i en kvælende Sky af Tørvmuld og Hø og Hakkelse og Møntørvsstumper.

Men Bakgaarden bød sine nøgne Gavle frem og lod staa til.

Nu havde denne Leg varet i et halvhundred Aar, saa de forpjuskede Huse var vante til Turen.

Der boede Simon Bak og hans Kone Karen.

Simon var lille og knoklet med stærkt indadvendte Taaspidser og lange slantende Arme.

Mundens Underlæbe greb højt op om Overlæben, som Laaget af et Futteral, hvad der gav Ansigtet et utrolig tvært Udseende.

Den skarpe Næse løb ud i en lang Spids, der i den mindste Kulde blev penséblaa; desuden fattedes der, hvad man kunde kalde landfast Forbindelse mellem Underansigtets to Halvdele takket være en udelikat Strøm, der banede sig Vej mellem Næse og Mund og gjorde selv en kortere Dvælen ved disse Punkter uappetitlig.

Simons Ansigtstræk egnede sig kun i ringe Grad til Tolkning af det højere Følelsesliv; hændte det saaledes en enkelt Gang, at ogsaa *han* vilde smile, saa han ud som en Hund, der viser Tænder.

Kun naar der flød Penge ind, kunde der tændes noget, der lignede Ømhed i hans buskede graa Øjne.

Karen var højere end Manden og gjort af endnu grovere Tømmer.

Hun bar Pandeklæde og saas næsten aldrig i anden Dragt, hellig eller søgn, end det stortribede

Underskjørt, der støttede midt paa de læggeløse Ben.

Hende var det, der førte Kommandoen.

Simon, der havde arvet Gaarden efter sin Far, havde bejlet til hende i en Tid, da der hos ens udkaarne spurgtes mere efter et Par store Hænder og en passende Medgift end efter et ømt Hjerte og et medgjørligt Sind.

De store Hænder havde han faaet, ogsaa nu og da faaet at føle naar hans Modtagelighed for andre Grunde viste sig mangelfuld.

En saadan Tungnemhed i Forstaaelsen af sit eget Bedste kom dog kun over Simon, naar han havde været til Markend. Da drak han regelmæssig for meget, og lige saa regelmæssig for der en Hovmodsdjævel i ham, der i Forholdet til hans stærkere Ægtehalvdel indgød ham betydeligt mere Mod og Opsætsighed, end der laa i hans Væsen.

Naar han ved en saadan Lejlighed kom hjem til Karen, optraadte han spydsk og kaalhøgen, indtil et Par „flade“ eller nogle velmente Rap af hans egen Stok paany havde bragt ham til den sande Forstaaelse af, hvem der rettelig bar Bukserne paa Bakgaarden.

Foranlediget ved det bedrøvelige Udfald, som Simons Markendsture som oftest tog, havde Karen søgt at indskrænke deres Antal til det mindst mulige. Men naar de smaa Ovner*) var salgsmodne, var det ikke muligt at holde igjen længere; Simon fik i Guds Navn ha' Udgangsbevilling for en Dag.

Men Vorherre skal vide, at Karen gav ham den grumme nødig.

Men ens Kreaturer skulde en jo dog ha' solgt, tænkte Karen, og naar hun ikke selv vilde trække med

*) unge Stude.

dem, hvad hun dog undsaa sig ved, saa var unægtelig ingen nærmere til det end Simon.

Man maatte jo saa haabe, at Vorherre vilde holde sin Haand over ham, saa han ikke blev altfor mogfuld.

Thi det var en Opfattelse, Karen ikke lagde Dølgemaal paa, at Vorherre nok havde et lille aparte Kighul ned til hendes og Simons Svinebøvl.

Det var ud paa Høsten, og Dagen for Ballingmarkend var allerede for Haanden, — alle smaa Ovners store Dag, da de hentedes hjem fra Engene og førtes i en Art Triumf til nærmeste Kjøbstad for der at udstilles for et kjøbelystent Publikums vurderende Blikke.

I flere Dage havde Simon Bak glædet sig til denne kostelige Adspredelse, og endnu før Fanden fik Sko paa, skrævede han den Dags Morgen over Konen, der laa ved Stokken, fik hurtig Tøjet paa og listede ud af Stuen og ned paa Engen til Smaa-studene.

Det gjaldt om, de kunde faa noget i Skrotten, inden de skulde ud paa den lange Vandring.

Solen var endnu ikke kommen frem, men en dybblaa, skyløs Septemberhimmel lovede godt for Dagen.

Simon stolprede hen over buskede Sandagre, hvor Duggen satte fugtige Rande om hans store Træskonæser.

Nu og da slog det klodsede Fodtøjs Læppelse imod en Flintesten, saa Viber og Hjejler for op med gnavne Skrig inde paa Brakmarken, mens Simon uforstyrret snublede videre mod sit Maal uden i mindste Maade at agte den dugtindrende Jord eller den højthvælvende, vide Himmel.

Omsider naaede han de to Ovner, der laa yderst i Tjørslaget med Benene ind under Bugen og saa

gjennem halvt tillukkede Øjenspalter som i en lykkelig, fordøjende Drøm ud over Engens grønne dugvædede Flade, mens deres Kjæber dovent savlende skurede hen over hinanden, og to klare Aandestraaler fra deres Næsebor steg ud i Morgenens kølige Luft.

Et let Spark af Simons Træsko bragte med eet Dyrene ud af deres Halvslummer.

Med krumme Rygge og krøllede Haler sprang de op fra Lejet og strakte sig, saa det knagede i Rygraden.

Den ene strammede endogsaa Halsen, snøftede og brummede som den vilde stange, hvad der alt sammen kun var et morgenkaadt Udtryk for overstrømmende Velvære.

Simon lod sin Haand glide kjærtegnende langs Studens Rygben og ned ad dens Sider; tilsidst lod han sin knoklede Højres krogede Fingre falde med et dødt Klask over den enes Kryds, saa den sprang langt til Side og saa forskrækket om paa sin Husbond som for at komme efter, om dette var at opfatte som Spøg eller Alvor.

Simon rev Tøjrepælen op og flyttede dem helt hen til den dugfriske Ho*), mens han med Velbehag saa, hvor deres lange Tunger omslyngede de saftige Stængler, og deres brogede Maveskind spændtes strammere og strammere.

Den opgaaende Sols stærke Straaler lyste skarpt i Bakgaardens smaa snavsede Ruder og laa som et gyldent Drag hen ad dens flade Mønning, da Simon Bak kom trækkende ind ad Gaardsleddet med de to forædte Smaahoveder, der var rene og pæne som nyslikkede Lam efter det maanedlange Ophold i Engene.

*) Græs af andet Slet.

Han bandt dem ved en Vognkjæp i et Hjørne af Gaarden, mens han gik ind for at hæge sig til Henfarten.

Karen var just i Færd med at gjøre Hejr*) i Huset.

Ligesaa uhæget som hun var sprunget ud af Fjere, stod hun henne ved den favnebrede, gulmalede Familjeseng og slog i Sengehalmen med begge Hænder, saa det støvede om hende, mens forskrækkede Lopper gjorde Favnespring ud paa Gulvbrædderne, og Fjer og Halmstumper fæstede sig i hendes tjavsede, uredte Haar.

„Det er svært, saa tidligt du er kommen paa Stagerne i Dag“, begyndte hun med Ansigtet halvt drejet mod Manden.

„Ja, det kan mi'sæl lidt nytte at ligge og lure paa den dovne Side, naar der er saadant noget tilfa's,“ svarede Simon.

Lidt spagere føjede han til:

„Kunde en nu ha' faaet et Bid Brød og en Skefuld Mælk og komm' te Drywen, inden Solen kryber alt for højt til Vejrs, saa var det ingen Sag.“

„Ja hold', mi' Faa'r! En kan da ikke saadan lige paa en Studs slippe, hvad en har mellem Hænder, fordi du staar her og hejster.

Der er sgu da ogsaa andet, der skal passes end dig, skjønt det er snart, som havde en ikke andet at bestille end at holde *din* Hale op.

Begynd du kuns nu og vask dig.

Skal du skilles ved aal det gammel Maag, du har paa dig, kan du sgu gjerne ha' Behov at faa begyndt.

Der staar en Klat grøn Sæbe paa en Underkop under Køkkenbordet, og Karskruppen ligger i Vasken.

*) Orden.

Men staa nu ikke og overbegjør mig alting, som din Vane er, for der kan blive Uryd nok endda.“

Efter disse fyndige Bemærkninger drejede Karen paany sin sribede Bagdel om mod Manden og begyndte at brede de grove Hylsklæder ud over Halmen.

Hun standsede dog nu og da for at gribe en Loppe i Luven, som uden videre fældedes paa Sengestokken.

Efterat Sengene var redte, tog hun fat paa at feje Gulvet med en lille Lime af Rævlingris.

En tung Støvskey rejste sig under det lave, flueprikkede Loft og dalede blødeligt ned over en Række utildækkede Mælkefade, der var stillet hen paa en mandshøj Dragkiste for at sætte Fløde.

Luften i Rummet var af den Art, der ønsker at slippe ud. Men ingen rørte sig for dens Undslip-pelse.

I hele Huset var der næppe eet Vindue, der kunde aabnes. Hvad skulde ogsaa det til.

Om Sommeren kunde man jo gaa ud, om man ønskede frisk Luft, og om Vinteren vilde det være baade Synd og Skam at aabne for den dejlige Varme.

Karen havde omsider faaet Bugt med det groveste Snavs og havde strøget det op i en lille Kykke mod Frammesdørens høje Dørtræ.

Nu samlede hun det med de bare Hænder op i sit Underskjørt, aabnede Kjøkkendøren og lod det falde ned over Asken i Kulgraven ved Siden af Skorstenen.

Imens haandterede Simon Karskruppen ude ved Vandtruget, hvorhen han var tyet for ikke at faa Uti*) af Konen, om han kom til at spilde lidt Vand.

*) Skjænd.

Han snøftede som en Flodhest, mens han tværede rundt i Ansigtet med de store Hænder.

Da han troede sig ren nok, greb han sin Vest, som han havde hængt fra sig paa Kjeldrammen og tørrede sig i Inderforet.

Andet Haandklæde kjendtes ikke paa Bakgaarden.

Kort efter stod Simon i Forstuedøren i nye Vadmelsklæder, der endnu lugtede af Stampningen, nysmurte Fedtlædersstøvler, laadden Hue og Egekjæp.

Da han havde løsnet de to hvide fra Vognkjæppen og slynget Rebet et Par Gange om sin venstre Haand, følte han sig som et nyt og bedre Menneske.

Men just som han nærmede sig Gaardsleddet, traadte Karen ud paa den brede Trappesten foran Indgangsdøren og sa':

„Lad mig nu se, du kommer hjem som et ordentligt Menneske, saa en ikke skal ha' Spot eller Skam af dig.

Lad ikke enhver forrendt Stodder snakke dig for, og pas godt paa de Penge, du faar mellem Hænder.“

Simon svarede kun ved at svinge sin Egekjæp og la' den falde over Ryggen af de to hvide, betydelig haardere, end deres uskyldige Opførsel havde nødvendiggjort.

Simon var aldrig saa snart forsvunden under Bakkerne, før Karen gjorde sig allehaande Bebrejdelser for, at hun ikke i det mindste havde givet ham Niels med som Forsyn.

Men Niels kunde saa daarlig undværes i Gaarden, naar Faderen var borte.

Desuden havde de kun eet Par Støvler til Deling, hvad der gjorde en Fællesudrykning endnu mere besværlig.

Det var nu ogsaa saa kjedeligt med Simon, for

saa længe han var hjemme, var han det ædrueligste Menneske, der kunde tænkes — det skulde Karen nok sørge for — men kom han ud og kom i Lav, var han rent ibande efter Brændevin.

Saa lod han tankeløst den Skilling springe over Kruset, som han hjemme kun slap med de tværeste Miner, og hans sure Mundviger dirrede i Latter, mens hans besynderlige Læber i en saadan Stund skabte flere Ord end ellers et helt Aar.

Men Karen holdt ham stramt i Ørene og lod ingen Udskejelse gaa upaatalt hen.

Og Bevidstheden herom bragte mere end een Gang Simon ædru i Hus, hvor Fristelsen vilde ha' overvældet enhver anden.

Men dette Aars Ballingmarkend talte mange slagne, og en af de haardest ramte var unægteligt Simon Bak.

Allerede Maaden hvorpaa han ud paa Aftenen kom sejlene ind ad Gaardsleddet, lod formode, at Simon ikke var hel redle.

Til daglig pegte hver Nerve og hver Legemsbevægelse hos denne Mand nedefter som en Kohale. Men i Dag var Kabudsen skudt langt tilbage, mens Skjærpet*) pegte trodsigt opad. Desuden var Stokken løftet som til Slag med Dupskoen frækt i Vejret.

Paa højre Haands Langfinger bar han i en Snor tre Rødspætter, som han, i det Øjeblik han traadte ind ad Døren, svang over sit Hoved og slængte hen ad Langbordet, saa de rutschede ned i Bænkkrogen, mens han raabte til Karen, der maalløs havde iagttaget denne Indtrædelse:

„Saa er din Husbond kommen hjem, Kjælling! Lad os nu faa en Flynder i Panden og det lidt gelik, din Mogsow!

*) Skyggen.

Nu har en' et da, Fanden traktere mig, saa en kan faa en Dram til sit Brød.“

Her greb han triumferende ned i Skjødefrakkens Inderlomme og fremtog en halvtømt Brændevinsflaske, som han holdt op for Lyset for at maale dens Indhold og derpaa satte paa Bordenden med et forsvarligt Bump.

Karen dirrede af Forbitrelse, men skjønt det uafledeligt larmede og skummede mod hendes Vredes Sluser, besluttede hun dog at udgyde sin Harme draabevis, indtil Fuldskaaben var dunstet lidt af ham.

„Hvor har du gjort af Ovnerne?“ spurgte hun kort, mens hun tilegnede sig Rødspætterne for at bære dem ud i Frammeset.

„Ovnerne? . . He — he! . . Dem var der sgu nok der vild' ha.

Har du nogensinde set, te Simon Bak ikke kund' blive skilt ved hans Sager, naar han holdt til Markend med det?“

„Ja, der er jo Forskjel paa, hvordan en bliver skilt ved det. For saaden ren og bar at gi' det hen . . .“

„Gi' det hen!“ gjentog Simon haanligt.

„Hvornaar har jeg maaske givet noget hen?“

Og deri havde han Ret.

Det hørte ikke til hans Livs Skjødesynder at smide sit Gods i Grams .

Hans Hovedegenskab var langt snarere en udpræget Nærighed, der endogsaa var bleven til et Mundheld paa Egnen, saa man højlydt sa' om Bakfolket, at der ikke var mere godt i dem end Honning i en Tudse.

„Hvad har du da faaet for' em?“ spurgte Karen.

Men dette Spørgsmaal var som Petroleum paa et allerede blussende Baal.

„Rager det dig, din lied' Mær, hvad jeg har faa't for *mine* Ovner!

Mon ikke jeg har mig selv at takke, hvis de er gaven te' gued.

Har jeg ikke staaet over dem tidlig og sildig, nokket dem af Sted affentov hver Dawsens Stund, set dem til ude og ponniet dem til hjemm'.

Hvad roder du dig da ind i mine Sager for! *Kan* en da ikke ha' den ringeste Dom hæ' Del, uden at du skal ha' din Næse i det!

Som en af mine Venner sa' til mig paa æ Markend:

„Du *er* en god Mand, Simon, en møj god Mand, men du *har* en lied Kjælling.“

„Hvem var den gode Ven der sa' *det*?“ spurgte Karen med gnistrende Øjne.

„Det er det samme, hvem det var. Det var i hvert Fald en, der vild' mig for mi' Bejdst. Det er mere end *du* vil.“

Simon satte sig tungt ned paa Skamlen, og mens det kneb at holde sig paa Benene, løftede han sin af Fæmøg stærkt besudlede Fod i Vejret og sa' bydende til Konen:

„Ta' ved mi' Støvl!“

„Ta' ved sjel mi' Faa'r! Jeg skal ikke være din Hund'dreng,“ svarede Karen studs.

Denne uventede Modstand var som en Glød i Næsen paa Simon:

„Da er der da ogsaa Satan i'et! Kommer en her slæbend' hjem saa træt som en Maj'k*) og kan ikke faa saa ussel en Haandsrækning af den Kjælling, med hvem en har levet i Tugt og Herrens Formaning i saa mange forbandede Aar!“

„Slæbend'!“ skjevede Karen.

*) Maddik.

„Jeg tror sgu endda, du haaj faa't æ Haal' i æ Vejr, da du kom.

Jeg kunde ha' ønsket for din egen Skyld, te du var kommen lidt mindre kovtet*) ind ad Døren.

Det staar Folk bedst at behold' dje' Forstand.“

„Aajow! Knebren har altid lystret dig godt nok.

Men tho det er snart ogsaa den eneste Rigdom, du har baaret til Gaarden.

Tog jeg dig ikke som en Stodderunge, ingen andre vilde ha'?

Kan du huske, hvor du gik og sleged for mig saa længe, saa du fik mig i Sengen til dig?

Og jeg gik i Savsens, jeg sølle Synder; saa var en jo bundet ved det.

Jov, jov! Som en reder, saa ligger en!

Ikke nogen Slags Lig' du ejed, uden di' baar' Bælle og den Særk, du gik i . . . og den var endda beskidt.“

„Dersom der er mere, du skal ha' sagt, saa vil jeg raade dig til at sige det snart, for nu er min Taalmodighed ved æ Ud'end',“ indskjød Karen med tilkjæmpet Ro.

Simon, der nu havde bødlet saa længe med Støvlerne, at han kunde rette Ryggen og træde frem paa de hvide Hosesokker, svarede giftigt:

„Din Taalmodighed var saa meget skrappere, dengang jeg havde faaet Skjødet paa Gaarden, og du et halvt Aar igjennem hver Aften, naar de andre var gaaet til Ro, kom ind i mit Kammer og forlangte at komme op i Sengen til mig, skjønt du Aften efter Aften blev vist uden for, indtil du . . .

Ja du husker vel, hvordan en blev hængend' ved dig.

En er jo ikke mere end et Menneske, især over-

*) kry.

for et udspekuleret Fruentimmer, der er ligesaa god som halvanden Dæwel.“

„Aa, mi' Faa'r, du var sgu hægend nok, da det kom te æ Stykk'.

Der var ikke noget at klage paa.

Men det forstaar sig, jeg ha' jo ikke noget uden mine bare Hænder. Det er sandt nok.

Men de er heller ikke bleven frej, siden dit Gaardsled aabned sig for mig.

Mon jeg ikke i al' mi' Daw' har holdt to Piger ude her i Gaarden?

Der var mange Aar, hvor du ikke satte en Moegkykk' paa Ageren, som ikke jeg spredte.

Jeg har daglig gjort Karls Arbejde saa godt som nogen.

Og *var* det en Gang, jeg smed mig ned paa mi' Lyw for at ta' mig et Pust, saa skulde du snart være der og faa en gjennet i Selen igjen.

De Fritimer, jeg har haft i *mi'* Løvdaw', de er snart talte.

Hvad har du da at lade mig høre uden det, te der ikke er dryppet Dukater fra mine Fingerender?

Og endda troer jeg, jeg tør sige, te den Klat Skillinger, vi har lagt op, har jeg været med til at stable sammen, saavel som du.

For vi er da ikke *rene* Stoddere, men hederle kan enhver af os komme i Jorden, og endda kan der blive en Klat tilbage.

Mere kan ingen med Rimelighed forlange.

Men nu kan den Snak vel snart være lang nok.

Det jeg har imod dig, er, te du kommer hjem som et Svin og ikke som et Kristenmennesk'.

En tykkes jo, du er saa gammel nu, te du skulde kunne passe dig selv og ikke lade dig foresnakke af de andre Kanuter.“

Simon svarede kun med nogle uvillige Grynt, thi

ogsaa han lod nu til at være træt af Kampen, der her som overalt drejede sig om et Magtspørgsmaal.

Til daglig indskrænkede Simons Protester mod Konens vitterlige Tyranni sig til en næppe hørlig Knurren, men naar han havde faaet „en Humle i Øret“ og var bleven ærtet af Naboer og Bekjendte, fordi han havde saa lidt at sige i sit Hus, saa kom han hjem som denne Aften og sparkede harmfuldt til sit Svingeltræ, for straks efter paany at ta' Grimen over Ørerne.

Karen havde nu fulgt Simons første Opfordring og faaet en Rødspætte i den sorte Pande; en livlig Brasen i Forbindelse med en behagelig Stegeduft, der bølgede ind ad den aabentstaaende Frammesdør, bidrog ikke lidet til at berolige Simons oprørte Indre.

Rødspætten bares ind under dyb Tavshed, et Bevis paa, at Karen endnu ikke havde udladt al sin Vrede.

Da Simon for syvende og sidste Gang havde slikket sine bredneglede Tømmelfingre, trak han sit Tøj af og trillede op i Sengen.

Kort efter slukkede Karen Lyset og søgte samme-steds hen.

Den gode Mad sammen med et Par velgjørende Snapse af den medbragte Brændevin havde sænket en Mildhedens Aand ned i Simon Baks Indvortes, og han forberedte nu Ægtemandens bodfærdige Vandring tværs over den umaadelige Fællesseng ind mod sin altfor ædruelige og stadig af oprørte Stemninger beherskede Ægteviv.

Simons velmente Dobbelt-Tilnærmelse tilintetgjordes brat ved de hvasse Ord:

„Hold dine Fingre *ved* dig, mi' Faa'r!

Det er aa de Daw', da *vi* leger Missekat sammen.“

Simon rullede tilbage mod Væggen med et Ud-

tryk i Ansigtet som hos en, der har skudt fejl af en Flok Vildgjæs.

Et Øjeblik var der en Stilhed i Kamret, saa man kunde høre Karens af Vrede udtørrede Øjenlaage klippe op og ned i Mørket.

Snart begyndte dog Simon en retfærdig Snorken. Men Karens Øjne blev ved med den samme arrige Klippen.

Hun kunde ikke slippe Tanken om, hvad Manden havde gjort med Pengene.

Hun maatte ha' Rede paa denne Gaade, før hun sov.

Simons tillidsfulde Snorken virkede ansporende.

Forsigtigt svang hun de nøgne Ben over Senge-stokken og gik paa bare Fødder henimod Stolen, hvor Manden havde slængt Tøjet fra sig.

Snart havde hun sat sig i Besiddelse baade af Tegnebogen og den hjemmesyede Lærredspung.

Ved Maanens Lys talte hun Pengene omhyggeligt og regnede i en Haandevending den Sum fra, der var i Mandens Værge, da han tog af Sted, og hvis Størrelse hun nøjagtig kjendte.

Saa snart hun havde set, hvad hun vilde, lagde hun atter Pengene paa deres Plads og skyndte sig i Seng.

Men nu kom hun for Skade at støde til Mandens Træsko, der stod foran Sengen.

Han vaagnede og spurgte tvært, hvad *hun* gik og rumsterede efter.

„Aa, jeg var oppe og se til Hønsene; de skræbte; og du ved, at Maaren har gaaet og lusket her de sidste Dage.

Men, Gud ha' Lov, var det dog ikke den, der var imellem dem.“

Simon la' sig paany til Rette for Sønnen.

Paa een Gang hvæsedes der ind i hans Øre:

„Hvad var det saa, du fik for Ovnerne, Simon?“

„186, for Fanden!“ undslap den søvndrukne, mens han forarget drejede Bagen mod den spørgende for brat at spærre Vejen for enhver yderligere Meddelelse.

„Gud ske Lov og Tak!“ tænkte Karen.

„Saa har Svinet da ikke optrykket mere end 2 Kr. 50.

Men alligevel: Det *skal* blive sidste Gang, han ene Mand faar Lov at ta' til Ballingmarkend.“

Bakgaarden var en af disse smaa karrige Ejendomme, som man undrer sig over kan føde en Familie, endsige afkaste Rigdom.

Det lader sig ogsaa kun gjøre ved en gennemført Sparsommelighed og en skarpøjet Vogten paa egen Fordel, der har krogfingret Nærighed til nærmeste Nabo.

Derfor viser Gjerrigheden sig sikkert i sin uhyggeligste Skikkelse i disse Egne, hvor Naturen kun yder Mennesket det allernødvendigste til Livets Op- hold.

Hvordan det nu end forholder sig dermed, saa er det vist, at der havde været Velstand i Bakgaarden, saa længe nogen kunde huske, og det til Trods for en stærkt forældet Driftsmaade og en drageagtig Rugen over de frembragte Skatte, der gav sig Udslag der i, at man hellere nedlaasede Pengene i Læddiker og Skatoller end lod dem mangfoldiggjøre sig i Banker og Sparekasser.

Simons Fa'r — den tidligere Ejer af Gaarden — havde saaledes ikke haft nogen helligere Glæde end den at besigtige sine fyldte Pengeskaalers Indhold.

Hver Davsens Dag, naar Klokken havde slaaet tre, lod han sin gamle Husholderske sætte en Kaffe-punsch ind i Sovekamret.

Saa slog han Laaget paa det graa, hundredaarige Egeskatol ned, saa det dannede et Bord.

Ved dette Alter for Mammon holdt han sin Guds-tjeneste og sin daglige Andagtstime, mens han pud-sede sine Specier skinnende blanke.

Thi han regnede kun Sølv.

Seddelpenge taalte ikke indenfor hans Skatolklap.

Hans mest yndede Tidsfordriv var at stable de svære Specier ovenpaa hinanden, indtil Stablen væl-tede over Ende.

Hver Gang, *det* skete, aabnede han sine Læber til en lang, tør Skratten for straks at begynde Op-stablingen forfra.

Men var den sidste Punschetaar indsuget, gled de velsignede Skillinger attet ned i Skaalerne, og tilfreds som en Gud traadte Bakmanden ud paa Gaardens brede Trappesten.

Simon fulgte for saa vidt sin Slægts Traditioner, som han med adskillige Hundrede blanke Dalere øgede den Sølvdyng, der laa tilbage efter Faderen.

I den Grad elskede han denne Skat, at han lige saa lidt som Konen nænnede at anvende en Øre til Gaardens Vedligeholdelse, hvorfor den i Tidernes Løb fik et meget forrevet Udseende. Stolperne raadnede og frønnede, Maar og Ilder hulede store Gravaaler i Hustaget, der atter blev farlige Angrebspunkter for de næsten evigt herskende Vestenstorme.

Faa skulde derfor falde paa at tro, at i denne forpjuskede Rønne boede en af Sognets rigeste Mænd.

En Oktobernat rejste der sig en rasende Storm over Egnen.

Blæsten havde allerede været der om Eftermid-dagen og snøftet til de gamle Tage, som om den

gjorde Overslag over, hvor mange Tropper den skulde sende i Ilden.

Og nu kom da Vindstødene, klædte i Mulm og Mørke, op gennem de sandede Hulveje med en Kraft, som vilde de jævne alt med Jorden.

Klokken var henad to, da Folkene i Bakgaarden vaagnede ved, at det afrevne Straatatag smældede mod Vinduerne,

Simon fo'r med et Rædslens Raab op af Dynerne og ud over Karen og brølte paa Niels.

„Men Gud Faare fri vos! hvordan er det, du ta'r paa Veje!

Er der Ild i Gaarden?“ raabte Karen, der havde sovet alt over.

„Ja, var det kun det; men det er *det*, der er værre.

Hører du ikke „te Stormen er ved at vælte Husene?“

Halv sanseløs tumlede han ud af Døren uden Vest og Hovedtøj.

Lidt efter gled ogsaa Niels ud i Mørket.

Det var let at skjønne, at det var galt fat, for store Halmtotter kom farende dem ind i Ansigtet, mens de bøjede sig fremad og med Opbydelse af al deres Kraft søgte at bane sig Vej gennem Smugen, der skilte Salsen fra Vesterhuset.

Stormen slog Allarmtromme rundt om paa Luger og Porte og rasede forfærdeligt blandt de gamle Piletræer henne paa Kaalgaardiget.

Et omvæltet Bryggekar rullede og rullede inde paa Stenbroen, Brøndvippen knarkede i de rustne Nagler, og de solrevnede Døre, der brugtes af Blæsten som Mundharper, sled i deres Hasper for at komme løs.

„Aa, Herre Jesu Krist, nu rejser da det hele ad Helvede til!“ sukkede Simon i Fortvivlelse, mens han brølede til Sønnen:

„Gaa ind til vor Mor og lad hende komme herud med Lygten i en Fart.

Og lad os saa faa fat i den lange Stige og faa den sat til Huset.

Det maa være paa den vestre Ende af Laden, det har Skaden.

Faar det rigtig fat der, saa levner det Fanden hokk' mæ, ikke et Straa paa Latterne.“*)

Rystende af Sindsbevægelse famlede Simon sig langs Muren hen til Brandstigen, der laa under Tag-skjægget paa Gaardsiden af Ladelængen.

En Fugl, der her havde søgt Nattelæ, fløj paa snare Vinger ud i Natten, da man begyndte at ta' i Stigen.

I et Nu var Sønnen atter hos ham.

Stigen blev skyndsomst læsset paa deres Skuldre og baaret om til det angrebne Punkt. Men i Mørket var det ikke muligt at faa den lagt rigtigt til Rette.

To Gange kastede Stormen den omkuld, og Simon rasede og larmede.

„Hvor Fanden bliver hun ogsaa af med Lygten!“ Endelig var Karen der:

„Nej, hvad er da det for et Guds Vejrlig!“ stønnede hun og dækkede Lygten med sit Forklæde:

„Nu er den to Gange blæst ud for mig.“

Et nyt, vældigt Vindkast brød frem fra de lave Skyer.

Karen fik et kraftigt Slag mellem Knæerne af de tunge Skjorter og drejedes omkring som en Top, saa Lygten kom ind i Vinden og sluktes, mens Stigen for tredje Gang kastedes til Jorden med stort Rabalder.

Resten af Arbejdet foregik i Begmørke.

Stigen blev paany rejst paa Enden og med forsvarelige Bump hugget ind mod Taget, og for at den ikke oftere skulde rive sig løs, asede Niels op ad Trinene og drev Flænerne af en Møggreb over den øverste Tremme ind i Underlaget.

Men den egentlige Skade laa endnu højere oppe paa den ret stejle Ladegavl, hvor Straaene stod til Vejrs som Børsterne paa en gal Orne.

Simon mente, at det var nødvendigt at bære Harven derop, om man vilde frelse Taget.

Niels, der havde faaet nok af det første farlige Forsøg, under hvilket Tækket havde gunget under ham som en Hængesump, paastod, at dette at bære Harven derop i et saa forrygende Vejr vilde være ensbetydende med at udsætte Liv og Lemmer for den største Fare.

Men Simon, der ingen Angst kjendte, hvor det gjaldt om at væрге Reden, løb bag om Laden og greb den ene af Træharvens to Halvdele, der, tung som den var og tæt besat med lange Jerntænder, maatte egne sig fortrinligt til at holde paa det saa stærkt truede Tag.

Trods Sønnens ivrige Advarsler vilde Simon intet høre; men som en uhyre Edderkop famlede han sig langsomt op ad Stigens Tremmer, der gav sig ynkeligt under den tunge Byrde.

Da han var naaet til Tagskjægget, standsede han forpustet og lod Harven støtte mod sit højre Laar.

Stormen peb over ham og ruskede i hans lange, filtrede Haar.

Efter et Øjeblik's Hvile krøb han videre, styrtefærdig af Træthed.

„Pas endelig godt paa!“ raabte Niels nedefra gjennem Mørket, da han anede, at Faderen nu maatte ha' naaet det Sted, hvor han skulde slippe Stigen og ud paa Taget.

„Ja, Vorherre skal jo bevare en,“ mumlede Simon, mens han kastede Harven saa langt foran sig, som han orkede, og krøb forsigtig bag efter, idet han holdt sig fast ved Underlaget.

Hullet, som Stormen havde slaaet, var endnu et Par Alen til Vejrs.

Taget gik levende under ham.

Hele Huset skjælv som i Feber, og Straaene røg op af det angrebne Sted og hvirvlede med Smæld langt bort i Natten.

Omsider havde Simon under Opbydelse af al sin Kraft naaet at plante Harvens Tænder i Randen af det ømme Sted.

Men heller ikke Harven havde tilstrækkelig Tyngde til at holde de balstyrige Straa i Ave.

„Hent mig det gamle Baghjul, der ligger inde i Vognskjulet,“ raabte han af sine Lungers fulde Kraft ned til Niels. „Men pas paa, du ikke vælter Tjærerkanden!“

Niels styrtede af Sted.

I samme Nu gik der en frygtelig Febergysen igjennem Huset.

Stormen havde slaaet en Luge ud paa Ladens Sidevæg.

Som Flokke af onde Aander strømmede Vinden nu under sejrende Hylen ind i den halvtømte Lade.

Som om en Kjæmpe havde lagt sin brede Ryg mod Indersiden af den skraanende Gavl, rejste der sig en umaadelig Pukkel i Straataget lige under Simons Hænder og Knæ.

Den møre Halmsime, der bandt om Lægterne, sprængtes som Uldgarn, og den ulykkelige Mand smedes højt i Vejret og styrtede med et dødt Kvab til Jorden.

Da Niels kom til, fandt han Faderen liggende paa Ryggen med Harven over sig.

Han aandede endnu, da Sønnen havde befriet ham for den frygtelige Byrde; men han lettede hverken Haand eller Fod.

Karen kom ud og blandede sine Veraab med Sønnens.

De bar ham ind og løsnede hans Klæder.

Men forinden de løftede ham op fra Grønsværet, havde Karen stukket sin Haand i hans Bukselomme og udtaget Lærredspungen i Angst for, at den skulde tabs under Vejs.

Niels slog forsøgsviis paa at hente Doktoren.

Men Karen svarede gjennem Taarer:

„Hvad skal den Bekostning til!

Han dør jo *wal* iløwle.“

Og det gjorde han.

Der gik en Aarrække, i hvilken Karen Bak egenmægtig styrede sin Gaard. Hendes vagtsomme Øjne lurede alle Vegne. Selv havde hun altid ved en Ende af Arbejdet ude som inde, og det var just ikke nogen let Sag at gaa i Spænd med hende.

Var der løst Korn at rense, kunde hun rejse sig Kl. 4 en Vintermorgen, drikke sig en halv Pægl Brændevin til et Stykke grovt Brød og en Endskaal Ost og senere staa paa Loen og i kvælende Støv dreje og dreje det vippende Sold ved Lygtens Skjær, til den sidste Avne var opfejlet. Hun kunde vaage Natten hen ved en Griseso, siddende i den skidne Halm, og Dagen derpaa staa i Møddingen med opkrampet Skjørt og fylde Møg ud, som den skrappeste Daglejer.

Men en Satan var hun mod dem, hun havde under sig.

Sønner Niels, hvis Karakter ikke i nogen væsentlig Grad var forskjellig fra hendes egen, nød ikke Hunds Ret ved hende. Og vovede han at mukke mod hendes Afgjørelser, truede hun med at gøre ham arveløs. Fast Løn fik han ikke for sin sure Sved, men Føden og alt det farvede Vadmél, han kunde slide; desuden skulde han ha' Lam og Uld af to Faar i Flokken, som han havde mærket med et eget Risp i Øret, for at Moderen ikke skulde prakke ham en ringere Vare paa. Og var han ikke selv ved Haanden, naar Klipningen gik for sig, kunde han være vis paa at faa *sine* Faars bløde Uld ombyttet med den Slags Raguld, der voksede paa de andres Bug og Ben.

En Foraarsdag, da de i Fællesskab kjørnede Aarets sidste Byg paa Loen, opstod der et stærkt Skjænderi imellem dem. Anledningen var en ren Bagatel. Bygkjørningen, et uhyggeligt sløvende og kjedsommeligt Arbejde, foregaar endnu næsten alle Vegne paa den enfoldige, gammeltestamentlige Maade, at et Par Stude trækkes rundt i den sammenfejede Korndyngé, indtil alle Hajserne er traadt fra Kjærnerne. Nu hører der nogen Øvelse til at afgjøre, naar dette Tidspunkt virkelig er indtraadt.

Da Dyrenes lange Skanker, slavisk ledsagede af Niels'es, havde pulset omkring i den gule Bygdyngé i nogen Tid, paastod Niels, at nu havde Kornet faaet mer end nok, men Karen hævdede ikke mindre selv-sikker, at „enhver, der vilde lukke sine Brikker op“, let kunde se, at der endnu var langt tilbage.

Niels var den Dag imod Sædvane i Krigshjørnet, det ene haarde Ord avlede det andet, en hel Hoben, Sagen uvedkommende, hvirvledes som Avner ind i Opgjøret; Raseriet mod Sønnen betog i den Grad Karen, at hun løftede Skovlen for at slaa til ham.

Da skete, hvad der endnu aldrig var overgaaet

Karen, at Niels myndig slog Skovlen til Side og langsomt gik ind mod hende og gav hende et Ørefigen, saa hun for op mod Lerbolken.

Der blev ikke byttet et Ord mere den Dag.

Men næste Morgen laa Niels' bedste Lam — en Vædder, han havde knyttet store Forhaabninger til — strit i Faarestien. Af dens opsvulmede Bug og blaalige Hud saaes det tydeligt, at den havde faaet Forgift i sig, og hverken Niels eller nogen anden var i Tvivl om, hvem Dødbringeren havde været.

Saadan var Karen og al hendes Slægt. De mindede om hin uanselige, halvt blomsterløse Urt, der vokser saa flittigt paa sandet Bund.

Den karrige Jord ydede dem ikke Næring nok til at sætte Blomst, men gav dem blot, hvad der behøvedes til at vedligeholde en tør og knudret Stængel med Masser af spidse Torne i Stedet for grønne Blade.

Men Penge kunde de samle, Karen ikke mindre end hendes kjære forudgangne.

Hun bar inde paa sin Barm i en tynd Haarsnor en lille Nøgle, som hun aldrig lod komme ud af sit Værge i Søvn eller Vaagen. Det var til hendes Pengeskrin, en Bliktingest, som atter laa henkapslet i et Virvar af Skatolskuffer.

Naar der i varme Sommernætter saa's Lys i et vist bestemt Vindue paa Bakgaarden, vidste Egnens Folk at tyde det paa den rette Maade:

„Nu brænder der igjen Lys over Skatten,“ sa' man, og den, der havde den nødvendige Frækhed til at snige sig hen under Ruden og kigge ind, vilde ved det svage Skin af en fastklistret Talgpraas se en høj og mager, næsten nøgen Kvinde, der stod paa bare Fødder foran det fædrene Skatol og talte sine sølverne Grunker.

De, der paastod, at de foruden Ka' Bak havde

set endnu een til derinde, nemlig Fanden, fortalte kun, at de havde set dobbelt.

Ka' Bak døde først som en gammel rynket Kvinde.

Om hun var mæt af Dage, vides ikke; med des større Sikkerhed tør det paastaas, at hun ikke var mæt af Penge.

Da hun laa i Sengen som et afsjælet Lig, forsøgte Niels, der jo nu var Arving til den hele Herlighed, at komme efter, hvor hun havde sin lille Nøgle. Paa hendes Barm fandtes den ikke mere; Haarsnoren omkring hendes Hals var ogsaa borte.

Det forbavsede Niels, men han slog sig foreløbig tiltaals med, at det var et af hendes sædvanlige Drillerier.

Da kom han til at se, at Moderens højre Haand var fast knyttet, mens venstre Haands Fingre var slapt nedhængende.

Med en Gysen som den, der maa ytre sig hos natlige Ligrøvere, naar de kaster sig over deres Offer, greb Niels med sine store Hænder omkring Moderens knyttede, kolde Haand. Men Neglene paa de stivnede Fingre havde i Dødskampen boret sig ind i Kjødet, og først efter en lang Kamp, under hvilken Niels med Rædsel la' Mærke til, at Moderens Øjne ligesom mere og mere aabnedes, hørtes en svag Klirren mod Teglulvet.

Niels bøjede sig hurtigt ned, fandt Nøglen og skyndte sig skjælvende ud af Kamret.

Det var det sidste haarde Tag, Niels tog med sin Mor, før han kom i Besiddelse af sine Fædres Arv.

En Efteraarsdag nogle Aar senere gik to Kvindfolk, en lang og en stakket, med Vejen, der i sandede Slyngninger stikker forbi Bakgaarden til Nabo-

byen. Begge var de belæssede som Kameler med store uformelige Bylter af Blandingsgods baade for og bag.

Den korte bar desuden paa venstre Arm en firkantet Trætingest, hvoraf tre-fire tykke Lys stak frem, medens den lange ovenpaa Bjærge af ubestemmeligt Indhold hæflede af med en Stabel „Blik-tøj“, der glimtede langt bort i Solskinnet.

Det var et Par af de saakaldte Rønbjerg-Rakkere, der var „ude paa Professionen“.

Nu var netop den Tid inde, da deres lovstridige Erhvervsliv blomstrede livligst. Thi det var midt i To*)-Tiden, og rundt om ved de solbeskinne Gavl i Læ for Vestenvinden sad solbrunede Koner og Piger med hvide Tørklæder om Kinderne og lod den store, blankslebne Uldsaks under ustandseligt: Klip-Klap! jage hen over de bævrende Faarekroppe, mens Uldopkjøberen med den tunge Vindse**) over Skuldren var i ilsomt Løb mellem Gaard og Gaard.

De to Kvinder havde i Dag gjort god Fangst. Sidst havde de været inde i Melgaard, hvor Konen foruden den sædvanlige „Alm's“, der var som en sagt Ret, havde glædet dem med en Spølkum Kaffe og en Knald brunt Sukker. Derfor løb Mundene nu paa dem som Kjæp i Hjul.

„Det var endda en yndig Skaal Kaffe en fik ved den kjønne Kvind' der i Melgaard,“ begyndte den lange og tørrede sig med Overbevisning under Næsen med Bagen af Haanden.

„Ja, Gud fornyw hende for det,“ svarede den stakkede og hjantede op i Byrden.

„Det var ikke saadant no' Slarperi som det, den Blorp***) i Vejgaard sætter for jen.

*) Uld.

**) Bismer.

***) en fed Kvinde.

Og saa fæk en da ogsaa en ordentlig Knald Sukker te' æ. Det forstaar sig, hun satte jo ikke Sukkerskaalen paa Bordet til wos, saa en selv kunde ta' som andre Folk, men tho det kan en snart heller ikke forlange; det er der jo næsten ingen, der gjør. Og det maa en jo heller ikke fortænke Folk i, naar de hejsen er gode ved en.

Tho hvad, en maa jo lide noget for, te en er født saadan ved en Ud'ersid'."

"Ja, aaja maa en saa," indrømmede den lange. Hun fortsatte:

"Jeg ved snart ikke und' jen, der gjør *det*, du der siger," — hun tænkte stadig paa Sukkerskaalen: — "Det er Mari' i Drænggaard. Det er da saamøj en skøn Kone mod Fattigfolk. Hun satte sgu Sukkerkoppen paa Bordet til mig, sidst jeg var der.

Jeg kom ligefrem til at græde ved det; for det havde aldrig passeret mig før. Jeg er jo rigtignok ikke Kjæltring helt fræ æ Framend' af, men søen hvad de kalder for *Halv*-Rakker; men alligevel, Skammen har en jo til si' Døddaa.

Men hvorfor græder du, siger hun saa til mig, har nogen gjort dig Fortræd?

Nej der har endda ikke; langt fra! Men du sætter din Sukkerkop hen til mig. Ved du da ikke, te jeg regnes til Rakkerne?

Jow, det ved jeg saa møj godt, svared hun mig, — men Worherr' har vel skabt *dem* som en naan, sa' hun."

"Nej, sa' hun det!" faldt den stakkede begejstret ind; "ja der er da somme gode Mennesker til, skjønt det er, pinnede, ikke mange.

Nej, men hun der i Vejgaard, det er da saamøj en lied Dos'!

Det Sukker, hun bød en til Kaffen, det var ikke mere end en kunde ha' haft det under si' Yw'laag.

Og saa den Alms en fik der! Ja, jeg ha' misæl
ajt og kylt den i Hovedet paa hende igjen, den
Fjedtrøw hun er!

Men hvad, det forstaar sig, en gjør det jo ett
iløwle.“

Nu var de komne ud for Bakgaarden, og da de
var vante til at ta' Stederne med sig, gjorde den
lange Mine til at bøje ind ad Porten, men stand-
sedes brat af den lille:

„Nej, Jøsses bewor'es wal, lad os ikke komme
der! Han var i Stand til at sugge Hunden paa os
eller ta' det fra os, vi havde.

Hellere skulde han da gjør' i hans Bowser, end
han skulde gi' et fattigt Menneske saa meget, som
der kunde ligge paa en Negl.

Det er den værste Pinown*), Worherr' har skabt;
sidst jeg var der, trued han med at sætte Politiet
paa mig, hvis jeg mere viste mig inden hans Dør-
træ. Saa jeg skal sgu nok holde mig i Rumm',
naar Spøgelset er hjemme.

Og selv om han ikke er hjemme, er hans Kone
ikke myndig for at gi' os saa møj som en Kjan'.

„Nej Jøsses, passer han saadan paa?“

„Ja, du kan tro, han passer paa, saa det betyder
noget!

Det er nok ikke jenne Pladder, naar de siger,
hun tidt ønsked, hun aldrig var født, hellere end
hun tog ham til Mand.

Hun var en kjøn Pige, før *han* blev gift med
hende, og der, hvor hun kom fra, der var nok at
ta' af. Nu maa hun nok ligefrem sulte, siger de.“

„Da har jeg da aldrig hørt Mage!“ udbrød den
lange. „Med *den* Rigdom, *der* er!

*) Gnier.

Ihtho, saa har de det jo aldrig en Krumme bedre end en anden sølle luset Dæwel.“

„Nej *bedre!* Gud *spar'* wos!“ sa' den korte.

„Jeg skuld' rigtignok ha' *mig* betakket for at være *hans* Kone. Saa har en det da langt bedre med Anders, om ogsaa han en Gang imell' kan komme hjem og skabe sig flywgal som i Forgaars, da han slog mig oven i mit Hoved med Ildklemmen, saa det lyssent for mine Øjne.

Han er helsen god nok, imell' æ Uend*) ta'r ham.

Tho de Tæ'sk, en faar, det ved en da, hvad der er; men at sulte . . . !“

Den lille gjorde en afværgende Bevægelse.

„Hind' æ Bommerutt' der i Vejgaard er for Resten af samme Slægt.

Det er en kjøn Slaw'!“

„Har de ingen Børn, dem her i Bakgaarden,“ spurgte den lange.

„Har de ett beskidt. Saadant nø' gjerrigt Pak, det har aldrig Børn. Og der er Worherr' jo god nok. For naar de ikke kan nænne at gi'et nøj te æ Fød', saa er det da Synd at lægg' det til.“

„Ja, da var det sand', du sa'.

. . . Ligger de da ikke ved hinaan?“ spurgte den lange med al Taterkvindens Poliskhed i Øjenkrogene.

„Ih, hvad ved jeg om det! Men stor Fornøjelse kan der da ikke være ved at ligge ved saadan en Stodder.“

„Var *jeg* hans Kone,“ sa' den lange ivrig, „jeg skulde, Fanden slaa mig, nok sige ham Besked! Som *han* behandled mig om Dagen, — ikke et Gran anderledes skulde han faa det ved mig om Natten!

Men en kan heller ikke rigtig forstaa det . . .

*) det Onde.

En Kone i Gaarden —, skulde hun ikke nok kunne komme til at skjære sig en Hjumpel enten hes eller her.“

„Ja, du skulde prøve det! Naar nu æ Skjevl laaser af for hver jenle Ting, inden han gaar, binder Spisekammerdøren, sætter Mærker i Grovkagen, ser efter, hvor meget der er drukket af Ølpotten, hvor skulde en Kone saa kunne klare den? Og ikke alene det gjør han, men efter hvad Folk siger, tæller han endogsaa Tørvene af til hende; ja om det saa er saa ringe en Ting som Svovlstikker, saa, misæl, om ikke han tæller dem med! Hun faar tre hver Dag at slaa til Side med.“

„Nej, *har* en da hørt Mage til Gnid'bælle! Tre Svovlstikker! Hi, hi, hi!

Dem skal hun saagu ikke lave megen Kokkereren med, sølle Kvind'!“

„Nej, var der mange af den Slags Patrowner, saa kunde et fattigt Menneske snart pakke sammen. Men ham rider æ Dæwel da ogsaa skinbarlig.

Har du lagt Mærke til det Øje, han gaar med?“

„Ja, hvordan er det, er han ikke skjelle?“*) sa' den lange.

„Ihtho, det er jo helt slaaet ud! Ved du ikke *saa* møj! Da er det saamænd nemt at se. Det skal jo hi' sæ, te det skete ved en Kohale en Dag, han malkede.

Aa, vil I ikke rend' og hopp'! Nej, det var sgi æ Svot-Smed, der sendte ham et Søm i Fand-Navn.

Naar jen vil gjøre det, saa er der jo saa mange, der kan *det*.

Vist er det nu, te gutten Niels misted det halve af hans Yw'syn ved det Spil.

*) skeløjet.

Og en kan sgu aldrig ha' jen Graan Medynk med æ sølle Høved, for han *har* aldrig gjort noget Mennesk'baan godt for det, der kan ligge bag paa min Haand."

Nu havde de to Kvindfolk naaet den næste By, og fra alle Gaarde og Huse for Hundene ud efter dem med Hyl og Glammen som altid efter Tater-folket.

Engang imellem vendte de sig og sendte under Forbandelser en Sten ind i Hundeflokken, mens de nokkede videre med deres Poser og deres blinkende Bliktoj.

Saadan var altsaa Niels Bak inden Døre og syn-derlig anderledes var han ikke ude.

Man fortalte mange morsomme Træk om hans Nærighed.

Naar Karlene i de andre Gaarde kørte Hø ind, og de øjnede Niels Bak bagefter Læsset, lod de affentov falde en Haandfuld af Høet for at se Niels lige saa ofte slaar ned over det og fiske det op, som en Maage slaa ned over Affaldet i et Skibs Kjølvand.

Med en rørende Troskab mod sine Fædres Jord, hjembar han i sin Kjortelflig alle de Kokasser, der faldt paa hans Vej, og hellere gik han og pinte sine egne Indvolde daglang med, hvad andre snarest ser at komme af med og takker Gud til, end han undte en andens Ager det, som hans egen magre Jord saa haardt tiltrængte.

Men ogsaa her var der ofte Gavtyve paa Spil, der gjorde sig en Morskab af at opholde ham, naar han vendte hjem fra Købstaden eller fra anden Dont. De bød ham ind paa Øl eller Mad, hvad han aldrig kunde sige nej til, hvor meget det end øgede hans

Klemsel, fordi han derved kunde spare et Maaltid Mad hjemme, — de trak ham Tiden ud med Snak og Prat og nye Fristelser, mens Hjertet lo i deres syndige Barm ved Synet af hans urolige Trippen, hans Ak og Ve og dybe Bespændelse.

Det er tvivlsomt, om Niels Bak holdt af noget levende Væsen paa denne Jord, men een Gjenstand var der, som han omfattede med mer end rørende Omhu: hans Mødding.

I sine Fritider, naar Ploven stod stille, og Øgene gumlede ved Krybben, var han altid at træffe ved eller paa sin Mødding.

Der var noget af et Æmhedsforhold mellem ham og Møddingen. Dens Dufte var ham kjærere end Rosers, som han ikke fandt „løjtet af nøj“. Evig puslede han om den med Greb eller Spade, saa to Straa næppe laa over Kors ved den.

Som dens opvartende Kavaller gled han langs dens strøgne Sider, glattede den og klappede den næsten ømt med Skovlens blanke Blad.

Han var skinsyg paa sin Mødding. Med rasende Brøl og Stenkast fór han ud efter Hønsene, hvis de vovede den mindste Tilnærmelse til denne Gjenstand. Han svor en dyr Ed paa at dreje Halsen om paa den nye Kok, hvis han satte sin Fod paa den.

Han vilde ha' sin Mødding for sig selv.

Det var ham altid frygtelig pinligt, naar man om Efteraaret begyndte at flænse i den til Fordel for Brakjorden; nu havde han et helt Aar gaaet her og toppet den op som et sandt Kunstværk, og saa skulde det nu altsammen ødelægges; det skar i ham. Med hvert Læs, de kjørte bort, var det, som kjørte de et Stykke af hans Hjerte bort.

Niels var den af Videnskabsmanden søgte Mellemform, der slaar Bro mellem Folk og Kvæg.

Han var Mennesket berøvet alle dets finere

Organer, eller rettere: han havde dem vel nok, men de var gaaet ud af Virksomhed som saa meget andet, der ikke bruges.

Hans Ordforraad udgjorde kun en Brøkdæl af andre Folks og fattedes Udtryk for enhver Abstraktion og enhver Ting, der ikke kunde tages mellem to kluntede Hænder.

Det var et Misgreb af Naturen, at den ikke havde ladet ham komme til Verden som Muldhvalp, thi al hans Interesse gik kun ud paa at rode Jord omkring.

Det var et Syn at se ham f. Eks. ta' Kartoffler op; han bøjede sin Næse helt ned i Mulden, saa han næsten pustede i den; han arbejdede til Albuerne med begge Hænder i Jorden og blev ved at skrabe til alle Sider længe efter, at der var den ringeste Sandsynlighed for mere at finde en Kartoffel. Man maatte tænke paa et Dyr, der graver efter Rødder, og det eneste, der forundrede en, var, at han kastede sin Fangst i en Spand og ikke straks puttede den i Munden.

Han havde ingen Børn, saa han var bestemt til at blive den sidste i sin Slægt.

Videre ad denne Vej kunde Naturen ikke gaa, og for at dække Vanæren ved et Tilbagetog havde den da bestemt sig for at lade ham dø barnløs.

Hans Endeligt var i den bedste Overensstemmelse med hans Virken.

Det var en hidsende hed Midsommerdag.

Himlen var hvid af Varme; Solen laa maset ud over Skyen som et knust Æg, og dens Lys flød i svidende Strømme hen under Himlen og hededes Rummet op som en Bagerovn.

De tøjrede Faar stod rundt om paa de skyggeløse Marker med Hovederne ind under hinandens Bug og stønnede; ikke en Fugl fandt det Umagen værd

at frembringe en Lyd; Lærkerne havde allerede tidligt paa Formiddagen standset deres Syngen; Svalerne holdt sig godt gjemte i deres Jordhuller, eller inde under skyggefulde Porttage; og Storken, hvem de ophedede Møntørv brændte under Tærerne, forlod Ungerne og steg et Hundrede Favne til Vejrs for oppe under det hvidblaa Himmelloft at tilvifte sig lidt Kølighed.

Kun Mennesket og de Skabninger, der var spændte i *dets* Aag, maatte hale videre i Selen.

Saaledes ogsaa Niels Bak og de 5—6 Mand, han den Dag havde hyret til Mergelkastning.

Allerede ved Solopgang begyndte man Arbejdet.

„Den bliver sgu bås i Dag,“ sa' Jens Smed henvendt til Niels Bak og vinede i Vejret, mens han puttede en Ville Skraa i Munden og lod Tungen lægge den til Rette mellem Kindtænderne.

„Ja! Blot vi endda ikke faar Torden,“ sa' Niels og afførte sig sin Vest, saa de sorte, blankslidte Læderseler kom til Syne.

Et Regnskyl ansaa han nemlig for det eneste, der kunde afbryde den Slags Arbejde.

Ogsaa de andre trak af saa meget af Tøjet, som det for Sømmeligheds Skyld var muligt, og gik i Lag med Slidet.

Til at begynde med gled det nogenlunde let fra Haanden, især saa længe „Vorherre endnu ikke rigtig havde faaet lagt i Kakkellovnen,“ som Jens Smed spøgende bemærkede.

Man havde allerede faaet Has paa den første Kvart, og Tejnen med Melmaden, der stod omhyggelig tildækket i en Sivbusk, saavel som Øldunken, der stod nedsænket i Mudder i et Hjørne af Graven, hentedes frem.

Til daglig vankede der et saare tørt Traktement paa Bakgaarden; men Mergelsdagen maatte der altid

gjøres en Undtagelse fra den almindelige Spiseseddel i Betragtning af, at det var godvilligt Arbejde, der ikke betaltes med andet end Føden. Var man for knap den Dag, risikerede man, at man aldrig fik Mergelfolk mere.

Niels Baks Tejne var da ogsaa i Dag et rent Overflødighedshorn.

Der saas ikke alene Spegelaar og Gammelost, men ogsaa saa sjældne Varer som Medisterpølse og haardkogte Æg øjnedes nede mellem Bunker af spadebrede Melmader, ja om det saa var Gaardens hæderlige Kok, der nu i et Aarmaal havde røgtet sit anstrengende Hverv samvittighedsfuldt uden nogen Sinde at komme Niels Baks Mødding for nær, var han blevet ofret i Dag for den kjære Mergels Skyld.

Niels havde just reddet sig et af Kokkens kjødfulde Laarben og sad og vejede det i Haanden, mens et Par af de bageste Ædere, der laa paa Maven og strakte de merglede Træsko bag ud i Græsset, bunkede til hinanden og blunede polisk med Øjnene indbyrdes i Retning af Niels for at gjøre hverandre delagtig i den Latterlighed, at Niels skambet det stakkels Ben alle Vegne uden netop, hvor Kjødet sad, for til syvende og sidst at lægge det næsten urørt ned i Papiret igjen.

Det kunde Niels ha' Sul af i mange Døgn.

Des bedre tog de andre for sig af Retterne.

Det var altid oplagt imellem de raske Skjælme, forinden de gav Møde, at de skulde æde ustyrteligt paa Niels Baks Mergeldag.

Det hjalp ikke noget, hvor meget han laante dem Øjne og fulgte enhver af deres Hænders Bevægelser hen imod Madkassen; det hedede dem snarere til nye drabelige Indhug.

Og de skar Grimacer afsides og bunkede hinanden

i Siden og havde den største Møje med ikke at sprække af Latter, mens de tvang de modstridende Maver til at kvæle den ene mægtige Brøds-kive efter den anden.

„Det er en herlig Ting at faa en Dram og et Bid Brød, naar en er sulten,“ bemærkede Jens Smed og strakte sig, saa Buksesømmene knagede.

„Du skulde ha' Fanden, din Kjæltring,“ tænkte Niels Bak, „du har spist syv tykke Melmader foruden Øl og Snaps.“

Det kunde en ha' født en Karl med i to Dage.“

Men han mælede ikke et Muk, men jumpede muggent ned i Mergelgraven. Han vilde nemlig ha' sin Plads i Bunden, da han saa til Dels kunde bestemme Farten i Arbejdet; thi de, der stod i Bænke-kene over ham, var nødte til at trække fra, om ikke de helt vilde gjøre sig selv til Skamme.

Niels var forfærdelig opbragt over det Ødelæggelsesværk, man havde iværksat paa hans Madbeholdning. Han syntes da ogsaa, det blev værre Aar for Aar. Skulde det saadan blive ved, tho saa kunde en da snart ligesaa godt købe sin Mergel, tænkte han med Næsen dybt ned mod Spaden.

Det var ikke mange Ord, der blev vekslede mellem Niels Bak og Mergelfolkene, før ogsaa den næste Kvart var udløben, og der igjen skulde ædes, denne Gang Flæskpandekage og Boghvedegrød, som Hjorddrengen kom hjulende med i en sort Gryde paa en knarkende Trillebør.

Niels havde et Øjeblik været oppe paa Brinken. Da han her saa den barhovedede Dreng komme trillende med Grøden, mumlede han halvhøjt:

„Saa for Dæwlen! Har en allerede den Kytter!“

Ogsaa Karlene var blevne opmærksomme paa

Grødlæsset, de saa til hinanden og blinkede forstaaelsesfuldt.

Niels vinede mod Solen og bestred paa Trods af alle Solemærker, at det kunde være Middag endnu.

Jens Smed halede sindigt Klokken op af Bukserne og sa', at „den *var* tolv — endda til Rigelighed.“

„Naa, er den det,“ sa' Niels mut.

„Ja, saa maa en jo snart hellere ta' sin Unnen,*) da den er her.“

Det var de andre villige til.

Man satte Skovlene fra sig og begyndte at snuse til den sorte paa Trillebøren.

„Her er sgu et bredt Bord og en lang Bænk,“ sa' Jens Smed og smed sig ned paa Grønsværet.

Den skjæppedybe Grød-Gryde blev afsløret, grebet ved Ørerne og baaret hen i den hungrende Skare.

Med et eneste Blik maalte Niels Bak Dybden af Smørhullet. Mette (det var Konen) havde endda været temmelig rund, tænkte Niels.

Smør i Grøden skulde en naturligvis ha' paa en saadan Dag, det nægtede han ikke, men der skulde dog helst være en Maade med det!

Mette kunde belave sig.

Mandskabet havde allerede grebet Vaabnene, og Skygger af tungt belæssede Skeer gled ustandseligt hen over det fælles Smørhul, der sank dybere og dybere i sit Leje.

Med Benene langt ud fra sig og Huerne trukne godt ned over Ørerne til Værn mod Solstraalerne — der skoldede ubarmhjertigt paa den skyggeløse Grønning, var enhver af de stærke Grovædere i Øjeblikket alvorligt optaget af at udrette det mest mulige.

Man var dog ikke kommen ret langt med Grøden,

*) Middagsmad.

før de fleste standsede Indkjørslen i latterblandet Forfærdelse.

Atter var det Niels Bak, der havde trukket Opmærksomheden til sig.

Saa snart det nemlig var gaaet op for denne besynderlige Arbejdsgiver, at man havde de samme skumle Hensigter med Grøden, som man allerede havde aabenbaret overfor Melmaderne, tænkte han, at det var klogest at ta' *sin* Part med; for ogsaa han kunde nok lide Grød.

Og Niels huggede sin Ske i Gryden til midt paa Skaftet og kjørte fra og til saa hurtigt, Haandens Muskler vilde tillade det, mens de andre sad bortvendte, sprutrøde i Ansigterne, og knystede og dunkede og holdt sig paa Maverne.

„De Grød fik han sgu da de fleste af med sig hjem igjen!“ hviskede Jens Smed til sin Nabo.

Et nyt Kvælningsanfald!

Men Niels Bak var saa alvorlig optaget af sit tilsyneladende selvmorderske Foretagende, at han næppe løftede Øjnene, før han havde skrabet Bunden.

„Tho det er ikke til nogen Nytte at levne noget i denne Varme. Det staar og tørrer hen, inden det er kommen vel hjem,“ sa' Niels for at forklare, hvorfor *han* næsten ene Mand havde spist, hvad der var tiltænkt seks føre Karle.

„Nej, *det* er saa møj vis, en har da langt den bedste Borren paa det i æ Maw', naar der hejsen er Plads til det,“ sa' Jens Smed og skar Ansigter til de andre.

Nu fortsattes Arbejdet med friske Kræfter.

Til Trods for det tunge Foder, der laa i Maven paa Niels, brækkede han dog det ene mægtige Stykke Mergel løs efter det andet og sænkede sig selv, Sæt for Sæt, dybere ned i Graven.

Klokken var ca. 5, da Vandet begyndte at vælde op af Bunden paa flere Steder, et Varsko om, at det snart var paa Tide at humre sig, da den mindste Revne i Sidebolken under slige Omstændigheder kunde gi' Anledning til uheldsvangre Skred.

Niels ømmede sig frygteligt ved Tanken om at skulle kastes ud af Arbejdet, nu da den ublandede, klare Mergel stod omkring dem til alle Sider, saa meget mere som Solen endnu var højt paa Himlen.

Hvad havde en saa for, at en havde født disse Slughalse en hel Dag igjennem med det bedste, ens Hus formaaede, — tænkte han.

Blot endnu en Times Arbejde vilde under disse gode Vilkaar kunne øge den opkastede Dynge med adskillige gode Læs. Der var jo ganske vist en Del Vand i Undergrunden, det lod sig ikke dølge; men pyt, hvad gjorde det! Med Forsigtighed vilde man let kunne sænke Graven et Par Spadesæt endnu; og „hvem ved,“ sa' han, „maaske Vandet saa viste sig at være en ganske tilfældig Aare i Jordlaget.“

Han kjendte mange Eksempler paa noget saadant. Han gik til sine Naboer, og han gik Aar tilbage og vendte paany hjem til det foreliggende Tilfælde, belæsset med Kjendsgjerninger.

Med sine smaa intetsigende Øjne saa han fra den ene til den anden som for indtrængende at spørge dem enhver især, om de da virkelig syntes, de kunde være bekjendt at forlade Graven Kl. 5, naar Solen først gik ned Kl. 9, og det til Trods for at han havde fodret dem i den Grad, at han — Niels Bak — kunde ha' levet paa den velsignede Mad i Maa-neder.

Al Niels'es Veltalenhed nyttede ham dog ikke Spor. De unge Gavtyve var øjensynligt altfor uoplagte til at sætte Livet i Vove for at hjælpe den rige Niels Bak til et Par Spadefuld Mergel.

De pegede paa en næppe synlig men desmere lumsk Revne i nordre Væg og nægtede rent ud at blive paa Bunden et Sekund længere, da Bolken kunde skyde hvad Øjeblik, det skulde være.

„Naa, ja ja,“ mente Niels, — saa vilde *han* i hvert Fald forsøge for egen Regning.

Men han fandt det underligt af voksne Menne-sker, sa' han, at vise en saadan Fejghed, hvor der ingen Fare var, — da de jo dog formodentlig var kommen til Stede for at hjælpe ham og ikke for at staa og glo paa ham.

Med sandt Raseri kastede Niels sig nu over Arbejdet og væltede den ene Hjumpling større end den anden op i Fjælkassen.

I denne Bersærker gang huggede han ind, hvor Mergelen sad ham bedst, og flænsede løs uden Hensyn til, om den bedrageriske Grund havde tilstrækkelige Støttestrukturer for en tryk Fortsættelse, og uden at agte de andres Advarsler ved et Dun.

Revnen mod Nord gabede nu imod ham med Fingers Tykkelse. Men Niels brød sig Pokker om Revne; han saa kun paa den blaaende Mergel under sine Fødder, vrikkede sin Spade foddybt ned i den bævrede Grund og grov og brækkede, som var han fra Forstanden.

Det var, som de kølige, vaade Dunster fra Jordlag, der ikke havde set Solen i Millioner af Aar, nu paa deres Vej mod Lyset steg op om ham og berusede ham og slog ham med Blindhed.

Han ravede af Overanstrengelse og kunde kun med Møje trække sine Fødder op af den klæbrige Grund; det var, som om Jorden vilde suge ham til sig og holde ham fast.

„Tag dig i Agt, Niels,“ raabte de ned til ham; han hørte dem ikke, men blev ved i blindt Raseri at slænge frem og tilbage over Spaden.

Han havde lagt sin Kabuds fra sig paa Brinken; heroppefra kunde man se ned i hans graalige flade Skaldepande, der var dækket med smaa Svedperler; ellers saa man kun hans krogede Ryg med de sorte, blankslidte Seler i Kryds over Uldbullen.

Selv om man vilde ha' bortslæbt ham med Magt, kunde det nu ikke lade sig gjøre.

Revnen var vokset til Arms Tykkelse, og smaa Jordklumper raldrede ned gennem den med en uhyggelig Mørke-Lyd som af Mus bag et Panel.

Da begyndte den favnehøje Lervæg pludselig at skyde Ryg; Bolken brast i hele sin Længde, og under en sær Lyd af bristende Følfodrødder og revnende Jorddele buldrede Sand og Ler i Kjæmpeklumper ned i Dybet; de knækkede et Par Skovlskafter og sønderslog Øldunken i Gravens sydøstre Hjørne og indhentede Niels, der var sprunget hen i den fjerneste Krog, da han hørte Støjen af den fallende Mur over sit Hoved.

Et mægtigt Jordstykke ramte ham oven i Fladskallen, saa han kvasede sammen som et Bygstraa, der rammes af et Plejlslag.

Da de rædselsslagne Øjenvidner bøjede sig ud over Randen for at spejde, saa de af den ulykkelige hverken Top eller Tavl.

Hans Skjæbne kunde ikke være tvivlsom.

Skovlene kom hurtigt i Gang.

De fandt ham liggende paa Ryggen med venstre Kind op mod den klæbrige Væg.

Da de trak ham ud, holdt han endnu i Døden en mægtig Jordklump i sine favnende Arme.

Næste Søndag kastede Præsten Muld paa ham.

De smaa Jordklimper dansede af Fryd paa hans Kistelaag.

Efter Talen lagde et Par af hans Slægtninge Frakken og gav sig til at skovle Muld ned oven ham,

Sveden sprak dem af Panderne; de tørrede den
bort paa Skjorteærmerne og sled videre.

Det sortklædte Følge stod omkring og tav.

Det var utroligt, som den Grav slugte Jord!

Omsider stillede de to Spaderne i Kors.

Graven var endelig bleven fyldt.

Husmanden klappede efter med Møgskovlen.

I DAALUM MØLLE

L ANGT inde paa Heden ligger der et Steds en gammel brøstfældig Vandmølle, hvis Dam nu næsten aldeles er overgroet af Rør og Flæg. Huse-nes isengraa Flintevægge hælder ud og ind, hist og her er de helt nedstyrtede, saa man ser ind i det melstøvede, spindelvævsbespundne Hjulværk, der minder om Skeletdele af et halvbegravet hundeslidt Kjæmpedyr.

En halv Snes graa Gjæs vralter omkring paa den afbidte Grønning og lægger deres Gjødning langs Dammens Bredder, og nogle sorte Duer sidder og lopper Vingerne paa den hullede Mønning. Vest for Møllehuset staar en Klynge jammerlige Pil og hæl-der sig ud over Hjulet; de ser ud, som var deres Toppe brændt med Ild.

De vildeste Hedebakker omgiver Gaarden paa tre Sider, men mod Nord har Naturen sprængt en Ud-sigt og opløst Bankerne i en bølgende Flade af knitrende Sand, som hverken aves af Ris eller Rod, men i den ringeste Vind stiger til Vejrs og fylder Dalgryden og alle levende Væsners Organer med Støv.

Over denne Sandflade lister Møllebækken sig ubemærket bort.

En sjælden Gang skumpler et Studespænd ned over Bakkerne med et Par smaa, sammenrimpede Kornsække i Møgvognen. Det knarker i Halmpuderne om Studenes Bringer, det knarker i Stjærtkindingerne, i Vognkjæppene, i Lundstikkene. Men den graaskjæggede Kusk, der sidder i hvide Sokker og Lædertrøje paa den smalle, løstliggende Sædefjæl, styrer ved Haarrestømmen sit sjokkende Spænd hen over Bækkens vippende Pindebro.

Lidt efter begynder saa det skjæve, frønnede Vandhjul at gi' sig i Taplejerne, som om det vendte sig i Søvn; Vandet stiger det til Hovedet og faar det til at svinge, indtil det hele løber rundt for det.

Samtidigt har det ormædte Hjulværk inde bag Bræddevæggen begyndt at gnisle og hakke Tænder, og de graa sløvslidte Møllesten skurer og deigner med deres riflede Ganer som et gammelt ømtandet Hors, der ikke mere kan tygge Foderet.

Men tiest hænger det gamle Vandhjul bomstille; og da erindrer den dystre Larm af Vand, der falder og glider bort inde under de udgaaede Piletræer, om den evige, aldrig tystnende Summen i gal Mands Hjerne.

Og ikke denne ensformige Lyd inde under de uddøde Pil var det eneste paa dette Sted, der bragte en til at tænke paa Daarekisten.

I Husets østre Ende til venstre for Forstuedøren sad en halv Karm Vinduer, bag hvis smaa snavsede Ruder der skimtedes fire rustne Jærnstænger. Dette „Galekammer“, som det kaldtes, stod sjældent tomt, thi i alle de Aar, nogen kunde mindes, havde der været vanvittige i Daalum Mølle*).

*) Forhen sendte man ikke sine gale til offentlige Anstalter, men holdt dem indespærrede omkring i Hjemmene, hvor de ofte behandledes med Haardhed.

Grunden til denne Kjendsgjerning søgte Omegnens Folk i en Forbrydelse, der op gennem Tiderne holdt sine sorte Vinger svævende over Gaarden mellem de skumle Hedebakker og avlede en fortløbende Række af andre Ugjærninger.

Laust Daalum var en af Gaardens tidligere Ejere. I mange Aar havde han siddet i Armod og Knokkel-dom til op over Ørerne.

En Nat brændte saa Gaarden ned lige til Sylden.

Ildtungerne fra de blussende Tage rakte op over Hedebakkerne og tilkaldte Egnens Folk.

I en af de røgfyldte Kløfter traf nogle af de først tililende en lang, skummel Person med noget klirrende som en Glarkiste paa Ryggen. Han gjengjældte ikke deres „Godawten!“ og som ved Trolddom var han i et Nu forsvundet mellem Bakkerne.

Det blev aldrig rigtig opklaret, hvorledes Ilden var kommen op.

Ejeren udkastede den Formodning, at den skyldtes Selvantændelse i noget Kjærhø, der var kommen mindre tørt i Hus. Men Folkesnakken gik saadan, at Laust Daalum selv havde haft en Finger med i Spillet, og hvad der syntes at tale derfor var den Omstændighed, at Laust Aftenen før Branden havde løst Lænkehunden, et Jagtdyr, han satte stor Pris paa, men som ellers altid havde staaet bunden.

De, der Brandnatten havde mødt hin sorte Skikkelse i Bakkekløften, hældede stærkt til den Opfattelse, at det var den berygtede Tater Small' Hanns, der efter Overenskomst med Ejeren havde „sat Fyr“ paa Gaarden og saaledes ydet den pengeforlegne Møller en Haandsrækning.

Heller ikke Datteren, Line, skulde ha' været helt uvidende om den sande Sammenhæng.

At der var „nøj Firri ved'et“ anede selv Rettens

Folk, om end de med den Tids sløje Retsforfølgning var ude af Stand til at fremtvinge en Bekjendelse. Omsider friede Laust Daalum sig ved en Ed, som alle ansaa for falsk.

Mindre let friede han sig fra Small' Hanns, den frygtelige Medindehaver af den forbryderske Hemmelighed.

Denne Skojer hjemsøgte efter den Tid Møllen med sine Bander paa de utroligste Tider af Aaret og Døgnet og tvang ved Trusler om at bringe det hele for en Dag dens Beboere til at yde ham den ene mægtige Almisse efter den anden. De bedste Pølser paa Raanen, de største Faarelaar og de bredeste Flæskeflykker af Aarets Slagt vandrede i Small' Hanns' bundløse Tiggerpose.

Man turde bogstavelig intet ha' hængende noget Steds. Skimtede man Taterens Glarkiste eller hans lange, glubske Høgeansigt i en af Bakkeslugterne omkring Gaarden, blev der et Rend gennem Huset for at nedlaase alt ligefra Frammesets Spegemad til Ulden og Lysene paa Loftet; naar saa Small' Hanns' stinkende Skikkelse mørknede Døren og straks efter begyndte sin sædvanlige Runde gennem Huset, kunde Beboerne pege paa de tømte Oplagssteder og maaske slippe med et *enkelt* Offer, som de havde været slinde nok til at lade hænge for ikke at vække Uslingens Mistanke.

Især havde Tateren udset sig Line som Gjenstand for sine Efterstræbelser. I hendes angstfyldte Sind fandt han en taknemlig Gjenstand for sit hjerteløse Afpresningsværk. Thi hvad turde vel denne ulykkelige Kvinde nægte ham for at redde Faderen og maaske sig selv fra den blodigste Vanære.

Tateren forlangte da „at tinde“ af alt, hvad Huset formaaede, ja hans umættelige Frækhed forlangte endnu mer; der var Ting, der talte for, at den

stakkels Pige havde set sig nødsaget til at være Tateren til Vilje for at fri Faderen for Tugthuset.

Omsider har hun vel saa vovet en Protest og derved samlet Skurkens Hævn over sit Hoved.

Thi en skummel Oktobernat fandt man hende i en Blodpøl ved Dammen bagved Møllehuset, voldtaget og fastpløkket til den vaade Grund med en lang Kniv gennem de korstvungne Haandled.

Skjönt hun havde tilbragt det meste af en kold Efteraarsnat i denne forfærdelige Tilstand, var hun endnu ved Bevidsthed, da man fandt hende. Man bar hende ind og plejede hende, og tre Uger efter var hun igjen oven Senge og røgtede sin Dont som sædvanlig.

Det var ikke muligt at tvinge et Ord over hendes Læber om, hvem der havde udført den frygtelige Gjerning. Trods al udvist Snedighed fra Øvrighedens Side rystede hun kun paa Hovedet.

Hun *vilde*, eller hun *turde* intet røbe.

End ikke efter Faderens Død undslap der hende en Stavelse, hvor meget end Nysgjerrigheden trængte ind paa hende. Saa ogsaa denne Udaad var dækt af Mørke.

For at skjule de frygtelige Ar paa de ilde tilredte Haandled gik Line altid siden med Muffediser, der faldt helt ud over Hænderne.

Ved den mindste usædvanlige Lyd for hun sammen og blev stiv af Rædsel, og hun gik ved Nattetid aldrig ud af Gaarden uden mandlig Led-sagelse.

Hun sad altid tavs, hvor der var andre til Stede, men regelmæssig hver Aften, naar der var røgtet ind, og Vejret var til det, satte hun sig hen paa Grønningen ved Møllehjulet, vendt mod den Plet, hvor Gjerningen skete, og nysang de tungsindigste Melodier i Takt til Hjulets faldende Vand.

Ud paa Sommeren fødte hun en Datter; Ane kaldte hun hende efter sin afdøde Mor.

Skjönt Jordemoderen havde faaet de strengeste Ordre om at benytte sig af Lejligheden til at fravriste Pigen Navnet paa hendes Barns Far, bed Line Tænderne sammen og kvalte Hemmeligheden tilligemed sine Skrig.

Det Barn, der var bleven hende paatvunget under saa mange Rædsler, var mørk af Lød og sort af Haar og havde kolde, brune Øjne med glimtende Vanvid paa Bunden.

Det kom dog sjældent anderledes frem i Barneaarene end som en stærkt udpræget Rajsenhed*) og en egensindig Væremaade, der stejlede overfor den mindste Modgang i hjerteskjærende Hyl, og Hulken, der ledsagedes af arrige Kropvridninger som af en Aal paa en Stegepande.

Taterblodet i hendes Aarer røbede sig ved noget flagrende og grumt i Sindelaget, ved Ondsindethed overfor Dyr og ved en ubetvingelig Rapselyst, der paa det skammeligste hærjede Moderens Sukkerskaaler.

Efter Laust Daalums Død var Ejendommen kommen paa fremmede Hænder, og Line havde indvilget i et Fornuftgiftermaal med en i Nabolaget boende Enkemand, der trængte til et Par plejende Hænder paa sine gamle Dage. Ane var saa fulgt med i Tilgift og vogtede nu Stedfaderens Faar oppe i de store Heder.

En Dag omkring Tiaarsalderen kom hun uden Faar styrtende ind i Gaarden til Moderen med blaa Pletter paa de solbrændte Arme og Angsten sitrende i de kandisbrune Øjne.

Under Græden fortalte hun Moderen, at hun

*) Selvraadighed (hos Børn).

havde siddet ved Faarene oppe i Heden som sædvanlig, da en lang, skummel Mandsperson, som hun aldrig havde set tidligere, var dukket op mellem Bakkerne og var kommen hen imod hende. Han havde hilst paa hende, lagt sin Bylt fra sig og sat sig ned i Lyngen hos hende og været overordentlig sleg og venlig.

„Hvis Dætter er *du*?“ havde han begyndt Samtalen.

„A er Line Daalums Dætter.“

„Se, se! Saa du er Lines Dætter! Du er jo en kjøen, bette Tulli. Hwad hied' du?“

„A hied' An' Laursen.“

„Hwem er saa di' Faa'r, du bitte?“

„Det ved a'tt. Mi' Muer sejer, han død', far a bløw føj'.“

„Ih saa! Vild' du da ett gian' kjend' di Faa'r, *bitte* An'?“

„Hwa' ka' *det* nytt', nær han er død?“

„Haar du æ helsen noweledes, hwor du *nu* er?“

„Ja, om æ Søndaw' nær æ Faar gaar hjemm' paa æ Grønag'er; helsen er æ jo kidsom.“

„Faar du en ordentlig Fød'?“

„Ja, imell'staaen. I Daa haar a da Pandekag'er.“

„Er han ett nø' værk'le og knovred*) ham æ gammel Stønnis, di' Muer fæk?“

„Nej, ett *aaltid'*. Som'tid' sleger han hind' da.“

„Men hworden er han ved *dæ*? Plukker han *dæ* ett en Gaang imell'?“

„Jow, iguer røt' han mæ i mi' Ører, for det æ Faar var løben i æ Bog'er**) om i æ Narhied'***).“

„Kund' du ett ha' Lyst te' aa komm' fræ æ

*) Gnaven og umedgjærlig.

**) Boghveden.

***) Nørreheden.

Hjordkjæp og komm' ud og si dæ nø' mir om?"

„Jo—ow, men a ka' da'tt ta' fræ mi' Muer.“

Stodderen var bleven venligere og venligere; tilsidst havde han taget en Blikfløjte op af Lommen og sagt:

„Her er en Tingest, du ska' ha' og forslaa æ Tid mej. Nær du blæser i den End', saa ka' du faa Swar af aall' de Hjejler, der er her rundenom paa æ Hied, og gaar du ud en Awtenstaaen og blæser i den naaen, saa ka' du faa æ Ræv te' aa skræf'*)“

Tilsidst havde han taget et Tremarksstykke frem og sagt, at dette skulde *hun* ha', naar hun saa vilde bringe en lille Pakke hen til et Par Kvindfolk, som ventede nede under de høje Bakker mod Syd.

Ane gik troskyldig med Pakken og fandt omsider i en Lavning to ældre Fruentimmer, der først med det gode og senere med det onde forsøgte at føre hende bort med sig. Det var dem, der havde knebet hende de blaa Pletter i Armene.

Heldigvis var et Par Lyngplukkere komne til ved hendes Graad, saa de to Kjællinger havde maattet slippe Byttet for at redde deres eget Skrog.

Moderen var kommen til at ryste over hele Kropen ved, hvad Datteren fortalte.

Siden Blodnatten havde Small' Hanns ikke vist sig paa Egnen, men efter hvad Barnet sagde, kunde ingen mere være i Tvivl om, hvem den „fremmede Mand“ var, lige saa lidt som man kunde tvivle om, at det havde været hans Hensigt at lokke Datteren bort fra Moderen.

Line tog øjeblikkelig Fløjten, som Tateren sikkert kun havde foræret Barnet, for at han til enhver Tid

*) tude.

kunde vide, hvor hun var at finde, om det først planlagte Bortførelsesforsøg mislykkedes.

Samtidig advarede hun paa det indstændigste Tøsen mod at drive Faareflokken altfor langt ud i den vilde Hede.

Om det skyldtes disse Forholdsregler, eller Sagen havde andre Grunde, vides ikke, men vist er det, at Small' Hanns ikke gjorde flere Forsøg paa at fortrædige hverken Mor eller Datter.

Naa. — Aarene jog. Vinden ruskede uafsladeligt i Pors og Lyng og tudede omkring de nøgne Hede-hjem. Hvert Aar havde *sin* Sorg og hver Dag *sin* Plage.

Line blev tidlig graa i Tindingerne, og Rynkerne dybedes om den tavse Mund. Men endnu hændte det, at hun om Aftenen satte sig hen i en Armstol og nynnede sine tungsindige Viser, mens Manden sad ved Bordenden og smumrede i sin evindelige Melgrød, der laa saa godt for hans tandløse Mund; selv ledsagede hun Sangen med Strikkepindenens Klirren, mens hun bandt Hæl eller Taa i de lange hvide Hoser, der skulde varme Mandens magre Laar og Gammelmandsben.

Hvordan de to havde det sammen, skulde man ikke let blive klog paa. Line var i hvert Fald ikke den; der fyldte Huset med Kiv, og mange Ord blev der ikke vekslet imellem dem. Men da hun altid sørgede for, at hans Hoser havde det rette Maal, og hans Melgrød bragtes ham klumpefri, var Forholdet vel nærmest godt.

Saa døde han en Vinterdag. Og Line sad videre som Enke i den lille kalkede Hedegaard med de mange magre Faar omkring Hushjørnerne og talrige Stakke af sorte Hedetørv langs Kaalgaardens nældebevoksede Sojtværdige.

Endnu nysang hun i Vinterskumringen, naar den

opsiede Mælk stod og dampede paa Langbordet, og Maanelyset skjarede paa de lave Mønstinger. Men aldrig efter at Lyset var tændt.

Ane voksede op og blev endnu brunere, end hun oprindelig var, ved den stadige Færden i Hedesolens Straaler. Hun fik kroget Næse og slanke Lænder, hvis forføreriske Form end ikke Hvergarnskjolens tunge Folder helt formaaede at dølge. Men i Øjnene havde hun et stygt Glimt, en Arv fra Faderen, som var hun allerede før Fødslen Medvider i alle den- nes Forbrydelser.

Hun havde mange Kjærligheds-Forbindelser, men ingen enkelt, hun hægede om, fremfor andre.

Ligefra Konfirmationsalderen havde det til Mode- rens Fortvivlelse vist sig umuligt at holde hende inde om Nætterne. Karlene stod efter hende, og hun var Anledning til mere end eet blodigt Slags- maal i Kroer og Legestuer.

I Forholdet til Mænd var hun som Elverpigen, der har lokket Bondegutten ud paa Gungen, men saa snart hun ser ham synke i, trukket dybere og dybere ned i det svovlede „Døj“ ved de tunge Træ- sko, gjør hun et flot Kast, et indstuderet Hop, og forsvinder i Taagen med djævelsk Latter.

En var der dog, som havde faaet betydelig stær- kere Tag i hende end alle andre, og mod hvem hun en Tid lang var trofast paa *sin* Vis. Det var en enligtboende Mand, der sad i et Hus omme ved Sølandingen; paa Grund af hans Levevis kaldte man ham *Odderjægeren* eller kortere „æ *Odder*“, men hans Kristennavn var nok *Nielsen*.

Han var omtrent dobbelt saa gammel som Ane og af et dystert, forvoent Udseende, havde usæd- vanligt brede Skuldre, udhævede Øjne og kulsort Skjæg, der faldt i en bred Vifte ned over hans messingknappede Vest.

Ingen vidste nogen rigtig Rede paa hans Fortid. Selv hægede han om den Antagelse, at han var en afskediget Postembedsmand, der havde drukket sig ud af Embedet. Senere havde han i nogen Tid søgt at ernære sig ved at farte Egnen rundt som „Farvehandler“, hvad der ikke var den daarligste Forretning i en Tid, da enhver duelig Husmor haandterede sin „Lødgryde“ med Indsigt.

Paa en af disse Farter var han en Sommernat sammen med en tilfældig paatruffen Kammerat kommet til en enlig Gaard i ret fugtig Tilstand og havde bedt om Ly for Natten. Men Ejeren, en ilter og opfarende Mand, blev angst ved i sin Gaard at møde Synet af to halvfulde, vildfremmede Skintinger paa denne Tid af Døgnet og bad dem skyndsomst pakke sig bort.

Efter en Del Knurren gik de ogsaa ud af Porten. Men da nu den forskrækkede Mand saa dem slænge sig i en Høstak umiddelbart ved Gaarden, steg hans Rædsel i den Grad, at han løb ind og rev sin Bøsse ned fra Bjælken, stødte den fuld af Rævehagl og traadte hen i Porten og raabte, at ifald de ikke flyttede sig een-to-tre! skjød han dem død paa Stedet.

De berusede Mænd lod sig imidlertid ikke anfægte af Bondens Trusler, men borede sig under nogle haanønde Ord endnu dybere ned i Høet.

I det samme slog Lyden af et Skud drønende imod Porthjallet, mens et skjærende Skrig gik ud i Natten, og da Odderen — nu fuldkommen ædru — kastede sig omkring, saa han sin Kammerat vride sig i Dødskvaler ved sin Side. Odderen selv reddede kun Skindet ved en ilsom Flugt.

Sagen kom straks til retslig Behandling, men Odderen fandt, at Drabsmanden slap for billigt og udstødte derfor vilde Trusler ikke blot mod Bonden, men tillige mod Stedets lovlige Øvrighed, hvad der ind-

bragte ham flere Ugers Fængselstraf foruden en nærgaaende Undersøgelse af hans hidtilværende Næringsvej, der førte til en Mulkt paa adskilligt flere blanke Kroner, end den ludfattige „Farvehandler“ var i Besiddelse af.

Efter al denne Modgang slængte han Farveskrinet i Søen, trak i Støvler der gik ham til Skrævet og blev en Fisker og en vældig Jæger for Herren.

Gaar man Nord paa fra Daalum Mølle, vil man efter en halv Times Gang støde mod en Sørække, der, set fra en af de talrige Bakkeknuder, strækker sig i en skinnende Halvkreds med mange brede Vandtunger ind i Heden. Sammenkoblet, som den er ved talrige Aaer, Kanøler og „Snevringer“, erindreren den om en Tværsæk med flere Afsnit eller om en umaadelig Tarm, der er underbundet paa flere Steder.

Intetsteds vil Hugormen i mer uforstyrret Ro kunne bade sit klamme Skind i Junisolens Lys end langs disse Søers gule Skrænter. Og aldrig har Svanetrækkets foraarsbebudende Klarinetter lydt under en højere Himmel end her, naar paa snelagte Frostdage Lynghyttens indestængte Barn iler til Døren og med aabne Sanser stirrer efter de kongelige Fugle, — denne sælsomme, hvide, syngende Kile, der højt over hans Hoved gaar i en tonende Bue fra Hav til Hav.

Tæt op mod en af Søerne i den lange Række ligger, fjernt fra Menneskeboliger, en gammel Borgtomt; Gravene er endnu at se rundt om Stedet som rokkebevoksede Sumper, der gynger under den trædendes Fødder. Tunge, søndrede Brokler af røde Munkesten og hellige Nonners uskyldshvide Bensplinter ligger spredt paa Skrænten.

Kun den underjordiske Del af Borgen er endnu bevaret.

Ad en skummel Gang, i hvilken Tællelysets hvedende Flamme trækker sig sammen som i Rædsel, føres man ind til en Række Gravhvælvinger, og endnu dybere nede, hvor Stenene sveder surt, og Tudsens med Forpoten dækker sit grønne Øje mod det indtrængende Lys, støder man paa det gamle Torturkammer med sine krumsluttende, benbrækkende Indskaar i Stenmuren. Der staar endnu under dets Hvælvinger en forbryderisk Lugt som af levret Blod, og ens Skridt giver en Gjenlyd som vakte de de pintes Støn og Suk.

Paa denne æventyrlige Grund havde Odderen tømret sig et Paulun, der, om det havde røget i Luften, næppe kunde ha foruroliget Forsikringsselskabet i nogen nævneværdig Grad.

Dets Sparrer og Lægter var hentede i et nærliggende Krat, Taget var dannet af den dejligste Pluklyng, der gaves, og Væggene sammenbankede af alenlange Sojtørv.

„Der var, fandenmæ, ikke tykkere eller lunere Mur i den rigeste Gaardmands Hestestald,“ mente den tilfredse Ejer. Og Bohavet var noget i samme Stil. Kakkellovn forefandtes ikke, og Sengen rummede kun en enkelt Dyne, som Odderen i Kulden skar op i Sømmene og krøb indeni undertiden endogsaa med Støvlerne paa.

Fra denne Plads foretog Odderen sine heldige Jagtudflugter til Lands og til Vands, og her var nok at vælge imellem!

I Søerne grylede det af den fede Helt, der er blank som skuret Sølv, og Brasenens brede Skjæl lyste hvidt i Vandspejlet. Vildanden stod paa Hovedet inde mellem Rørene, og Fiskeodderen sad paa Bredden og spejdede med rædde Øjne og urolige Trækninger i Knurhaarene.

Sjældent har en gudbenaadet Jægersmand haft

en stoltere Revier, og de kølige Gravhælvinger ydede et fortrinligt Oplagssted.

Herude fik han hyppigt Besøg af Ane, naar hun havde besøgt Aftenmalkningen derhjemme, og den renskurede Si var hængt til Tørring paa Bjælkehovedet udenfor Bryggersdøren.

Naar Ane saa tog et hvidt Tørklæde over Hovedet og et Par lette Træsko paa Fødderne, kunde det hænde, at Moderen vendte sig ved Køkkenbordet og sa' paa sin stille, inderlige Maade:

„Hvor ska' du *nu* hen, *bitte* An'?"

„Aa, *a* gaar en *bitte* Tur ned te' æ Sø.“

„Nu haaj a næjsten troed, te du vild' ha' bløwn' hjemm' og hjulpen mæ aa ties det Tow,*) du ved.“

„Aa, en ka' da heller ett aaltid sejj' hjemm' og mul'.“

„Ja, gaa du *saa*, mi' Baaen. Saa faar *a* æ wal gjord' iløwle.

Helsen nær a maatt' sej' dæ æ,“ føjede hun til efter et kort Ophold og med endnu lavere Stemme, „saa er a rej for, te det er en skidt Persovn, ham du *nu* er kommen i mej.“

„Haar *de* da wot bejer, dem *du* haar gi'n dæ aa mej?“ svarede Datteren hvast med *det* onde Glimt i Øjet, der røbede, at hun ikke var fuldt uvidende om sin egen forbryderske Oprindelse.

Naar Datteren saa havde smældet Døren i, gled Moderen stille hen i sin Mørkekrog og græd med den stille Graad, der ikke skal høres af nogen, men i hvilken en ensom Sjæl søger sit stumme Udtryk for et Liv i Sorg.

„En maa ett vær' for streng' imod hind'“ tænkte

*) blande den Uld.

Line gennem Graaden. „Hun er jo kommen te Verden uden hinne' egen Villi — og uden hinne' Muers ogsaa.“

En blændende dejlig Søndagformiddag, da Hede-bonden med Tøjrekøllen under Armen og Tommel-fingrene i Ærmegabet gik rundt om sit Rugskifte, og Bierne summede i Klokkelyngen, som de var gale, var Ane paa Vej til sin Kjærest'.

Før hun forlod Moderens Jorder for at fortsætte ad den smalle, sandhvide Hedesti, der bugter sig over Bakkerne ned mod Søen, rev hun et Par Aks af den halvmodne Rug for at gjøre sig tilgode med dens søde Kjærner. Hun gned Vipperne ud i den hule Haand, blæste i den, saa Avnerne fløj, og heldte de saaledes rensede Korn i Munden.

Forinden havde hun dog taget en enkelt Kjærne mellem Fingrene og holdt den op mod Lyset for at se, om hun kunde finde „Vorherres Ansigt“, hvor-med der sigtes til Kjærnsens yderste, fintdunede, hvide Spids.

Da hun var naaet ned til Søen og havde gaaet et Stykke frem, fik hun Øje paa en stor rødbrøget Hugorm, der laa og saa' saa himmelfornøjet ud oppe i en Sanddyng. Dens Hoved, der var løftet et Par Tommer fra Jorden, bevægedes agter og fram i en slinger Halvbue; dens røde Gab stod aaben, og dens smalle Tunge lynede ud og ind af dens side Mund-viger, saa det saa ud, som om den bogstaveligt „slikkede Sol“. Bagefter den tegnede sig en lille riflet Fure i det ovnvarme Sand.

Et Øjeblik gjennemisnedes Ane af den Gysning, som alle føler ved Synet af et Kryb. Derpaa styrtede hun ned til Vandet efter en Sten. I et Nu var hun tilbage, og bums! faldt Stenen lige paa Slangens løftede Nakke.

Kun en bølgende Sitren fra Hovedet ud mod Halespidsen og Livet med al dets Lyksalighed var med eet skjælvet den ud af Skindet.

Mordersken nærmede sig sit Offer og trimlede det rundt med Foden; til en Betryggelse satte det grumme Pigebarn tilsidst sin Hæl paa Dyrets Hoved. Der kom en Lyd, som naar man træder i Æggeskaller. Staklen var for evigt uskadeliggjort. Overgiven holdt hun sit Bytte op imod Solen og udstødte et Glædeshyl.

Efter omhyggeligt at have indsvøbt Ormen i et Lommetørklæde fortsatte hun sin Kaas mod Odderjægeren.

De havde allerede i nogen Tid siddet ude paa en af de smaa Søholme, hvor Anden ruger, og Tingsmetten som en lille Vredessky svæver over ens Hoved med ængstede Skrig og hængende Vinger.

Deres Baad laa ved Bredden og huggede svagt mod Rørene. Odderen fortalte om den Tid, han for viden om i Verden.

„Nej, jeg vilde ønske, du havde set mig, den Gang, jeg var i Rusland,“ sa' han og strøg sit Vifteskjæg.

„Haar du wot i Rusland!“ udbrød hun. „Haar du saa ett ogsaa wot paa Samsø?“

„Hvad Fanden har *de* med hinanden at skaffe?“

„Nej saamænd; men mi' Stedfaa' haaj en Søster der, og saa tint' a, om ett du haaj sit *hind'*.“

„Hvorledes skulde jeg ha' lagt Mærke til den Kjælling! Det *kan* saagu' være, at jeg, uden at vide hendes glørværdige Oprindelse, har solgt Madammen et Fjerdingspund Farve til hinneses Lødgryde.

Nej, men jeg siger dig, da jeg var i Rusland, da var jeg en anderledes Karl end den Luseknækker, jeg nu er bleven.

Forstaar du, min Gulspurv:

Hue af Bæverskind, langskaftede Støvler med Ulveskindskraver, to Pistoler i Bøffelskindsbæltet og saa den her lille Fretbor,“ sa' han og rev en spids Kniv op af en Skede, der daskede ham paa det højre Laar.

„Vil du føle, mit Gimmerlam!“

Hendes Tømmelfinger strøg forsigtig paatværs af dens hvasse Æg.

„Der er Bed, saa den kunde ha' barberet en Russer. Og Spids! Naada! Tju!“

Her gjorde han en vild Bevægelse med Kniven hen imod Anes Barm, saa *hun* sprang op med et Skrig.

„Ha, ha, ha! Blev du bange! min Snut.

Ja, den der ikke har faaet bedt sit Fadervor, før han føler *den* mellem Ribbenene, han faar det, Fanden støde mig, aldrig bedt.

Nej, saa du blev bange, Vipstjært!“ sa' han endnu en Gang og tvang hende voldsomt ned til sig.

„Ja, du har formodentlig aldrig set andet Vaaben end det Æggespjad, hvormed enhver ærbar Bonde-mutter opdrager sine Unger i Tugt og Herrens Formaning. Du har vel knap nok haft Mod til at ta' Livet af en liggegal Skrukhøne?“

Men nu blev Ane stødt og sa':

„Jow, *det* vil a rigtignok læ' dæ ved', Pralhanns, te er der en Høwed, der skal slagtes derhjemm',

saa er æ nok *mæ*, der maa gjør' æ. Mi' Muer er ett jen aa sætt' te søne nøj.

Og *a* tykkes, te det er forfær'lig morsom.

Som søen nø' sølle nøj ka' spjadder, nær æ Knyw sejer i æ Hals aa æ!“

„Ja, men du skulde blot en Gang, som jeg de Snese Gange, ha' staaet midt i en rasende Ulveflok! Naa, *det* maa jeg sige!“

„Er det sand' te en U'el er li'saa stur som en Mynd'hund?“

„Som en Hund! Du kan godt sige som en Ko; jeg vil sige saadan en middelstor Husmandsko.“

„Nej, ubav! Er de *saa* stur'.“

„Tænk dig saa *det*: Muttersene i en Skov saa stor som Fjends og Ginding Herreder. Sne paa Granerne, Sne paa Jorden, Sne paa hver en Vej og Sti.

Pludselig skingrer et djævelsk Hyl i mine Øren. Hvad Satan er det, tænker jeg, og spænder mine Pistoler, to ganske fortrinlige Pistoler, forsikrer jeg dig for! I det samme knaser det i Kvaset ved Siden af mig. Et hæsligt graat Gespenst springer ud imod mig; endnu eet, to, syv, fjorten!

Jeg vil hellere møde halvtredsindstyve Rykkere i deres lovlige Kald end een russisk Hanulv, der ikke har faaet Æde i fjorten Dage.

Hejsa! *Saa* knalder mine Pistoler. To allerhelvedes Prygler trimler rundt i Sneen med den hvide Bug i Vejret. De andre styrter sig under vild Knurren over deres faldne Kammerater og slider dem Tarmene ud af Livet.

Imens lader jeg paany mine Pistoler — som jeg siger dig, nogle fortrinlige Pistoler — og bereder mig til et nyt Sigte.“

„Ne-ej, te du ett rend' derfræ, aal' det, du kund' pin'spring'!“

„Ja, saadan vilde man handle, mit Lamseben, hvis man var født *Hare*, men saadan handler aldrig en Mand, der ikke kjender til Frygt.“

Her stødte han selvbevidst Haanden ned i sin rummelige Jakkelomme, men trak den til sig igjen med en Ilfærdighed, som havde han rørt ved et gloende Strygejærn. I samme Nu sprang han op som en Staaifjeder, krænged Frakken af sig og smed den langt hen ad Jorden, mens alt Blodet havde taget Flugten fra hans Kinder.

Man kunde overhovedet ikke tænke sig et latterligere Billede af „Manden, der ikke kjendte til Frygt“.

„En Hugorm krøbet i min Frakkelomme!“ sa' han aandeløs.

„Det har jeg endnu aldrig oplevet. Nej, at der er Hugorme *herovre*! Hvordan Satan...?“

Ane vrød sig paa Jorden i svære Kvaler for at skjule sin Skadefryd; da hun havde gottet sig tilstrækkeligt over hendes bestyrte Elsker, brast det ud af hende i en vild Latter:

„Jamen, bitte, søde Nielsen, der er jo ett Lyw i'en for en Skjelling!“

Pludselig begyndte Odderen at ane Sammenhængen, og en Vredesrødme afløste Blegheden:

„Nej, har det været *dig*, din Satan! Saa skulde da ogsaa...!“

Han havde løftet Haanden.

„Hent Frakken!“ brølede han med en Betoning, der ikke kunde misforstaas.

Ane var nu ogsaa bleven ganske alvorlig. Hun hentede Frakken om end med nogen Uvished i Blikket.

„Ryst den ud!“

Hun krængede Lommen, saa det rødbrøgede Ormelig faldt til Jorden.

„Læg dig paa Knæ!“

„Jamen, hvad er æ *med* dø, Nielsen?“ sa' hun med Graad i Røsten. „Det war da'tt and' mi' Lojer!“

„Læg — dig — paa — *Knæ!*“ brølede han af sine Lungers fulde Kraft og vred hende til Jorden med et eneste Tag.

Nu var Anes Øjne styrtfulde af Vand.

„Men hvad er'æ, du vil *gjør* mæ?“ klynkede hun med raadville Øjne.

„Fortryder du, at du har gjort Grin med mig?“ spurgte han barsk.

„Ja, Nielsen . . men . . “

„Sid saa stille!“

Nu bøjede han sig ned og tog Hugormen op og lagde den om hendes bare Hals og knyttede den foran i en Knude.

Ane trak Vejret saa det hvislede mellem hendes Tænder, og hendes Nakkehud sitrede som en pryglet Hunds.

„Det la'r sig endnu gjøre at binde dig, min Ræveunge; især naar du selv medbringer Rebet,“ sa' Odderen, nu omtrent forsonet.

Ane rejste sig nu op og bad bønligt om at blive befriet for sit ubehagelige Halsbaand.

Et Øjeblik efter var de inde i en vild Forsonings-scene, under hvilken han rullede hende, kyssede hende, vanvittigt, som en Bjørn en Honningkube.

Da det begyndte at skumre, forlod de Holmen og roede mod Land.

De satte sig paa Skrænten, hvor Duggen nu faldt over Nonnernes uskyldshvide Ben.

Hendes brune Høgeklo gled i *hans* ravnsorte Skæg, mens Søerne mellem Lyngbakkerne sløredes af Dampe, og Anden med Graad i Skræppet kaldte paa sin i Dagens Løb halverede Ællingsflok.

Odderens livlige Fantasi havde atter været i Rusland, hans Drømmes Land, og forfærdet Anna med et Par haarrejsende Krøniker. Som de fleste Fantasi-mennesker skjelnede han ikke saa nøje mellem *læst* og *oplevet*.

„Nej, som jeg siger dig,“ bemærkede han pludselig alvorlig, „jeg taaler ikke, man holder mig for Nar. — Ikke engang i Kjærlighed.

Der var en Pige i Rusland, der forsøgte noget saadant med mig. Hun kom til mit Hus og linnede min Dør tidlig og sent. Og jeg tog hende ind, og hun sad paa mit Knæ og laa i min Arm, som *du* nu har ligget der. Men hun var falsk som Skummet paa Volgas Flod, og hun sveg mig; lumpent.

Ved du saa, hvad jeg gjorde ved hende?“ — Med hviskende og uhyggelig Stemme: „Jeg lurede hende op en Aften, da hun vendte hjem fra den anden — og *skjød hende!*“

Ane flyttede med en uvilkaarlig Gysen lidt fra ham, men han søgte efter og hvæsedede med uhyggelige Øjne:

„Saadan skyder jeg ogsaa dig — hvis du er utro imod mig!“

Ane saa pludselig forskende paa ham; der var denne Gang intet i hans Ansigt, der tillod at tvivle paa hans Ord.

Der gik igjen et Par Aar, og gamle Line gik i sin Grav, tavs som denne. Gaarden solgtes til For-del for hendes eneste Barn, der nu var bleven et

jævnt godt Gifte, hvad der ikke skaffede hende færre Efterstræbere.

Ane tog ud at tjene, snart hist, snart her. Om-sider lod hun sig stede til sin Fødegaard, Daalum Mølle.

Hun havde været der det meste af et Aars Tid, da Tjenestedrengen en Efteraarsdag kom rendende ind i Gaarden og sa':

„Der ligger søen en sær gammel Mand paa hans Ryg heropp' i Wojdaal. Han ta'r paa lig'som jen, der er møj syg.“

„Han er wal fuld,“ sa' Karlen.

„Nej, det tror a'tt, for han klaver sæ' da saa forskrækkele.“

„Kjender du ham ett?“ sa' Mølleren.

„Nej,“ sa' Drengen.

„Hworden ser han da ud?“

„Han ser grim ud,“ sa' Drengen.

Mølleren, en 30-aarig Mand, gik op til Stedet, lidt øst for Gaarden. Der laa ganske rigtigt paa den vaade Jord en stærkt aldrende Mandsperson i overbødte falmede Pjalter. Ved hans venstre Side laa der en Bylt, ved hans højre en svær Egekjæp.

Da han hørte Trad paa Grønningen, rejste han sig med Anstrengelse halvt op paa venstre Albue, mens han trykkede højre Haand stærkt ind mod Brystet.

„Goddaw og Gudhjælp dø!“ sa' Mølleren, idet han nærmede sig med slæbende Trin.

„Goddaw!“ hvæsedes den liggende. „Er du æ Mand i æ Gaard dernied?“

„Ja,“ sa' Mølleren.

„Aa, a turd' da ett bed' om Lov te aa dø i di' Laad'?“*)

*) Lade.

„Ihhwad! Vil du dø?“

„Ja; *det* er nok *det* bejst, *a* haar tebaag’.“

„A tykkes ett, *a* kjender æ Mennesk’? Hwor er æ Mand fræ?“ spurgte Mølleren.

„Fræ Resen. Men gjør ett di’ Snak for laang, mi’ Faar, for *a* haar ett manne Graad’er aa gi’ aa.“*)

Mølleren gik hjem og sa’ til Karlen:

„Faa wos fat i en Bær’baar’! Det ser ud, som kund’ æ vær’ jen aa æ Rakkere. Læ’ wos faa æ sølle Staakkel ind i en Halmgwol.“

Man hentede ham hjem paa Bærebøren og la’ ham i Kjøreladen paa et Par udbredte Halmbrøddinger.

Stymperen takkede for udvist Godhed.

„Er æ ett her, I haar en Pig’, der hid’ An’?“ spurgte han.

Jo, det var det da.

„Maatt’ *a* ett faa en jenle Urd med hin’ under fir’ Øwn?“

Der gik Bud efter Ane, mens de andre fjernede sig.

Da Ane var traadt over Ladetærsklen, gav hun et stort Skrig fra sig; thi i den stønnende Olding paa Halmen gjenkjendte hun den Mandsperson, der hin Dag i Barneaarene var kommen til hende oppe i Heden.

„Bav, bav! Ta’ ett søen paa Vej, mi’ Pig’. *A* ka’, Torden drynt’ mæ, ingen Skaad’ gjør’ dæ!“ sa’ han.

„Hwor haar du gjord’ af di’ Fløjt’?“ hvæsedde han efter en lille Pavse.

Den tog mi’ Muer fræ mæ.“

„Ja, *a* kund’ wal *tink* æ. Men det war ett det, vi skuld’ snakk’ om.“

*) Grader at give af.

„Hvad er æ, du vil mæ?“ sa' hun.

„Ett saa faale møj, mi' bitte! A vild' baare betro dæ en Par Ting, inden de klapper æ Jurd sammel om mæ. For det ska' ett vær' saa heldig aa komm' hesøver med aalt for møj paa sæ.

Vil du nu sætt' dæ kjon rolle her i æ Halm ved mæ, saa skal du snaar faa aa ved, hwadfor a fortæl'er æ te dæ.

Du haar hør' Sej' aa, te æ Gaard her brænd', far du bløw føj'?

„Ja,“ sa' Ane uden at begribe, hvad *det* vedkom hende.

„Det bløw aalle opped, hwis æ Skyld war.“ Hvi-skende: „Det war mæ, der gjord' æ Gjerning, men det war di' Bejstefaar, som nu er død og henn', der frejst mæ.*)

„Nu haar a saa' dæ' æ. Saa ka' de ett ta jen paa *det*.“

Med „de“ sigtede Small' Hanns til den *hinsidige* Retsforfølgning.

„Men nu maa du hør' atter**), for nu kommer a te nøj, som haar lejn***) haardt paa mæ i laange Tid'er,“ fortsatte Tateren.

„Haar der nue saa' dæ nøj om di Muers ung' Daw'?“

„Ja,“ svarede Ane, „jet og andt haar a *nok* hør'.

Der er dem, der haar saa', te hun en Tid war Kjærrest' med en Skojer, og te han skuld' ha' gjord' Wold paa hin', da hun gjord' æ forbi med ham.

Men hvem æ Skjevl†) war, og hvormøj sand' der war i æ, det haar a aalle kund' faa Klaaring

*) fristed mig.

**) efter.

***) ligget.

†) Skurken.

paa. For and'er vidst ett nøj Beskejn, og mi Muer war ett den, der plevred ud mej, hwad hun vidst, især ett, nær det angik hind' sjel'.

Saa ved *du* nøj, saa maa du endele' sej' mæ æ.“

„Ja,“ stønnede Staklen, „nær a kund' faa Len*) saa læng' . . . for den Helvedes Støng . . . i mi' Sid'.

Si du, bette An', di' Muer gik derhjemm', imen' æ Møll' brænd'.

Det haaj hun nu ett nøj mej aa gjør'. Men æ Faar bløw nøj angergiven, da æ Gjerning war gjord', og saa betroed han sæ te hind'.

Og det war æ jo, enaaen**) benytt' sæ aa, saa *a* haaj mi' Fornywels' med hind' ivissomda.

Men saa gik æ ud. Hun bløw stønsk***) og begynd' aa tru' med æ Øvrighid, og hwad andt ondt, hun kund' faa aa sej'. Og saa bløw *a* urrisæ †); og en Awten, hun ett vidst', a *war* paa æ Egn, kam a baag paa hind' og fæk hind' nied — og der war æ, hun fæk hinne Skaad'.

Med Rædsel i Øjnene havde Ane hørt paa den gamle Forbryders stønnende Bekjendelser. Nu udbrød hun:

„Men, milde Krist! Saa var æ dæ, der gjord' hind' det med æ Knyw!“

„Ja; en gjør tit *det* i ung' Aar, som en vild' ønsk' maatt' ha' wot ugjord', nær en er bløwen aaldre ††).

Og Brændmen haaj a faat, saa hiel ædru war a ett.

Men se, ved samm' go' Lejlighed war æ, te *du* bløw *mi'* Dætter.“

*) Lindring.

**) en anden.

***) studsig.

†) arrig.

††) ældre.

Ane sprang op med et Skrig:

„Saa er mi' Faa'r ett død!“

„Nej, endnu ett. Men manne Staånd'*) haar han ett aa tær' paa.“

„Hwad er da di' Navn?“

„Folk kalder mæ *Small Hanns*, og heller haar a da nowtid hør' te de tykk'.“

Ane rykkede uvilkaarligt et Stykke bort fra ham. Det Navn indtog en alt andet end smigrende Plads i Egnens Beretninger.

„Nu haar a letted de tungest Stien fræ mi' Hjatt, nu maa de ta' mæ gued, som a er,“ sa' han med et nyt Henblik paa det hinsidige, der til daglig ikke spillede nogen stor Rolle i Taterens Liv, og for hvilket han vel næppe havde andet Udtryk end dette fattige „de“.

Ane var sunket om i Halmen i den Krampegraad, der altid tog hende, naar hun blev stærkt bevæget.

Saa meget i hendes eget og hendes Mors Liv havde faaet Lys ved dette uhyggelige Skriftemaal; hendes Mors Angst og Tavshed, andre Kvinders Hvirken i Krogene, naar hun nærmede sig — det forklarede sig nu alt sammen.

Thi vidste end ingen fuld Besked med Undtagelse af Moderen, anede enhver dog *saa* meget, at det kunde gi' Stof til allehaande Fabler.

Denne grufulde Forbryder i de stinkende Pjalter var altsaa hendes Far!

Hvor var det muligt!

Alt drejede rundt i krydsende Forvirring inde i Anes enfoldige Hjerne.

Hvor *kund'* du gjør' *det* ved mi' Muer?“ brast det omsider ud af hende.

*) Timer.

„Ja, hwad tho, ingen haar nowtid' gjord' *mæ* no' godt, hwor skuld' *a* saa lær' aa gjør' godt imod ander?“ svarede Tateren med en Hidsighed, som afbødede han et Plejlslag.

„Er der ett nøj, en kund' hjælp' dæ mej?“ sa' hun, idet hun søgte at faa noget mildt i Stemmen.

„Aaenej; nu kan *a* snaar undvær' enhwer Hjælp. Det jennest skuld' vær', om du vild' warm' en Skaal Øl te aa dryw' den Støng, der er lig' ved aa ta æ Lyw a *mæ*.“

Ane gik ind efter Øllet.

„Nu, er du der!“ sa' Tateren, da hun atter traadte ind i Laden.

„Jen Ting haar a glemt aa sej' dæ, mi' Pig'. Ta' dæ i Wor' for æ *Odder*. Han er en Flyvkjæltring. Han haar sætt i Rendsborg Slaveri for Mord og Mandslet. Han er warr' end *mæ*, for han blywer bejer troed.“

Det begyndte at aftnes.

Ane kunde for Sindsbevægelse ikke udholde det inde hos den døende Forbryder.

Da hun gjorde Mine til at fjerne sig, hvæsedes Tateren efter hende:

„Gaar du, saa luk æ Dar atter dæ, te ett æ Hund' ska' komm' ind og slid' i *mæ*.“

Kort efter udstødte Small Hanns et dybt Støn.

Hedens Rædsel havde endt sine Dage.

Ane hulkede en hel Nat i Tanken om al den Angst, hvori Taterens Bekjendelser havde styrtet hende ud.

Hvorfor havde hendes Mor aldrig betroet hende en Stavelse af alt dette? Draabevis kunde hun maaske ha' taalt det, men at faa det altsammen paa een Gang som i et Styrt — det var, som om Hjernten skulde løsne sig i sine Fuger derved.

Desuden var der ogsaa andet, som ængstede hende.

Hun var kommen til at tjene som Husholderske her hos denne unge, ugifte Mand. Han plagede hende stadig med sit Overhæng, og hvad kunde hun vel bedre gjøre end gifte sig med ham. *Han* havde Gaard, og *hun* havde Penge, og han var under alle Omstændigheder et skikkeligt Menneske.

Paa den anden Side var der den frygtelige Odder, som ogsaa Tateren havde advaret hende imod. For Tiden sendte han hende truende Breve, som hun ikke besvarede. Hendes Forhold til ham havde aldrig været andet end en dum Spøg. Skade, at Odderen egnede sig saa daarligt til at spøge.

Nu var der gaaet over et Fjerdingaar, siden hun enten havde set eller søgt ham.

Saa var det en Aften sidst i November, at Ane var muttersene i Huset. Hun var falden i Søvn over noget Sytøj og havde lagt sin Kind ned mod sin Arm paa Bordskiven og trukket sine Fødder op paa Langskamlen.

Et tykt Tællelys i en gammeldags Messingstage kastede et grumset Skjær ind i hendes mørke Haar og rundt om paa Stuens simple Bohave. En Rok og en Straangel*) saas i en Krog op ad Panelet. Midt paa Bordet stod en gul Ølkovs. Til venstre for denne laa et Par Karter og en Dynge Tejer**). For Nederbordenden skimtedes 2—3 haandprentede Fa-

*) Garnhaspe.

**) kartet Uld.

miliegravskrifter med sorte Kors i klattede, grelt-farvede Blomsterslyngninger.

Der lugtede af Malttørring fra den svære Jernovn, der bar Aarstallet 1709 paa Forskiven. Mørket stod tæt om de smaa, gardinløse Vinduer, og Hestene skrabede nu og da i Staldstenene.

Pludselig gik der en Tyv i Lyset; Flammen strakte sig spruttende i Vejret, og Gjenstandene blev et Øjeblik tydeligere, men kun for i næste Sekund at drage Halvmørkets Klædebon endnu tættere om sig.

Da begyndte Lyset stærkt at hvege som for et usynligt Aandedræt. Stuedøren var gaaet op, og Odderens mørke, brede Skikkelse fyldte Karmrummet.

Et Øjeblik stod han bomstille og stirrede stift paa den slumrende.

Med et stødte han sin Bøssekolbe haardt mod Stenpikningen.

Ane vaagnede og stod med et Skrig ude paa Gulvet.

„Saa traf jeg dig dog en Gang endnu,“ sa' Odderen.

„Din smukke, nye Bejler er nok ikke hjemme. Og naar *han* kommer, er *du* næppe hjemme.

Jeg er kommen her for at vise, at jeg er en ordholden Mand. For du har vel ikke helt glemt, hvad jeg fortalte dig om Russerpigen,“ sa' han og famlede ved Geværhanen.

Ane var styrtet hen i Krogen mellem Væggen og den svære Bilægger.

„Nielsen, du ska' læ' mæ løw'!*)

Aa, Jesu Krist! Aa, Jesu Krist!“ stønnede hun.

Men uden tilsyneladende at høre hende, fortsatte han:

*) leve.

„Jeg har skudt saa mange smukke Fugle i mine Dage. Du faar blive den sidste!“

Med denne Bemærkning kastede han Bøssen mod Kinden.

Metal slog mod Metal, men intet Skud hørtes.

Geværet havde klikket.

Odderen sænkede langsomt Løbet og slingrede et Skridt tilbage. Hans Tunge lallede, og hans udspilede Øjnes sorte Pupiller var som Gevær-mundinger.

Nu først saas det, at han havde drukket.

„Du er frelst,“ stønnede han. „Den anden har jeg forbeholdt mig selv. Og den klikker ikke.

Med disse Ord svinglede han ud af Døren.

Lidt efter bragte Lyden af et Skud Husets smaa Ruder til at klirre.

Ane sank besvimet ned fra Bænken.

Næste Morgen fandtes Odderen nordfor Gaarden med sønderskudt Kjæbe. Støvle og Strømpe var fjernet fra højre Fod.

Dens Stortaa var endnu krummet om Aftrækkeren.

Ane fik efter denne Rystelse et langt og tærende Sygeleje med megen Vildelse og tombet Snak.

Da hun kom op, indvilgede hun i Møllerens Ægteskabsbegjæring uden Modstand, men ogsaa uden Lyst.

Hun fødte ham efterhaanden et Par Børn; et det første Aar, der blev kaldt *Mette*, en stille, bleg Skabning, spidsnæset og hulbarmet, der ikke gjorde en Kat Fortræd.

Det næste hed Søren og var Idiot fra Fødslen af, hvorfor han Folk imellem kaldtes for *Sølle-Søren*. Han sad næsten alt sit Liv indespærret i „Galekammeret“ — oprindelig et „Saltkammer“, men nu indrettet til Søren — for ikke at udsætte ham selv og andre for de dumme Streger, der var *hans* eneste Livsytringer. Hans Hysten lød tit over Gaarden i de mørke Vinternætter, naar han var bleven bange ved Sneen, der piskede mod hans Vindue.

Ane havde været gift knap en Snes Aar, da hun mistede Manden og sad nu hen som en forholdsvis ung Enke.

Hun havde været ham en yderst plagsom Kone, og ofte havde han været fristet til at anbringe hende ved Siden af Sønnen. Naar de store Vildelser kom over hende — og der var intet Aar, i hvilket hun ikke havde sine Anfald — fablede hun meget om Odderen.

Hun havde faaet udvirket, at der var bleven sat Stakit om den Sænkning, hvor man havde fundet hans Lig. Dette Sted kaldtes altid senere „æ Odders Hvol“ og blev ikke rørt hverken med Plov eller Harve.

Det var en Antagelse, at han gik igjen paa Gaarden; især troede Ane sig forfulgt af hans Skygge og havde afrettet en stor Hund til at følge sig oppe og nede.

Hendes Særheder tiltog stærkt med Aarene. Nu da Manden var død, og der ingen var til at holde igjen, blev det rent galt.

Lyngen groede langt ind paa Agrene, og Tidslerne keg ind af Vinduerne; Hestenes Hofteben traadte skarpere og skarpere frem, fordi Hakkelsen blev for stiv, mens Kjærnen fattedes. Kalvene døde af Sult i Bøvlene, og Folkene klagede over harsk Mad paa Middagsbordet.

Faa vilde mere tjene „gal' An' i æ Møll'“, som hun nu kaldtes Mand og Mand imellem.

Men Ane lod syv være lige og dyrkede sine Indfald. Mest fartede hun rundt ude i Heden eller nede i Kjærene i Mandfolketøj og Vandstøvler. Hun havde faaet en Lidenskab for at ryge Ræve ud, og det var ikke faa Mikler, hun Aaret rundt trak Pelsen over Ørerne med egen Haand.

Dette udelukkede ikke andre Galskaber. Det hed sig, at hun drak, og hendes Tilbøjelighed for Mænd havde altid været udpræget. Og da hun nu havde faaet en ny Møllersvend, blev hun som vild af Kjærlighed til Knøsen. Hun var efter ham tidligt og sent og gjorde ham de mest stormende Erklæringer. Men denne kjønne, unge Mand saa selvfølgelig den nu afblegede og hamprede Kvinde over Hovedet.

Naturligvis voksede *hendes* Lidenskab med *hans* Modstand. I den Grad tog det Magten fra hende, at hun en Dag ved Bordet gav ham et smældende Kys midt mellem alle Folkene; og da Pigen paa Langskamlen slog en Skogger op, vendte hendes Madmor sig hurtig om og gav hende en Sanskage, saa hun støv ud paa Gulvet.

Men Møllersvenden blev rasende og sa' sin Tjeneste op paa Stedet samtidig med, at han læste Ane Teksten, „saadan hun kunde vide for en anden Gangs Skyld, at der var ikke noget at komme efter.“

Denne Modgang berøvede Ane den sidste Rest af hendes vaklende Forstand. I flere Nætter var hun ikke i Hus, men trak om oppe mellem Hedebakkerne med sin sorte Hund i Hælene og rugede over farlige Hævnplaner.

Alt for længere Tid siden var hun en flittig Bibel-læser. Især var hun indtaget i de Afsnit af det

gamle Testamente, hvor Blodet sprøjter højt op ad Murene, og hvor de kvasede Menneskehjerner og Kjødstumperne slynges i rygende Buer bagud under Stridsvognene, mens Hærskarernes Gud fnyser i Bloddampen.

Hun nærede et vildt Sværmeri for de jødiske Heltinder Jael og Judith og opfriskede Gang efter Gang deres Historie.

En Dag, mens hun gik og skrollede*), kom hun, tilsyneladende fattet, hen og betroede den Tjenestepige, hun havde slaaet paa Øret, at hun var kommet under Vejr med et skammeligt Overfald, som Kananitterne og Hetitterne i Fællesskab havde planlagt mod Daalum Mølle.

Det var øjensynligt, at hun glædede sig til at spille en Jaels Rolle ved denne Lejlighed. Da man var saa vant til hendes Særheder, tog man lige saa lidt Notis af denne som af hendes andre Paafund.

Datteren Mette, der nu var i Tyveaarsalderen, var vel den, der snarest burde ha taget sig af Moderen, men da hun var en lille, forkuet Spirris, der aldrig havde haft hverken Ret ved hende eller Magt over hende, gik *hun* helst ud, hvor Moderen var inde.

Saaledes blev Ane henvist til at gaa alene og ruge over sin stakkels overgjærede Hjernes Bryg.

En Sensommernat vaagnede Huset ved, at Møllen gik. Tjenestekarlen var den, der først blev opmærksom paa det.

Stenene skurede med denne domrende, tørre Lyd, der forraader, at der intet er paa Kværnen. Det anede ham straks, at her var galt fat.

*) Rasede.

I Hast jog han sig i et Par Bukser og var ude af Døren.

Foran Møllehuset traf han Sølle-Søren, der gik og fliredede i Maaneskinnet med en Møgskovl i Favnen.

„Hwad bestiller *du* her, Søren?“ sa' Karlen.

„Mæ passer paa Ho—Ho—Holofernes! Mæ ska' Sa' mæ da, slaa ham i hans Stjærn da, te ha—ha—han ska' tri—ri—rimmel, da, laant ud i æ Møl'—da—dam', da!“ svarede den gale.

I det samme blev en tung Bilhammer slængt ud gennem Mølledøren. Karlen tog den op og kom til at ryste over hele Kroppen.

Der sad Blod paa den.

Han styrtede ind i Møllen, og i det osende Lys fra en Tranlampe saa han Ane i blottet Linned at fare med vilde Fagter op ad Mølletrappen og hen til Gluggen, der vendte ud mod Hedebakkerne.

„Gud Faa're bewors, An', hwad er æ, du tar dæ for! Hworfor haar du saat æ Møll' i Gaang?“

„Tho vi ska' da ha' nø' Mel aa staa imud mej,“ svarede Ane. „Der *ska'* helsen møj te, om det ska' forslaa i søen en Belejringstid.“

Derpaa udbrød hun i sit Vildskab, mens hun fægtede ud ad Gluggen:

„Si! Si! Der kommer de nied øwer æ Bakker, aalt hwad æ Helmisser ka' pin' og spring'! A *ska'*, misæl, low' for, te der er Fart paa!

Men læ' dem baare forsøg' aa komm'! De tinker nok ett ved, te Søren staar ved æ Dar!“

„Ih, hvem er æ, An', du staar og plevrer om?“ spurgte Karlen, der var rendt hen og havde slaaet Kværnen i Staa.

„Ihtho, Assyrerne!“ svarede Ane, „Assyrerne, bette Laust, der kommer og hjælper Kananitterne med aa storm' Daalum Møll'.

Men nu ka' de, Fanden slaa mæ, ta' æbaag, de

løjn' Kaal'! For *Sisera haar* a da faa't Hæws paa, og Søren haar lowed mæ aa hold' godt Yw' med *Holofernes*. Og han er jo nem aa kjend', for han gaar jo i Stonthueser og Skovbotræsko og haar en rød Lu' paa hans Hued."

Karlen hørte kun lidt af den tombede Snak. I de frygteligste Anelser var han løbet hen i Døren til Møllersvendens Kammer. I Angst for at faa bekræftet sin Mistanke tøvede han endnu nogle Øjeblikke, før han kaldte: „Thames! Thames!“ og stadig heftigere og haabløsere: „Thames!“

Da der ikke kom ringeste Svar, styrtede han op til Knøsens Hovedgjærde.

I Maanelyset saa han hans Ansigt og Lagnerne svømme i Blod.

Han var et Lig.

Ane havde knust hans Tinding med Bilhammeren.

Sølle-Søren blev paany spærret inde i sin Baas, og Ane for bestandig taget i Forvaring af det offentlige.

Men det siger Egnens Folk, at Storkene samme Nat forlod Daalum Mølle, og at de aldrig senere er bleven set paa dens Tag.

ENE

DEn tunge, skumplende Postvogn med de magre, stivknæede Øg havde længe sneget sig frem ad en dybsporet Vej, hvor kalkhvide Flintknolde udgjorde den væsentligste Del af Vejfylden, og hvor Plantevæksten skiftede fra den hvide, tyndslidte Rug til den matgrønne, krybende Spergel, som Hedebonden snart kalder *Gjed*, snart *Paj*, og som er en stor Lækkerbid for en sulten Ko i den hede Aars-tid, naar det sandede jydske Agerland faar et Udseende som et hvidt uldent Hylsklæde, der har været altfor nær ved en hed Kakkelovn.

Vognen hjuntede forbi endnu en Ager hvid Rug, endnu et Stykke grønt Spergel; saa fulgte nogle forbrændte Faareagre med Masser af hvide Flintesten, og saa kom den tavse Hede, hvis solbelyste Uendelighed syntes at spotte enhver Udmaaling.

Da Hestene var krøbne en Mils Vej ind over Lyngen, kom et blondt Mandshoved til Syne i den nedslaaede Vognrude.

„Hov!“ raabte han op til Kusken, der uden Hensyn til den Steghede, der herskede, sad inddoltet i en umaadelig Kavaj og sleb sig en Middagsskraber.

„Vil De holde!“

„Prurrr!“ sa' Kusken og anstrengte sig for at faa en Drejning tilvejebragt i den tykke Hals, men op-

gav det paa Halvvejen og naaede kun at lægge Flæsknakken i alvorlige Folder.

„De ska' kanskisæ aa?“ sa' han plirende. Han troede, der var noget andet i Vejen.

„Nej, slet ikke *det*,“ forsikrede den rejsende. „Men ikke desto mindre vil jeg gjerne betale Dem her. Jeg har tænkt at gaa tværs over Heden de to—tre Mil, her kan være tilbage.“

„Twat øwer æ Hied! I *den* Daanwarm' no lig' i æ Mejjesbrynd'! Det war da en sær Plasir,“ lød det fra Flæsket.

„Haar De da nø' Familli' aa besøg'?“

„Nej, ikke det *jeg* ved. Men jeg har faaet Lyst til lidt nøjere at bese denne Egn.“

„Der er saagu' ett aant aa si, end hwad de lissaa godt ka' si herfræ. Det er te' jen Haand hwer Bett'. Lyng og Saånd og Porsrawter, — nøj elendig sølle Skrupværk i hwor en kommer.

Nej det *er* saamænd en sølle kywsom Egn.

En skuld' næjsten unde paa, te nue jen ka' hold æ Lyv paa æ, heller faa æ Fød' ud aa æ. For som a sejer, det er da saamøj nø' Hundskidt te Jurd.

„Naa ja, De sørger i hvert Fald nok for min Kuffert saa længe.“

„Jow; det ska' a jo wal.“

Flæsknakken kom paany i sine naturlige Folder. Vognen skumplede videre.

Den fremmede rettede velbehageligt Knæerne og forsøgte at tage Maal af den mægtige Lyngslette.

Snart kastede han Frakken over Armen og skridtede ud. Han var ikke gaaet en halv Mil, før Støvlerne var som varme Omslag, mens hans Pande drev af Sved. Han følte dog ingen Fristelse til at standse, dertil var han altfor optaget af det Eventyr, han asede frem i.

Hvor gives der vel ogsaa dejligere Syn end saa-

dan en milebred, solbelyst Lyngflade, hvor ingen Dampfløjte nogensinde forstyrrede den evige Ro, hvor histhenne den mægtige gamle Kampesten har faaet sig tilmaalt tusinde Aar for at hule sit Leje i det mørke Sand og nu ligger der halvt nedsunken i Storlyngen som en kolossal Jættepande med en hundredaarig Moskalot over den skaldede Isse.

Her er du omtrent ligesaa ubemærket for Omverdenen som den Skjælbase, der under din Vandring løber hen over din Støvle, og det eneste menneskelige Væsen, du kan vente at træffe paa din Vej, er en Lyngplukker, der drysser om i et Par blankslidte Træsko og tænksomt tygger paa Kardus-Skraaen og smaasnakker med sig selv uden Ængstelse for at blive beluret, mens han søger sig Ris til en Lime.

Den fremmede havde ikke set Heden i flere Aar. Hans Syn og Sanser var derfor som fortroldet af det nye, der bestandig gled ind over ham.

Augustsolen udstrøede sit Lys i saadan Mængde, at det fortættedes til Synlighed, og laa og virrede som Lokesæd over Smaadalene; Himlen lyste med en egen blaasset Grundfarve, der først kommer frem efter lange Tørketider, og de faa Skyer saa ud, som havde en Hvirvelvind spredt en Ulddyng hen over Himmelblaaet og slængt en sammenrullet Dot hist en anden her.

Den fremmede storkede fremad til Skrævet i Storlyngen uden Agt for Vej eller Sti.

Edderkoppens kraftigt tvundne Spind lyste glas klart mellem Egepurrens krøblede Grene. Ulvefoden heftede sit filtbløde Fletværk op ad de gamle Hovvejes sandede Skrænter, løb et langt Stykke ind under Lyngtoppene og rakte de messinggule Hoveder til Vejrs som unge Ællinger, der efter et Plump kommer frem af en Dam. Porsen stod og

smaanokkede paa de lange Rødder, mens den meddelte Omgivelserne af sin kraftige Røgelse og drak Lyset gennem de blaagrønne Blade, der er tykke og fede som Musetunger, og Klokkelyngen, som Bonden kalder Kopatte, ringlede let med sine tørre Kroner.

Saa kom en Hvirvelvind over Lyngen, en ganske uskyldig lille en, i hvilken der næppe var mere Luft end under en Danserindes Skjorter.

Den dværgede Bævreasp slog forfærdet sine flade Hænder sammen, saa det smældede, den høje Svingel faldt ud i Kvart og Ters med sine visne Lanser, Porsen duftede selvtillidsfuldt og glædede sig over at staa paa en god Fod med Tilværelsen, og Vidjen blev aldeles svejrygget af Kildenskab og vred og skabte sig som et Barn, der dikles, eller som en Pige, der uventet gribes om Livet bagfra.

Men den vandrende strøg sin Hat og lod denne Ørknens luftige lille Omstrejfer svinge sin Vifte over hans svedige Pande, før hun atter, let som hun var kommen, hvirvlede videre over sit milebrede Tæppe af duvende Lyngtoppe.

Den vandrendes Fødder søgte ustandseligt videre, og kun langsomt mættedes hans Syn af den mægtige Ensformighed; men efterhaanden begyndte Trætheden dog at indfinde sig.

Det var ham derfor en saare behagelig Overraskelse, da han fra en af de kuplede Bakker, der antyder en Terrainforandring, havde det friskende Syn af en lille Sø, der laa og tindrede imod ham inde mellem sine Banker som et lyst, smilende Barneansigt mellem Puder.

Han var allerede i Færd med at forlade sit Udsigtspunkt, da han ved en Drejning af Hovedet fik Øje paa en Ko.

Med en klar Følelse af, at der maatte være

menneskelige Væsner i Nærheden, rettede han sine Fjed mod Drøvtyggeren, og han havde ikke gjort mange Trin i den tætte Lyng, før hans Opmærksomhed fangedes af en ny Gjenstand, en krumbøjet gammel Kvinde, der sad i Lyngen i Nærheden af Koen og bandt paa en Hose.

For ikke at skræmme den gamle, der ligesom Koen vendte Ryggen til, gik han tilbage op over Bakken og først gennem en Lavning paa den modsatte Side naaede han om til Parret.

Han harkede og kremtede for ikke at komme altfor undbukken paa dem.

Den gamle drejede rask Hovedet om mod Lyden og blev kjendelig forlegen ved Synet af den fremmede.

Hendes højre Haand, der før havde haft travlt med Strikkestrømpen, fór nu rask op under Hovedklædet og lod et Par Gange Pinden gaa gennem de graa Tjavser, hvorpaa hun rakte ud efter det hvide Garnnogle, der var løben et Stykke ud i Lyngen.

Den fremmede hilste og fremførte en Undskyldning for, at han havde overrasket, men gjorde det dog med saa faa Ord som muligt, da han ikke var uvidende om, at man let vækker den jyske Almues Mistænksomhed ved at bruge mange Ord eller vise *altfor* stor Venlighed.

„Det er svært, hvor det tørrer i Dag,“ begyndte han Samtalen.

„Ja, det er retten sand’, svarede den gamle.

„Det kund’ snart vær’ paa Tide, en fik nø’ Regn . . . Da for *vos* aa tykk’,“ la’ hun forsigtigt til. „Men det staar jo i Guds Haand.

Hvor er helsen den her Persown fræ?“ lød det derpaa med den bratteste Overgang, der tydeligt sa’, at

dette Spørgsmaal havde boret, lige fra hun saa det første Glimt af ham.

Han imødekom paa dette Punkt hendes Nysgjerrighed, men læskede den dog kun draabevis, for at gjøre Forhøret saa langt som muligt.

„Naa, saa gaar De kanskisig paa Seminarri eller søne nøj,“ hans Manchetter og hvide Flip havde sagt hende, at han næppe var Bonde, og da han desuden „snakked Spensk“¹⁾, hvad var saa naturligere at antage, end at der stak en Degn i ham.

Den fremmede reddede hende ogsaa ud af denne Vildfarelse og søgte at faa en almindelig Samtale i Gang.

Det lykkedes over al Forventning. Den gamle viste sig langt mere meddelsom end den jydske Almue i Almindelighed, og det varede ikke længe, før den fremmede laa strakt i Lyngen og støttet paa højre Albue lyttede til den gamles Ord, der efter nogle smaa Svinkeærinder ind paa uvedkommende Felter formede sig til et Stykke Livshistorie.

Den fremmede roste Stedets Ejendommelighed og udbredte sig især i Lovtaler over den lille Sø, der glimtede saa frejdigt op imod dem.

„Naa, saa De tykkes, her er kjøn'? Ja, saadan er det! De fleste plejer endda at sige, at her maa da være forfærdeligt at bo, saa jenle *her* er. Og saa for et gammelt Menneske, som mæ, siger de.

De vilde da rent gaa til, dersom *de* skuld' bo *her* ret længe!

Og hvad tho, noget ødlet²⁾ er det jo ogsaa, det skal en ikke nægte. Saadan paa æ Vinterdaw', naar Vej og Sti er jævned, og Himmel og Jord knøget i

¹⁾ Bymaal.

²⁾ ensomt

Et, da kan Tiden jo vel blive lang herude, især for saadan en gammel Hegl' som *jeg* er.

Men hvad, helt ene er en jo aldrig; en har jo da si' Ko og si' Faar at gaa og ponne ved; og det er snart ikke fri, te en kan komme til at holde lige-saa meget af søne sølle Dyrer som af Mennesken'; saa er der det gode ved dem, te de render ett med Sladder.

Nej, jeg har saamænd levet herude i 60 Aar, og jeg flytter raa' ett herfra, før de *bærer* mig herfra.“

„De er altsaa ikke født herude?“ indskjød den fremmede. Han maatte nemlig formode, at hun var over 60 Aar gammel.

„Nej, aaenej; *det* er jeg ikke. Jeg er kommen her til langt østerfra, henne fra nøj, de kalder æ Lovringegn.“

„Hvordan gik det til, at De valgte denne Plet, hvor De dog sikkert maa lide adskillige Savn?“

„Ja, det har saadan sin egen gode Grund, som jeg gjerne skal forklare, hvis det kan more Dem at høre det.“

Her fôr den gamle sig paany med Strikkepinden gennem Haaret, drog et dybt Suk og begyndte:

„Se, min Far var egentlig en velholden Mand derude i æ Østen, men ved Uheld paa en eller anden Maade, som nu ikke mere staar mig klart, gik det tebaag' ad med hans Velstand, og vi Børn maatte ud ad Døren og tjene for vort Brød.

Jeg havde mange Pladser baade som det ene og det andet og kom da omsider til en Herregaard en bitte Stød her nordenfor, som de kalder Ejstедgaard. Jeg skulde passe Fruen op og ellers sørge for at være enhver til Maade, og jeg havde retten skjønne Dage, saa længe det gode varede.

En saa jo godt ud den Gang. Jeg var lige skreden

over den først' Snese, og Verden er jo skjønn i den Alder.

Naa, jeg var der et Par Aar og kunde vel være bleven der længere endnu, hvis ikke *det* var kommen paa, som jeg nu skal fortælle, ifald De da ikke er træt af at høre paa mine Krøniker.“

„Ak, nej! bliv endelig ved,“ opmuntrede den fremmede.

„Naar en havde været *saa* klog, som en er i Dag, saa havde en ikke falden for den Fristelse, som en den Gang faldt for. Men Ungdom og Visdom vil sjælden *jen* Vej.

Det fik jeg at bekjende.

Jeg har vist ikke fortalt, te det var en Enkefrue, der den Gang havde Ejstedsgaard; og hun havde en Søn, der gik og læste lidt en Gang imell' — det skuld' da hid sæ søn.

Om Vinteren var han henn', men om Sommeren gik han gjerne hjemme og drev. Jeg ved saamænd ikke, hvor han siden blev af i Verden.

Men nok er *det*, han kaast' hans Øvn' paa *mæ'*. Hvor jeg gik, og hvor jeg stod, saa var han altid i Hælene af mig.

Han forsikred mig, te jeg var den vildest' Pige, han nogen Sind' havde set. De andre Piger, sa' han, de kunde for ham gaa, *hvor* de vilde. *Jeg* var den jennest han havde Øje til, og vilde *jeg* ikke holde af ham, saa vidste han ikke anden Udvej end at gaa i æ Stur'aa — og hes op og her ned! — for det er jo farligt, hvor saadanne nogen kan belegg' dje' Taal'.

Og han gav mig Foræringer! Ur, Ringe og Silkekle'er — ja, der var ikke den Slags Lige, han ikke stak til mig.

Og en bovn Karl var han jo som de flest' af de fin'. Og der var jo Rigdom og Glimmer, som sag-

tens kunde fordreje Hovedet paa en fattig Pige, som *jeg* var.

Og saa *var* en jo ikke klogere end at tro paa æ Skuel¹⁾.

Først da en sad med Svien, fik en Øjnene op og saa, hvad det var, det hele var gaaet ud paa.

For der *er* saagu' faa rige, der vil den fattige nø' godt.

Naa, *der* gik en Sommerstid.

Den her unge Klørfimsi var stadig ikke til at nære sig for. Gik jeg og fejede, kunde han komme og gribe mig om mi' Lyw og knuge mig op til sig, og Søgn eller Høttid — aldrig var en fri for hans Overrend.

Og kort at fortælle: *jeg* lod mig forlokk' af hans Gesnedighed.

Jeg har tidt bedt Vorherre om Tilgivelse for det i min Angermodighed.

Jeg var jo kun saa ung og uden Ved om Verden og dens forføreriske Anstalter.

Da Foraaret kom, gik det jo op, te jeg var bleven for svær, og jeg blev kaldt i Enrum med Fruen.

Hun holdt en farlig Skjældpræken for mig.

Hun havde taget mig, sa' hun, fordi hun troede, jeg var en ordentlig Pige og ikke som de andre Flaner, der lod sig forlede af ethvert glat Ansigt.

Og hun trængte ind paa mig, te jeg skulde endelig sige hende, hvem af hinne Folk der haaj stavn for *den* Strêg — jeg kunde høre, hun wontint Forwalteren til det.

„Sig mig kuns, hvem det er, Mari'. Du skal res' dæ ved det Træ, du er *falden* under,“ sa' hun.

Ja, da Fruen trænger saa stærkt ind paa mig,

¹⁾ Asnet.

siger jeg, saa skal jeg heller ikke fordøl' hans Navn; for saa sandt jeg venter at blive salig, saa *er* det ingen anden end Dje' egen Søn, som er Skyld i mi' Skam!

Fruen blev i hinne Hued som en kalket Væg.

„Lad ikke noget Menneske faa Nysmaal om det,“ sa' hun; „saa skal der blive sørget for dig efter Evne.“

Og jeg loved at tie. For hvad kunde *jeg* gjøre. Skaden havde jeg; og den kunde jeg ikke nyse fra mig.

Æ Skaaer¹⁾, der var Skyld i det, fik pludselig saa tront med at komme til Kjøbenhavn.

Jeg saa ham aldrig mere.

Saa købte de den her Kon' Hus til mig — ja, De kan ikke se det herfra, men det ligger ellers hernede ved æ Søland paa æ Bakk'sid', — gav mig en Ko og et Par Faar at sætte i det og kørte mig og min fattige Del herud, hvor jeg siden har levet.

Og her blev jeg da saa forløst med mit Barn.

Det blev en Pige, og hun vokset op og tog hele Tiden til den gode Side.

Det var en sær raar Baaen mod hinne Muer.

Den første Tid herude var vel nok den strengest'. En var ikke værdig for at slippe hind' aa æ Yw'syn tidlig eller sildig, saa bitte hun war.

Skulde jeg ind til Byen, maatte jeg ta' hende paa min Arm, og i Høstens Tid, naar en maatte se at tjene en bitte Skjelling ved at gaa efter en Hjøllickarl, sad hun mangan Gang Dagen igjennem paa Ageren i Ly bag et Havreneg.

Jeg maatte jo saa liste mig til at gi' hende Paten, naar Skaaret var gaaet igjennem, imens de andre strøg deres Hjøllicker.

¹⁾ Bæstet.

Men aldrig en skulde høre *et* vækeligt Ord af hende. Det var snart, som om hun lige fra bitte af havde forstaaet, hvordan hendes Mors Stilling var.

Og aldrig Tiden blev lang for mig, saa længe jeg havde mit Barn at ponne om.

Og da saa den Dag kom, da en kunde slaa hende vær'løs, og hun kunde passe Faarene og ogsaa paa anden Maade ta' en Haand i med, saa var der jo ingen Ende paa, hvad Glæde og Fornywels' en havde af hende.

Ja, Gud glæde hendes Sjæl i hinne Himmel for al den Godhed, hun har vist mod hinne Muer!"

„Hun er altsaa død?“ spurgte den fremmede.

„Ja, tøv nu, bitte Faa'r,“ sa' den gamle og bort-viskede en Taare; „saa skal De snart høre mere. Vi sled Tiden.

Det ene Aar gik med det andet.

Store Forandringer var der vel ikke. Jeg blev kuns gammel og kroget, mens Agnete blev kjønnere og kjønnere.

Ja, for hun var baade en bovn og en knøv Pige; det sa' alle, der havde noget Ved om det.

Og der var saamænd nok, der *stod* efter hende. Men jeg sa' altid:

Forhast dig ikke, min Pige!

En Kjærest' kan en ryste ned af ethvert Træ, men om de mener noget med det, *det* var det, en skulde snakke om.

Og Agnete viste for den Sags Skyld heller ingen Javhast.

Hun gik til Dans og 'til Legestue, som unge Folks Skik er, og hun var ikke imell' dem, der varmede Krogene. Men kom de til hind' med Bejlen og Kjærest'nykker, gav hun dem en Slidder for en Sladder og lod dem rend'.

Saa var det det Aar, de begyndte at lægge Flyndersø tør; det er akkurat 40 Aar siden i Sommer. — Da kom der mange Udenlands-Folk til Egnen, og imell' *dem* var der ogsaa en Engelskmand — Sander hed han — der stod nøj for den her Ud-tørring! Insenør tror jeg, de kalder det.

Nok er *det*, han var et grumme flinkt Menneske, og han holdt meget af at gaa og fiske hernede ved Søen, og saa kom han altid her op, nu ved det vor bitte Hysling snart var den eneste Bolig herude.

Snart gjorde han sig det ene og snart det andet til Ærende, og saadan kunde han sidde timevis og snakke med Agnete og mig; saa kund' æ Fisker imidlergodlav bliv' til hvad det vild'.

Og det var en svær plaserlig Ting at høre paa ham, saadan som han kunde fortælle om fremmed' Land' og Byer og Bjerge, som han havde set paa hans Rejser.

Det var saa underligt at høre paa for en anden, der aldrig har set noget uden den bitte Sø og saa all' de graa Hedebakker her rundenom.

Og saa havde han saadan en stille, begavet Maade at sige det paa. For nok var han engelsk, men det kunde snart ikke høres i hans Tale.

Og han kunde gjøre det Hele saa livagtigt, som en selv havde set det.

Jeg forsømte saamænd mange Timer den Sommer ved at sidde og høre paa ham, og min Datter ikke mindre.

For det vared jo ikke længe, før det gik op for mig, at det ikke var for *min* Skyld, te han gjorde vort Hus den Ære.

Jeg hørte ham jo nok sige imell', te naar han nu igjen rejst' hans Vej, saa vilde han ha' Agnete med sig og vise hende de Egne, han talte om.

Først troed jeg, te det var noget han sa' for Spils

Skyld — for han var ikke saalidt af en Træjring¹⁾ — men siden gik det op for mig, te det var hans ramme Alvor.

Og da var det snart alt det, jeg var saa glad ved ham, som jeg *havde* været.

For saadant er det jo, enhver ser paa sit.

Og nu havde vi to Kvinder gaaet der om hinanden i tyve samfulde Aar; aldrig havde der næsten været os et vredent Ord imell'. Jeg havde ikke haft andet at leve for end hende, skulde saa det vildfremmed' Mennesk' komme og ta' hende fra mig!

Jeg var imell'staånd' saa harmt, te jeg kan ikke sige af det. For jeg kunde jo snart mærke, te Agnetes Sind havde forandret sig imod mig.

Saa længe de bare kom sammen hos *mig*, sa' jeg ikke noget. Men det varede jo ikke længe, saa kunde det *ikke* slaa til. Saa satte de hinanden Stævne oppe i Heden eller nede mellem Bakkerne.

Her er jo ingen Mangel paa Steder, hvor et Par unge Folk kan gjemme sig væk.

Jeg var tidt svært urolig i mit Sind ved det.

Han saa mig jo nok ud til at være et skikkeligt Menneske, men ingen kan lide paa den anden i den Slags Sager, — nej, aalle²⁾ aa æ Stej!

Og hvad om det nu skulde gaa Agnete, som det gik *mig*, tænkte jeg.

For er en jen Gaang bleven bjedt af en Worm, saa kan en aldrig glemme' et.

Saa er det en Aften, da hun kommer meget sildig hjem; jeg havde lige lagt mig, men hørte nok, te Døren gik.

„Har du nu været ude ved ham *igjen*, Agnete,“ siger jeg.

¹⁾ Spasmager.

²⁾ aldrig.

Hun blev ligesaa blussende rød i hinne Hued; hun troed jo ikke, jeg havde vidst saa god Besked.

„Pas paa, hvad du ta'r dig for, Agnete!“ siger jeg. „En er jen Daa om aa fald', men et helt Lyw om aa fortryd'. Og tro aldrig noget Menneske, i hvem det være maa, i Kjærlighedssager!“

„Aa, Mor, Mor, Mor!“ sa' hun og kastede sig om min Hals, „jeg ved, jeg begaar Synd imod dig, men jeg *kan* jo ikke undvære ham!“

„Naa, er det allerede saa vidt med jer,“ siger jeg.

„Ja,“ svared hun. „I Morgen kommer han og snakker med *dig* om det.“

Jeg sov ikke *den* Nat og mange Nætter efter; for jeg kunde jo snart forstaa, hvem der her var den stærke.

Hvad kunde det vel nytte, te *jeg* satte mig imod? Guds Villi' taaler ingen Nokken.

Sander lod ikke længe vente paa sig, men kom, som der var sagt og bad om, te jeg vilde gi' mit Minde til, at han tog Agnete med sig.

„Ja!“ siger jeg, „men du skal gifte dig med hende i Tugt og Ære.“

Ja, det var han villig til.

„Og hvad har du saa at byde hende hjem paa?“ siger jeg.

Han rev en Pung af hans Lomm' og hældte en Dynge Guldpenge ud paa Bordet.

Saa kunde en da se, te han var ikke nogen hel Stodder.

Dem skød han over til mig, hver jen og sa':

„Lad *det* være til Lidkjøbet; jeg finder sær saa mange, at de forslaar til Agnete og mig.“

„Ja, det var nu ikke Meningen af det,“ siger jeg. „Men kan *du* undvære dem, saa kan *jeg* vel bruge dem.“

Og tag saa mi' Dætter i Guds Navn og vær god

imod hende, til Vorherre kræver hende af din Haand.

Hun har været en god Pige til den her Dag.“

Vielsen stod heroppe i Kirken.

Mange Folk var der *ikke* med.

Men det var helsen en bitte hederle Bojel¹⁾.

Og det sa' da snart enhver, te det var det bovnest' Par, de havde set i Ejsted Kirke.

Dagen efter Brylluppet rejste de saa lige ad æ Sonden.

Det var en haard Skilsmisse imell' mæ og Agnete. Jeg ved ikke, hvordan det var, men det var ligesom det kom mig for, te jeg aldrig skulde se hende mere.

Og saadan som jeg længtes den første Tid!

Det Barn havde jo været ens Øjsten.

I de tyve Aar hun havde levet, havde en ikke været skilt fra hende en Nat; og nu stod hendes Seng bestandig tom.

Jeg blev ved at rede den op hver Dag. For det var da altid som et Minde efter hende.

Men ikke een en havde at sige et Ord til den hele udslagne Dag.

Mest ødlet var det næsten, naar en skulde i sin Seng. Saa plejed jeg gjerne at slaa Døren op ud til Koen; saa havde en da hende at ro sig ved.

Jeg kunde ivissomda gaa op paa en Bakkeknude og se Sønder paa den Vej, de var draven, og den ene Taare kunde ikke opbie den anden.

Jeg bad saa tidt Vorherre om, te han vilde løse op for mig, for jeg tyt ett, te det var til at udhold'.

Det var en hel Høttid, naar en eller anden fra Byen var herude efter Lyng, eller en Kræmmer kom til Døren med sin Pose.

¹⁾ Bryllup.

Men en kan jo vænne sig til alt. Og jeg fandt mig tilsidst i, hvad der ikke kunde være anderledes.

Men hvad der kan komme ud af saadan at leve helt udenfor andre Mennesker, skal jeg alligevel gi' Dem en Mindelse om.

Det var en Vinters Dag med et godt Lag Sne paa Jorden. Jeg havde faaet brygget og bagt og alting standet saa pænt til Juleaften.

Koen havde faaet, hvad *hun* kunde tilkomme, og Faarene stod og smumred ved dje' Hækk'. Jeg kigged' ud ad Døren. Jow, det saa ud til at bli' Opholdsvejrlo. Og jeg fik min Salmebog svøbt i mit Klæde og kom til Stavren over Sneen.

Jeg skuld' da hen og høre, hvad Præsten kunde sige paa saa højhellig en Aften.

Det var jo egentlig en stywle Tur, for en har jo langt til Kirke som til alt andet.

Men igjennem kom jeg da, om end det sved i de gamle Stager.

„Ih, det var da underligt,“ tænkte jeg, da jeg kom op paa Bakken ned til Byen, „te der ingen Lys er i Kirken. Skulde *jeg* da virkelig være den første?“

Og jeg kommer ned til Kirkedøren, men saa er den lukket.

„Hvad er det her for nø' nøj,“ tænkte jeg. „Skulde der virkelig ingen Præken være i Aar som alle de andre Aar?“

Naa, hvad var der at gjøre.

Jeg gik gennem Stætten og ned til Degnen for at faa Klaring paa dette her.

„Ih,“ siger jeg, „hvor kommer *det* sig? Her kommer *jeg* til Kirke for at høre Guds Ord, og saa er der baade lot og slot.“

„Nej, ved du nu hvad, Mari Sø,“ siger Degnen,

for det er saadan en Spøgdoktor, „vil du nu ha', te den arme Præst ogsaa skal holde for *Bitte-Ywlaw*-ten, saa mister han sgi da hver Bitt' af baade Vind og Vejr, før Ywl er ud'."

Saa kunde jeg jo nok mærke, te jeg var løben Gravinar¹⁾ og var kommen en Dag for tidlig med min Juleaften. —

Naa; men hvad der mere er at sige om de to, jeg kom fra: En Gang imell' lod de jo høre fra sig, skjønt tit var det ikke.

Der var knap gaaet en fire Aar, saa hørte deres Skriven helt op.

Jeg græd mange angermodige Taarer over det. Jeg kunde ikke begribe, te Agnete kunde saa rejn og baar forglemm' hinne Mor, som hun havde gjort saa meget ud af.

Men jeg tænkte, at hun kanske selv havde faaet noget at trælle i, kanske smaa, der tog *hendes* Tid, som de ta'r saa manges.

Der kunde jo være stødt andet til. Vorherre kunde ha taget hende.

Ok ja, hvad kan ikke hændes os syndige Mennesker!

Saadan i den daglige Tommerum' tænker en jo ikke saa meget ved det, men det kom mig altid saa underligt for paa hendes Fødselsdag.

Da samlede jeg saa mange Blomster, jeg kunde, hernede ved Søen og la' dem hen paa hendes Hovedpude. For som jeg sa' Dem, hendes Seng bliver jeg endnu ved at rede op.

Nu *havde* jeg opgivet at høre noget fra dem mere; og det havde maaske ogsaa været det bedste.

Men saa er det en Nat, ja, det var saadan hen

¹⁾ gal i By.

ved Se-Hansdagstid' — jeg var lige gaaet i min Seng og laa og domsed¹⁾ lidt.

Saa hører jeg ligesom noget, der pikker paa mit Vindue, der vender ud mod Søsiden.

Jeg slaar mine Fødder over Stokken og gaar hen og kigger ud ad Ruden.

En dejlig, stille Nat var det.

Maanen skjared ude over Søen, og en Ræv tog paa inde mellem Lyngbakkerne; men helsen var der ingen Ting at mærke.

„Aa,“ tænkte jeg, „det er nøj, du har drømt,“ og gik rolig i min Seng igjen.

Men jeg var aldrig saa snart falden i Domsen²⁾, før jeg hører den samme Lyd, akkurat som om en kratted med en Negl hen over Vinduesruden.

Nu blev jeg lidt hed om Ørerne, men holdt mig endnu alstille, da jeg tænkte: er der no' aparte tefa's, saa kommer det nok tredje Gang.

Og jeg havde ikke ligget ret længe, saa var det der igjen, endda lidt højere end de to første Gange. Og nu kan det nok være, te jeg kom af Sengen.

Jeg fik mit Underskjørt paa og gik te æ Dar.

„Er der nogen?“ sa' jeg og stak Hovedet ud af Overdøren, som jeg havde taget Pinden fra.

Men ikke en Vind der rørte sig. Saa hasped jeg ogsaa Nederdøren op og dristed mig ud til Hus-hjørnet og skaalmed³⁾ hen for mig, men ikke nogen Slags Lige der var at mærke hverken oppe eller nede.

Men noget kunde en jo nok vide, det skulde ha' at betyde.

Jeg havde endnu ikke næste Morgen faaet alle

¹⁾ halvsov.

²⁾ en let Søvn.

³⁾ spejdede anstrængt.

mine Klæder paa, da en Knægt river Døren op og raaber, som var det ild' fat:

„Mari, kom ned til Vandet i en Snarhed! Der er en, der har druknet sig i Søen!“

Mine Ben begyndte at ryste under mig. Og som jeg gik og stod, rendte jeg, imen' jeg kunde ned over Bakkerne bag efter Drengen.

Et Stykke fra Land flød der et Mandslig i Vandskorpen, men han var dreven ind i nogle Flæg, saa ingen kunde se hans Ansigt.

„Aa, rend efter den Mand, der staar der omme ved Garnet,“ sa' jeg til Knægten; „og lad ham endelig stræb' at komme!“

Det varede da heller ikke ret længe, inden han var der.

Han vadede ud til Armhullerne og trak Liget i Land.

Milde Kors, det var Sander!

Han havde forandret sig meget i de mange Aar, men alligevel kunde jeg kjende ham.

Nu vidste jeg, hvad den her Kratten paa min Rude havde haft at betyde.

Nej, hvad Vorherre dog kan lægge paa os stakels Mennesker!

Saadan var det altsaa, en skulde se ham igjen efter saa mange Forventningens Aar.

Jeg maatte gribe for mig for ikke at falde om i min Sorg.“ —

Da den gamle atter var bleven Herre over sine Taarer, fortsatte hun:

„Vi bar ham hjem til mig ad den Sti, hvor han saa mange Gange havde gaaet med Agnete, og lagde ham paa Bænken, mens vi løsned hans Klæder.

Men der var ikke noget at gjøre. Død var han, og død blev han, ihvad vi end tumled med ham.

I hans Inderlomme fandt vi en stor Konvolut med

mit Navn paa, og foruden en Del Pengesedler og et Par Ringe, laa der i den her Konvolut en Beskryvels' over hans Liv, lige siden den Dag, de tog fra mig.

Jeg skal ikke trætte Dem med at gjenta' alt, hvad der stod i Brevet, skjønt jeg næsten kan det udenad, saa tidt er mine gamle Øjne løben hen over det.

Det faar være nok at fortælle, te de første Aaringer, efter at de var kommen sammen, leved de næsten saa skjønt, som to Mennesker *kan* leve her paa Jorden.

Han fik en Del gode Akkorder og tjente mange Penge. Møj rejst' de, og mere saa de, og hjertens meget holdt de af hinanden.

Saa var der kommen Børn, et det første Aar, siden flere; og saa begyndte Agnete at skranke.

Hun kunde nok ikke rigtig taale Livet i de store Byer.

Og det saadan bestandig at gaa og kigge paa Sten og Sten og aldrig se saa meget som en Lyngdusk, det kunde vel ogsaa gjøre en anden syg.

Hun snakked tit om, hvor skjønt det kunde være, om hun en eneste Gang endnu maatte se hinne Muer og hinne Hjemmen; men te Længsel var den Sygen, hun led af, det gik nok først op for Sander, da hun *haaj* faat hinne Knug.

For jeg tror nu, te ligesom der er Dyrer herude paa Heden, der ikke kan leve andre Steder uden at gaa til ved det, saadan ogsaa med Mennesken'.

Rigdom kan ikke gjøre det ud, for de var farlig godt ved det, saa længe *hun* leved.

Men hvad nu end Grunden kan ha' været — Agnete faldt sammel, og hun, som jeg havde tænkt mig som min Alderdoms Støtte, ligger jordet i et fremmed Land, som jeg aldrig skal se, og som min fattige Tanke knap nok kan sige mig, hvor ligger.

Ogsaa paa andre Maader ramtes Sander haardt; hans Formue fik et Knæk ved uheldig Spekuleren; hans to smaa Piger døde af Skarlagensfeber, og da saa hans eneste Søn, en Dreng paa tolv Aar, kom ulykkelig af Dage ved Badning, saa syntes han ikke, Livet var til at udholde. Havde han vel noget at være til for mere, tænkte han, nu da baade Kone og Børn og Rigdom var reven fra ham?

Tungsinde havde han altid været, og værre blev det da efter saa svære Prøvelser.

Han holdt det ikke ud ret længe, men solgte, hvad sælges kunde, og tog her til Danmark i den Hensigt at skille sig af med det besværlige Liv.

For, som der staar i Brevet, han vilde ende hans Dage her ved denne bitte Sø, hvor han og Agnete havde mødt hinanden i dje' Lyws Solskjen, og hvor han haaj haft hans lykkeligste Timer.

Tilslidst be'r han om Forladelse for den Sorg, han forvolder mig, og ønsker, te der maa undes hans Lig en Krog paa Ejsted Kjer'gaard.

Og det fik jeg da ogsaa sat igjennem.

Vorherr' være ham naadig for den Synd, han gjorde ved at gribe ind i Guds Anordninger! Men ved en anden, hvad en vild' grib' te', hvis en blev prøvet som han?

Men en Gang hver Sommer, naar Heden er køn-
nest', gaar jeg herud paa Bakkerne og binder en
Krans til hans Grav af den Lyng, han holdt saa
meget af, mens han leved. Og det bliver jeg ved
med til mi' Døddaa."

— Solen var under den gamles Fortælling dalet
mod Horisonten.

Den sidmavede med de mange dybe „Ringe“
ved Roden af de krogede Horn drejede nu de rød-
randede Øjne om imod sin Vogterinde og udstødte
nogle lange, utilfredse Lyd.

„Hvad staar du og dryner for, bitte Muer?“ sa' den gamle, og vendt mod den fremmede tilføjede hun:

„Nu vil hun ha' mig med sig hjem, det gammel Ting! Det er Mælken, der begynder at pine hende.

Ja, saamænd! Saa maa vi nok til Dalren¹⁾), vi to gamle Neggere²⁾).

Skuld' Dje' Vej en anden Gang falde her forbi, saa vær saa god aa gaa te æ Dar.

De tar ett fejl aa æ Hus, for der er kun det samm'.

Faawal, og Gud vær' med wos!“

Lidt efter var den gamles bøjede Ryg forsvunden bag Lyngbakkerne.

Den fremmede besteg endnu engang sit første Udsigtspunkt.

Søen viste sig nu i en hel ny Belysning.

Aftenbrisen pløjede dens Spejl i lange Riller, og Vestens Banker hældede sig over den med stærke Skygger, som tunge Tanker, der pludselig mørkner et glad Sind.

Sivene langs dens Bredder, der før havde ladet deres blanke Klinger spille i Solen, stod nu og overskyggede hinanden og raslede i deres Skeder og slog hinanden i Hovedet med deres Kvaster. Svalerne jog paa hvileløse Vinger langs de aftenslørede Skrænter. En Aborre stak en tvær Mund og et Par grønne Øjne op over Vandspejlet for atter at forsvinde med krum Ryg i Dybet, mens et Par forsinkede Aftenskyer med sindig Ro drog ind over Heden for at søge Nattefred bag Østens Banker.

Da den fremmede igjen var naaet ud til Alfارvej, droges hans Tanker endnu af den lille, aftenslørede

¹⁾ Slentren.

²⁾ om affældige Personer.

Sø, der syntes gjemt for alt, stængt for alt — uden Sorgen, den fælles, almenmenneskelige, allestedsnærværende Sorg, der kjender hver Plet paa Jorden og ved at finde sit Offer, hvad enten dets Spor gaar over de stejleste Bjerge eller ad en kroget Lyngsti gjennem Heden.

FJANDBOER

JEPPE AAKJÆR

FJANDBOER

ANDET OPLAG

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN OG KRISTIANIA
1912

Copyright 1912
by
Jeppe Aakjær

FR. BAGGES KGL. HOFBOGTRYKKERI
KØBENHAVN

INDHOLD

	Pag.
Dødsfjender	7
Eros og Bierne	42
Da Lampen tændtes	59
En Omløber.....	72

DØDSFJENDER

I de fleste af vore Landsbyer er der gjerne to Mænd, der hader hinanden som Pesten, aldrig ser paa hinanden uden gjennem det hvide af Øjnene og regelmæssig betragter enhver Skæbnens Begunstigelse, der vederfares den ene, som en mod den anden rettet personlig Fornærmelse.

I Vejbjerg hed disse Mænd Søren Møller og Stafen Ajlgaard.

Begge var de Gaardmænd, og begge var de rige Mænd.

Deres Gaarde laa hver i sin Ende af en lang, dyb Dal med saftig Eng i Bunden.

Mølleren højest oppe i Dalen havde sine Jorder til højre, Stafen sine til venstre for Dalsænkningen, til hvilken de løb ud med stejle Bakkekamme, der to og to stod overfor hinanden som Bastioner.

En Bæk var lagt som et tveægget Sværd imellem de to Ejendomme.

Den kom hoppende oppe fra Landet mod Syd, savede Bankerne fra hverandre bag Møllerens Gaard, kløvede Dalbunden i to og lagde omhyggelig en Halvdel over til enhver af de to Ejere, hvorpaa den forsvandt med Surl og Sang bag Ajlgaardens graa Teglstenslænger.

I al sin iltre Skummen var den som et Billede paa det evige, uophørlige Had, der gik imellem dem, ja til syvende og sidst var den maaske selve Hadets Kilde, da de to Mænd aldrig kunde enes om Brugen af den frugtbargjørende Strøm.

Der var dog ogsaa Folk, der vidste at fortælle en anden Historie om Oprindelsen til dette Had.

Søren Møller skulde saaledes engang i deres unge Dage have spillet et rigt Gifte ud af Hænderne paa Stafen og over til en af sine Slægtninge, og ikke tilfredsstillet ved at have berøvet Stafen hans Hjertes Udkaarne skulde han endog have føjet Haan til Nederlaget.

Thi da Søren Møller kørte til dette Bryllup og saa den bedragne Stafen staa inde paa sin Mark lidt fra Vejen, standsede han sit prustende Spand og raabte overgivent til den ulykkelige, der ret godt vidste, hvad Møllerens Kjørsel gjaldt:

»Naa, Stafen, vil du med til Bryllup, saa skal du, pinnede, ta' Skankerne med dig; for i Morgen kan du ta' æbag!«

Stafen slængte sin Tøjrekølle efter Spotteren, der kørte videre under en ond Skogren.

I umindelige Tider havde der været knyttet en Vandmølle til Gaarden for Sonden i Dalen. Her skummede og brusede det uophørligt om Sommer-nætterne gennem frønnede Sluser og halvtrukne Stigboder, mens det svære, mosgroede Vandhjul Dagen lang drejede sig sindigt paa de blankslidte Tapper med sin urolige Byrde af fraadende Vand.

Som en stor Svamp laa Møllen der i Dalen og drog Egnens Fedme til sig. Bønderne deromkring kom agende med svingfulde Læs af Rug og af Byg, og Mølleren tog sit retfærdige Maal af hver eneste Sæk, ja selv Husmanden, der i flade Krampetræske kom slæbende med sin usselige Pose langt ude fra Øde-

markerne, maatte yde sin Skjærv af sin fattige Grøde, før han atter kunde slænge den kværnvarme Sæk paa Nakken og tung og treven tage Vejen ud over Bakkerne til sit Hjem.

Der var mange, der bandede den rige Møller og paastod, at han ikke holdt sig til sin af Gud beskikkede Del, men brugte selvgjorte Maal og »toldede« Kunderne, som han var Venner med dem til. Og Stafen Ajlgaard kjørte for sit Vedkommende hellere to Mil af sin Vej til en anden Mølle, end han lod sig »trække op af den forbandede Hankjæltring.«

Søren Møller var før og lasket med oppustede Kinder og Kartoffelnæse.

Hans Hals var næsten i Tykkelse med Hovedet og lod sig kun dreje i Forbindelse med hele Overkroppen.

Alle Vegne, hvor man fæstede Blikket, laa der Pølser af Fedme under Huden.

Stafen Ajlgaard var derimod pilkmager med en Næse, lang og kroget som et Leblad; han kjendtes dog bedst paa de lange Arme med de udadvendte Haandflader, der naar han gik, dinglede ved ham som et Par slatne Trøjeærmer.

Saa de to hinanden tværs over Dalen, naar de var ude at flytte Kreaturerne, viste de hinanden deres gjensidige Hjertelighed ved at dreje Bagen til og klappe sig i Enden.

Med denne jævne og ligefremme Hilsemaade havde de hjulpet sig i alle de Aar, nogen kunde huske.

Som sagt steg der megen Vrede af Bækken.

Dens Vand havde de begge lovmæssig Ret til, men da nu Skæbnen havde maget det saa, at Søren Gaard laa nærmere ved Udspringet end Ajlgaarden, maatte det omstridte Vand først tjene Søren. Og naar Bækken omsider heldig var undsluppen alle de Sluser, Stigborde og Aalruser, hvormed Mølleren

ligesom søgte at holde den tilbage, og den kom pilende ned mod Ajlgaarden, vred og forpustet af alt det Mas, den havde haft med at slippe bort, spyttede Stafen foragteligt i dens Strøm og bandte paa, at »Asnet deropp' trak aal æ Gued' aa æ Wand«, før det kom ned til ham, saa det, Dæwlen sprøjte ham, ikke var Umagen værd at slippe det ud over Engen.

Men han haabede da ogsaa, at Vorherre vilde huske Mølleren det og lønne ham derfor efter Fortjeneste.

For ligesom andre krigsførende Magter trak de to Dødsfjender altid store Veksler paa Vorherre og den møjsommeligt tilegnede Katekismusvisdom.

Sørens Natur var af lysere Lød end Stafens.

Til Trods for de slemme Rygter om uforsvarlig Toldning var han langtfra paaholdende og havde derfor et godt Ord paa sig blandt Egnens Tiggere.

Helt anderledes med Stafen.

Ham kostede det altid den største Overvindelse at afse det ringeste Straa til et fattigt Menneske.

For at faa ham til at afstaa lidt af sin Overflod benyttede de Tiggere, der vidste, hvorledes han havde det med Mølleren, sig af et Fif, der sjældent forfejlde sin Virkning:

De gik først til Mølleren og bag efter til Stafen og brovtede af, hvad »denne herlige Mand« i sin Gavmildhed havde tilstaaet dem.

En Vinterdag stod saaledes en af Egnens Originaler ved Navn Kræn Tysker i Stafen Ajlgaards Risthusdør med en svær Byrde af Halmbrøddinger og Havreneg paa Nakken.

»Goddaw og Gudhjælp dig!« raabte han til Stafen, der laa inde i en Krog paa alle fire i Færd med at feje noget Spildkorn op.

Hurtigt drejede Stafen sit lange, tvære Ansigt om

mod Røsten, men da han saa, det var en Halmtigger, dukkede han paany Hovedet i et næppe hørligt:

»Goddaw!«

Kræn Tysker, der havde Ord for ikke at lade sig gaa paa af nogen, lod sig ikke forbløffe ved Stafens Uvenlighed, men spærrede de store Træske en halv Favn fra hinanden og indtog en afventende Holdning.

Da Stafen imidlertid slet ikke gjorde Mine til at lette sig, men ustandselig blev ved med at feje op i Soldet, spurgte Kræn Tysker omsider deltagende:

»Hvad Fanden er det, *du* ligger og vrøder efter?«

»Aa, det er en bitte Krumm' Spildkorn.

Det *maa* tages nøje med i Aar, om en skal faa det til at slaa til.«

»Ja, det er aalle jen Krumm' Løwn, det du der sejer.

Ija'es ga' a mænd mi' Kow de sidst' Straa, a haaj i mi' Væрге.

I Daa kan hun slikk' sæ om hinne Mul' til Frokost.

Før a kommer hjem, wanker der ett nøj' til Madammen,« — saadan betegnede Krejsten spøgefuld sin Ko —

»Og om der *saa* wanker nøj, det kommer da saa sær Fandens an paa gode Mennesker som dæ og di' Lig'.

Og det er da snaar mi' jennest Ærind 'te dæ, Stafen Ajlgaard, om ett du kund' afse en bitte Halmknipp' te mi' Madamm'.«

Nu rejste Stafen sig pludselig i Vejret, og mens han med et Par Strøg af de svære Hænder søgte at fjerne de Halmstumper og den Støvkage, der under hans Omkryben havde fæstet sig paa hans Bukseknæer, raabte han hen imod Tiggeren:

»Halmknippel! — Hæ! Jeg tror, Fanden rider Fattigfolk nu om Stunder!

Det er ikke gjort med, at en føder dem selv, nu skal en ogsaa føde deres Kreaturer.

Har du ikke noget at gi' din vringelhornede Ko, saa sælg den, for Fanden, det maa jo en anden gjør'.«

Krejsten, der ikke havde veget et Skridt under denne Salve, svarede uden at fortrække en Mine:

»Du *skal* se grov grim ud, Stafen, om a skal blyw' ræj for dæl

Men helsen haar du wal løst i di' Børnelærdom te »sa-ligt er det at give!«

»Ja, gi' og gi'! Naar en havde noget at gi' af!

Men hvad er her at rutte med?

Du ser selv det Krumm' Foder, jeg har.

Det har aldrig set saa tomt ud i mine Gulve paa denne Aarsens Tid. Der er snart ikke andet tilbage end den stive Halm.

Om faa Dage kan jeg maaske blive nødt til at rive Taget af Husene for at faa noget at gi' mine Høvder.«

Med en højtidelig Gebærde rev Kræn' Tysker nu sin fedtede Hue af Hovedet og udbrød:

»Maa a be' saa manne Gaang' om Forladels'!

A troed, te a war sluppen ind te en walholden Mand. Men nu ser a, te du er laant warr' stillet end a.

A kan sælg' mi' Kow heller læ' hind' dø af Sult, om a vil *det*, men du, der staar her med aal di' stuer Besætning og ett ved, hvor du skal grib' nøj og kyl' for æ, du er retten aa beklaw'.

Det war ett, som du war en Skidager og en fjedtet Stoder, der aalle kund' rækk' ander en Haand, nær de træn', men te en saa herrrlige Mand skal lid' den Nø-ødl! . . .!

. . . Nej, *du* skal, Fanden hokk' mæ, ha' aal' det, a haar tigget — saa faar det gaa med Madammen, som Gud vil.«

Her slængte Krejsten sin Halmbylt hen for Fød-

derne af den rige Gaardmand, saa denne i Benovelse veg et Skridt tilbage; men straks efter greb Stafen dog Bylten ved Rebet og kylede den igen ud mod dens Ejermænd.

Tiggeren greb den i Flugten og sendte den anden Gang hen for Stafens Fødder, mens han tilføjede:

»Jow! mi' Salighed! Hver Straa skal du ha' et!

Og ett nok med det, men a skal gaa æ Sogn rundt i tre Daw' og be' gued' Mennesker om aa hjælp dæ en Haand, og aal' det, a kan tigg' sammel og mier te, skal du faa.»

Oprørt over Trædringens Spot drev Stafen endnu engang Knippet tilbage med et rasende Spark.

»Du skuld' ett spark' saa stærk om dæ',« sa' Krejsten og tilegnede sig endelig Knippet.

»For det er, pinnede, gued' Sager, som det er di' Nabo, Søren Møller, der haar gin mæ'et, og han gir aalle no' falsk Alms.

A *haaj* endda ett tint, te der nowtid' skuld' ha' bløwn den Adskjel paa Walstand i de to Gaard', som a nu ser, der er,« tilføjede Krejsten lunt.

»*Det* skuld' nue ha' vovet aa sej' i di' salig Faa's Tid, da *vild'* han vær'' kommen nøj gesvindt ad æ Dar, ihvem han saa war.»

»Hvor meget af det, du staar og kodder med, har *han* givet dig, ham æ Dæwel deropp'?« skreg Stafen, som Krejstens sidste Ytringer havde bragt i det vildeste Oprør.

»Hvor møj?« gjentog Tiggeren kolhøgen.

»Hver Pluk haar han gin mæ' æ. Han er ett den Mands Søn, der tæ'ler æ Straa aa te en fatte Mand, hvis Madamm' staar hjemm' og brøler ved en tom Krøf'«.

Ved dette Svar slængte Stafen en vældig Halmbrødding lige i Synet af Kren Tysker; umiddelbart

efter susede Nummer to og tre med lignende Ilfærdighed samme Vej; lidt langsommere segnede Nummer fire ned for Krejstens Fødder efterfulgt af det Raab:

»Mon *han* gav dig mere?»

Krejsten, der nu stod helt begravet i Stafen Ajlgaards Veldædighed, fortrak Munden til et svedent Grin og svarede:

»En bitte Havr'kjerre betint' han mæ sgi ogsaa mej, om a mindes ret!»

Et Par Havreneg smedes ud i Hovedet af Husmanden paa samme bratte Maade, hvorpaa Risthusdøren huggedes i med et Skrald.

Tiggeren lettede skøjeragtig paa sin Hue og raabte:

»Herren elsker en glad Giver! Herren elsker en glad Giver!

Det ved Gud han gjør, Fanden hent' mæl!»

Da Kren Tysker kort efter med et stort Smil under Skjægstubbene gled ud af Gaardsleddet, var han ved at gaa over i Knæerne under Vægten af Stafen Ajlgaards Velgjerninger.

Det er en given Ting, at saa oprigtige Fjender som Søren og Stafen ikke satte deres Fødder paa hinandens Brosten, uden at de blev tvungne dertil af Nødvendigheden.

I saa Henseende spillede Tilfældet engang Stafen et ærgerligt Puds.

Han og Tjenestekarlen havde en Eftermiddag været ude i Sønderheden efter et Læs Lyng.

Paa Hjemvejen gav Stafen Tømmen til Karlen, mens han selv gik ned under Bakkerne i et nødvendigt Ærinde.

Da han kom tilbage, havde Karlen, der nylig var traadt i hans Tjeneste og derfor var lidet kjendt med denne Egns Biveje, drejet af til højre i Stedet for til venstre og var kommen ind i en snæver Hulvej, der mundedes ud i Søren Møllers Gaard.

Stafen bandede og rystede af Vrede, da han paany havde indhentet den uheldige Karl.

Han saa snart, at her var intet at gjøre; Hestene lod sig paa dette Sted umuligt sele tilbage; der var ikke andet for end at kjøre igjennem og se at faa Vognen vendt paa Søren Møllers Gaardsplads.

Det var et af de pinagtigste Øjeblikke i Stafen Ajlgaards Liv.

Havde det ikke været for Skams Skyld, havde han lagt Karlen ved Hovedet, saa han var bust flere Favne ud i Lyngen.

»Saadan en Doskpand', der kjører og sover med aabne Øjne uden at ta' Vejen i Agt! Fanden skuld' flytt' ham!«

Nu skulde ogsaa Skjæbnen være ham saa grum, at Søren Møller stod udenfor sin Forstuedør og snakke med et Par Møllegjæster i det ulyksalige Øjeblik, da Stafen med Lynglæsset skumplede ind over Stenbroen.

Søren kunde til en Begyndelse ikke være bleven mere forbavset, om hans salig Bedstemor, der havde hængt sig ud af Verden i sin Rokkesnor, var kommen ridende ind ad Gaardsleddet paa en Hjulplov.

Snart gik det dog op for ham, at Stafens pludselige Tilsynekomst her paa *hans* Stenbro, maatte skyldes et Vanheld, og med den ædleste Skadefryd i sit ølskinnende Rødbedefjæs raabte han, mens han flyttede sine Pølsehænder fra Bukselommerne op paa de pumrede Hoffer.

»Nej, Død og Kritt'!

Nu har jeg da set det med! Er det ikke den Klyni dervore fra Ajlhullet, der her kommer bumplende ind i *min* Gaard!

Men saa sig mig da, bitte Stafen, hvad vi har at takke for den sjældne Ære? Du ser mig saa højt; en skuld' da aldrig tro, te dine Bi var fløwen hen?

Aa, nu har jeg det,« raabte Søren med en ny Skranni:
»Du er ude med Potter!«

Pottemændene er en stakkels, forhutlet Art, der med et Par benmagre Øg triller omkring og falbyder deres Varer med Vognen fyldt af Lyng, for at ikke Karrene skal gaa itu under Kjørslen.

»Mor!« raabte Søren ind ad Døren til Konen. »Skal du ikke have en Sætte?¹⁾ Stafen Ajlgaard er her og vil sælge en Potte til dig!«

»Eller — — Aa, nu ved jeg det! Det var da sært, jeg ikke faldt paa det noget før,« fortsatte den ondskabsfulde Møller:

»Du har sagtens endnu en Gang, som du plejer, slaaet over Skjellet og ind i *min* Lyng og kommer nu for at sige mig Tak for Laan.«

Nu slog ogsaa Gjæsterne en Skogger op.

Stafen var ildrød af Forbitrelse; endnu mælede han dog ikke et Ord, men anstrengte sig for at faa Vognen vendt.

»Nej, tøv lidt, bitte Stafen! Du er i Dag saa ge-svindt i Vendingerne.

Tho hvad, det har vel ikke *den* Flyvhast med dig . . . Med mindre din Prokurator sidder hjemme og venter paa dig,« tilføjede Søren spydigt.

»Jeg ved jo, te du i Gaar var ved ham for at komme mig til Livs for mit nye Stigbord. Kom ind og fortæl mig lidt om, hvad han sa'!«

»Han sa', te Fanden skulde rink' dine Tarme om din Skorstenspipe og blæse dig nedenfra, saa din Aand for ovenud!« stønnede Stafen gennem sammenbidte Tænder.

»Hi, hi, hi! sa' han det! Saa har han sgu ikke udtrykt sig rigtigt lovfast, den Gavtyv!

Men se nu ad, Stafen! Hvad enten du piber eller

¹⁾ Sort Lerfad.

du synger, saa skal du nok kom under med din Latin, hvad *den* Sag angaar, om saa du har en Guds Engel ved din venstre og Prokurator Simmelkjær ved din højre Side; det kan du band' rele¹⁾ paa!»

»Naa, saa det tror du, din Klidsæk!» svarede Stafen.

»Men *jeg* kan hilse dig og sige, te før skal *min* Gaard springe, før jeg skal finde mig i, te din hummelrøved'²⁾ Ølbüttel skal lægge dig tværs over Bækken og spærre min Ejendom ude fræ æ Wand.«

Da Stafen nu havde faaet Luft, gik han over til Angrebet med følgende Bemærkning:

»Du snakkede før om *min* Prokurator.

Du skulde bare lade en af *de* Folk undersøge, hvad Maal du tolder med, saa er det ikke sagt, at dine Møllekjæster lo slet saa villigt ad dine Skøjerstreger.«

Nu blev Mølleren med et meget alvorlig og raabte truende:

»Vil du nu se, du snart faar dine Lovring³⁾-Træsko løftet ud af min Gaard, helsen skal jeg, min Salighed, flytt' dem over æ Bund for dig!«

Uhindret kjørte Stafen nu ud af Søren's Gaardsled.

Da han havde fjernet sig nogle Skridt, brølede Mølleren efter ham:

»Kommer du her mere paa *den* Fasovn, saa skal jeg, fandenmæ, lade dig trække ind i Møllesmedjen og et Par Tommer skjære af dine Æselsører.«

Derpaa drejede de Enderne imod hinanden og udvekslede den imellem dem vedtagne Afskedshilsen.

Lidt efter forsvandt Stafen med sit Lynglæs over Bakkekammen.

Naturligvis lurede Stafen paa Hævn for denne og anden Tort, og længe varede det ikke, før der viste sig en Lejlighed.

En dugget Morgen, da Stafen stak sit grætnede Bede-

¹⁾ Tydelig, rent. ²⁾ Storsnuded. ³⁾ Fra Silkeborgegnen.

fjæs ud ad Gavllugen, saa han fire røde Plage i sin Havreager.

Med et halvt Øje gjenkjendte han dem som Søren Møllers.

I Løbet af Natten maatte de have revet sig løs i Tøjret. Og nu stod de her med blanke Øjne og skraaede i sig af Stafens Havre, runde og lade af indre Fryd og Mæthed.

En stor Strækning Korn med nedtrampede og afribbede Straa røbede kjendeligt deres natlige Hærværk.

I et Nu forsvandt Stafens Overkrop af Lugerammen; man hørte ham raabe og rumstere inde i Gaarden, mens beslagne Træsko larmede mod Stenbroen.

Stafen samlede sine Tropper.

Kort efter rykkede en Afdeling ud gennem Gaardsleddet.

Forrest gik Stafen med en stor Slagl i Haanden, saa fulgte Tjenestekarlen uden Vaaben og Hjordrengen med bart Hoved, og allerbagest den tykke Tjenestepige, der var reven frisk ud af Dynerne og endnu gik og hægtede sit Liv, mens hun i Halvsøvne slog Træskonæserne imod hinanden.

Stafen hviskede nogle knappe Ordre til sine undergivne, hvorpaa de i en stor omgaaende Bevægelse afskar Fjenden Tilbagetoget.

For sent opdagede Plagene det lumske Anslag.

De løftede Ørene og rimmede, men følte sig altfor døsig til at forsøge paa at redde Skroget i et Kapløb.

Snart var de omkrinsede og indfangne, hvorpaa de i Triumf førtes ind i deres Fjendes rummelige Stald.

Stafens store Næse svedte af Fryd over dette herlige Kup.

Uopholdeligt lod han Ilstafet afgaa til Mølleren: Savnede han sine Klodder, kunde han søge dem hos

ham — Stafen. Dog skulde han ikke undlade at indskjærpe, at kun til Mølleren personlig vilde de blive udleverede.

Det skulde blive ham et dyrt Gilde!

Stafen klæde storfornøjet sin Albue.

De første Timer efter Fangenskabets kunde han ikke dy sig for nu og da at linne Overdøren og kige ind i Dyrenes Fangehul for at forvisse sig om, at han stadig havde sit Bytte ubeskaaret.

Og de fire røde Skjælmer, der begyndte at ane Uraad ud af disse uvante Omgivelser, drejede hver Gang de blissede Snuder om mod Stafen og det indfaldende Lys og rimmede, saa det sang i Hjallet.

Drengen kom tilbage med Bud fra Mølleren.

Denne havde taget Sagen med fedladen Ro.

Omsider var han bristet ud i en Skoggerlatter og havde raabt til Drengen:

»Hør du, bitte Kytter, gaa du kuns hjem og hils din Husbond, at det Bid skal være ham *vel* undt.«

— Nok havde han længe vidst, at Stafen Ajlgaard var et Fæ for Guds Ansigt, men te han var *saa* spilletaabelig, te han vilde slæbe fremmede Kreaturer ind i sin egen Hestestald, naar de var *saa kroppsyge*, saa det flød dem af baade Næse og Mund, *det* havde han dog næsten ikke troet om ham.

Men hver med *sin* Lyst, som Manden sa', han red paa en Tørvestak.

Kunde det mere hans meget ærede Nabo at holde *hans* syge Dyr indespærrede og bringe Smitten ind i sin egen Besætning saa for ham ingen Alarm.

Han kunde saa udmærket undvære sine Klodder nogle Dage, om hans Nabo følte Trang til at forvisse sig om, at han talte Sandhed.

Ved denne Efterretning grebes Stafen af en frygtelig Angst.

Kropsyge i en Hestestald er ikke Narspøg.

Han sprang op fra Bordenden, hvor han sad, væltede Langskamlen paa sin Vej mod Udgangen og huggede Stalddøren paa vid Gab.

Med rystende Hænder løste han de fire rødes Grimskafter fra Jærnringen, og med Knubs og Spark furede de hovedkulds ud i Gaarden.

Her greb Stafen en lang Kjørepike og under Brøl og Piskeknald forfulgte han langt op over Bakkerne de ulyksalige Dyr, der ikke vidste sig i Besiddelse af anden Sygdom end den spirende Beklemmelse, som de havde paadraget sig under det altfor rigelige Maaltid i Stafen Ajlgaards Havrefald.

Ogsaa dette Skjælmsstykke satte for lange Tider Smag paa Øllet i Søren Møllers Skjænkestue, naar den lattermilde Vært skulde underholde Gjæsterne, mens der ventedes paa en Sæk Grutning eller en Skjæppe Pillegryn.

Saadan kastede Hadet bestandig nye Kjævler paa den Vredes Ild, der hærgede Stafens Hjerte, og mere end een Gang bragte dette Had i Nattens sene Timer den forpinte Stodder til at folde sine tunge Hænder og indtrængende paalægge Vorherre at ramme hans Fjende, Mølleren, paa det føleligste.

Skjönt Stafen var god nok til at iagttage sit eget Tarv, kunde hans Kløgt dog ingenlunde maale sig med Mølleren, hvorfor det ogsaa gjerne gik ud over Stafen, før Enden tog; men i den Trætte, de i adskillige Aar førte om Retten til Bækkevandet, blev det dog klart, at Mølleren havde strammet Snoren for stærkt; og han vilde næppe have reddet sig fra et Nederlag — der kunde have faaet uberegnelige Følger — hvis ikke hans medfødte Snuhed havde bragt ham til at søge sig en Forbundsfælle, ved hvis Hjælp han endnu en Gang opnaaede at staa som den sejrende overfor sin galdefortærede Modstander.

Kjen' Haal' hed et hekseagtigt Fruentimmer, der boede højt oppe paa en forblæst og skaldet Sandbanke, hvorfra man kunde overse det meste af tre Herreder.

Huset, hvori hun sad, var skjævt og gammelt; ikke et Træ dækkede det med sin Skygge, mens en Hoben Skrammel af alle Slags flød omkring det.

Bag dets skjæve, hvidtede Væg skimtedes en Snes Grønkaal, omgjærdede af et Hedetørvsdige, hvor paa Solskinsdage gjerne et Par Stripper og nogle sorte Mælkesætter var stillede til Tørring.

Ud for Huset og ned ad Bakkesiderne laa der nogle Tønder elendig Sandjord, hvor den tottede Faaresvingel, der er saftløs og hvid som en Oldings Skjæg, stod og peb i Vinden.

Øst for Hytten tog Rugen Rend op ad Bakkesiden; helt op naaede dog kun de allertyndeste Straa, og de havde endda under Anstrengelsen saa godt som tabt Hovedet.

Mod Vest var der Antydning til en Havreager, hvor nogle fattige Straa stod gladeligt og ringlede med de gule Vipper.

Thi intetsteds har den vindrørte Havre en saa gylden Lyd som her paa den karrige Hedejord, hvor der er god Plads mellem Straaene for Sammenslaget, og hvor Sandunderlaget yder fortrinlig Sangbund.

Foruden de to nævnte Sædarter, saas endnu en Ager Paj¹⁾ og saa — selvfølgelig — Kartofler baade paa Kryds og tværs.

Hytten dreves ved Hjælp af en Tyr og en Ko, og Kjesten styrede med egen Haand sit Drøvtygger-spand og gik bag Ploven med opkiltet Skjørt, store Kramtræsko og Pandeklæde.

Blev Arbejdet strengt, tog hun sig en Pris.

¹⁾ Spergel.

Brændevin havde hun sjældent i Huset. Det var dog ikke, fordi hun foragtede denne Drik; tværtimod kunde man ikke vise hende en mere udsøgt Opmærksomhed end byde hende »en bjesk Dram« — saaledes kaldes en jydsk Nektar, der fremstilles af et Utal af »Øwter«, hvoraf de vigtigste er Malurt, Ingefær og tørrede Kirsebær, rigeligt tilsat med klar Brændevin.

Naar man iskjenkede Kjesten denne bitre Kalk, skabede hun sig gjerne med Resterne af sit Kjøen ved at kimse forfærdeligt og paastaa, at hun, »karenmæ, ett kund' faa den nied, da«, med mindre hun ogsaa fik en Knald brunt Sukker at forsøde Virkningen med.

Af Sukkeret gik dog kun en lille Gryssen i Kjestens tandløse Mund, Resten forsvandt ved en behændig Bevægelse i hendes rummelige Kjolelomme.

Kjestens væsentligste Ernæringskilde var Tyren, et magert og benet Skrog, der ikke for sin Brøsigthed — thi den var from som et Aalam — men snarere for at antyde sin Stand og Stilling gik med en Ring i Næsen.

Den søgtes mest af Egnens Husmandskøer, da Kjesten solgte dens frugtbargjørende Kraft en Mark under den Pris, hvorfor samme Vare kunde opnaaes hos det større Hartkorns Præmietyr.

Det hændte dog ogsaa baade nu og da, at Gaardmændene i højstegne Personer kom trækkende med »rejløse« Køer, som de ikke havde kunnet faa Kalv i andetsteds, ja Kjesten vidste med Stolthed at berette, hvorledes man i sene Efteraarsdage var kommen til hende fra fjerne Herreder og Sogne for at bejle til hendes og Tyrens mirakuløse Frugtbargjørelse.

Thi Kjesten kjendte tusinde Midler til at bringe en letsindig Ko tilbage paa Dydens Vej.

Det Kneb, der hyppigst kom til Anvendelse, bestod i at skille en Vogn ad og trække Koen ind imellem dens to Halvdele.

Sjældnere brugte man at svinge et Glødebækken med paastrængede Hampefrø over Dyrets Bagpart.

Men det Middel, hvis Virkning var saa godt som ufejlbarligt, gik ud paa i dybeste Tavshed at kaste et Spædbarn over Koens Ryg.

Hvis Tyrens Anstrengelser endda mislykkedes, vidste Kjesten altid at knibe udenom ved at paastaa, at Barnet havde skræbt i det afgjørende Øjeblik, for som Kjesten rigtig bemærkede: »voksne Folk kan en jo sagtens faa til at holde Hals, men saadan en Unge ta'r paa Veje for det allermindste,« en Bevisførelse, som man ikke fandt det klogt at rokke ved.

Det er en selvsagt Ting, at Kjestens lidt usædvanlige Evner og hendes formodede dybe Indblik i Livets Hemmeligheder blev taget i Brug af Egnens Folk i en snæver Vending baade til det gode og det onde.

Man overdriver sikkert ikke ved at sige, at der gik ti Gange Bud efter Kjesten for hver Gang, der gik Bud til Dylægen.

Og hendes som oftest hornede og umælende Patienter havde sjælden noget at beklage sig over, da hendes Apotek indskrænkede sig til lidt Skorpionolie, nogle Draaber Urin og Masser af Papirstumper, overskrevne med røde Kors og andet ærefrygtindgydende Krimskrams.

At hendes »Lægemidler« dog ogsaa i mellem Stunder kunde fremtræde under mere ondartede Former, derom vidner følgende Historie:

Kjesten var bleven gal paa en af sine Naboer og besluttede at hævne sig ved at »lægge noget« for hans Kreaturer.

I den Anledning gik hun ud i Mosen og plukkede en lille Kost af giftige Urter, som hun gjemte inde paa sin Barm, til det belejlige Øjeblik vilde indfinde sig.

Dagen efter fandt hun til sin Forskrækkelse sin

egen runde og skjønnne Gris liggende død paa Halmen med den salte Fraade ud af Trynen.

Forklaringen til dette Tordenslag fandt hun, da hun halede Resterne af sin egen giftige Urtekost frem fra Grisens sammenbidte Tænder.

Da Kjesten om Aftenen fodrede Kreaturet, maa hun vel ha' hældet sig for stærkt forover, saa Kosten fra hendes altid stærkt ophægtede Liv er rullet ned i Grisetruget.

Det Smæk forvandt Kjesten sent, og hun glemte det aldrig.

En Dag holdt Kjen' Haal' med sit Drøvtyggerspand i sin knarkende Pindevogn foran Søren Møllers Forstuedør.

Kjesten havde faaet sin Melsæk og sin Maltpose lagt bag i Vognen og svang sin Hesselpisk over Tyrens benede Ryg, da Søren Møller stak Hovedet ud ad Udgangsdøren, hvøvtede med Haanden og sagde:

»Aa Kjesten, tøv en bitte Lidt! Lad mig lige faa et jenle Ord med dig!«

Kjesten rejste langsomt sin knoklede Skikkelse fra Sædefjælen, svang tøvende den store Træsko med den brede Blikkramme ud paa Hammelstokken, greb Tyren med den ene Haand om Halen og jumpede mod Jorden.

Her slog hun Tømmen to—tre Gange om det ene Forhjulsnav og skramlede træskolarmende hen mod Døren.

Saa snart hun var kommen ind i Møllestuen, bad Søren hende tage Plads paa Bænken, og mens han greb en Ølkovs ved Øret og svang den i en stor Bue hen til hende, sagde han:

»Værsgod, Kjesten; er du ikke tørstig.«

»Nej, helsen Tak!« sa' Kjesten, mens hendes graa Øjne søgte hen til en firkantet Brændevinsbimpel,

der bestandig havde sin Plads i Vindueskarmen for des lettere at være ved Haanden.

Mølleren fattede i et Nu Meningen med det søgende Blik, fyldte et Brændevinsglas til Randen og skubbede det over den knastrede Bordfjæl hen til Kjesten:

»Værsgod!«

»Ta—ak! A ved snaar ett, om a ka' tol' en.«

»Snak om en Ting,« sagde Søren. »Den Slags render i Folk som brej Smør.«

Kjesten hvælede uden yderligere Modsigelse Glas-set over Hovedet og satte det rentømt i Arms Længde ind paa Bordet, for hykkelsk at antyde, at »den Gang lod jeg mig foresnakke, men forsøg ikke at byde mig *det* tiere.«

»Hør, sig mig, Kjesten,« begyndte den snilde Møller, »har de ikke haft Bud efter dig til Stafen Ajlgaards?«

»Hæ—æ! Nej, endnu ett,« svarede Kjesten med en polisk Trækning i Mundkrogene, »men det kommer nok!«

»Hja, jeg hører, te han har saadan en Mist mell' hans Faar.«

»Ja, han haar nok *det*. Det er dæher Kjærbund, de ett ka' tol'.«

»Aaeja,« svarede Søren; »men bild dig ikke ind, te æ Stodder troer, det hænger sammel paa den Maad'.

Nej, han gaar misæl rundt og siger, te det er mig, der har forgjort hans Faar.

Nu er der vel endelig ikke mange, der tror, te jeg er Mand for at gjøre søne nøj.

Det vil sige, er jeg sulten, saa kan jeg heks' æ Grød aa æ Fad; men videre har jeg ikke kunnet drive det.

Men lige meget nu med *det*. For Stafen tror, det er mig, der har været paa Spil.

Og lad ham kun blive i *den* Tro.

Det kunde jeg maaske endda faa min Plaser af, hvis *du*, Kjesten, vild' læ¹⁾) mæ en Haand.

Du ved kanskisæ, te Stafen og jeg i mange Aar har ført Proces om det Stigbo', jeg satte op dernede ved Svinget?

Nu er Sagen ved at spilles til Ende. Min Prokurator vil ikke mere gi' mig det bedste Haab, skjønt jeg har smidt mange Penge i *den* Historic. . . . Ikke at tale om, te Stafen jo ikke bliver til at komme om ved, hvis Retten gaar hen og giver ham Medhold.

Se, derfor var det, endlemaal, jeg tint' ved, om ikke du, Kjesten, naar du nu bliver kaldt derved, hvad du jo bliver, kunde lave det saadan enten paa den ene Fasovn eller den anden, te jeg endnu engang kund' kom om ad hans Dør.

Du har jo altid været saa udspekuleret til søne nøj.

Og som jeg siger, kan du hjælpe mig til aa sætt' æ Gywr²⁾) paa ham, saa skal det sgi ikke komme saa nøje an paa en halv Tønd' Gryn fra eller til, og heller skal du blive glemmt af vor Moer, naar æ Galt skal slagtes.«

»Jaja, bitte Søren; *det* er rele Taal'. Du haar aalle wot³⁾) søen en Fjedtøre som Stafen, der er farre' ved⁴⁾) aa ed' annes te hans egn'.

A ska' se, om ett a ka' faa Hæws paa gutten Kaa'll!

Men hvad *vi* her haar snakked om, blywer imell' wos! Og hvad a ber dæ, det maa du gjor'.«

»Det forstaar sig *selv*! Stol *du* paa mig,« sagde Søren.

»Ja, nu maa a nok te æ.

Han begynder at skabe sæ mandhwolm derud',« sagde Kjesten med et Blik ud ad Ruden.

»Søen blywer han gjan', nær han ett haar hat Besøg de sidst' Daw'.«

¹⁾ Laane. ²⁾ Gjorderne. ³⁾ Været. ⁴⁾ Lige ved.

Mølleren fulgte Kjesten ud til hendes Fjælleavn. Tyren brumlede og gjorde Øjne som Tekopper.

Mølleren følte den i Lysken og langs Rygbenet.

»Det er ikke saa galt et Hoved, du der har, Kjesten.

Vi staar her med en Kvie, som jeg tror, vi skal ha' op til dig. Den vil ikke ta' Tyr, hvordan Fanden vi end hejster med den.«

»Ja, da ska' *han* misæl nok gjør' hind' i Stand, om der da helsen er Natur i hind'.

Men kom saa med æ Tulli fræ æ Maaenstaand aa, for da haar en altid mir' Fornywels' i æ Bælle,« sagde Kjesten og skumplede langsomt ud ad Gaardsleddet.

Møllerens Formodning om, at Stafen med det første vilde bejle til Kjen' Haal's berygtede Kvaksalverkunst, lod ikke længe vente paa sin Bekræftelse.

En tidlig Formiddag svingede Stafen Ajlgaard i egen Person med Heste og Fjedervogn op foran Kjestens skjæve Dørkarm.

Kjen' Haal' traadte et Trin ud paa det Stykke smalle, græsbevoksede Stenbro, der løb under Vinduerne, og sagde:

»Ih, Goddaw, Stafen!

Hvad skylder en, te en faar saa hyw'¹⁾ fremmed' i Daa?»

»Ja se du, Kjesten,« begyndte Stafen, mens han satte Pisken fra sig, »jeg har da faaet saadan en farlig Misten mell' mi' Faar.

Fire *har* vi gravet i Jorden, og der er knap en Dag, hvor ikke eet begynder at hænge med Ørene; saa sender Vorherre ikke Hjælp, kunde det se ud, som om den hele Flok kunde gaa *til*.«

»Ja, a ku' *wal* tink', te det war ett for det bejst', nær *du* kom te *mæ*,« sagde Kjesten.

¹⁾ Høje.

»Men hwad kan mæ sølle jen gjør ved *det*?

Læ' *dem* eksercir' med æ, der haar nø' Kondo-vitter¹⁾) om æ.«

Med denne sidste Ytring sigtede Kjesten til Dyr-lægerne.

Forøvrigt lod hun sig altid nøde saa stærkt som muligt for at kunne sætte Godtgjørelsen des højere.

»Nej, Kjesten, nu maa du ikke nægte mig den Tjeneste *den* ene Gang,« sa' Stafen næsten bedende.

»En kunde jo sær være *dig* til Nytte igjen med at græsse dig et Kobbøl Faar eller gjøre et Plovbed for dig. Og skulde det være et Læs Tørv eller en anden ringe Ting om at gjøre, saa blev der vel ogsaa Raad for *det*.«

Det var klart, at Stafen i Dag havde faaet Spen-derbukser paa.

»Den Sygen,« lagde han til, »som mine Faar lider af, den har Dyr-lægerne ingen Mediciner for.

For — æh — ja, en skulde jo ikke sige det — men jeg tror nu, te det er et Skarns Menneske, der her har haft sin Gang.«

»Har du da en bestemt i Kikkerten?« spurgte Kjesten.

»Ja, det har jeg ogsaa; men det vilde jeg endda helst, te du skulde bringe Klaring paa; for en maa jo ingen nævne, og en kan jo ogsaa wontink' en Skaaen²⁾).«

Enden blev, at Kjesten satte sig op i Agestolen ved Siden af Stafen og agede med til Ajlgaarden.

Ankommen hertil lod Kjen Haal' sig straks føre ud i Faarestien.

Efter en kort Undersøgelse erklærede hun med Bestemthed:

»Te de er forgjord', det er nøj' en ka' se med en

¹⁾ Forstand. ²⁾ Skarn.

halv Yw'; om de ka' rejjes¹⁾, kan a ett saa lig' sej'; det kommer ett saa lidt an paa dæ sjæl. Men først maa vi ha' fat paa æ Skaaen.

Vil du skaff' mig en Sold og en Saws!«

Stafen røg som en Raket ud ad Faarestidøren og kom straks tilbage med de to i al Sandsigerkunst saa prøvede Redskaber.

Kjesten satte sig paa Hug i Strøelsen og begyndte værdigt at dreje Soldet, mens hun mumlede en Hoben vanvittigt Abracadabra.

Stafen vovede nu ikke mere at mæle et Ord.

Som han bleg og skjælvende stod der i Faareflokken og lændede sig op ad Lerbolken, maatte man tænke paa Saul hos Heksen i Endor.

Soldet drejede, Saksen klirrede, og Profetinden løftede højtideligt sine grønne Øjne og sagde:

»En Mand ska' komm' aa æ Sonden og gaa Vejsten om Kaphyw' for Norden.

Pas wal paa *ham*, om du vil rejj' di' Faar'yngel fræ aa lægges ød'.

Og læg nu di' Ved ad, hwad a sejer dæ:

Nær æ Maan' haar faat si' Nøj tænd', ta' saa en Sæk under di' Aarm og gaa ind i hans Laad', imen' ingen sier dæ, og ta' *det*, a nu nævner:

Syv Handfuld Rug, syv Handfuld Byg og en hal' Fjerdingskar Ærter af de bejst'!

Det er det først.

Er du saa kommen hjem, ta' da det hiele og stød æ²⁾ i en Morkels³⁾; bland æ med Wand og kog æ i en uglasseret Gryd' under lot Laag; held æ op i en Fad og kom i æ en Saaltkjan' for hver Handfuld og tre Drover Pis aa en nybær Kow.

Det er det sidst'.«

¹⁾ Reddes. ²⁾ Det. ³⁾ Morter.

Her rejste Heksen sig op fra Halmen i hele sin Længde og sagde bydende:

»Vil du saa lad' spænd' for! Her haar a *ett* mier aa gjør'.«

Stafen, hvis Øjne og Øren havde hængt ved Kjestens Læber, adlød ethvert af hendes Bud, som man adlyder et højere Væsen.

Engang imellem havde han vel haft Lyst til at afbryde hende eller bede hende gjentage et Paabud, men Modet havde svigtet ham, og han var forbleven tavs.

Karlen kjørte Heksen tilbage med en stor Flæskelykke i et Frynseshawl bag i Vognen.

Kjen' Haal' var ikke sen til at indvi Mølleren i sin Plan.

Næste Dags Formiddag kunde Stafen, mens han var ude at flytte Køerne, se Mølleren ta' Vejen Nord paa og ganske sindigt gennemvandre den Vejstrækning, som Kjesten havde afstukket ham for omsider at forsvinde i Hulvejen, der førte op imod Nabobyen.

»Tænkte jeg ikke nok, at *han* var Gjerningsmanden,« mumlede Stafen.

»Den Satan!«

Egentlig havde han den største Lyst til at rende efter ham og sætte ham Tøjrekøllen midt i Skallen, men derved vilde han jo kun gjøre ondt værre.

Nu vidste han i hvert Fald, hvad han havde at gjøre.

Men hvorledes skulde han komme under Vejr med, hvor Mølleren gjemte sit løse Korn?

Ogsaa her fandt han paa Raad.

Han lokkede Mølleren 12-aarige Tjenestedreng til sig og gav sig i Snak med ham om tilsyneladende ligegyldige Ting, der mandede ud i det Spørgsmaal, om de havde begyndt at tærskes, om de havde faaet deres Ærter i Hus o. s. v.

Og efter faa Minutters Forløb havde han den bedste Rede paa, i hvilken Del af Laden enhver af de omspurgte Kornsorter gjemtes.

Det var derfor med den bedste Forvisning om et heldigt Udfald, at Stafen Ajlgaard med en Sæk under Armen en sen Nymaane-Nat tog Ensporvejen, der mellem høje Bakker kryber ned mod Møllergaarden.

Da han havde gaaet saa længe, at Gaarden laa i knap 100 Favnes Afstand, skjød han sine Træsko af Fødderne og satte dem ind i en Sivbusk ved Vejen, hvorpaa han fortsatte paa Hosesokker.

Først gik han forsigtig rundt om Gaarden for at forvisse sig om, at Adgangen var fri.

Han vovede sig hen til Hushjørnet og logede ind i det mørke Gaardsrum, men lukt og slukt var der alle Vegne.

Endogsaa Hunden sov i sin Lænke.

En ram Møddingdunst steg op mellem de sammenbyggede Huslænger. Lydløst gled han forbi Gavlene og kom bag om Laden, hvor han fandt en Luge staaende aaben ind til Agerummet.

»Det var da et heldigt Træf,« tænkte Stafen, der havde gjort sig flere Tanker over, hvorledes han skulde naa ind ad de store Portdøre, uden at Hængslerne peb.

Han standsede et Øjeblik og lyttede endnu en Gang.

Derpaa begyndte han at bore sin lange, kantede Skikkelse ind gennem den snævre Lugeramme.

Han jokkede, pustede og stønnede som en Kamel, der ihukommende Biblens Tekst anstrenger sig for at gaa igjennem et Naaleøje.

Og ind kom han om end med Tabet af en Bukseknap.

Han famlede sig frem i det dybe Mørke.

Af og til slog en Vippe fra et nedhængende Straa

ham i Ansigtet, og Loens klamme Lergulv isnede ham under Fodballen.

Han kunde ikke nægte for sig selv, at han jo følte sig noget ilde til Mode.

Om han end var nærig, var han dog ikke vant til at stjæle, og selv om han i dette Tilfælde ikke stjal for at gjøre sig personlig Fordel, men ene og alene for at værgе sig mod en ildesindet Magt, var han ret vel vidende om, at Loven næppe kunde paa-tage sig at gjøre dette Skjel.

Han søgte dog at berolige den knurrende Samvit-tighed saa godt, det lod sig gjøre.

Med den ene Haand udstrakt foran Ansigtet for ikke uforvarende at rende Panden imod søgte han længere og længere ind i Rummet.

Omsider naaede han den ene af de Korndynger, som Drengen havde beskrevet ham, og som laa hobet op mod Ladens nordre Væg.

Hurtigt fik han sin Pose frem og begyndte at øse i den.

Da hørtes et svagt Fløjt, som gik Stafen gennem Marv og Ben.

Hans Hjerte begyndte at banke heftigt.

Var han ikke alene i Laden?

Et Øjeblik stod han stiv som en Stolpe, mens hans lange Skikkelse var lutter lyttende Øre.

Men da det lille Pift ikke efterfulgtes af noget som helst usædvanligt, skvulpede hans bange Blod saa vidt til Ro, at han kunde begynde at famle sig frem mod næste Dyngе, der — stadig ifølge Drengens Opgivelser — laa i Ladens modsatte Ende.

Ogsaa denne fandt han forholdsvis let og begyndte straks Indskovlingen.

Han var dog næppe halvt færdig, før der hørtes to gennemtrængende Fløjt, det ene kort efter det andet.

Det lød, som kom det oppe fra Hjallet eller inde fra Halmen i et af Gulvene.

Stafen gjorde to—tre Favnespring over Logulvet, men standsede dog, før han naaede Udgangen.

Hans Hjerte dunkede under Vadmelsvesten som en Klukflaske.

Hvad *var* dog dette her?

Var han virkelig beluret? Eller var det Fanden selv, der var paa Spil?

Nu var der jo ikke et Straa, der rørte sig.

Man kunde lugte, der havde været Ilder i Laden.

Formodentlig var det da et Par af disse Natdyr, der havde haft en Strid inde i Langhalmen.

Skjönt Stafen langt fra var helt beroliget, gav han sig dog til at lede efter Ærtetønden, som Drengen havde fortalt var at finde i Krogen bag Døren ind til Foderloen.

Da hans Skjelneevne blev større og større, efterhaanden som hans Øjne vænnede sig til Mørket, fandt han uden stor Møje ogsaa dette Gjemmested.

Han havde dog næppe begyndt at røre rundt i de tørre, raslende Ærter, før den samme djævelske Fløjten tog ved paa en frisk, denne Gang ikke som spæde Pip, men som mangestemmige, skingrende Hvisteltoner, der skar tværs gennem Trommehinderne og nu syntes at komme fra alle Kanter af Laden.

Samtidig begyndte en ildevarslende Skraslen rundt om i Mørket af Straa, der trykkes, knækkes og søndres, og forinden Stafen endnu kunde tænke paa at und-rende, var fem—seks føre Karle, hver med en lille Staldlygte, hvis Lys de indtil dette Øjeblik behændigt havde forstaaet at skjule, sprungne frem af Halmgulvene for at spærre ham Tilbageetoget.

Det var Gaardens Tjenestekarle og Møllersvende, der allerede et Par Nætter havde ventet paa hans Komme.

Anførte af ingen ringere end selve den tykke Møller slog de nu Kreds om Stafen, der bleg og rystende stod trykket op mod Lervæggen.

Sækken havde han set sit Snit til at kaste langt fra sig.

»Ja, undskyld, bitte Stafen, te vi tar os den Frihed at forstyrre dig,« begyndte Mølleren, »jeg haaber, at du nu har forsynet dig!«

Stafen stod og gumlede paa sin Tunge, men kunde for Harme ikke faa et Ord frem.

»Naa, saa du er kommen ud paa »Professionen« i Aften?« vedblev Mølleren.

»Du havde dog vist gjort klogt i at øve dig en Smule mere, før du vovede dig ud paa den Galej.

Hvor har du gjort af dine Tyvekoster?«

Stafen bevarede endnu en urokket Tavshed.

En af Karlene kom slæbende med en Sæk, paa hvis Bund der laa en ringe Slant Korn.

Midt paa Sækken stod med sort tegnet Bogstaverne S. A.

Det var øjensynligt, at man her stod overfor det fældende Bevis.

»Vil du binde for den Sæk og sørge for, at den ikke kommer ud af dit Værgel« sa' Søren vendt mod Møllersvenden.

Men nu vaagnede Stafen pludselig til Bevidsthed med dette hjertelige Udbrud:

»Jeg vild' ønsk', te du sad lige saa langt inde i Helvede, som en Hare kan spring' i tre Daw'!«

»Haa—haa—haa!« lød det i et skogrende Kor omkring ham.

»Saa kunde du imens faa Tid til at bringe din Fængst i Sikkerhed,« sa' Søren.

»Men du kunde jo være bleven herfra.

Hvad *vild'* du her efter!«

»Og hvad vilde *du* mell' mine Faar efter, dit Mæske-svin! I Dag kastede jeg den ottende i Kulen.«

»Pas nu paa, hvad du siger, Stafen. Og husk, te jeg har Vidner paa din Mund.

Jeg har aldrig rørt dine skabede Faar med saamøj som en Finger, heller har jeg haft det i mine Tanker.

Men *du* er greben paa fersk Gjerning her i mine Korndynger, og da du altid har været en stegel Rad og en knivhaard Stodder, hvor du kunde komme *mig* til Livs, saa maa du ikke undre dig over, te i den her Sag vil jeg gaa frem efter Lovens Strengthed.«

»Ja, Søren, der maa være *meget godt* i dig, for der er aldrig kommet andet end *ondt* af dig,« sa' Stafen.

Mølleren svarede kun ved at vende sig til en af Karlene og sige:

»Vil du gaa hen og hilse Sognefogden, at vi har grebet en Mand paa fersk Gjerning her paa min Kornlo, og at vi venter nærmere Ordre angaaende, hvorledes vi har at forholde os.«

Ved Ordet Sognefoged sank Stafen adskillige Tommer i Knæerne.

Det var altsaa virkelig Møllereus Hensigt at la' ham arrestere?

»Ja hold, hold, bitte Søren! Tho vi kan vel snakke os til Rette om det,« sa Stafen spagt.

»Ja, *det* er en anden Sag,« svarede Søren. »Men det lod det just ikke til for en Lidt siden.

Og du maa jo kunne indse, at du kommer ingen Vej ved at gi' stønsk for¹⁾.«

»Hvad *er* det da, du vil mig? Vil du presse Penge af mig, eller *hvad* gaar det løs paa?«

»Dine Penge har jeg ingen Brug for, behold du kun dem ved dig selv.

¹⁾ Stille Dig paa Bagbenene.

Det er hverken som Tyv eller Røver, te *jeg* staar her.

Havde *du* kunnet sige det samme, saa havde du nu ikke været i *den* Klemherke.

Nej, jeg stiller kun een eneste Betingelse; men hvad *den* angaar, er jeg ikke til Sinds at kvitte den ringeste Tøddel.

Og min Betingelse er, te du la'r den Trætte falde, der er os imell' om æ Wand, saa *jeg* beholder min Ret ubeskaaren, som jeg har haft den til den her Dag.«

Man saa ved Lygtelyset, hvor Vreden vældede op i Stafens Sind og et Øjeblik næsten steg til Myrdelyst.

Alle de mange Aars hævnssyge Forhaabninger skulde han slippe nu, da han efter saa lange Tiders sindsfortærende Retsforfølgning og Pengeudlæg var lige ved at sætte Foden paa sin forhadte Modstanders Nakke.

Hans Raseri var nærvædet at kvæle ham. Men den tykke Møller blev ved at staa overfor ham lige ubønhørlig sejsrik.

Stillingen krævede ubarmhjertigt et Svar, og omsider fusede det ud af Stafen som med flere Atmosfærers Tryk:

»Lad mig da saa la' Sagen falde i Fandens forbandede Navn!«

Det var hans Livs halve Indhold, han her slap fra sig.

»Er du *saa* fornøjet, din Skumpil!« sa' han og skar Tænder.

»Ikke før du gir mig din Haand paa det,« svarede den uforstyrrelige Søren.

Stadig skjælvende i indre Oprør hævdede Stafen sin lange benedte Haand op mod Sørens med en Ulyst, som nærmede han den til et Knuseværk.

Død og klam som en Træskovisk omsluttedes den af Møllerhaandens jublende Fedtflykker.

Højtideligt sa' Søren:

»Vil I gode Mænd, der staar her omkring, være vore Vidner paa, at enhver Art af Søgemaal, der til den her Dag har været Stafen og mig imell', skal for al Tid være som død og glemt.«

»Det vil vi, Søren!« messede Karlene i Kor.

»Saa er vi to kvit, Stafen, og du kan for mig gaa, hvor du vil.«

Ved disse Ord aabnedes Kredsen for Fangen. Hans Øjne søgte Udgangen, og Mølleren sagde med ilde dulgt Haan:

»Det er vel ikke værd, du gaar den Vej ud, som du kom ind?

Den her falder kanskesig nok saa bekvem,« her aabnede han Vesterporten.

Stafen gled ud ad Døren, skamfuld og krum som en Hund, der er søgt ind, hvor den ikke maa.

»Pas paa, du ikke træder i Afløbsrenden,« raabte Søren. »Det vilde være Synd for dine hvide Hose-sokker!«

Stafen mumlede et uhørligt »Hold Kjæft!«, og Mølleren slog Portdøren i og lo over sin letkjøbte Sejr, saa det rungede i alle Ladens Spændtrær.

Længe nød den skadefro Møller dog ikke sin Sejr. Man var allerede inde i det begyndende Efteraar, og man havde haft anden Slet i Engene.

Søren Møller havde just været nede efter et Læs af den saakaldte Ho, og mageligt sammensunken i det lækkert duftende Græs var han naaet midtvejs hjem, da der brat trak et stærkt Uvejr op.

De blæksorte Blaaner og regnfylde Skyuhyrer tør-

nede ind i hinanden under dybe, ramlende Skrald, og Lynenes blændende Kjæmpeflammer bragte Alskabningens Hjerter til at banke.

Søren var kommen ind paa den høje opkastede Dæmning, der løber langs Møllebækken, da Skyerne deltes af et kløvende Lyn. Dets sitrende, rødviolette Lysaabnbaring skjælv endnu paa Sørenes Nethinde, da det efterfulgtes af et skjærende Brag, der syntes at ville ryste Himmel og Jord i eet. Men denne mægtige Udfoldelse af de løsslupne Naturkræfter var mere, end de ængstelige Heste kunde taale.

Den tehaands Plag blev sky og gav en Skudde til Siden. Venstre Forhjul slog med Voldsomhed ned i en Halde, saa Læsset kom til at staa lidt paa Kant.

Under den bratte Udvikling af Begivenhederne og tronende i denne Højde over de skræmte Dyr havde Søren ikke den Magt over Tømmen, der udkrævedes for at lempe sig forbi den overhængende Fare.

Vognen krængede over med stor Kraft og styrtede ud i Bækken med de fire Hjul i Vejret — lidt ovenfor det Sted, hvor det saa omstridte Stigbord havde stemt Vandet op.

Hestene sled sig løs og rendte hjem; de var blevne aldeles vanvittige ved Hammelstokken, som de slæbte efter sig og som for hvert Spring, de gjorde, slog rasende ind mod deres Koder.

Men Søren laa i Møllebækken under Læsset med Arme og Ben viklet ind i Svøbet, kvalt af den lille stridige Strøm, hvis Vand han med saa mange Anstrengelser havde holdt tilbage. Det var Fangen, der havde dræbt sin Vogter; en sen Hævn for de mange endeløse Aar, den havde maattet trælle under ham.

Da Stafen Ajlgaards Tjenestedreng en halv Time senere kom halsende ind paa Ajlgaarden for at være den første, der bragte sin Husbond den rystende Mel-

ding, slog Stafen hjertegreben sine store Hænder sammen over sit Hoved og jublede:

»Gud ha' Lov og Tak!

Ja, Worherr' haar aaltid' wot en gued Mand!«

Der var hengaaet omtrent et Aars Tid efter denne Begivenhed, da Stafen Ajlgaard en Formiddag kom ud af sin Forstuedør i Vadmels Skjødefrakke, nysmurte Støvler og rødmalet Spanskrørskjæp i Haanden.

Hans Kone, et lille spidsnæset, hulkindet Fruentimmer med en ikke alt for ren Sirtses Hue over det stærkt udtyndede Haar, kom i det samme omme fra Haven med Forklædet fuldt af Nælder og visne Kaalblade, der skulde kastes hen under Svinene.

»Ih, hvor skal *du* hen, Stafen? a tykkes, du haar taven di' ordenli' Tøj paa?«

»Aa, jeg skuld' te Wonni¹⁾ med en Sow. Hun er bløwen saa vraa²⁾, saa en ka' prikk' hind' paa hinne Øwn.«

»Ih saa da! A töt æ nok i Daatidle³⁾, te der war nøj i æ Vej med æ Rallek.

A lider æ ett aalbejst, nær de staar søen og lotter⁴⁾, og en næsten ett er mynde' for aa spark' em te æ Traaw⁵⁾.

— Men hør, Stafen,« sagde Konen, som gik der med eet en lys Ide op for hende, »saa gaar du jo lig' forbi æ Kjerregaard!

Aa, ved du hwa', du kund' endda gjør' wos en sær Tjenest' med aa ta' *den* Krans mej te Wolles Grav.

1) Orne. 2) Ornegal. 3) Imorges. 4) Lytter. 5) Trug.

Du ved jo nok, hvor han ligger, og det er jo hans Døddaa i Maaen.»

Wolle var en rig Slægtning af Huset, der var død for nogle Aar siden, men forinden havde testamenteret Stafen og Familie en større Pengesum, hvorfor han hvert Aar paa sin Dødsdag hædredes med en Krans af Reseda og andre pyntelige Urter.

Stafen fik Ligkransen over Armen og drev af Sted med det gryntende Dyr foran sig.

Da de var komne ud for den hvidkalkede Kirkegaardsstætte, lod han et Øjeblik Dyret skjøtte sig selv, mens han hurtigt rev Haspen af og traadte ind ad Laagen.

Med ilsomme Skridt rettede han sin Gang mod det Hjørne, hvor hans kjære Slægtning laa blandt en Hoben andre »elskede« og »savnede«.

Stafen var dog ikke oplagt til nogen lang Dvælen her i Dødens Skygge, thi det levende Svin, der gik og gryntede ude paa Landevejen, stod ham stadig i Tanken; hvor let kunde det ikke »ta te Flyvt« og blive borte.

Da Stafen nu saa en pæn »opgjort« Grav sluttede han dristigt, at her stod han overfor den elskede Wolles Hvilested.

Et Sekund tænkte han ømt paa de 10,000, denne havde skjænket ham. — Ja egentlig blev det jo ikke mere end 9,900, »for der gaar jo altid noget fra.« —

Hvor ubeskaaret kunde han ikke endnu have haft denne herlige Sum, hvis ikke det havde været Trætten med denne Satans Møller, som vel ogsaa maatte ligge herinde et Sted.

Disse Tanker og mange flere for riss—rass gjen-nem Stafens Hoved, mens han med et enligt Suk og et lavt henhvisket: »Gud velsign dig i din Grav,« lagde Kransen midt paa den afmærkede Plads og skyndte sig ud efter Svinet.

Søren Møller vilde have vendt sig af Latter i sin Kiste, om man havde levnet ham Plads til at vende sig.

For det var netop paa denne sin argeste Fjendes Grav, at Stafen Ajlgaard havde lagt sin Krans af venligt lysende Tusindfryd og den blide, duftmilde Reseda.

EROS OG BIERNE

DER løb en Aa ind imellem to Landsbyer og gjorde dem saa fremmede for hinanden, som havde de ligget i hver sit Kongerige.

Man kunde høre Tøjrekøllers Slag, Hundes Gøen, Børns Skræben og Haners Galen fra det ene Rige ind i det andet, men det kom altsammen ikke dem ved, der boede paa den anden Bred.

De Folk i Mummelstrup blev nemlig ikke tagne for rigtige Mennesker af de Folk i Skummelstrup; men alt hvad man gjorde i Vest, blev udlet i Øst og omvendt.

Og takket være den skillende Strøm havde der virkelig dannet sig flere iøjnefaldende Forskjelligheder; de havde i Mummelstrup en anden »Fasovn« paa deres Næser, deres Tøj havde et andet Snit, deres Træsko en anden Form, deres Sprog en anden Lyd. Ja, om det saa var Hanerne, syntes man, de galede anderledes i Gaardene vesten for Aaen end i dem østen for den.

Det hørte til de store Sjældenheder, at de to Landsbyers Ungdom kjærestedes end sige giftedes ind i hinanden.

Man bør ikke gaa over Aaen efter Vand, havde ogsaa her Gyldighed.

Derfor var der intet, der i den Grad oprørte Skjøn-jomfruen Ma' Primdal, en Gaardmandsdatter fra Skummelstrup, som at man drillede hende med Hans Pejsen, en Gaardmandssøn fra Mummelstrup.

Hvad kunde *hun* gjøre for, sa' hun, at den Fæpande løb og bejsede i Hælene paa hende, ihvor hun gik og stod.

Deres Bekjendtskab var en 4—5 Aar gammelt og var stiftet ved et rent Tilfælde:

Begge Gaardes Ejendomme løb med brede, stenede Agre ned mod Aaen, som de dog ikke helt vovede at nærme sig; de gjorde et dybt Fald fra nogle stejle Sandskrænter, sprang over en klar, rislende Landingsgrøft og fortsatte saa paa den anden Bred som Eng, der blev saftigere og saftigere, jo nærmere den skred Aaen.

Ma' Primdal var endnu omkring Konfirmationsalderen, da hun en Dag kom ned paa disse Agre for at flytte og tillige malke de Faar, som man havde berøvet Lammene.

Hvor stor blev nu ikke hendes Forfærdelse, da hun opdagede, at Naboens Ronnivæder havde sprængt sit Tøjr og i truende Spring kom hen mod *deres* Væder for med denne at optage en Kamp paa Liv og Død.

De havde timevis staaet og udfordret hinanden med disse ru, grødede Stemmer, der leder Tanken hen paa en forsviret Ølkusk. Da de nu stod overfor hinanden, Snude til Snude, hver i sin tykuldede Pels, luede deres udhælvende, olme Øjne af en saa ægte Myrdelyst, at det bragte alt Blodet i Marens Aarer til at stivne.

Hun var voksen nok til at vide, at slige Kampe sjældent ender, før den ene af Parterne ligger paa Ageren med flækket Pandebrask.

Selv var hun altfor bange til at forsøge paa at skille de krigerske Dyr. Hun saa sig da omkring efter

Hjælp, og da hun ovre paa Aaens anden Bred fik Øje paa en lang, ranglet Fyr, der gik i Skjorteærmer og rev af nogle Staksteder, vinkede og fægtede hun saa længe, at han blev klar over Tingene.

Først saa det ud, som om han tænkte: hvad rager de Skummelstrup Vædre mig! Men omsider slentrede han dog ned til Aaen, fik fat i en fladbundet, gisten Baad, der laa tøjret ved Bredden, og stagede sig over.

Imidlertid var de to Vædre i en Hast blevne færdige med de forberedende Skridt, og Braget af deres sammentørnende Pandeskaller lød allerede med regelmæssige Mellemrum langt ud over Markerne.

Kampmaaden hos disse Dyr er den ganske ligefremme, at de, ivrigt slikkende sig om Næsen, løber baglænds en halv Snes Favne fra hinanden og derpaa — tju! styrter hinanden i Møde med krummede Halse og sænkede Horn.

Saa længe der er Pande mod Pande, er Faren ikke størst; men Sammenstødet kan være saa voldsomt, at de begge ryger over Ende, og den, der nu først er paa Tæerne og kan ramme Modstanderen i Lysken, før han har faaet Tid til at dreje Hovedet og stinde Nakken, vil som oftest have Spillet vundet.

»Aa, skynd dig! skynd dig!« raabte Maren til Knøsen, der nu viste sig over Bakkekammen som en lang, fregnet og rødhaaret Lømmel.

»A er da røj for, te det hiel skal bukk' hwerant fordærvet, det ilworred Kram, det er,« tilføjede hun for at sætte større Fart i Hans'es langmodige Ben.

De høje, knaldende Bump af de sammenbrasende Væderkranier, der lød heftigere og heftigere og erindrede om Rambukkens Fald mod Pælen, sagde en tydeligt nok, at det nu gik rigtig løs.

Lidenskabten havde allerede grebet de to Kreaturer, saaledes at de ikke mere gav sig Tid til at tage det nødvendige Tilrend, men det ene styrtede efter

det andet, blot dets Modstander fjernede sig nogle Trin, og Stød og Sidehug uddeltes fuldstændig i Blinde.

Græstotterne røg omkring dem, deres sorte Klove var vidt udspilede, og deres blodskudte Øjne stod dem ud af Hovederne som Bobler.

Det enes Øre hang knust ned over Kinden og farvede Ulden skarlagentrødt gennem de stændigt dryppende Draaber.

Hidtil havde den ene Væder stadig været hindret af sit Tøjr. Paa een Gang gjorde den et saa drabeligt Udfald, at Rebet ikke mere strakte til, Tøjrepælen sledes op af Jorden, og med Støv og Muldklumper susede den i en lav Bue hen over sin Ejers Ryg og ramte Modstanderen lige i Synet, saa denne, forstumlet ved Angrebet af et saa uventet Skyts, mistede Tavet og i næste Nu følte sin Fjendes buede Pande mod sine Ribben.

Han rullede et Par Gange rundt paa Ageren og vilde nu sikkert have været Dødens Bytte, om ikke Hans i det samme var kommen slentrende, havde grebet Tøjrekøllen fra Maren og med dette frygtede Vaaben i Haanden havde erklæret Kampen for afsluttet.

Den styrtede var imidlertid kommen paa Benene igjen.

Et Øjeblik saa det ud, som om de laadne Kjæmper omgikkes skumle Planer om i Forening at angribe den ukaldede Fredsmægler, men da *han* nogle Gange havde svunget Tøjrekøllen over Hovedet, brægede de og slikkede sig endnu engang om Næserne, en Tilkjendegivelse af, at de om end nødtvungne antog Fredsvilkaarene.

Den ene fæstedes paany ved sin Tøjrehæl, mens den fremmede ved sin tiloversblevne Rebstump slæbtes over paa sine egne Enemærker, men kastede dog forinden adskillige skumle Blikke til Modparten.

Det var egentlig først nu, efterat denne Sag var bragt i Orden, og Marens bange Hjerte igjen slog sine vante, sunde Slag, at de to gav sig Tid til at betragte hinanden nøjere.

Maren fandt straks *ham* usigelig grinagtig.

For det første havde han store Møgkager op ad Buksebenenes Inderside; saa gik han i sribede Bindærmer af samme Slags som dem, *gamle* Folk i Skummelstrup anlagde ved Vintertide, men som Maren da endnu aldrig havde set paa et ungt Menneske. Og havde nogen saa set Mage til Form paa Stunthoser! Som nu f. Eks. Pløsen der, der ikke som fornuftige Menneskers var trekantet, men firkantet og saa overbroderet med hvid og sort Bomuldstraad i en Masse rudrede Tavl, at det hele saa ud som et lille Skakbræt eller som de første Anlæg til Faster Woldborgs Morgensko.

Det var til at grine sig ihjel over.

Saa var han jo saa fregnet som en Rødspætte. Og dernæst Haaret! Du alstyrende! Nøjagtig som den store, røde Hankats derhjemme!

»Hvor er den her bitte Pig' fræ?« begyndte Hans for at bryde Tavsheden.

He; det var ogsaa en Tiltale — tænkte Maren — til en, som skulde konfirmeres om fjorten Dage og *sandsynligvis* staa øverst paa Kirkegulvet.

»A er der fræ, hwor æ Hus' staar ud', og æ Gjæs gaar baarfued,« svarede hun kjæphøj.

»Ja, det ka' a wal tink',« sa' Hans noget overrasket ved dette afbøjende Svar.

»Du er helsen en bitte pæn Pig'. Hvis Dætter er du?«

»Mi' Faa'rs!« vedblev Tøsen i samme Tonart. »Men for Resten, skuld' nue gjør' sæ saa niesvis aa spør' dæ om æ, saa ka' du sej', du ved æ ettl!«

»Det er swær', saa bimsk¹⁾ du er!

A ka' jo for Resten tink', te du maa vær' Jens Primdals Dætter, sind' det er hans Mark, du flytter paa.«

»Naa,« svarede Maren. »Hvorfor spørger du saa om Ting, du ved i Forvejen?«

»For det te du er saa kjøn,« svarede Hans med et Forsøg paa at være Mandfolk.

»Ki—hi—hi—hi! Hvor manne Tosk af di't Sar'els' gaar der paa en Snes i Mummelstrup?« sagde Maren og lo kaadt.

»Ihtho, du er da en knevvesk²⁾ Tøs. Istej for te du skuld' vær' glaa' ved, a hjalp dæ med æ Vejjer, saa er du lig' ved aa bej' jen si Nies' aa,« svarede Hans stødt og dog allerede stærkt indtagen i det kjønne Pigebarn.

»A sier, te du gaar med en Stripp'; ska' du ha' no' Faar malked?« spurgte han deltagende.

»Ja, tre Kobbel derhenn' paa æ Stjenagre.«

»Naa. — Ska' a ta' ved æ Mul' aa' em saa læng'? Saa lider æ wal nok saa godt.«

»Ja, nær du endelevil, og du tror, du haar Tid te' æ.

Men a sier, te di' Faa'r gaar hesøwer paa æ Bakk' og slynger med æ Aarmer og viner atter Hjötarr'; hwad tror du, *han* tinker?«

»Aa, skid! det gaar wal ett saa haa'dt te'!«

Hans kunde ikke saa brat løsrive sig fra den smukke Piges Selskab.

Han holdt Faarene ved Mulen, mens Maren med sin venstre Haand løftede deres ene Bagben i Vejret, for at de ikke skulde sparke i Mælken; med den højre bearbejdede hun den stramt spændte Faarekvege, der maatte aftørres med Forklædet og gennemvalkes med

¹⁾ Affejende. ²⁾ Næsvis.

knyttet Næve, før den slap sit Indhold i Form af en hvid, lunken-fed Straale, der sprudede frem under Marens Fingre og pladrede i Strippen og satte klæbrige Stænk op ad dens flossede Staver.

Hans stod og saa beundrende paa hendes vævre Bevægelser, mens han søgte at holde Styr paa det utaalmeligt trippende Faar.

»Nær du nu vil sej' mæ di' Navn,« sagde Hans og klæde venstre Fods Vrist med højre Fods blottede Stortaa, »saa skal a re'le gi' dæ en ordentlig Sejltur hernied i æ Aa.«

»Ja, da ka' det saamænd ett rav' saavidt,« sa' Tøsen, »for vil du pa'tu ved æ, saa hied a, saa min Salighed, Maren; det er ett aa lyw' for dæl«

»Ih sil Og mi' Navn er Hans, forre te du ka' ved æ for en naans Gaangs Skyld.«

»Ihnu da! Ja, det ka' en næjsten se udenpaa dæ.«

»Hwordan det? Er det Navn maaske ett gued nok?«

»Ok jōw, altfor gued te dæ, tinker a.«

Saasnart de var færdige med at malke, gik de ned til »æ Skif«, som disse Indlandskrabber, der sjældent ser en Sejler, kalder enhver nok saa ringe baadliggende Gjenstand, der blot kan flyde paa Vandet.

»Skibet«, hvortil Parret betroede deres unge Liv, var en solsprukken, utjæret Pram. Den var fladbundet som en Træsko, Vandet silede ind ad dens gistne Sider, og traadte man ikke nøjagtig paa Bundens Midtplanke, kunde en Kæntring fuldbyrdes i et Nu.

Maren krøb smaagysende hen i Baadens Forstavn og satte sig der paa Hug, mens Hans stod i Bagstavnen, hvor Bundvandet skvalpede ham op mellem Tærne, og kastede Styrstagen snart til højre og snart til venstre som en, der pulser efter Gjædder.

Marens Øjne lyste i hele det nyoplevedes Spæn-

ding. Hun havde aldrig drevet det videre paa den ædle Sejlsports Omraade end at gimpe i et Bryggekarr paa en Vanddams oprørte Bølger.

Med undrende Gysen saa hun nu Aaens stride Vande glide bort under Baaden, mens hun krampagtigt holdt sig ved Rælingerne. Engang imellem maatte hun dog slippe med den ene Haand for at trække ned i den korte Kjole, der bestandig vilde glide op over Knæet.

Hans styrede nu Baaden fra det grundere Vand ind i et dybt Høl, der bar det dunkle Navn »æ Lenner«.

Vandet slugte Stagen i hele dens Længde, saa Hans ved denne uventede Overgang kom til at vakle lidt paa Benene, hvorved Baaden krængede saa stærkt, at al Glansen pludselig sluktes i Marens glade Øjne.

»Aah! Aah!« hujede hun. »Det gjør da saa sær ind' i mi' Hjatt! A blywer hvingelsyg! A vil aal Sæt mæ' te Land, Hans!«

»Ja, nær du saa vil lov' mæ' et Kys,« sa' Hans smiskende.

»Ja, du *skuld'* wal ossel!« sa' Maren og trak under stærk Blussen igjen ned i den balstyrige Kjole.

»Tykkes du kanskisæ, te det war formøj for mi' Ulejlighed?« sagde Hans og vendte alle sine Fregner imod hende.

»Nu kan du gjør', som du vil, men *a* rører ett mi' Haând, før du blywer bejer ved æ Sind,« lagde han til i Følelsen af, at *han* havde Overtaget herude paa de vilde Vover.

»Saa skal du lov' mæ' aa sætt' mæ te' æ Østerland,« sagde Maren forhandlingsvenlig.

»Ja, det er en red Ting. Men saa er æ wal bejst, te en faar med det samm', hwad en haar tegued,«

sagde han og gjorde Mine til at trække Stagen ind i Baaden.

»A vild' tykk', te du kund' vent', te vi war kommen i Land med hinaan',« svarede hun afbødende.

»Naa, jaja da,« sa' Hans; »men nu kan du lig' *prøv*' paa aa narre mæl«

Baaden skjød nu jævnt og støt over mod sit Udgangspunkt.

Maren sad med en stor, lysende Skjælm i hvert Øje og alle Muskler spændte.

Saa snart Baaden stødte Snuden i Brinken, satte hun i et Kattespring op paa Bredden, jog Foden mod Baaden og skubbede den ud i Strømmen.

Hans forfippedes over saa megen Træskhed. Ved en ubehændig Drejning kom Styrstagen ind under Baadbunden og reves ham ud af Hænderne.

Hjælpeles drev han nu ned ad Aaen, mens Maren gjorde lang Næse og pilede af Sted hjem mod Gaarden, alt hvad hendes kaade Ben kunde bære hende.

Da Hans langt ud paa Eftermiddagen kom hjem fra Æventyret og inde i Porten mødte Faderen, fik han af denne den bedste Kjæbop, han endnu havde faaet alle sine Levedage.

Nu gik der lange Tider, hvor de to ikke saa hinanden; thi Maren undgik saavidt muligt Hans' Selskab, da hun maatte høre altfor mange Skoser derfor af sine drillelystne Bysbørn.

Helt kunde hun dog ikke undgaa ham.

Det hændte baade i Engen og i Tørvemosen, at bedst som hun sammen med Folkene havde nedladt sig omkring Melmadstejnen i en Hostak eller bag en Tørveskrue, kom Hans slentrende fra Naboskiftet for at slaa en Sladder af, mens han kejtet la' sig paa Grønningen og suggede paa Pibespidsen.

Saa blev der altid en farlig Bunken i Siderne mellem Pigerne indbyrdes, en Knysten og Fnisen i Tør-

klæderne bag hinandens Ryg, mens den lange, forlegne Ræddike forgjæves gjennemrodede sin Hjerne-kiste for at finde et Par Morsomheder, alt imens han spyttede og harkede og foreviste sine Fregners Mængde.

Hans Pejstens Forelskelse i den kjønne Maren »østenfor æ Aa« blev snart saa stærk, at han ikke vidste Middel til at holde igjen paa den.

Han kunde staa timevis paa Stenbroen og knalde med Gaardens lange Kjørevisk, mens han stirrede ud for sig med store, tomme Øjne, aldeles uvidende om, hvad der foregik omkring ham.

En Dag, da han atter var falden i Staver ved Kjørevisken, kom Moderen undbukken paa ham og sagde:

»Men hvad er æ da, du altid staar og grovelirer paa?

Du er da bløwen te en sær Drywkil' paa æ Sidsten!

Er det den Toj¹⁾ af Jens Primdals hesøwer, der sætter dæ all' de Flower i æ Hued?

Søg du dæ heller di' Ganning paa den her Sid' aa æ Aa, mi' Baaen, det ved en, hvad der er!

Det aant er baare nø' stursindet Kram, der sier anne øwer æ Hued.

Og gaa du saa hen og mog under æ Swyn; det tar di' Forstand ingen Skaad' ved, og det haar du misæl laant bejer aa end aa staa her og gaef'.«

Men hvad hjælper selv de bedste Raad, naar Maren har sat sig fast i ens Hjertel!

Hans holdt det ikke ud længer.

En Høstaften tog han saa Mod til sig og stagede sig over Aaen.

Da han havde naaet Jens Primdals Gaard, saa han, at Kaalgaardlaagen stod vindaaben.

¹⁾ Tøjte.

Han listede sig ubemærket ind og fik snart Øje paa Maren.

Hun stod med hvidt Forklæde paa inde mellem nogle Ribsbuſke, i Færd med at ombinde den afſkaarne Malurt med Uldgarn og hænge den til Tørring paa Salsens kønrøgſværtede Bjælkehoveder.

»Godawten!« ſa' Hans; han var kommen helt hen bag hende, uden at hun havde opdaget hans Nærmelse.

»Ih, Jøſſes da! er det dæ, der kommer listend'?

Det ga' ret søen en Guſſi i mæl«

»Ja; a ſaa, te æ Log' stod opp'; ſaa kund' a jo wal tink', te nøj maatt' der vær' herind'.«

»Det laader te, te du haar en gued Snøgger¹),« ſa' hun ſpidſt.

»Men det er helsen ett rigtig ferm, aa træng' sæ' ind paa fremmed' Stejer uden aa bed' om Forlov.«

»Ja, hwad tho, du vil jo aalle komm' te mæ, ſaa maa a jo komm' te dæ; det er da en red Ting,« ſa' Hans.

»A tykkes ſnaar, det redest' vild' vær, te enhwer holdt sæ' paa ſi' egn',« ſvarede hun.

»Ja men, bitte Maren, nær a nu holder ſaa møj af dæ, te a ett ka' ſej' aa æ, hwad ſka a ſaa gjør'?« ſagde han og ſaa ganske ulykkelig hen paa hende.

»Det ved a ſkam ſnaar ett, Hans,« ſvarede hun drilsk; »med minder, du ſkuld' prøv paa aa ta' lidt Hyld'the og en Par warm' Omsla'; der er dem, der ſejr, te *det* er der Len ved.«

»Nu er æ ett ward aa dryw' Spot med mæ'; a ka' ha' æ ild' nok endda!

Her ſtaar a og snakker ſaa angermodig te dæ, te æ Bjerre kund' revn', men du ajter æ aalle.

Haaj a endda ſaa heller lædt di' Vejjer bukk'

¹) Sporlugt (om Hunde).

hweranne ihjel den Daa, du ved nok; saa haaj du maaskisæ aalle kommen for mi' Øwn'.

For om *a* gik i æ Jurd af Sorg øwer, te *du* ett vil kjendes ved mæ' — *du* vild' syng' og vær' lig' glaad!«

»Snak om en Ting, Hans!« sagde Maren mildnet.

»Vild' du *ett*!« udbrød Staklen i overstrømmende Glæde.

»Jamen, saa kanskisæ du *iløwle* holder nøj af mæ'?«

»Aa Herregud, Mennesk', hwor du da er en Tokkinok!

Fordet a ett pa'tu ønsker, te du ska' gaa i æ Jurd, behøver a da ett aa hold' af dæ'!« sagde Maren. »Te ett du ka' forstaa *saa* møj!«

Denne Bemærkning virkede som en kold Straale paa Hans' opblussende Haab.

Blødgjort ved hans fortvivlede Øjekast sagde hun derpaa i en munter Tone:

»Men a ved ett, hwadfor du staar her og vrøvler som en anden Palli Præjker. Haar du ett heller' nø' skjøn' aa fortæ!?'«

»Nej, det tror a wal ett. Hwor skuld' *a* faa *det* fræl!«

»Du er da en *sølle* jen!

Kom saa her hen da og hjælp mæ ved aa hæng' de her Bundter op.

Du er jo saa lang, som war du skaft for det samm'.

Saa ska' du faa en Wak¹⁾ og en Maløwtdram, nær Ywl gaar ind.«

Hans lo kejtet ved Tanken om at kunne gjøre hende en Tjeneste.

Han strakte sig som en Giraf for at naa op til Endegavlens allerhøjeste Ankre.

Maren roste ham for hans Anstrengelser og fæstede

¹⁾ En Hvedekage i Form af en And, som man bager til Smaabørn om Julen.

til Tak spottende en Malurtblomst i hans Vesteopslag.

Hans forstod ikke Spotten og blev kry og indbildsk af Udmærkelsen, saa han begyndte at fable om »gammel Gjæld«, hvormed han mente hint Kys, han for Aar tilbage var bleven snydt for.

Maren troede ikke, man som voksen Pige var falden for at indfri de Løfter, man havde givet som Tøs, især hvor de var en aftvungne.

Men Hans var for Øjeblikket ikke til Sinds at lade sig afspise med Talemaader, men bestemt paa at sætte sig i Besiddelse af sit Tilgodehavende, om saa skulde være: med hæven Ret.

Da Maren et Øjeblik vendte sig fra ham og strakte sig paa Tærne for at hænge det sidste Bundt Malurt op under Tagskjægget — hvorved hendes ungdommelige Figurs Slankhed traadte endnu mere fristende frem — slog Hans dristig en krum Arm om hendes Midje og klemte til.

»A tror, du primer, Mennesk'!« raabte Maren harmfuld og sled sig løs fra hans sribede Trøjeærme og sprang ud mellem Grønkaalene, der knasede og svajede under hendes Kjoles Skoning.

Hans tørrede sig skuffet med Haanden under Næsen og styrtede elskovstændt efter hende.

I Skumringens Halvmørke skimtede han Marens bortsusende Skikkelse forude.

Kaalen nejede og drejede i Skjorteblæsten og tabte i Forskrækkelse alle dens Dugs Førstedraaber ned i Sandet. Skallotløget rystede stærkt paa sit graa Hoved. Lavendlen svøbte sig krænket i sin dydigste Duft, og Morgenfruen aabnede halvt sit gule Øje, som den havde knebet i for Natten, og keg efter dem.

Marens hvide Skjortesnip forsvandt med Smæld bag Ribsens Mørke.

Hans, der var ukjendt med Pladsen, vilde afskjære den elskede Vejen ved at sætte sni til.

Men her stumlede han brat over en Bikube, der stod helt skjult bag Grønkaalshovederne.

En lunken Dunst af Voks og Bibrød blandede sig med Duften af den nedtraadte Timian.

De vrede Bier kom myldrende frem under Halmkubens Ruiner, greb sig fortvivlet med Poterne om Snuderne og kradsede Søvnens af Øjnene, hvorpaa de i lysvaagen Hæventørst og under arrig Brummen styrtede sig over deres Forstyrre med Brod og Stik.

Hans glemte nu alt andet for at hytte sit Skind. Han slog vildt om sig med sin Hue, mens han baglænds søgte mod Udgangen.

Men jo mere han slog, des flere fik han om sig.

Bierne steg og sank over hans Hoved i hinanden krydsende Linjer og Buer som halvt usynlige, arrigt syngende Punkter, der satte mangel en sviende Prik rundt om i hans blussende Fregner.

Fægtende og hylende var han omsider naaet om til Gaardens Brønd.

En halv Snes Stykker af Kubens dristigste Forsvarere blev ved at forfølge ham med deres giftige Pile.

»Aa vil aa vil — Wand, Wand!« raabte han afsindigt til et kvindeligt Væsen, der stod ved Kjeldtruget i Færd med at skulpe en Strippe ren for Svineæde.

»Død og salte Pin'! haar du wot i Law med æ Bil« sa' Pigen og sendte ham i det samme Strippens Indhold lige i Synet.

Hans stod drypvaad og hængte som en Ræde¹⁾ i en Havreager, mens Kartoffelskrælling, Mask og Silde-skjæl flød i en tyk Strøm ned ad ham.

¹⁾ Fugleskræmsel.

Men de rasende Flyvere laa for hans Fødder med tilsølede Vinger.

Maren kom leende og forpustet ind ad Smugdøren og nærmede sig Brønden, hvor Hans var i Færd med at tørre det groveste Snavs af sig.

Af hans Raab og Fægten havde hun allerede bag sit Ribsskjul anet, hvad der var hændt ham.

Hun gik nu hen og saa ham ind i hans ulykkelige, tilsmurte Ansigt.

»Ubav endda! hwor *sier* du ud!« sa' hun og krummede sig sammen i Latter.

»Nu er du *sgi* bløwen pynted!

Men det er, misajn, Løn som forskyldt! Det war *den* Lær'streg', du træn te.

For hwad *wild'* du der atter, bitte Hanns?

Her war du kommen te' den rett' Slaw' med di' Nærgaaenhed.

Trør du nu ett nok, du ka' how' aa hold' dæ i Rumm' for en naaen Gaangs Skyld og ett komm', hwor du ingen *Ærind'* haar; hwad, bitte Hanns?»

Hans svarede intet, men begyndte at trække en Spand Vand op, mens han skar de forfærdeligste Ansigter.

Hans Hoved voksede som Dejg i Varme. Kjødet skød frem i store Poger under Hagen og langs Kindbenene, mens Øjnene sank dybere og dybere.

Skjönt han saa meget grinagtig ud, grebes dog Marens Hjerte af Medynk.

»Det gjør wal fæl' ondt?« sa' hun.

»Ja, der er jo en Swej og Pin' i æ, som skuld' en swelt' ved æ!« stønnede Staklen.

»Vi maa ha' nø' koldt laa' paa æ,« sagde Maren.

»Rend ind og tag wos æ Brødknyw, der sejjer ved æ Lowtsbjælk'; men skir dæ' ett paa mi' Faa'rs Balbirknyw, der hænger ved æ Sid' aa,« sagde hun til Pigen.

Hun trykkede det kolde Knivsblad mod hans op-
hovnede Kind og pillede med sine behændige Fingre
Broddene ud af det resne Kjød.

Hans stod kejtet og skjævede ned paa hende.

»A tror, det salder¹⁾ en *bitte* Krumm'. Ka' du
mærk', det gjør nø' godt?« spurgte hun.

»Ja; det daalmer da saa dejlig',« sagde han i tro-
værdig Grebethed.

Maren mærkede straks Ordenes hede Undertone.

»Tykho'det war du i Forvejen, bitte Hanns, og
minder er æ da ett bløwen atter den her Omgang,«
sagde hun og flyttede Knivsbladet over paa den
anden Kind.

»Hwad tror du nu, de Mummelstrup Piger vil
sej'?« spurgte hun drillende.

»Det er fandenmæ lig'møj', hwad *de* Tullier
sejer!

Men te *du* ska' ha' set mæ i den Forfatning, det
er a lied ved,« svarede han.

»Du kommer dæ, Hanns, lissom mu'le Brød i Warm.

Men du skuld' lægg' dæ atter aa tink' lidt minder
paa mæ'. For nu vil a sej' dæ *jen* Ting:

A haar ett nøj' imued aa si dæ en Gaang imell',
nær du ka' gaa aligsid' med mæ som en naan; men
paa den Maad', som du er kommen her i Daa, ska'
du ett staag' dæ øwer æ Aa mier, for det er, saagu',
spildt Umme²⁾).

»Der er altsaa ett Taal' om, te du vil vær' mi'
Kjærrest?« sagde han næsten med Taarer.

»Nej, det ved Gud a ett vil; hwerken for 'Guld
heller rød' Trummer³⁾!«

»Det haaj a endda gavn og glæj' mæ søen te!

Og du vil heller ett gi' mæ den Kys, a haar te-
gued'?« lagde han til.

¹⁾ Aftager i Omfang. ²⁾ Umage. ³⁾ Garnender.

»A er ett *møj* for æ,« sa' hun og bandt Knuden fastere i sit hvide Hovedklæde.

»Paa den naaen Sid' vil a heller ett gjan' vær' dæ nøj' skyld'.

— Der haar du'en, din Fæpand'!

Læ mæ saa ha' Fred for dæl« sagde hun overgivent og plantede et vældigt Smækkys paa den forbløffede Fyrs opsvulmede Læber.

Kort efter gik Hans ud ad Vesterporten og hjem.

Hans Sind var nu et Bedrag mindre, men Omfanget af hans Hoved adskillige Tommer større.

DA LAMPEN TÆNDTES

ET MINDE FRA FIRSERNE

Søren Sejbæk sad ved Middagsbordet med hele sin Husstand.

Søren tronede selv for Bordenden, saa fulgte i Bænkrogen Aftægtsmanden gamle Anders, der til Forskjel fra de øvrige sad med sin flade Lue paa, mens der spistes, da han tilhørte en Tidsalder, hvor det var uforeneligt med god Tone at tage Huen af ved andre Maaltider end de, der vankede Juleaften.

Sammen med Tjenestekarlen, en lang, fregnet Fyr med sribede Trøjærmer og store Bødeklude i Vester ryggen, dannede han en Klamme om en Revl Røllinger af forskjellig Alder og Kjøen.

Paa Langskamlen ligeoverfor dannede Tjenestepigen og Madmoderen en ny Klamme om en ny Række Smaabørn, der blev mindre og mindre, alt som de nærmede sig Moderen, indtil det alleryngste, der var ganske lillebitte og sad paa hendes Skjød uden forøvrigt at deltage i Maaltidet paa anden Maade, end at det engang imellem ragede Moderens Ske paa Gulvet.

De mindre sad paa Knæerne med de smaa Træsko stikkende bagud under Stumpkjolerne, da det kun ved denne Selvhøjelse var de smaa Arme muligt at naa de udstillede Fade.

Maaltidet stod paa Kartofler og stegt Flæsk, en Ret, der vankede en Gang om Dagen der paa Gaarden.

Kartoflerne var toppede op paa et rødt Fad, og Meldyppelsen kom ind i en sort Pande med et alenlangt Skaft, der pegte fremad som en Dyrestjært.

Panden stod paa en bevægelig Træplade, for at dens indgroede Sorthed ikke skulde sværte det skurede Bord.

Enhver i Laget var til en Begyndelse alvorlig optagen af at renpille de skurvede Kartofler.

De mindre maatte foretage denne Afpilning med en Gaffel, dels fordi der ikke var Knive nok til alle, men mest, fordi man ikke kunde betro Smaafolk saa farligt et Vaaben.

Efterhaanden som dette Arbejde skred mod sin Fuldendelse, rejste der sig foran enhver i Selskabet to rygende Dynger af højst uensartet Indhold, den ene med Kartoffelpyelling, den anden med de gule, runde Frugter, der længe havde fristet de sultne Ganer.

Saasnart Pilningen var til Ende, og man havde rensat Fingrene ved at gnide dem nogle Gange op og ned ad Bukselaarene, begyndte Indkjørslen. I et Selskab, der var sammensat af saa uensartede Bestanddele, kunde denne ikke foregaa uden en Hoben Rivninger, der maatte udjævnes af Moderen, som havde paataget sig Ordenspolitiets Rolle og røgtede sit utaknemmelige Hverv samvittighedsfuldt.

Hvert Øjeblik vrælede de mindre op om blodige Forurettelser.

De indløbne Klager drejede sig især om Krænkelser af Ejendomsretten:

»Mor!« hylede en fra Bænken til Venstre, »Jens ta'r *mine* Kartofler!«

»Mor!« kom det derpaa fra yderste Højre — (Kla-

gerens Øjne var fulde af Vand, og den grædende Mund berørte Ørene): »Peder bider af *mit* Flæsk!« Og der maatte langes en Kjæbop til højre og trækkes i et Øre til venstre, før de herlige Kartoffler og det gyldne Flæsk kunde finde et retfærdigt Sted.

Imens kastede Efteraarssolen sit fulde Lys ind over den fri Bordende, hvor den kiggede i Ølkruset, saa en stor Krins af fornøjelige Lysringe virrede og skjælv i evig Dans paa den revnede Loftsbjælke, mens Husets Hane med det fremskudte Bryst og de hængende Hudlapper galede paa Gaardmøddingen, saa det gjaldede mellem Husvæggene.

Søren Sejbæk sad uden Vest og gjorde et nyvasket Indtryk, og hans endnu vaade Haar var redet foran Ørene.

Saadan plejede Søren kun at indtage sin Middagsmad, naar han umiddelbart efter skulde paa Farten.

Af Samtalen fremgik det da ogsaa, at han skulde til Kjøbstaden i et alvorligt Ærinde.

Nu begyndte det jo snart at blive Aftensæde, sagde Trine, hans Kone, og saa var det, hun syntes, at de alligevel i Aar skulde forsøge at faa Tællepraasen afløst af Lampen.

Det var jo nu sket saa mange andre Steder. Heller havde de jo ret meget Tælle i Aar, da de havde solgt det Par Faar, som de ellers plejede at slagte.

Og alle sagde jo, det var en »sær Raarhied«, fremfor hvad en var vant til.

Saadan en Lystelse den kunne gi' i Stuen! Som nu til Jens Krænsens, hvor de fik den i Fjor; de vilde jo da ikke af med den for aldrig det.

Og naar andre var saa tilfredse, hvorfor skulde saa en anden een blive misfornøjet.

»Aaja, Mor, maa *vi* ikke ogsaa faa en Lampe!« jublede en af de mindre og tabte i Begejstring en dypet Kartoffel ned paa Bordpladen.

»Aa, pas paa din Gaffel, din Klatmajor!« svarede Moderen med Tillæg af et eftertrykkeligt Ryk i vedkommendes Ørelæp.

Men nu optraadte gamle Anders som en ivrig Modstander af »disse nymodens Paafund«.

For ham stod det som en aldeles ubetimelig Flotthed at smide Penge ud til den Slags, saa længe en ikke vidste, hvad det var, og der tilmed var saa mange andre nødvendige Ting, der tiltrængtes.

Nu havde man i alle de Dage, *han* kunde huske, hjulpet sig med Tællelys, hvorfor skulde der saa gjøres nogen Forandring; de kunde da i de mindste vente, til de havde faaet *ham* puttet i Jorden, saa kunde de jo gjøre, hvad de vilde.

For det var slet ikke saa sjældent, der skete Skade ved det, og han turde i det mindste ikke ha' sine Ben i den Stue, hvor saadan et Himstrigims skulde hænge, for saa kunde en da aldrig være rolig for Liv og Lemmer eller vide det Øjeblik, da en fik Huset fyttet af over Hovedet paa sig.

Men Trine blev ved at føre sin og Fremskridtets Sag saa vel, at alle Parter — Anders ogsaa, om end stærkt surmulende — enedes om at gjøre det farefulde Forsøg.

»Det er jo gaaet godt for alle andre, hvorfor skulde det da gaa galt for os,« sluttede Trine sin Bevisførelse.

Og Søren Sejbæk var allerede *vel* ude ad Døren for at fuldbyrde alles Vilje.

Han var dog næppe kommen midtvejs i Toften, før han pludselig gjorde omkring og gik med betænksomme Skridt hjem igjen.

Da Trine paany saa ham paa Dørtrinet, udbrød hun:

»Men, Jøsses Kos, hvad kommer du nu steglend' tilbage efter?«

Den snilde Trine anede alt, at han var bleven omsindet, og vilde derfor bringe ham til Fornuft ved at tale Donner til ham:

»Hvad er det, du staar og glyner efter?

Har du glemst noget? Eller hvorfor svarer du ikke?»

»Jeg kom til at tænke paa, om det iløwle ikke var det bedste, te vi lod det drive, indtil vi hen ad Vinteren fik den sorte Ko solgt; for det er jo en knap Tid med Penge, ved du.«

»Vist skal vi ikke lade *det* drive,« svarede Trine energisk.

»Det er jo *nu*, naar de lange Aftner kommer, te en skal ha' nogen Lige af den, og ikke henad For-aaret, naar en *ingen* Lys brænder.

Tho nu troed jeg endda, te en havde faaet dig ved æ Sind; men du er jo ikke af den Slaw', der rider samme Dag, de sadler.«

»Naa, naa!« bad Søren.

»Lad os nu ikke staa og trædes om *det*.

Naar du tror, vi kan undvære Pengene til det, lad mig da saa i Guds Navn kjøbe den.

Men hvis de nu ingen har —?»

Her slog Trine en høj Skranne op:

»Ja, det skulde være det jennest!«

Hun lo endnu højere:

»Aa, Søren, du *er* da en sølle Baa'nrøw!

Fordet *du* nu tykkes, det er saa sjældnen en Ting, saa tror du, det er lig'saadan for andre.

Nej, du skal ikke være ræd, mi' Faa'r; har du kuns Penge, saa kan du tro, te der har de Lamper, saa det gryler.«

For ikke at døje flere af Trines Skoser skød Søren Døren sagtelig i og pamprede af Sted mod Byen.

Søren Sejbæks Hjemkomst var ventet med den største Spænding af store som smaa.

Trine følte sig endnu ikke helt sikret imod, at han ikke kunde faa Nykker paa Halvvejen, og gamle Anders havde ligefrem Kuldegysninger ved Tanken om en saadan Helvedesmaskines Indførelse i Huset:

»Det kan sprænge os alle sammen i Luften, før vi ved Ord af det, saadant noget Dæwelskram,« havde han sagt og slaaet Døren haardt i efter sig, sidst han var inde i Stuen.

Men Børnene glædede sig inderligt til at skue dette nye og vidunderlige, der havde været i Stand til at fremkalde saa modsatte Meninger.

Det var allerede ud paa Aftnen, forinden man hørte den umiskjendelige dumpe Lyd af Søren Sejbæks slubrende Skaftestøvler.

»Ih, Gud ha' Lov, nu har vi vor Faa'r,« udbrød Trine med en let Hjertebanken.

Alle Børnene stormede mod Døren:

»Far, har du faaet Lampen?« raabte de i Flok.

Selv de mindre glemte endogsaa at gjøre deres sædvanlige Spørgsmaal om Kræmmerhuse, som de ellers aldrig forsømte, naar Faderen vendte hjem fra Byen.

»Men saa lad da vær', I store Sloger! I river jo i mig, som skulde I rent splitte mig ad,« sagde Faderen i en venlig afværgende Tone.

»Ja men, har du faaet Lampen?« brølte de paany imod ham.

»Ih, ja da! tho det var jo det, en var gaaet efter.«

Nu faldt en tung Sten fra Trines Hjerte, og hun gled ud i Kjøkkenet et Øjeblik og ordrede Pigen til at sætte Sørens Livret: Brødpandekage paa Ilden.

»Naa, lad os saa se, Søren, hvad du har faaet ud af din Gang,« sagde Trine med et nyfigent Smil, da hun atter var kommen ind i Stuen.

»Ja, det er, fandenmæ, Sager!« sagde Søren, kjøphøj ved at se al den Spænding og glade Forventning, hans Komme vakte.

»Men hold nu Jeres smaa Nalliker ved Jer, Børn; for dette her, det er sgu nøj en skal være forsigtig med,« tilføjede han alvorsfuld.

Nogle af de mindre klatrede dog fra Bænken op paa Bordet, og med Tungen spillende mellem Læberne kiggede de ned i Kurven med en vis Gysen, som ventede de at se et glubende Uhyre paa dens Bund.

Trine traadte nu hen til Kurven og aabnede behændigt men forsigtigt for alle Pakkerne, mens Børnene stod i Stimle om hende med aabne Munde.

»Vil I gaa væk, I Unger,« sagde hun bydende til den Sværm, der havde bestaget Bordpladen.

»I kunde komme til at ride det ned paa Gulvet.

Det er ikke Narspøg.

Se til, I kan trække Tærne til Jer,« og hun gjorde en stor affejende Armbevægelse hen over Bordpladen, saa 2—3 af de mest nærgaaende bumsede ned paa Bænken.

Dog gav ingen sig Tid til Hylen; snart var de atter paa ret Kjø! og alle havde de de smaa, blanke Øjne fæstede paa Moderens adrætte Hænder.

Thi hvad var det ikke for herlige Ting, hun hankede op af den gamle, snavsede Spaankurv, mens Manden stod ved Siden af med skrævende Ben og fortalte med endeløs Vidtløftighed, hvorledes han var løben fra Herodes til Pilatus, før han endelig fandt *den* Fasovn, og hvor han paa det indstændigste havde anmodet Svenden om at pakke alt omhyggeligt ind, saa det ikke skulde gaa i Gras paa Hjemvejen.

»Nej, *har* man set Magel« udbrød Trine mere og mere straalende.

»I Dag har du rigtignok været en flink Mand!

Hvor den endda er knøv! Det er da Postelin?» sagde hun og holdt en blomstret Beholder i Vejret.

»Nej,« sagde Mette — Tjenestepigen — der ikke kunde dy sig, men maatte linne paa Kjækkendøren for at kigge med:

»Det er Glas, som de saadan har smurt over med noget; for saadan var ogsaa Jens Krensens.«

»Aa, du ser mig sgu ogsaa ud til, som var du saadan smurt over med noget,« sagde Søren drillende.

»Faar jeg snart en Bid til Føden?»

»Ja, lige meget; kjønt er det nu, saa det kan forslaa noget,« fortsatte Trine sin egen Tankegang.

»Men hvordan faar en det nu sat sammel?»

Det maa du komme og vise os, Mett'.«

Mette var netop i Dagens Løb af sit Herskab bleven sendt op til Jens Krensens for af forfarne Folk at blive sat ind i Lampetænding; for en kunde jo ikke være forsigtig nok med *de* Dele.

Omsider fik man Stykkerne samlede, Glasset omhyggelig pudset og hele Indretningen anbragt i Loftkrogen, som Søren havde boret for med en Proptrækker i Mangel af en Fretbor.

Nu nærmede sig det alvorsfulde Tidspunkt, da Vægen skulde stikkes an.

Det var Mette, der paa Grund af sin formodede større Indsigt i Faget, var bleven udset som Offer.

Med en let Skjælven i Knæerne traadte Synderen hen til Bordet og udstrakte sin Haand efter Tændstikæsen.

Gamle Anders havde for længe siden taget Vejen ud af Stuen med sine Værdipapirer i Brystlommen.

Han skulde dog ikke have noget af at sprænges i Luften den Tiddags, sagde han.

Trine trak sig rystet om bag Kakkelovnen.

Børnene stod paa alle fire med tilbagetrængt Aande-

dræt og Øjnene paa Stilke — helt ude paa den yderste Kant af Bordpladen, parate til at lade sig dumpe ned under Bænken ved den mindste mistænkelige Vending i Forholdene, ogsaa Søren havde i sidste Øjeblik humret sig til en Side.

»Tho her er jo da . . . ikke noget . . . at være . . . ræd for,« sagde Mette med en ilde dulgt Tænderklapren.

»Vær nu endelig forsigtig!« kom det fra Trine bag Kakkelovnen.

Hun var bleg, men fattet.

Mette rev en Tændstik.

To Rollinger dumpede af Forfærdelse ned paa Bænken, og den øvrige Flok sad med de raadvildeste Stilkeøjne af Verden.

»Nu i Guds Navn!« lød det samtidig fra Søren og Trine:

»Prøv saa, Mett'!«

Mette nærmede langsomt og med skjælvende Haand den blussende Tændstik til den svagt frempippende Væge.

Et Øjeblik var der en Stilhed i Stuen, saa man kunde høre et Støvgran falde.

Kun det gamle Ur i Bænkrogen hinkede videre paa det slidte Hjulværk og slap Sekunderne med hikkende Metal-Smæld over i Evigheden.

Trine stod med Hænderne op for Ørene, som ventede hun hvert Øjeblik noget forfærdeligt.

Men intet som helst skete.

Tændstikken brændte ud, uden at Vægen havde fænget.

Hjerterne slog atter regelmæssigt rundt om paa Borde og Bænke, men der var i denne Ro blandet en Hoben Skuffelse.

»Men hvad! Vil den ikke brænde!« raabte Søren fortørnet.

»Har det Kjæltringkram givet mig saadant noget forbandet Skidt!

Saa var de da heller ikke bedre værd, end at man kyled dem det lige i Planeten igjen.«

»Ja, tøv nu lidt!« sagde Trine, der atter var traadt ud fra Kakkellovnens Skygge. »Lad os ikke ta' saadan paa Veje.

Det er naturligvis ikke Lampens Skyld, men vi andre, der ikke forstaar os paa den.«

En ny Tændstik blev afreven under mindre Spænding, men med samme magre Virkning.

Søren bandede grummeligen.

Ogsaa Trine saa ret modfalden ud. Paa engang udstødte Mette et Frydeskrig:

»Jamen — — —«

Hun kunde ikke komme længere for Latter, men krummede sig hen over Skamlen, slog sig paa Laarene og skogrede, som skulde hun himle.

»Men hvad Fanden skal den Flannien betyde,« sagde Søren, der fandt Sagen altfor alvorlig at skjæmte med, da disse Penge øjensynlig var ligesaa godt som slængte i Kjelden.

»Jamen, Jøsses, vi har jo ingen Olje hældt paa den!« fik Mette endelig stødt ud, mens hendes Barm hoppede som en Skade under Livstykkeket i det ene Latterudbrud efter det andet.

Nu var det de andres Tur til at le, og under en Række spøgefulde Bemærkninger blev Petroleumsflasken baaren frem.

Snart klukkede den fede Olje omkap med de to Kvinder og den ene Søren, og atter greb Mette efter Tændstikæskan.

Men nu havde de let det meste af Spændingen af sig.

Ved den gjentagne Fingereren var de blevne fortrolige med Dyret. De var nu snarere tilbøjelige til

at anse Lampen for en godmodig Fyr, der havde holdt dem alle lidt tilbedste.

Ogsaa Rollingerne var rykkede den nærmere paa Livet, og da Mette paany rettede Luntten mod Fæng-hullet, gjorde hun det med den Ro i Blodet, der er-hverves ved Bevidstheden om, at man ikke staar ene.

Og nu fængede den som en Mis.

Men da Flammen først var kaldt til Live, og Mette ikke straks var Mand for at trykke Glasset ned over den, viste det sig, at man alligevel langt fra havde rystet al Banghed ud af Fingrene.

Udviklingen gik med stærke Skridt hen mod en Krise.

Mettes haarde Fingre famlede i Blinde omkring Skruen, men da de endelig fik fat, gav hun den en saa forsvarlig Tryksejsten til den forkerte Side, at Flammen rakte sin rødsorte Tunge kvarterhøjt i Vejret, hvad der bragte Forsamlingen til at udstøde et saa rædle Skrig, at Mette skrækslagen slap det hele og gav sig i det Sted paa Kvindevis til at vride sine Hænder foran Ilden.

I Aanden saa hun allerede Gaarden i Aske for sin Fod.

Flammen arbejdede sig stadig højere og højere til Vejrs; den strejfede nu Loftsfjælene, og en kvælende Os drev ind under Bjælkerne.

Børnene vrælede, som havde de alle en Kniv i Halsen, og de tre voksne havde i skøn Forening lagt Hovederne fra sig hver i sin Mørkekrog.

Trine skreg paa en Dyne, og den hovedløse Mette stod allerede med Favnen fuld af Sengklæder, færdig til at slænge dem ind mod det ildspyende Utyske, der hang der og dinglede skjødesløst paa sin Krog.

Da tændtes der pludselig ved Skæbnens Gunst en Funke af Bevidsthed i Sørenns bævende Indre.

Forholdsvis mandig skred han frem mod Lampen

og kneb den saa eftertrykkelig i Skruen, at den aldeles sluktes, saa Omgivelserne, der før havde staaet i lys Lue, nu indhylledes i Bælgmørke.

Denne pludselige Overgang havde en saare beroligende Virkning, og alle Tudehorn tav øjeblikkelig bomstille.

»I er nogle rare Høns!

I var fandenfo ikke bedre værd, end at I skulde ha' en ordentlig Lining Hug paa jer Bælle ind ad en Kant, saadan som I staar og fomler med det forbandede Kram.«

Der var ingen Tvivl om, at den forpinte Sjæl, der i det dybe Mørke kom til Udbrud gennem disse trøstefulde Ord, var Søren.

»Kan I snart faa en Praas tændt!

En kan jo ikke se sine egne Fødder i det Brandmørke,« lød det fra samme Hjørne.

»Ja, ja,« sagde Mette blidt, »Du har da ikke Behov saadan at skovraabe; tho der skete jo ingen Skade.«

»Da var det min Salighed ikke din Skyld, din Kopattel« støjede Søren videre; disse og lignende Udbrud bidrog saa godt til at dulme hans egen Ængstelse.

Saa gik *han* i Lag med Lampen, for nu havde han faaet nok af deres Viderværdigheder, sagde han.

Og faa Minutter efter sendte den vidunderlige et strømmende Lys ud over den lave Stue, saa enhver Gjenstand laa badet i dens Straalebundter.

Og Trine gik trippende omkring som en æggesyg Høne og stillede sig prøvende snart i den ene Krog, snart i den anden, og alle hendes Ord forvandlede sig til Lovtaler paa hendes Læber.

Ogsaa gamle Anders gled omsider ind ad Døren, saa et Øjeblik mistænksom og hovedrystende paa Tingesten og gik derpaa stille hen og lagde Værdipapirerne paa deres vante Plads.

Og Børnene krøb paa alle fire lige hen under den og saa med blanke, beundrende Øjne ind i dens gule Flamme.

Og bred og magelig og med korslagte Arme sad Søren Sejbæk i Lænestolen ved Kakkellovnen og tog mod Hyldest, fordi *han* til syvende og sidst dog var den, der havde faaet »Spektaklet til at fonstre ret.«

»Ja, se I *det*, Folkens,« sagde Søren.

»Det er Tavet, det kommer an paa!«

EN OMLØBER

FRA STUDEDRIFTENS DAGE

TRE Syle og et Par flakke Tolleknive i en laset Ransel var alt, hvad Jakob Buhmann ejede af rørligt Gods.

Og dog syntes han, det strakte *saa* godt til, at han turde regne sig for et af de lykkeligste Mennesker mellem Struer og Viborg, thi *saa* langt rakte hans Rige.

Han var af svensk Afstamning, født et Steds oppe i en fjern, bortgjemt Skovegn, som han engang imellem talte om med megen Rørelse, men ikke havde set siden sin første Ungdom.

Forøvrigt *saa* han sit Fædreland, der hvor han fandt de bedste Kammerater, og hvor Brændevinen opnaaedes ved de færreste Vanskeligheder.

Oprindelig var han Jordarbejder og drog fra den ene Arbejdsplads til den anden med et Par Træskostøvler dinglede under Spadebladet og Halsen af en grøn Brændevinsflaske tittende op af Sidelommen paa sin falmede, svedplettede Lærredsjakke.

Det, der havde lokket den omvankende Svensker til denne Egn, var en *saa* ligefrem Sag som Karupaaens Gjennemskjæring.

Tidligere havde denne smukke, lille Strøm ingen Hast med at komme ud i Fjorden, men trak sin bug-

tede Sølvtraad igjennem Engen med jydsk Sendrægtighed, strøg sig kjælent nølende op ad de dyndede Brinker og gned sig mod Fleg og Kogleaks, saa det kildrede begge i Marven.

Saaledes gav Aaen megen Stemning men mindre Hø, og hvor Bønderne har haft de to Ting at træffe Afgjørelse imellem, har de aldrig været i Tvivl om Valget.

Og saadan havde da denne Egn faaet en Original mere.

Thi da dette Foretagende havde naaet sin Fuldendelse og de øvrige fremmede Arbejdsmænd drog bort for at søge nye Arbejdspladser, var Buhmann bleven tilbage, saadan som man af og til i Efteraarstider kan træffe en enlig Fugl, der af en eller anden Grund ikke er kommen med Trækket.

De første Aaringer lod Svenskeren sig bruge til alt tilfældigt Sjøv, gravede Grøft i Kjærene eller Tørv i Moserne.

Helst drev han dog med Stedeflokken Syd paa over de store Heder eller lod sig hyre som Markeds-trækker for en eller anden mindre Kreaturopkjøber.

Det var et vildt og æventyrligt Liv med Nattehvil under aaben Himmel sammen med Studene eller i bedste Fald i en eller anden Hedekros Halmlade.

Men som Aarene sneg sig over ham med deres uundgaaelige Følge af Gigt og Lændeværk, faldt denne Levevis ham mindre tillokkende, og han forlod den for at kaste sig over Soldefletning.

Det var i Tiden før Rensemaskinens Indførelse, og Jakob Buhmann kunde faa fuldt op at gjøre.

Man saa ham kun een — allerhøjst to Gange om Aaret.

Den ene Gang faldt altid Midtvinters, naar Kornrensningen gik som livligst.

Da var der stadig en hel Hoben hullede Solde og

Soldestimle, der ventede paa ham i en Krog af Foderloen.

Buhmann var ikke alene afholdt for den Nytte, han gjorde, men ligesaa meget for det smittende Humør, han bar med sig.

Det var en Antagelse, at Buhmann var Præstesøn; maaske var det dog kun noget, han gjorde sig interessant med; men vist er det, at han havde mere Slebenhed end Bønder i Almindelighed.

Han kunde tage en ung Pige under Hagen med et saa ejegodt Smil, at hun umuligt kunde vredes derved.

De satte Madammer vandt han for sig ved at forære dem Karskrupper og Æggespjad, og Børnene henrykte han ved at lave dem Fastelavnsris af kasserede Spanskrørstumper eller ved af Flynderben at fremtrylle tilforladelige Storke paa Vinduesruden og hundrede andre Vidundere, som ikke er set eller spurgt hverken før eller siden.

Han fik aldrig et Stykke Arbejde færdigt, uden at han foretog sig de grinagtigste Kunster med det foran Husherrens eller Madmoderens Ansigt; og det frydefulde Blink, man da saa i hans gamle, muntre Øjne, var Skjæret af den Lykke, som en Haandværker i ældre Tider følte ved et fuldendt Arbejde, — en Lykke, man nu om Stunder dræber paa Maskine.

Han var et Stykke af en Taskenspiller.

Hans Glansnummer bestod i at gribe en Tallerken fra Bordopdækningen, kaste den i Vejret og lade den snurre rundt som et Hjul paa Spidsen af Højrehaands Pegefinger.

Madmoderen stod imens med halvtløftede Hænder og smilede tvungent i Angst for sin Tallerken.

Men Børnenes Latter var ægte nok.

Som de fleste Hjemhaandværkere havde han sin Plads ved Dagligstuens Overbordende.

Der kunde han sidde Time paa Time og sysle med sine Stimle og sine Syle, mens han brummede en Bellman eller en anden Visestump.

Paa een Gang skjød han saa sine Redskaber ind paa Bordpladen, rejste sig brat i Vejret og nærmede sig halvforlegen Værtinden, der sad og syslede med sit ved den anden Bordende.

Buhmann var kommen til at tænke paa Brændevin.

Og nu skulde man have set det Udtryk, hvormed han sagde:

»Söta, lille Trine, jag vet, du synes inte om, man drikker Brændevin midt paa lyse Formiddagen, men jag er i Dag litet hamsk, hvori nu sligt kan ligge . . . Söta, lille Trine! bare saa meget som et Fingerbøl!«

Det hændte aldrig, at Trine nægtede Jakob Buhmann dette Fingerbøl.

Naar Svenskeren paa sin vildsomme Vej over Heden kom til den lille By Engkjær, søgte han altid først ind i Gaarden forøsten i Byen.

Der sad Aftægtsmanden gamle Wolle i gul Lædertrøje og store Skovbotræsko Vinteren ud ved Kakkelloven og tærede paa Minderne.

Hans bedste Dage var for længst til Ende.

Øjnene taagedes, og Gigten skar ham gennem Lemmerne, mens Tørveilden buldrede bag Ovnens svære Jærnplader, og Sneen hvirvlede omkring Gaardens store, stenfrosne Mødding.

Men hoppede den lille, vævre Svensker ind over Dørtrinet med sit sædvanlige:

»Gamle Jakob lever endnu!« da rettede Wolle de stive Knæ og gik den indtrædende i Møde med den mest uskrømtede Glæde, og kort efter klukkede Brændevinsflasken under gamle Wolles rystende Haand og slap sin tynde, krydrede Straale ned i det fælles Glas, der grebes og sattes og førtes i store Buer frem og tilbage mellem de gamles smilende Læber.

Thi ikke alle Dage havde Wolle i Faareskindstrøjen siddet paa Varmestol i Kakkelovnskrogen, men i sine Velmagtsdage var han en flittig Gjæst rundt om paa Vestjyllands Fæmarkeder, hvor han og Svenskeren havde slaaet mangan en Volte sammen i Krør og Kipper.

Dette er Forklaringen paa deres senere Sammenhold.

Disse lystige og brogede Fællesoplevelser var gjerne den Akse, hvorom Samtalen drejede sig, om den end ikke saa sjældent kunde gjøre lunefulde Udsving ind paa andre Omraader.

I to Vintre havde Svenskeren nu ikke vist sig i Engkjær, og gamle Wolle begyndte allerede at frygte for, »te han war gavn te«.

Kom en Bissekræmmer til Gaarden, forsømte den gamle aldrig at spørge efter, om han ikke havde set noget til Jakob Buhmann; men der var aldrig en, der kunde give ham den ringeste Oplysning om den savnede Kammerat.

De sidste Aaringer havde været usædvanlig onde mod den gamle i Krogen. De havde øget hans Gigt og Lændeværk mangfoldigen og lagt Taagen tættere over hans Øjne, saa han nu næppe kunde skjelne Dag fra Nat.

Som et frønnende Vrag, der er sunket ned i Sandet, sad han der i sin Pindestol, hvis krummede, rød-malede Arme var slidte hvide af hans evigt famlende Hænder.

Og naar han mod Aften søgte sin Seng og bad den lange, lange Bøn af »den bedendis Kiede«, da var der i de sære, tunge Ord, ledsagede af Dødningeurets Hammerslag inde i de raadne Sengfjæl, en saa vaandefuld Klage som fra en, der paa Bunden af en Brønd har faaet hundrede Læs Jord over sig.

En Sletdag da de svajende Høvogne knagende

skar sig frem ad de sandfyldte Hulveje, der løber fra Engene op mod de smaa, lave Gaarde, kom Buhmann hoppende ind paa Østergaards Engskifte og hilste Folkene med sit sædvanlige:

»Gamle Jakob lever endnu!«

»Nej, hvad ser al« udbrød Konen overrasket.

»Nu haaj vi næsten opgi'en aa si dæ mier. Men hwor *haar* du da ogsaa wot i aal den Tid?«

Svenskeren gjorde et Par Dansehøp over den slagne Eng og sagde:

»Jag har siddet i Hullet, jag!«

»Hwad *haar* du!«

»Jo da; man har været ryslig ond mod gamle Jakob og kastet ham i Tyvehullet, saa hverken Sol eller Maane eller någen af de smaa Stjernerne har skinnet paa ham i många Maaneder.

Se mine Kinder!«

De var blege som et Ligs.

»Og mine Arme!«

Han skjød Trøjen op over Albuen, saa Solen belyste den pilkmagre Arm i hele dens Længde.

»Ja, rigtig stygt har man handlet mod gamle Jakob.

Gud tilgive dem, de Skurke — for *jag* kan sgu'nte!«
føjede han til med sit vante Humør.

Derpaa fortalte han en lang og besværlig Historie om et Kirketyveri, der en Vinternat var blevet forøvet et Steds der Vester ude.

Nogle af Egnens Folk vilde have set en Mandsperson i Buhmanns Lignelse luske omkring Kirken, og da Jakob var en omflakkende fremmed, der ikke kunde gjøre det bedste Rede for sin Hjemstavn og Levevis, havde al Mistanken vendt sig mod ham.

Og hans ivrigste Modsigelser til Trods, havde Lovens strenge Vogtere ruget over ham og holdt ham indespærret maanedlænge, indtil et Tilfælde bragte den sande Tyveknægt i deres Haand.

Da havde disse Vogtere af Retfærdigheden grebet i Lommen efter Nøgleknippet, skubbet ham ud ad Gitterlaagen og bedt ham tage sig bedre i Agt en anden Gang.

— »Du kan endda tro, te den gammel vil blyw' glaad ved aa si dæl!« sagde Konen.

Og let svippende med Spanskrørsknippet og med den tynde Ransel daskende i en Rem over Skuldren tog Svenskeren Vejen op imod Østergaard.

Her sad gamle Wolle, som det nu var bleven hans Vane, inde i Aftægtsstuens mørkeste Krog og bandt med famlende Fingre paa en Bikube.

Han havde trukket den stærkt fremstaaende Kaskjetskygge helt ned over de syge, lysrædde Øjne.

Mens Solvældet udenfor løftede Himlen til umaalige Højder og syntes at forkynde, at Verden er skøn og uendelig, var denne stinkende Mørkekrog det eneste bitte Udklip af Tilværelsen, der kunde indrømmes gamle Wolle.

Luften var kvælende tung derinde. Den store, brede Alkoveseng med det grove, sortstribede Dynevaar, som han engang havde delt med sin forlængst afdøde Hustru, var i den største Uorden efter Middagsøvnen.

Fluerne sad i Klumper paa Randen af den gule Ølpotte, og Gulvet gabede med store Revner mellem de musgnavede Fjæl.

Men oppe paa Sengens grønmalede Panel skimtedes som en sær Modsætning til den øvrige Uhygge tre afskaarne, fortørrede Brushanehoveder med stærkt udspilede Fjerkraver; et fattigt Minde fra den Tid, da Wolle ikke var en hel ueffen Jæger, hvis Blik var skarpt, og hvis Haand var sikker.

Den gamle sad stadig og smaaefingrede med sin Pregl og sit Bindhorn, da en lille, stumpskjörtet Tøs med de bare Tæer ud af Stunthoserne aabnede Klinkdøren og raabte, hisende efter Vejret:

»Bedstefar! der kommer en fremmed op mod Gaarden. A tror, det er Jakob Buhmann.«

»Ih nej da; hvad sejer du, bitte Inger!«

Den gamle lod Halmkuben glide ned paa Gulvet mellem sine Træsko og lyttede.

Et Par Mandsstøvler trippede hen over Stenbroen foran Vinduerne.

»Gamle Jakob lever endnu!« lød nu Vennens umiskjendelige Stemme ham i Møde.

Wolle famlede sig frem for at finde hans Haand.

»Gud i Himlen ske evig Tak! Men hwor *bløw* du da aa?«

Jakob fortalte, hvad han allerede havde fortalt paa Engen om sin Fængsling.

»Haaj de *saat* dæl!« udbrød Wolle i dyb Harme.

»Ja. Verden er fuld af Ondskab, *fræ* den jen' End' og *te* den naan'.«

»Ja, den er ikke af Smør, gamle Ven! Men hvordan har du det selv, Ola?« spurgte Buhmann med et medynksfuldt Blink i de graa, rynkede Øjne.

»Aa, tho *a* haar æ jo noweledes — nær *a* helsen ett war saa plawed af den Jegt, og en saa haaj hat si' Yw'syn.

A faar jo mi' Ot¹), som *a* er den tilskrøwen; der er saamænd ett nøj aa klaw' paa. Men en blywer jo gammel nu og kan ett rigtig reterir' sæ sjel.

Sø'en en sølle Staakkell som mæ skuld' jo kaastes i æ Jurd og ett gaa og stommel i æ Vej for de ung'.«

Længe aandede Wolles Tale idel Bedrøvelse over, at Kræfterne ebbede ud.

Svenskeren vilde oplive ham ved at gjøre opmærksom paa, hvor dejligt der var udenfor, hvor Kornet grønnedes, og Luften var lind og solfyldt.

Men saa huskede han, at Vennen jo ikke kunde

¹) Del.

se, og at Lyset var det, han mindst af alt kunde udholde.

Og atter trak Buhmanns Smil sig sammen til dette medynksfulde Drag, der er den godhjertedes Offer til den Lidelse, han ikke kan lindre.

Helt forstod Jakobs lysere Sind dog næppe denne dybe Sørgmodighed, med hvilken den jydskes Bondes Væsen gennemgaaende er saa sammentvundet, især naar han er bleven noget til Aars.

Thi egentlig var de jo i et og alt Modsætninger, men Modsætninger, der droges. I Tænkesæt, Levevis Klædedragt røbede det sig paa den tydeligste Maade, at de havde deres Rødder i vidt forskjellig Jord.

Ja, selv i saa ringe en Ting som Fodtøjet kom denne Forskjelligartethed skarpt frem.

Det er sikkert ikke tilfældigt, at den jydskes Bonde har valgt *Træskoene*, det tungeste af alt Skotøj, til sin Fodbeklædning, og slipper dem ligesaa nødigt, som han slipper sin Byggrød, sin Skraatobak, sin Barne-tro og alt andet, der giver Livet Værdi for ham.

Dette Fodtøj passer særdeles vel til hele hans øvrige tyksaaledede Aandsform.

Der er noget sømbeslaaet og tungskoet over al hans Færd, i Dansen som ved Arbejdet, i Kirken som i Kostalden. Han skiller sig aldrig helt ved sine Træsko i nogen Sag eller i noget Forhold.

Wolles var af et mægtigt Omfang og lod sig kun flytte nogle faa Tommer ad Gangen.

Svenskeren derimod gik i tynde Spændesko, der blev endnu lettere ved, at de som oftest fattedes Saaler.

Saaledes var den ene gennem sin Fodbeklædning saa at sige forudbestemt til at eje »faste Boliger«, mens den anden var og blev en uforbederlig Flyt-fugl, hvem Duften af de solbeskinnede Marker og de vide, udstrakte Heder hang i Klæderne.

Da Wolle saaledes i nogen Tid havde indviet Venneren i sine Sorger, udbrød han pludselig:

»Men her sejer a og snakker og glemmer rejn og baar aa skink' dæ en Dram.«

Derpaa pamprede han hen til Væggeskabet i Fodenden af Sengen og fremtog en næsten urørt Brændevinsflaske.

»Brænd'vin er der saamænd ingen knap Tid paa,« bemærkede han.

»A er jo tillaa' en Pot hwer Ug'daa. *Det* drikker a ett saanær. Men saa ka' æ jo gjemmes hen.

A kund' nok lid', der stod en Slant atter mæ, saa jens Venner ett skuld' sejj' mæ tar' Mund,' den Daa en blywer putt' i æ Jurd.«

Dette fandt ogsaa Buhmann menneskekjærligt tænkt.

»Skink no føst jen for dæ sjel og gi' saa mæ jen baagatter. For a helder jo aaltid udenfor med de sølle Brikker¹⁾, a haar.«

»Ja, da er det Synd at spilde af Guds Gåfver,« sagde Buhmann.

»Ja, især Brænd'vin, for det er der ett nøj, der vil sammel op.«

»Nej,« skjæmtede Buhmann, »man maa langt hellere kaste et helt Rugbrød ud ad Vinduet end et eneste Glas Brændevin.«

»Aa—h!« lød det fra Wolle, der dog studsede lidt ved denne Paastand.

»Jo—o,« vedblev Svenskeren, »for Rugbrødet kan man gaa ud og hente igjen, men Snapsen maa man pænt lade ligge. Ha—ha—ha!«

»Naa, sø'en aa forstaa! Jow! Det kan der vær' nøj' om,« sagde Wolle.

Saa snart de to Venner havde nippet nogle Gange

¹⁾ Øjne.

til Brændevinsglasset, alle forglemte gamles Trøstens Bæger, svandt de Skyer, der havde formørket den første Del af Samtalen.

»Du haar wal ett sit nøj te' Jørgen Plit?« begyndte Værten efter en lille Pavse.

Med dette Spørgsmaal var man midt inde i Mindernes Land.

»Kan du how', den Gaang han kjoer' for wos øwer Staanghied'?«

»Ja, det var en ryslig Sag,« sagde Svenskeren.

De kom aldrig sammen, uden at *den* maatte opfriskes.

Det var i deres Bekjendtskabs Morgenrøde.

De havde været til et Efteraarsmarked et Steds Øster ude, havde tjent godt og sviret bedre.

Sent om Natten var de forvaagede og udasede komne til Vennen Jørgen Plit, der beboede en Enstedgaard midtvejs mellem Markedsstedet og deres Hjem.

Her havde de sovet til højt op paa næste Dags Formiddag, hvorpaa Vennen til Ære for sine Gjæster lavede et større Sviregilde, hvor det gik mer end lystigt til.

Plit var en akselbred, vildskjægget Bondekjæmpe, der var berygtet for mere end eet Slagsmaal og var en usædvanlig dybtdrikkende Brændevinskvæler.

Han tronede under Gildet i selvbevidst Bredde for Overbordenden. Hvert Øjeblik rejste han sig op i hele sin Længde og slog Knoerne imod Loftsfjælene, saa Støv og Smuld og Maltkjærner fra de sprukne Brædder raslede ned over Gjæsterne, mens han raabte:

»Drik ud, god' Kaal'!«

Saa maatte alle hvæle Glasset over Hovedet.

Hans opvartende Kone og Døtre for ud og ind ad Dørene som ængstelige, travle Skygger.

Ved Gildets Begyndelse havde han lovet Wolle og

Svenskeren at kjøre dem paa Veje, og da man var kommen hen paa Natten, bad Wolle sin Vært om at indfri Løftet og lade spænde for, da han skulde hjem til Dag og tage imod Stude.

Efter nogen Modstand fra Værtens Side blev Wolle og Jakob stablede paa Vognen, mens den drabelige Bonde selv steg op paa Kuskesædet.

Men før de fik Lov til at kjøre, maatte de bortdragende tømme mangt et Glas, som de, saasnart de havde suget det ud, fik Ordre til at stikke i Yderlommen til Erindring om Sviren.

Tilsidst hentede man to lange Bøsser og løsneede et drønende Skud over enhver af Hestene, saa disse, bævende i alle Ledemod, styrtede ud ad den mørke Gaard og henad Landevejen med de drukne Gjæster slingrende mod hinanden i Agestolen. De tilbageblevne oprejste et Latterbrøl.

Vejene var dengang ganske usikre. Flokke af Natmænd gennemkrydsede Herredet, Politi saa man aldrig noget til, og Mord og Overfald var langt fra sjældne.

Hestene havde omsider løbet Angsten af sig og luntede — klip-klap! — frem i Bælgmørket.

Da Kjøretøjet var kommet ind paa den store Hede, skød en rædelig sort Skinting op af nogle Porsbuske. I et Par lange Spring var han paa Siden af Vognen og raabte:

»Kan *a* kom op og kyer'?»

»Ja, hwem *er* du?» spurgte Jørgen og greb frem paa Tømmen for at standse Vognen.

»A er en sølle, fatte Mennesk', der haar gavn mi' Fedder emm'¹⁾ og maa legg' i æ Hied' i Næt, hwis *I* ett tår mæ op aa aag'.«

¹⁾ Ømme.

Jørgen lod ham stige op ved Siden af sig, men holdt stadig godt Øje med ham.

Pludselig saa han ham tage en Gjenstand op af Sidelommen, og samtidig fik han Øje paa en ny Skikkelse, der havde haget sig fast i Bagsmækken og løb efter Vognen.

»Slaa te', Anders!« hvæsedes nu Skikkelsen bagude.

»Naa, er du af *den* Slaw'?« sagde den stærke Jørgen Plit.

»Her er der, Dælen lysne mæ, ingen, der slaar te', far *a* slaar te'!«

Med disse Ord plantede Jørgen sin Næve i Planeten af Skurken ved Siden af, saa denne styrtede ned af Vognen og rullede flere Favne ud i Lyngen.

Derpaa bøjede han sig tilbage med en Behændighed, man ikke skulde have tiltroet ham; og idet han udbrød:

»De Klører der er nøj for laang', du kan ha' godt aa aa faa dem snevved!« huggede han af al Kraft den tykke Ende af Svøbeskaffet ned mod Skyggeshaanden, saa dens Ejermænd slap med et vildt Brøl.

I nogle Sekunder hørtes rasende Træskoløb bag efter Vognen, hvis Heste nu strakte ud, alt hvad de kunde; saa slog en stor Sten ind imod bageste Agestol.

Fra dette Øjeblik hendøde ethvert Spor af Forfølgelse.

Da de rullede ind i Haabro Kro, var de alle tre ædru.

Svenskeren sad endnu og krystede den Hesteko, som han altid bar hos sig paa sine natlige Farter. Wolle vogtede nidsk over Sølvsækken mellem sine Knæ, der indeholdt Betalingen for 20 Stude i blanke Specier og Markstykker.

Det vilde ikke have været noget ringe Rov for et Par lusede Landevejsskøjere, tænkte Wolle, om de havde faaet Fingre i *dem*.

Jørgen sprang af Vognen og klappede Hestene, hvis Bringer var hvide af Skum, mens det røg ud af venstre Hjulnav.

Da en af Egnens mest berygtede Natmændsfolk umiddelbart derefter blev set med en knust Haand, var ingen i Tvivl om, at det var ham, der havde faaet det slemme Bagsmæk af Jørgen Plits Svøbeskaft.

»Ja, det *var* en Brølstod'er den samm' Jørgen,« sluttede Wolle denne Beretning, »men føj for en Stud'forstand han haaj!«

Atter blev Glassets Bund vendt i Vejret for de kjære Minder, og atter blev der let og skrattet, før man opfriskede den næste Historie.

Nu var det Svenskeren, der førte Ordet.

En Augustnat havde de søgt »Losi« i en Hedekro, men da der var et Par Gjæster i Forvejen, maatte de tage til Takke med et Leje paa Højallet.

Ud paa Natten vaagnede de ved en uhyggelig Bragen, som om Sparreværket paa en Gang var blevet angrebet af tusind gnavende Rotter, mens et grumset Lysskjær, der trængte ind ad Portruden, sitrede i urolig Dans paa den modstaaende Lobalke.

»Der er Ildløs!« raabte Buhmann til Wolle og svang sig lynsnar ned fra Hjaldet.

Da han kom ud i Gaarden, saa han Krohuslængen staa i lysen Lue.

Flammerne aad med graadig Kjæft Taget omkring den lave Skorsten, og Røgen væltede kulsort for en stærk Østenvind hen over den mossede Mønning.

Svenskeren stødte sin Haand igjennem en af Rujerne og raabte ind til Krofolket:

»Ild, Ild! Huset brænder! Kom ud, mens I kan!«

I et Nu myldrede Brostenene af søvndrukne, jamrende Mennesker, der næsten var uden Tøj paa Kroppen.

Manden havde i Hastværket grebet Konens Skjørt, hun hans Bukser; saaledes blev de begge hjulpne.

Børnene løb barfodede omkring med Stumpskjorterne om Benene og Haaret ned i Øjnene.

En meget før Livsforsikringsagent kom pustende og fortumlet, kun iført en kort Uldtrøje, ud ad Gangdøren med en lang Pibe i den ene Haand og en broderet Tobakspung i den anden.

Paa een Gang raabte Madmoderen:

»Men Pigen!«

Død og hellige Kors!

Hun havde sit Kammer oppe i Loftsgavlen, og nu var Trappen spærret af Røg.

Buhmann fik i en Hast en Stige sat til Husenden. Ruden sprængtes med et Brag.

Aa, hvor hun hvinede!

Hun havde allerede den nøgne Fod ude paa Stigen, da hun atter trak den til sig.

»Her maa handles hurtigt, Jomfru! Taget kan styrte ned hvert Øjeblik!« raabte Buhmann.

Hun var løben tilbage for at hente Kjærestens Portræt, som hun havde lagt fra sig paa Kommoden.

Atter kom hun til Syne med noget trykket ind til sit Hjerte.

Buhmann slog galant sin Arm om hendes fyldigste Del og bar hende ned ad Trinene. —

Med Skjælmen kiggende ud af de rynkede Øjenkroge glemte han aldrig at fortælle, »hvor förtjusande hun havde sprællet i Særken« under denne luftige Nedbæring.

Da hun stod paa sine solide, uskadte Ben midt paa Nattens dugvaade Grønning, opdagede hun, at det ikke var noget Portræt, men Spillekortet: Klørknægt, hun havde reddet fra Tilintetgjørelse, en Fejltagelse, hun ofte senere maatte døje Skoser for.

Forøvrigt blev denne Kvinde senere Buhmann en

trofast Veninde, der paa mange Maader viste ham sin Taknemmelighed for hans natlige Redningsdaad. Det fortæltes endogsaa og vist ikke helt med Urette, at han en Tid lang havde indtaget Klørknægts Plads ved hendes Hjerte.

Atter blev der let og drukket, før den næste Historie haledes op af den velstoppede Hukommelseskiste.

Nu blev Svenskeren ved at føre Ordet, fordi *han* helst fortalte, ogsaa fordi han havde den livligste Fantasi og den bedste Erindring.

Det var atter en Oplevelse fra Studedriftens herlige Dage.

En Høstnat var de drevne bort fra Ulkjær Marked med knap en Snes løsgaaende Stude foran sig.

Vejen vringled sig op gennem de store, øde Hede-strækninger mod Øst.

Det var varmt i Vejret.

Lyngens nysudsprungne Bløster duftede tungt.

Maanen var endnu gjemt under Bakkerne, men Stjernerne var alle oppe.

Der hørtes ingen anden Lyd end den af de vraltende Stude, naar de i Mørket stumlede over de høje Vejskrænter.

I Begyndelsen gik Snakken livligt mellem Svenskeren og Wolle, men efterhaanden som Vejen krøb dybere og dybere ind i Lyng og Mørke, indfandt Søvnigheden sig.

En hel udslagen Dag havde de staaet i Støv og Hede paa Markedspladsen og spædet Tilværelsen op med Brændevin, til den svang som et Flor for deres Øjne.

Nu kom Tilbageslaget.

Deres Legemer begyndte at sove fra Toppen af.

Især kneb det for Wolle at holde den gaaende.

Han travede ud ad det ene Vejspor med Støvlerne

over Nakken, mens Svenskeren som den mere letbenede havde Ansvarret for at holde Stedeflokken sammen.

Wolle slængtes frem og tilbage mellem de dybe Vejspor som en Jolle i Storm.

»Vi maaste inte sofva endnu,« hævdede Svenskeren.

»Nej, det maa vi Dæwlen brækk' mæ ettl« snøvlede Wolle helt nede fra Mellemgulvet, mens han ravede en Favn ud til Siden.

»Vi kunde risikere det værste,« vedblev Buhmann.

»Ja, vi kund' . . . resikir' . . . det . . . *allerværste*,« messede Wolle efter, ude af Stand til at hitte paa noget selv.

»Høj, for Satan, hvor skal *du* hen, din hjelmede Rallik!« raabte Svenskeren til en af Studene, der under vild Brølen søgte at knibe bort fra Flokken.

Dette Dyr havde fra første Færd røbet udskejende Lyster, saa der bestandig maatte holdes et vaagent Øje med det, og vaagne Øjne var der snart knap Tid paa.

»Vil du herom!«

Buhmann for som en Stormvind efter Flygtningen.

Nu var Wolle aldeles uden Lods i Mørket. Det taalte han ikke længe. Thi Sønnen var nu ogsaa trængt ned i Benene; og næste Gang, der kom ham en Knold for Foden, styrtede han til Jorden under en mystisk Klirren, som naar en Krigshelt falder i en af de rigtige Romaner.

Wolles Hoved var det, der først naaede Jorden, og Stødet forplantede sig gennem alle hans Ledemod som en sløvt snigende Velværefornemmelse.

Han kunde ikke have faldet blødere.

Det var, som om Lyngens Sus og Dufte slog sammen over hans Hoved, og som om de smaa duggede Grene holdt ham fast med tusind natteskjælvende Arme.

Nogle Minutter efter kom Svenskeren forpustet tilbage. Han anede vel, hvilken Vending Tingene havde taget.

»Men Herre Jøsses, snilla Ola, ligger du saa der alligevel!

Du faar rejse dig!

Jag kan ikke alene regjere Studene,« sagde han og rev lempeligt i Vennen.

»Ikke før vi naar Snejbæk, og Studene har faaet Vand, tør vi sove.«

»A sover ett,« mumlede Wolle som fra Jordens Dybder.

»Hvad gjør du da, snilla Ola?« smiskede Svenskeren.

»A fisker,« snøvlede Wolle helt henne i'et.

»Ha, ha, ha! Jo vist fisker du. Du trækker Horker¹⁾ i Land. Hør, hvor du snarker!

Men Herre Jemini, Mand!« sagde Buhmann pludselig stokalvorlig. »Pengene! Du husker da, at du gaar med Støvlerne fulde af Speciedalere. Ved du vist, at du har dem alle?«

Ved Ordet Penge kom Wolle hurtig til Besindelse.

Han strakte venstre Arm om paa Ryggen og fik fat i Støvlerne. En famlende Bevægelse fremefter forvissede ham om, at en betydelig Slant af deres Indhold under Faldet var styrtet ud af Skaftemundingerne.

De to Kammerater fik nu travlt med at gennemlyske Lyngen, hvor Wolle havde ligget. De greb Dalerne i Nævfuldvis og fik dem tilbage til deres Gjemmested; men nogen Vished for, at de havde faaet dem alle med, havde de jo ikke.

De traskede paany efter Studene, der uafsladeligt brølte efter Vand. Svenskeren smaaskjændte, og Wolle

¹⁾ Smaafisk.

kom som den onde Samvittighed bagefter paa bare Fødder med de speciefyldte Støvler dinglende over højre Aksel.

Henimod Midnat naaede de Snejbæk, en dyb Dalsenkning i Lyngheden med Retning fra Syd til Nord.

Paa dens Bund slangede sig et lille bændelsmalt Bækkeløb.

De rustrøde Kobjælder stod med sænkede Hoveder og drømte over dens Strøm, der sørgmodigt pylrende skubbede sig frem under dugdryppende Siv og tykbladet Ærenpris. Langs dens gurglende Løb var der rigt med Rokker og *de* frodige, hulstænglede Skjærmplanter, hvoraf Hjorddrengene skjærer deres Fløjter.

Studene dumlede drynende ned ad Skrænterne og vejrede sig frem til den lille Bæk, der ligesom laa og kaldte stille paa alt det, der tørstede herude paa den ellers vandløse Hede.

Tre—fire Bekkasiner fløj til Vejrs i Mørket og svang sig hen over Lyngbakkerne med en knirkende Skrigelyd, som naar et natligt Vindpust bringer Vejrhanen til at dreje sig paa Husmønningen.

Saasnart Studene havde fyldt deres Mavesække og slikket Draaberne af Mundskjægget, ravede de paany op i Lyngen og kastede sig med et dybt Støn ned over de sammenfoldede Ben og begyndte sindigt at drøvtygge Mavesækkens Indhold.

Som store Mørketing laa de strøede op ad de porsklædte Skrænter, mens deres ranke Horn vuggede op og ned under den rytmiske Gumlen.

De to Drivere lænede sig tilbage i Lyngen for at finde Søvn.

Snart steg mægtige Snorkelyde op fra Wolles Leje. Men Buhmann var ligesom altfor træt til at falde hen.

Med Støvlerne begravede i Porsrafterne og med Hovedet løftet fra Sivbusken lod han sine Øjne løbe rundt paa det umaadelige Landskab.

Heden strakte sig endeløs til alle Sider og smeltede i eet med Nattens Dis. Den lille Dalsænkning var hvid af Dampe, som om Bækken havde rislet sig svedig, og den dejligste blaa Nathimmel stod spændt over det altsammen med de frejdigst blinkende Stjerner.

En Frø, der havde været paa Jagt oppe under de duggede Lyngris, hørtes under skjæve Hop at bane sig Vej til Vandløbet.

Det var noget af det sidste, Buhmann bemærkede, før han faldt i en kort Domsen.

Han havde kun sovet ganske lidt, da han vækkedes af et fjernt Spektakel, skjærende Kvindehyl, der lød med fordoblet Vildhed herude paa den øde Hede, høje Raab af vrede Mænd efterfulgt af nogle dumpe Lyde, der kun lod sig tyde som Stokkeslag paa svære Mandskroppe. Kort sagt et rigtigt Kjæltringslagsmaal.

Buhmann havde set en Bande Skøjere trække rundt paa Markedet og lave en farlig Fest. Først og fremmest var der den berygtede *Daniel Tallehals* og hans Kone *Kjen Fist*.

Daniel var til daglig meget fredsommelig og gik omkring i Gaardene og tiggede, og klinkede Lertøj, mens Kjesten kurerede for Tandværk og engelsk Sygen.

Foruden disse to havde han iagttaget en tre—fire Medlemmer af Slægten *Abraham* og endelig den saakaldte *Vænø-Slegi*, en svær, langskjægget Slammer, der i yngre Dage skulde have ejet en Gaard paa Vænø, men alt for lange Tider siden havde sluttet sig til Rakkerne, med hvem han nu drev Herredet rundt i en ugarvet Kalveskindskofte, hvoraf han vendte det lodne ud.

Hans særlige Kjendetegn var dog en stor Knippel med tre ombøjede Søm i Enden. Den forstod han med stor Behændighed at hugge i Hundene, naar de

forfulgte ham gennem Landsbyerne. Saasnart han saa havde halet de ulykkelige Skabninger til sig, fremtog han en kort Pisk og gjennembankede dem efter alle Kunstens Regler.

At hans besynderlige Vaaben heller ikke var aldeles uanvendeligt overfor tobenede Fjender, derom kunde mangan en stygt skrammet Taterkjæbe aflægge tilstrækkelige Vidnesbyrd.

Buhmann havde derude paa Markedet set æ Vænø-Slegi staa i en brysk Stilling ligeoverfor en drukken Grovsmed og raabe, at *bare* han vilde komme an, saa skulde *han* i en Haandevending gjøre *to* Svende af een Mester.

Og Daniel havde gjort en usselig Pottemager til sit Offer.

»Du er et skrøbeligt Kar li'som dine Potter!« raabte han den skjælvende Stodder i Møde.

»Men i Fald a sku' komm' for Skaad' og slaa dæ en Revn' i di' Krukk' med den her,« — han rystede sin venstre Næve under Næsen af den ligblege Pottemand — »saa er a Dæwlen stjerne mæ Mand for aa klink' en ijen med den her!«

Med disse Ord svang han sin mægtige højre i en vild Halvbue over Staklens Hoved og gik saa til den næste.

Saadan havde de turet hele Markedet rundt, en Skræk for alle og en Gru for Stedets afmægtige Sognefoged, der ligesaa godt kunde have vist dem et Spillekort som sit irrede Messingskilt.

Det var uden Tvivl dette Selskab, der mæt af Heltegjerninger histnede nu havde forlagt sin Tumbleplads til dette natlige Sted. Her er der saa, sandsynligvis under Paavirkning af den altfor rigelige Brændevin, opstaaet Broderkrig, hvis Gny nu fyldte Natten.

Buhmann sad stadig oprejst og lyttede.

Snart lød de ru og haarde Stemmer med de mange rivende R'er fuldttonende i al deres rullende Truen.

Det var, naar de kjæmpende stod oprejste med Vaabnene løftede.

Snart kom Røsterne som tilslørede, overhuggede Ordstumper, der kun engang imellem satte til Vejrs i et Brøl.

Det var, naar de brødes paa Jorden med Hovederne begravede i Lyngen.

Saa lød paa en Gang en barmhjertig Kvinderøst:

»Aa, Daniel! gi' ham det, han haar godt aa, men slaa ham endelig ett *hiel* ihjell«

Lidt efter væltede en tyk Strøm af Eder og Skjældsord ned over Bakkerne og syntes at nærme sig Svenskeren.

Det var klart, at Toget havde sat sig i Bevægelse og fulgte samme Vej, ad hvilken de to Drivere var komne.

Svenskeren blev ikke lidt hed om Ørene.

I deres ophidsede Sindstilstand var det sikkert alt andet end behageligt at møde de rasende Mennesker, især hvis de fik ringeste Nysmaal om, hvad der gjemtes i Wolles Støvleskafter.

Imidlertid rykkede den larmende Bande nærmere og nærmere. Vejen, de kom ad, løb kun nogle faa Favne til venstre for de to hvilende.

Blot han dog turde have vækket Wolle, tænkte Buhmann, eller i det mindste faaet ham til at holde op med den Helvedes Snorken, der let kunde henlede Pakkets Opmærksomhed paa dem.

Men et Forsøg paa at vække den tungtsovende Mand nu, mens Taterne var saa nær, kunde let have faaet uberegnelige Følger.

Buhmann borede da sit magre Skrog saa dybt ned i Lyngen, som han formaaede, mens han med bankende Hjerte fremtog sin Hestesko.

Flokken var nu omtrent lige ud for dem. Saa vidt Buhmann i sin tvungne Stilling kunde skjelne, bestod den af fire føre Karle og vist ligesaa mange Kvinder. En 7—8 Aars Unge domlede klynkende nogle Skridt bagefter.

Lykkeligvis var de Voksne altfor optagne af deres egne Sager til at have nogen Opmærksomhed tilovers for Tingene udenom dem. Desuden var de stærkt paavirkede af Brændevin, hvad der ikke gjorde dem mere grantseende.

Saa vidt det lod sig skjønne af Skjænderiet, havde den slagne Part taget en anden Vej eller maaske foretrukket at hvile ud paa Valpladsen.

Det syntes at være gaaet ud over æ Vænø-Slegi, da *hans* Navn flere Gange blev nævnet med Foragt og de grummeste Forhandelser.

Hele den sorte Skare var allerede passeret nogle Skridt forbi de to paa Lyngskrænten, da Ungen bagude vrælede:

»Mower! Hwa' er det, der ligger opp' paa *den* Brink? — Hwa', Mower?»

Dens Glenteøjne havde sporet Bytte.

Moderen, der vendte sig om mod sit Afkom, kunde, mørkt som det var, ikke i en Hast se, i hvad Retning Barnet pegede, fæstede derfor sine Øjne paa et forkert Sted og sagde, stadig optagen af de andres Forhandling:

»Tho der legger jo aalle en Graân, du sølle Ung'! Skynd *du* dæ og kom!»

De andre havde for deres egen Raaben simpelthen ikke hørt Barnets Spørgsmaal saa lidt som Wolles Snorken.

Faren var ovre; Buhmann lagde sig paany til Rette for Søvn.

Forinden havde han dog kastet et rask Blik ud over de hvilende Stude. Men deres slanke Skygge-

horn vuggede vedblivende op og ned i eftertænksom Tyggen.

Da Buhmann vaagnede, havde han frosset. Det var tydeligt, at der forberedtes et Omslag i Vejret.

Stjernerne havde alle lukket sig inde. Himlen var saa underlig graaset i Farven, og Frøerne gjorde de mærkeligste planløse Spring hid og did, som vidste de i deres Angst ikke, hvor de turde være.

Da gik der med engang en Skjelven gennem de mørke Masser, som om Lyngen skuttede sig i Natteskulden.

Vinden rejste sig som et fjernt Sus Vester ude og løftede sig til Vejrs under nogle sære, pibende Lyde, som naar om Natten en vindrørt Kvist gnider mod ens Rude.

Med eet blæste Vinden til med Munden fuld; hver Lyngdusk summede med i det mægtige Orgelbrus.

Saa fulgte nogle Sekunders Blikstilhed, i hvilken Rummet fyldtes med et uhyggeligt, alt udviskende Mørke.

Wolle og Buhmann havde med et Ryk rejst sig op i Lyngen under spændt Lytten.

Pludselig gik en Ildkugle i en stolt tegnet, gløddende Bue hen over Sydhimlen og sprang med et rasende Skrald ude i Østens Skyer.

De to overtroiske Menneskers Rædsel havde nu naaet Kogepunktet.

»Saa du det?« hviskede Wolle med lammet Mæle og rejste sig halvt op i Knæerne som en Hare, der ængstelig staar paa sine Bagben.

»Ja!« hviskede Svenskeren, »her er ikke videre hyggeligt, nej; men vi maaste tøve her alligevel, til Maanen kommer op.«

Svenskeren strakte sig atter ud i Lyngen, men al Søvn var nu blæst bort fra Wolles Øjne, idet hele hans Opmærksomhed fangedes af en tungt rullende

Larm, der steg frem ude i Sydvest og væltede i stigende Styrke hen over den sorte Lyngørken.

Først lød det, som naar mange Heste galopperer af Sted for løse Liner; men da det kom nærmere, hørtes det, som jog det i Luften og ikke paa den lyngdækte Jord. Og nu maatte man snarere tænke paa stormjagede Flokke af tunge Fugle, hvis favnelange Vinger tørnende slog imod hverandre under Flugten. Snart lød det, som var det højt oppe, hvor Mørket ligesom sammenpressedes ved deres Fjedres Susen, snart var det igjen dybt nede, som piskede de Lyngen med deres Vingers Spidse.

Hele det mørke Himmelrum giredes, hvislede, peb og summede, saa det var ganske forfærdeligt for de to Stakler at høre paa.

I samme Nu, det var kommet hen over deres Hoveder, hørte de Studene springe op fra Lejet med megen Spektakel og løbe brølende ind over Heden.

»Gud fri og bewaar' wos wall!« raabte Wolle, der var saa skræmt, saa han hverken kunde sære eller sanse.

»Det war æ *Wojnsjeggerel*¹⁾!«

»Det er gavnligt, du holder Munden paa dig, til det hele er kjørt forbi,« hviskede Buhmann dybt nede mellem Lyngrisene; han havde gjerne krøben i Jorden, om der havde foreligget en Mulighed derfor.

Længe udholdt Wolle dog ikke Tavsheden.

»Hwordan finder vi endda i Hus,« sukkede han.

»Her blywer en forfær'lig Vejrlo; si hwor æ *Blaaner*²⁾ de hwirmer!

Og saa de sølle Høwder! Hwordan faar en nu Samling paa *dem* i søen 'en Pegmørk'!

¹⁾ Odinsjægere. (Der er endnu i disse Egne Folk, der tror paa oldhedenske Ryttere og fortæller om natlige Sammenstød, de mener at ha' haft med disse.) ²⁾ Skyerne.

Aae, *vi* og wok!»

Han havde næppe sluttet denne korte Enetale, før et sitrende Lyn, mere straalende end drevet Guld, som en uhyre Taktstok, ført af en usynlig Haand, gav Tegn til Uvejrets Orkester.

Og Tordenen lagde for med en Trommehvirvel, der bragte Buhmann til at sætte sig paa Hug af Forfærdelse.

Skraldet var endnu ikke rullet ud i hele dets Længde, før to-tre Kjæmpehagl gik paa skraa ind i Porsbusken ved Svenskerens Fod. Et Par slog imod hans ene Støvle og splintredes.

Et Sekund efter hullede de Mørket i Tusindvis, slog imod Porsens sejge Bark og sprang overraskede tilbage, laa et Øjeblik roligt og lyste med en mørkesløret Glans — som overvejede de deres Tilværelses Gaade — og var imens forsvundne.

Blæsten, der ved Solnedgang havde lagt sig som en sagte Vind, stod nu op som en overmodig Storm, der drev Skyernes mørke Flokke foran sig som Kvæg. Hele Lyngskoven skjalv for dens Vrede, og Sivene og den hvide Kyr's kastede sig hen ad Jorden og peb, som bad de om Skaansel.

Haglen var nu bleven afløst af Regnen, der pøsede ned gennem det tætte Mørke som fra tusind spændte Sprøjteslanger, og Lynenes Blammer viftede uafsladeligt gennem Rummet.

Til Trods for den sammenkrøbne Stilling var de to Mænd snart drivende vaade. Regnen hvirvlede omkring Bakkekammen og kom hen imod dem i side Strømme, som søgte den *dem* alene.

Først slog den gennem de tyndslidte Bukseknær, saa samlede den sig til et frygteligt Angreb paa deres fedtede Kabudser, saa Vandet drev i Floder ned ad deres Tindinger og banede sig Vej til Munden med en modbydelig Saltsmag af den udvaskede Sved.

Buhmann og Wolle sprang op, rystede Kofterne og slog Regnen af Huerne mod Benene.

»Det er til ingen Nytte at ligge her og glyne,« sagde Buhmann. »Ligesaa godt gaa ud og lede efter Studene med det samme,« hævdede han og gik frem i Lyngen.

Wolle fulgte efter, bestandig med sin besynderlige Skatkiste paa Ryggen.

Det regnpiskede Mørke snoede sig om dem som et isnende Klædebon, mens deres Bukseben indsugede Lyngens Væde som Trækpapir.

Vandet bulpede ud af Buhmanns Sko, og Wolles nøgne Fødder overrisledes for hvert Skridt af »levende Vandstrømmen«.

Da de havde gaaet en halv Times Tid, stødte de mod en Gravhøj og fandt et Læsted paa østre Side.

Regnen var svækket noget i Styrke, men Lynene blev stadig ved at blamre.

De havde ikke fundet det ringeste Spor af Studene og var ikke lidet bekymrede for deres Skæbne. De ansaa dog al yderligere Leden for ørkesløs, saalænge Maanen ikke var kommen frem, og Uvejret stilnet en Smule af.

Da de havde siddet lidt, tykte de, de hørte Menneskestemmer. Det lød, som kom det inde fra Gravhøjen.

Buhmann krøb da paa alle fire op ad Højens Læside, mens Wolle i Følelse af sit Ansvar som Skatmester endnu forholdt sig afventende.

Svenskeren arbejdede sig langsomt op. Med Halsen strakt langt frem af Frakkekraven og venstre Øre drejet op i Lyden erindrede han om en spejdende Gase.

Da han var naaet omtrent til Højens Kant, standsede han og lyttede spændt.

Han skjelnede nu tydeligt to smaasnakkende Men-

neskestemmer, en grovere mandlig og en tyndere, der maatte tilhøre en Kvinde.

Da han var vis paa, at der ikke var flere i Flok, ansaa han det ikke for farligt at røbe sig; de kunde dog sær yde dem en eller anden Haandsrækning i deres halvt hjælpeløse Tilstand, ihvem de end var.

Han rejste sig derfor brat i Vejret og raabte:

»Er her Folk til Stede?«

»Hwa' skuld' der helsen vær'!« lød nu en grættens Mandsrøst.

»Hvem *er* det?« vedblev Buhmann.

»Ja, hwem er du sjel, Fa'lil!«

»Aa, er det *dig*, Daniel!« raabte Buhmann. Han havde paa Stemmen gjenkjendt Daniel Tallehals.

»*Mit* Navn er Buhmann, saa kjender du mig nok.«

»Naa, er' et æ Svensker! Aaeja; hvor godt Folk er, kommer godt Folk te'.

Hwa' gaar du helsen og rumstirer atter i *den* Øs'-wand'?« spurgte Tateren mindre tvært.

»Jag har været til Ulkjær Marked, men en Flok Stude er løben fra mig i dette fordømte Vejr.«

»Naa; søen aa forstaa. Hwa' ka' der snaar stilles op med Høwder i den Braândmørk'!

Haar du Lyst te' aa sejj'¹⁾ i Ly ved wos, te' det blywer Opholdsvejrlo, saa kom du kuns her nied. Æ Indgaang er paa æ sønder Sid'.«

»Ja men, jeg har en Kammerat med mig,« svarede Svenskeren.

»Naa. — Ja, er det en ufortrædele Mennesk', og er han ett starr', end han ka' vær' her, saa ta' du kuns æ Swedi²⁾ med dæ,« svarede Tateren.

Lidt efter gled de to Drivere ned til Daniel, der sad i saa jævne Forhold, at de hos en fantasifuld

¹⁾ Sidde. ²⁾ Fyren.

Iagttager maatte henlede Tanken paa hans berømte Navnefæller i Løvekulen.

En voldsk Haand havde udgravet Kjæmpehøjen for at faa Fingre i dens Sten. Saaledes var der hulet en stor Aabning midt i Højen med Udgang mod Sydøst.

Her havde saa denne Taterfamilje ved en nøjsom Anvendelse af en halv Snes sammenrapsede Lægestumper og et lignende Antal Hedetørv dannet sig en nem, lille Sommerbolig, der udmærket lod sig anvende som Raststed i en snever Vending, naar Foden var trættet af de milelange Vandringer paa »Professionens« Vegne, og Vejret som i Nat var for simpels til et Leje under aldeles vindaaben Himmel.

De to drivvaade Mennesker fik saaledes for en Tid Tag over Hovedet, om end samme Tag kun bestod af et Par gennemløbne Lyngtørv.

Kvindfolket, der ikke var nogen anden end Daniels brune Viv, Kjen Fist, tændte straks en bitte Hornlygte, der kastede et skiddent Skjær op paa de mørke Jordvægge, der stod kolde og øde til alle Sider.

Regnen dryppede strid og stændig, uden at nogen ænsede det, ned fra det usle Tag.

»Ih, er det dæ, Wolle!« udbrød Kjesten overrasket, da Lygteskjæret faldt paa de indtrædendes Ansigter.

»Ja, tho du er da en skikkele Mennesk', der aalle haar udvist nø' Ildworrehied¹⁾ imod wor' Folk.«

Ved uskikkelige Mennesker tænkte Kjesten derimod særlig paa Sognefogeder, Politimænd og andre Repræsentanter for den straffende Retfærdighed.

Daniel bød dem Brændevin af sin Pæglkrukke, og skjönt de undsaa sig ved at drikke af en Flaske, der havde været i Rakkeres Mund, maatte de, tvungne af Gjæstfrihedens Bud, nedlade sig dertil, og da denne

¹⁾ Ondsindethed.

Skammens Drik *var* gleden ned, virkede den for-
øvrigt helt oplivende i de kolde Skrog.

Wolle, der stadig tænkte paa sine over den vide
Hede omsprede Kreaturer, bemærkede henvendt til
Taterkvinden:

»Hør, Kjesten, en kund' wal aalle faa dæ te aa
slaa en Krins om æ Stud', saa de ett skuld' rend'
hiel aa æ Land?

A vil vær' dæ skyld for'æ, nær du næjst' Gaang
kommer i mi' Gaard.«

»Ja—a,« sagde Kjesten indsmigrende, »haaj æ wot
en aalen, der haaj bejn mæ om æ, saa haaj a pinnede
næjted æ. For nær en haar æ Lyssen i æ Øwn og æ
Torden øwer æ Hued« — (hviskende og med en opad-
pegende Bevægelse) — «saa ska' en vær' forsigtig
mej, hwa' en gyer!

Men sind' det er dæ,« sagde Kjesten og søgte efter
sin Kjæp, »saa skal a forsøg', hwa' Lykk' a ka' ha'.

Urimele Ting skal ingen Mand forlaang'. Men den
Gryssen, mi' ring' Evn' formaar, skal blyw' gjord'.«

Med disse løfterige Ord gled Kjællingen mod Ud-
gangen, og stærkt støttet mod Kjæppen arbejdede
hun sig gennem Regnen og Blæsten op til Højens
Top.

Med sine magre Hænder hvilende paa Stokkens
Greb og med de graa Høgeøjne spejdende ud over den
sorte Hede erindrede hun, især naar hun nu og da
belystes af Nattens Lyn, om en eller anden Oldtids-
sibylle, der med rynket Mund mimrer sine mystiske
Besværgelser.

Wolle var fulgt efter hende for at høre Udfaldet.

Efter nogen Tids Forløb sagde Kjællingen:

»A ka' hold' em saa nær som jen; men den hjel-
med, ham ka' a ett bind'. For han er aallered' rend'
øwer trej rinnend' Wand'.

Ham faar I aa hent', hwor han er aa find'.

De anner, de ska' knøw blyw' ved den Plet, som a haar bunden 'em paa.«

Med disse Ord stavrede hun paany ned ad Højen.

De to var atter komne ind i Hulen, hvor Buhmann og Daniel nu var dybt inde i en Samtale om Kjæltringernes Markedsfærd og dens sidste kraftige Afslutning.

Af Daniels Oplysninger fremgik det, at Kjæltringflokken hinsides de to Drivere havde delt sig, saaledes at Hovedstyrken var trukken mod Sydøst, hvor den vilde søge Nattely hos Venner og Bekjendte, mens Daniel og Viv havde fundet dette Smuthul, hvor Tateren, der var ret overvældet af Døgnets Strabadser, nu havde sovet baade Rusen og Galden af sig.

Wolle satte sig ned hos de andre og hørte paa.

Under Vandringen hen mod Højen havde Buhmann fortalt ham om den truende Fare, der havde svævet over hans dyrebare Støvleskafter; for end yderligere at faa Klaring paa, hvilke Magter det var, som saaledes kunde have forstyrret hans natlige Slummer, henvendte han sig til Tateren med dette ligefremme Udbrud:

»A töt, Buhmann saa', te det kund' lyd' te', som I war ved aa knosk'¹⁾ hweranne herind' paa æ Hied? Hwa' ondt war der kommen jer imell'?»

»Tho det war *det*, a lig' sku' te' aa red' ud for æ Swensker,« svarede Daniel og stak venstre Pegefinger dybt ned under sin Halslinning og skultede sig.

»Den hiele Red'lehied stammer fra æ *Vænø-Slegi*²⁾, som I wal nok kjender?»

»Jow, a trør endda, vi kjender ham,« sagde Wolle med tilbagetrængt Harme.

»Det er en skumsk³⁾ Persown.

¹⁾ Tampe. ²⁾ En stor Prygl. ³⁾ Ondsindet.

Han spolired' mæ rejn og baar en Hund ifywr med den forbandede Runsel¹⁾, han løber æ Land rundt mej.

Kommer den Slonder mier i *mi'* Gaard, saa ska' han sgu faa søen en Ræk af *mi'* Hjøtyv, te han ska' how' æ *jén* Lidt.

Det maa du gjan' hels' ham fræ mæ' og sej'.«

»Ja, det er en ildworre Kreatur og en dawle Vringel i Omgaang,« sagde Daniel.

»I ved jo, te han er rend' sammel med *wor'* Folk, men egenlig kommer han wos jo ett ved, som jén aa en hiel anden Folkslaw'.

Og det haar en da heller ett laang Tid behov te aa skjønn'. For tegg' *ka'* han ett, og gjør' nøj *vil* han ett, og ingenting han forstaar sæ' paa.

For aa sætt' *ham* te' aa lodde en Rud' heller klink' en Gryd' — jow! der ska' en *sgi* haar æ!

Nej, saa maatt' en da heller' sætt' en nyfød' Baaen te' æ.

Søen er han da saa møj en *sølle* Kludderhued.

Og den Krumm', gued Folk gi'r ham, det skal jo gjøres i Brænd'vin te'hoef'.

A vil *sjel* ha' en Dram, men der ska' da vær' en Maad' med 'æ.

Men *han* ka' aalle faa nok slawn i sæ'.

Og saa vender æ Gald' sæ i ham, saa snaar han haar faa't en Skwat.

Saa vil han i Krammelurris med enhwer. Saa ka' han ta' en Skid og gjør' en Tordenskrald aa og lav' en Vejrlø og hugg' om sæ med hans Runsel og skab' sæ, te Jøsses, bitte Bøen!

Dersom saa ett der er jén ved æ Haând, der ka' vend' ham hans Træskobunder i æ Vejr og hwist' ham te en Sid', saa slaar han, misæl, nied, hwor der er nøj aa slaa nied paa.«

¹⁾ Knippel.

Det var af Daniels Fortælling tydeligt at skønne, at denne »Hvisten til Side« af den balstyrige Slegi ofte var falden paa *hans* Kappe.

»Men,« fortsatte Fortælleren, »jens Kowtehied¹⁾ ka' jo blyw' for tyk.

Og te vi spilt uklaar i Daa, det stammer akuraat fræ, hward a nu ska' fortæl'.«

Her rokkede Tateren sig en halv Tomme længere ind paa den Fjælende, der fra Taget det sidste Par Minutter vedholdende var dryppet ned i hans graa Kindskjæg.

Derpaa fortsatte han:

»Det ka' wal vær' søen en Uges Tid sind', te vi en Awtenstaånd kommer te Pæ Søwels i Bjat og be'r om Nættkvaatir.

Vi war en fir' Persowner i Følle, der war mæ og mi' Kuen og saa æ *Slegi*; saa haaj han ijen en bitte Kwind' med sæ, der gik og slæbt' med en sølle vær-kele²⁾ Ung paa æ Ryg.

Det er saamænd ett for det a tror, te' *han* war Faa'r te en; men skid' nu med *det*; *de* haaj da slawen sæ sammel, søen, I ved!

Nu er samm' Pæ Sowel saa møj en sølle nyw'³⁾ Stod'er, jen af dem, der ka' bej en Lort øwer for aa faa *fir'* Ender aa sug' paa — saa der war da ett Taal' om, te en kund' legg' *der*.

Kund' vi da ett faa dje' Risthus for en jenle Næt? saa' vi.

Næej, sworred æ Stod'er, der haaj de Kartoffler.

Saa war han jo ræd for, æ Staakkell, te en skuld' fyld' si Sækki af *dem*.

Da *war* æ da lied, tint a; kund' *det* ett blyw' bejer Kyef.⁴⁾

¹⁾ Kaadhed. ²⁾ Gnaven. ³⁾ Nøjeseende. ⁴⁾ Kjøb.

Ih hwa' tho, sejer a, du kan wal osse komm' te aa træng' te anner dje Hjælp.

Her staar en ung Muer med si' Baaen, og *den* er syg, og saa skal *den* javes ud i Maalm og Mørk'; — vil *du* ha' *det* paa di' Hued?

Saa saa a wal, te æ Kuen' hwisked nøj te ham, og saa sejer han:

Ja, saa ka' der jo blyw' rej' te' Jer her under æ Burd, nær I saa i Maaen, inden I gaar, vil sætt' wos en Par Karm Vinnier i Stand, som æ Bly er falden fræ.

Ja, det forstaar sæ, sworred a; vi vil ett ha' nøj for ett.

Og saa bløw den laang Skammel kaast' om paa æ Gwol¹⁾, en Halmbrødding brej' ud mell' æ Burd-tremmer og nø Pjalter kylt te' wos.

Der *war* en grim Løjt ved æ. A tinker, det war nøj, æ Knæjt' haaj lejn paa.

Men den Slaw' maa en jo ta', som det falder for. Og æ Lej' war helsen gued nok.

Vi laa med wor' Fedder imued hweranner, a ved den jen' End' med Kjesten, og æ Slegi ved den naaen med *hans* Kwind' og æ Baaen.

Men tror I saa, te' det lied Spøgels' ku' hold' sæ i Rumm', saa han ett laa og rajt' med hans laang' Skanker hen øwer *mi'* Kuen'?

Du ska' hold' di' Laller ved dæ, sejer a.

A war ved aa blyw' gal i mi' Hued, for hwi ska' søen en Slytter²⁾ legg' ved Nættetid'er og befommel anne dje' Kwinder?

A saa³⁾ æ *jen* Gaang og a saa' æ *tow* Gaang'; men han ajted æ aalle.

Nu bløw a vred for *Aller*⁴⁾.

Og saa rækker a øwer med mi' jen' Bien og gi'r

1) Gulvet. 2) Bæst. 3) Sagde. 4) Alvor.

ham en bitte Put, saa han røger ud øwer æ Skammel og laant ind paa æ Gwol, hwor han rywer en Par Stwoller omkold med en Skaltorn¹⁾, saa det war, som æ hiele Hus skuld' ha' vælt'.

Aal' æ Folk vaagnt, og æ Mand sjel kam rendend' i hans jenne Skjot saa gal som Filax.

Ett han vild' taal' wos i hans Hus en Yw'blik længer!

Dersom ett vi kam ad æ Dar med det samm', skuld' han trækk' i hans Træsko og hent' æ Sogn-foged, som han gik og stod! — Og aal det han kund' rimmel opl

Og *der* war ingen Pardown! Men mæ og Kjesten og hiele Molevitten bløw kylt paa æ Dar og ud i den swot Næt.

Kjek! Haraus med æ Sager!

Det war aal det, en kund' faa Tid aa knapp' si' Bowser.

Der stod vil

Og hwa' war der snaar aa sej' *te'* æ?

A haaj læ' æ Gal'²⁾ rend' aa med mæ og haaj spjatted lidt for haadt te æ sølle Høwed.

Men hwa' vild' han osse ha' *hans* Skanker mell' *mi'* Kuens Bjenn atter!

Se, det war æ jo, der so' I mæ ijaes heropp' paa æ Hied, da a laa' mi' Haând paa ham.

A haaj faat en Hummel i æ Ør', og saa tar en jo ett manne Urd; og da han nu, svirend' som han war, begynder og himler op og swinger med hans Staag' øwer æ Hued, som hans Woen'³⁾ er, saa sejer a, søen te enhwer ku' forstaa æ:

Ta' di' Kjep te dæ, din Kjepdreng!

Men med det samm' saa haaj a 'en jo mell' æ Øwn'.

— Læ' wos si aa æ Løjt', Kjesten,« afbrød Tate-

¹⁾ Brag. ²⁾ Vreden. ³⁾ Vane.

ren her Fortællingens Traad og tog i det samme Lygten ud af Konens Hænder og holdt den op for sit Ansigt.

Tre dybe Flænger, som pløjede med en Ørnekle, gik skraas over Kjæmpens højre Bryn.

»Ja, det er *hans* Firmamærk',« sagde han og pegede paa Saarene.

»De vil sejj' der for det føst.

Men han gjord' æ ett mier end den jen' Gaang.

Hwordan han kam imued æ Jurd, ved a ett; a twiler paa, han ved æ sjel. Men han bad mæ ett om aa legg' sæ bejer; helsen skuld' a gjan' ha' gjord' æ.

Han laa ogsaa kjøn rolle¹⁾), da a gik.

Om han sind' er falden paa aa res' sæ, det ved a ett. Han haar jo Tid te aa legg' og summ' sæ paa æ.

Ihwikkesom': a tror ett, han klør atter aa faa mæ te aa lett' ved sæ.«

Det begyndte nu allerede at lyse af Dag.

Tordenen med Lyn og Skylregn var trukken bort, kun Blæsten var bleven paa Pladsen.

De to Drivere takkede for Husly og gik ud af Højen.

Først nu lagde Kjesten Mærke til, at Wolle var uden Støvler.

»Ih nej da, gaar du og pojer²⁾ i di' baar' Fedder i den Sølpsand'?

Hwor haar du da gjord 'af di' Støwel?»

»Aa, a laa' em fræ mæ her henn' i en Lyngbusk.

De war bløwen saa tung' i aal den her Pjasken, saa de snaar ett war te aa slæb' med æ Fedder,« sagde Wolle.

»Aaeja!« grinede Kjesten og saa polisk paa ham gjennem den ene Øjenkrog.

¹⁾ Rolig. ²⁾ Tripper.

»Kanskisæ der ogsaa er det i'em, som du ett vil ha' enhwer te aa snaag' i? Hwa', bitte Wolle!«

Kjesten var ikke saadan at narre.

Wolle lod som Svar et Tremarkstykke glide ned i Kjestens brune Klo, der lukkede sig tæt og fast om det.

Derpaa kastede han sine Støvler over Skuldren og tog tilligemed sin Kammerat Vejen ud over den regndrukne Hede.

Gryet tegnede sig nu lysere og lysere.

Fjerne Huse og Tørveskruer krøb tøvende frem af Mørket og stod især med tydelige Omrids ud mod Vindhjørnet, hvor det stærkt begyndte at blanke op.

En Skare Hjejler, der havde søgt sammen under Natregnen, lettede sig og fløj paa de gulspættede Vinger hen over de vandrendes Hoveder under nogle lange klagende Toner af deres sørgmodige Fløjter.

Efter nogen Tids Søgen fandt de Studene, der af en indre Kløgt havde søgt Læ mod Uvejret i en dyb Lavning, hvor de nu laa og saglede og dampede svagt efter Nattens Væde.

Som Kjesten havde forudsagt, var de der alle saa nær som den hjelmede.

Wolle drev nu alene af Sted med hele Flokken, mens Buhmann som den mere rapskoede maatte paa Jagt efter den bortflygtede.

Først langt op paa Formiddagen lykkedes det ham, helt udenfor Hedens Grænser, at finde dens Spor.

En Kone, han traf paa Vejen ned til en større Landsby, fortalte ham, at hun for en halv Times Tid siden havde set et Kreatur med de af Svenskeren betegnede Farver komme i strakt Løb hen ad Vejen og forsvinde ind ad Porten til en »størris Herregaard«, der tilhørte en Hr. Jensen.

Da Buhmann traadte ind ad Porten til nævnte

Gaard, mødte der ham et Skue, der vakte hans udelte Opmærksomhed.

Henne mod Stuelængens vestre Ende stod omkring et Kreatur, i hvilket Svenskeren straks gjenkjendte den hjelmede, en halv Snes Mandfolk — Tjenestekarle, Røgterdreng og en usædvanlig før og kort-halset proprietærformet Mandsling, hvis hele bryske Væsen, Lader og Sprog røbede ham som Gaardens Ejer.

Træskoene skrabede og skramlede uafladeligt mod Stenbroen, og den tykke Jensen hamrede med en solid Knortekjæp løs paa det ulykkelige Bæst, der brølede som Dyret i Johannes 'Aabenbaring og hoppede op og ned og ud til Siden, som var Brostenene gloende under det, men til Trods for disse Anstrengelser kom det dog ikke ud af Flækken.

Sagen var, at det fæiske Dyr — sandsynligvis under et Forsøg paa at klø sig paa Kværken — havde boret sit Hoved ind ad et aabentstaaende Kjældervindue, hvis snævre Jernramme nu nægtede de lange Horn ethvert Tilbagegetog.

Dyrets Rædsel steg næsten til Vanvid derved, at det i sin halvt strangulerede Tilstand og med sit Hoved begravet i Kjælderens Mørke ikke kunde se de Fjender, der saa skaanselløst angreb det paa dets Bag.

»Hent en Sav!« brølede paa een Gang Proprietæren.

Da den ene saa paa den anden, uden at nogen gjorde Mine til at efterkomme Befalingen, gjentog han med Tordenrøst og svang i det samme Stokken over Hovedet:

»Hent en Sav i hede Helvede! saa vi kan faa Hovedet savet af det! Den forbandede Klyn!

Bilder I Jer ind, I Drønnerter, at vi kan faa Tid til at staa her og glane Formiddagen hen for det flajhornede Høveds Skyld, da ta'r I Fanden brandstage mig fejl!

Her faldt igjen et Par susende Stokkeslag over den stakkels hjelmedes knudrede Hofteben.

»Men i Guds Namn! hvad er det, I foreta'r Jer med Dyret?» raabte Buhmann, der nu var kommen til og i stort Oprør saa paa denne Mishandling.

»Er det kanske *dit*, Hovedet der?» spurgte den tykke.

»Ja, da!» sagde Buhmann.

»Da havde det, Fanden brandstage mig, klædt dig, om du havde holdt det *hos* dig.

Her er det, den onde lyne mig, sluppen i en rar Rottefælde!

Bilder du dig ind, at jeg og mine Folk har Tid til at staa Dagen ud og bødle med dit skabede Kreatur!

Har du ligget snydefuld i en Vejgrøft, hva', og ladet Dyret skjøtte sig selv imens — hva'! — æde sig rundrygget i andres Korn og Kartofler og saa som Glansnummer forsøge at ta' Folks Huse paa Hornene. Hva'!»

Den vrede Mand, der pustede af Skjændelyst, kunde ved sit sidste Indfald ikke tilbageholde et let Smil, især da han iagttog Svenskerens maabende Forfipelse over den noget usædvanlige Modtagelse.

»Studen er løben ifrån mig, det nægter jeg inte for,« stammede Svenskeren, »men, Herren maa undskylde, *fuld* har jeg inte været, hverken i Vejgrøften eller andet Steds.«

»Naa, det har du altsaa ikke. Saa meget desværre for *dig*, at du ikke engang har *det* at undskylde dig med.

Men *jeg* har ikke Tid til at høre paa Faddersladder.

Hvordan har du egentlig tænkt at faa det ud af Klemhærken?

Du forlanger maaske, at jeg skal bryde Huset ned, for at du kan komme i Besiddelse af din langskankede Rallik af en Stud, hva'!»

»Jag turde vel ikke være fri nok til at fråga, hvor Herren har Nedgangen til Kjælderen?« spurgte Buhmann.

»Jo, »fraag'«¹⁾ du bare, saa meget du vil,« sagde Herremanden.

Nedgangen blev ham vist.

Buhmann steg ned, og i Løbet af to Minutter havde han ved at klappe og slege for Dyret i Stedet for at prygle løs paa det faaet det til at dreje Hovedet saa meget, at det kunde trække de lange, spidse Horn ud af Vinduesrammens trange Jernskrue.

Efter en ny Skylle af Proprietærforbandelser, hvoraf hver enkelt tog Glans og Fylde af det store Hartkorn, trak Buhmann ud ad Porten med sin befriede Flygtning, der var bleven usædvanlig tammelmasket²⁾ efter dette forfejlede Forsøg paa at klare Tingene ved egen Hjælp.

Nu var den oplivende Vædske i Wolles Flaske snart paa det yderste, men Interessen for Minderne lige usvækket.

Det, Buhmann sidst havde fortalt om Herremanden og den hjelmede, havde især smeltet Skorpen om Wolles noget sejge Gemyt, saa han fik Lyst til at øge Skildringen af den taabelige Herremand med et Par selvoplevede Træk.

Efter at han havde ladet Buhmann stikke sig et nyt Glas Brændevin i Haanden og havde skudt den store Kaskjetskygge noget til Vejrs, saa de buskede Bryn over de blinde, udslukte Øjne kom til Syne, begyndte han, lidt famlende:

»Ja, den Jensen der paa Tudsholm det war da en sær hwerregal Stod'er.

¹⁾ Jydsk Udtryk for at lede energisk. ²⁾ Slukøret.

Men Daniel, vi snakked om far, han kund' sgu ha' æ Kram paa ham.«

»Daniel Tallehals? — Hvorledes da?« spurgte Sven-skeren.

»Ja, det glemmer a aalle, saa læng' a løwer,« fortsatte Wolle.

»Læ' mæ nu si . . . Ja, det war far *du* kam te' æ Egn, men det war da sind', a saatt' æ *Laad*¹⁾ . . . Det war søen en Sommerdaa — a hower²⁾ æ lissaa nyw' — a war gawn hen te ham for aa slaa en Handel aa med ham, for han haaj aaltid søen nø' gued' Sommerstud'er.

Naa, vi sejjer akkuraat ind' i æ Borrerstow' og snakker om æ Sager, da gotten Daniel kommer i æ Dar — for han haaj jo aalsteds Ærind'.

Han kanted sæ forsigtig ind med hans Glarkist', hans Værker og hans Sager, hwad han nu haaj — han maatt' byw'³⁾ sæ, for han war jo laang, det war Daniel.

Med det samm' springer Jensen op fræ æ Bænk og *flyver* da i den her arme Kjæltring og *skjælder* ham ud, te aalle *haar* a hør' Maag' i mi' Daw'.

A tint hwer Yw'blik: Nu *legger* han ham da ved æ Hued — aa Død og Kritt'! det gaar da haadt og ild' te!

. . . Om *det* war en Tid aa komm' paa, nær en haaj send' Boj atter ham for ott' Daw' sind'!

Han troed' da, Fanden i den hedeste Gryde played søen nø' forbandet æselagtig Kjæltringpak!

Her laa *han* æ Nætter ud, støvsnaagen⁴⁾, Fanden hokk' sæ, for aab'n Vinnier, imen' Regn og Storm drøw ind te ham fræ aall' fir' Verdenshjørner, for-det søen en elendig Omløber af en Rakkerpukkel ett kund' bekwemm' sæ te aa komm' og sætt' en Rud' ind!

1) Laden 2) Husker. 3) Boje sig. 4) Splitternøgen.

Her kund' en legg' og faa sæ en Lung'sygen og blyw' en Staakkel aal si' Løw'tid, fordét søen nø' Skidekram, der ett war saa møj ward, som det Snavs, en kylt fræ si Træsko, kund' understaa sæ i aa *blyw'* henn', nær en haaj send' Staffet atter æ!

Helsen, nær en ingen Brug haaj for æ, saa war æ villig nok te' aa rend' jen paa æ Dar¹⁾) med Teggen og Rapsen og Kjæltringkunster.

Nej, maatt' *han* raad', saa skuld' de, Fanden brand-stage ham, i Kasmerotten²⁾) hwer Kjæft, heller piskes ud aa æ Land med Brind'nald', saamanne de war, den Onde forgylde ham — uden Pardown i mindste Maad'er!

— Ja, som han da kund' gi' aa æ Væssing!³⁾) A tror ett, hans Lig' *haar* wot te'.

Og saa aa si paa Daniel!

Han stod lissaa naale⁴⁾) og lod ham sej' akkuraat, hwad han vild'.

Den Slaws Folk de er woen te aa blyw' skjeldt ud.

Og det er nøj, der er *ved* dem, te' jo mir en ka' skjeld' paa dem, jo mir' sleg' er *de*.

Og som en sejer for en gammel Urd:

Band' bejjer ett i Skind!

Daniel stod og røkked' lidt paa æ Bjen' og haaj ett andt aa sej' te' æ end som:

»Jamen, bitte, kjønne Jensen!«

»Hold Kjæft!«

»Jamen, bitte, kjønne Jensen, a *war* jo ett hjem!«

Saa skuld' du ha' sit Jensen!

Han gik ind imued æ Kjæltring søen med æ Hued nied i æ Skaaldre og med æ Nakk' stinded lissom æ Vejjer, nær en vil te' og bukk', og saa *raabt'* han, te Gud spaar' wos! — ja som hiel ud' aa sæ sjæl:

¹⁾ Dørene. ²⁾ Hullet. (Kassematterne?) ³⁾ Skjælde ud. *Væssing*, Faarets Spiserør. ⁴⁾ Ydmyg.

»Jeg er Satan han hule og hakke mig lige glad!
Om du saa var med din Bedstemo'r paa Bloksbjærg,
saa har du at være hjemme, naar *jeg* sender Bud
efter dig!

Forstaar du, hwa'!»

»Jamen bitte, kjønne Jensen! . . .«

»Vil du holde mig din Hals!

Ikke *et* Ord jeg mere vil høre af dig!

Pak dig ud af min Dør!

Straks!

Hverken dig eller dine jeg vil se for mine Øjne
mere!»

Daniel war ett hiel glaad ved æ. For Jensen kund'
jo betaal' godt for hans Sager.

Men han tint som saa: Der kan wal blyw' bejer
Tid i æ Land ijen!

Saa skult' han sæ og gik ad æ Dar.

Han war ett kommen manne Trin udenfor, saa
faar Jensen Syn paa en Pues¹⁾, som Daniel haaj
lædt staa ud i æ Gaang, men nu haaj faat paa æ
Rygg' tillig' med hans anner Pakkenelliker.

Nu war Daniel woen te aa skaff' æ Herremand
Aal og ogsaa anne Fisk — for Jensen war en hæ-
gen²⁾ Stod'er — og ved det han nu sier æ Pues',
troed han maaskisæ, te han kund' ha' faat en Aal
og fjedted hans Gummer mej.

»Hoj!« raaber han te' Daniel — »kom tebaag' lidt!«

Og Daniel war jo ett sien te aa gjør' omkring.

»Hrø—ø—hom! Hør du, Fallil,« sejer Jensen, »er
det maaske Aal, du gaar og slanter med i din Pose?«

Han saa, te det gik løwend' derind'.

»Ja,« sworred Daniel og flired en bitte Krumm'
aa æ, »men det er Bakk'aal.«

»Naa, ja det kommer vel ud paa eet, Aal er vel Aal.

¹⁾ Pose. ²⁾ Madkjær.

Lad mig se dem!»

»Aaenej, det er wal aalle ward¹⁾,« sworred Daniel.

»Hva' beha'! Ikke værd! Naar jeg siger det!

Jo, Satan klinge mig skal du ryste dem ud paa Gulvet!

En kan vel faa at se, hvad du har i Posen!»

»Ja, nær Hans Viderværdighed lig' fram *truer* mæ' te æ, saa maa Hans ringe Tjener adlyd'. ¶

Men a fralegger mæ enhwer Answer!»

Og lig' i det sjell' samm' aabner han for æ Pues' og rister en Snes brølstur' Hugworm' ud aa 'en.

Og glaad' war de, te de war kommen i Frihied.

De pisked' med dje' Haal', rest' dje' Hued' i æ Vejr og gabt' og fløw øwer æ Gwol, som der kund' ha' wot skjøt atter dem, og vrej sæ' og hwæst', og ind under æ Bænk lod æ ta'!

Jensen ga' en stur Brøl a sæ og rend' hen i en Krog; for hwor der var *rigtig* Faar' tefa'es²⁾, der war han en *bitte* Kaa'l.

Naa, de her Swissier³⁾ de fløw rundenom i æ Kroger; og a war saagu' osse aalrej⁴⁾, te de skuld' ta' mæ i æ Bjen'.

Og far nue jen ka' ajt' æ, flywer jen af de aal-tykkest' op under æ Herremands Bowser og burer sæ hiel op øwer hans Knæ, hwor den slaar sæ faast paa æ baar' Bælle.

Han ga' en Hwæl⁵⁾, som haaj han faat en Knyw paatwat i æ Hals.

»Vær still'!» saa' Daniel.

»Rør Dem *ikki* ud af Flækken, om De haar Dje' Lyw kjær!»

A kjender æ,« sejer han; »hwis en blot rører den

¹⁾ Værd. ²⁾ Fare paafærde. ³⁾ Kanaljer. ⁴⁾ Helt ræd.

⁵⁾ Hyl.

mindste Lemm', saa bejjer¹⁾ de jen lig' ind te' Marr' og Bien!«

Det war jo nøj, æ Trædring²⁾ saa', for aa gjør æ Staakkel rigtig sjangfus.

Og den arme Synder stod — —! Ja, a haar sit møj Ynk i mi' Daw', men den Syn haar a aalle sit hwerken far hæ' sind'.

Han war i hans Hued som en Stykk' Krid', og saa trilt æ Swed nied ad hans Pand', saa a lig'fram haaj ondt aa æ sølle Spøgels'.

»Aa, hjælp mig, Daniel, hjælp mig! Jeg gi'r dig det bedste Faar, jeg har i min Faaresti, om du befrier mig!« saa' han.

»Ja det er saamøj godt,« sworred' Daniel, »men hwordan ska' a kom te aa ta' om søen en giftig Kreatur uden sjel aa blyw' bjedt?«

»Jeg gi'r dig en Ost, jeg gi'r dig en Side Flæsk og tyve blanke Specier oven i Kjøbet,« saa' han, og saa hist' han atter æ Aånd³⁾, som jen, der er lig' ved aa drowen.

Nær æ Worm rør' sæ' i æ Bowser af ham, saa vend' æ Øwn' sæ i hans Hued, saa a war snaar alrej, te han skuld' vær' gavn fræ æ Snøws⁴⁾ øwer æ.

Hwerken Haând heller Fud turd' han jo lett', og gaa hen og grief atter æ Spetakkel' nær en ett war vis paa, te en kund' faa rigtig ved'en, det war jo baare te aa gjør' ondt warr' mej.

»Staa endele still'!« formaaned' Daniel.

»Det er det, der ska' rejj'⁵⁾ dæl

Saa ska' a si, om a ka' hætt' paa Raad.«

Og æ Herremand bløw ved aa staa saa styw som en Støtt'.

Imidlergodlav gik Daniel hen og ledt' atter en Niftaang; men det war Synd aa sej', te han haaj

1) Bider. 2) Gavtyv. 3) Vejret. 4) Fra Forstanden. 5) Redde.

nø' Hast med aa faa en funden, det wored' syw laang' og syw bred', skjønt Jensen ga' sæ ynkele.

Da nu æ Skaa'n kommer tebaag, saa begynd' han aa løs'¹⁾ øwer 'en.

Det skuld' te æ for aa bedøv' en, saa' han.

Da han nu haaj stavn søen og mummelt en Tid, griver han med æ Niftaang' lig' om æ Hued aa' en og trak 'en ud fræ æ Skind tillig' med æ Bowser.

Men den war endda ett mier' bedøved end den slog godt med si Haal'.

Og æ Herremand stod paa æ Taaender og rist som en Asp.

Da den nu haaj faat den her Knog, dratted den nied paa æ Jurd, og Daniel saatt' en Fud paa æ Hued aa 'en og klemt' te — og saa gjord' den ett mier' Spjaddi.

Nu skuld' du ha' sit æ Herremand!

A troed', misæl, han war sprungen om æ Hals af Daniel, saa glaad war han.

Han vidst' jo ett bejer, end det war ham, der haaj rejjed hans Lyw.

»Ja, ja,« saa' Daniel, »nu ved De altsaa for en naaen Gaangs Skyld, te der ka' vær' stur Adskjel paa Aal!

For den her Slaw',« saa' han, imen' han gik omkring i æ Kroger og putted' æ Hugworm' i hans Sæk ijen, »de er gued' nok te' wor Folk, men nu haar a da sit, te æ Herremænd lider 'em ett.«

Hiel fæk han dem nu iløwle ett sammelt med sæ', saa det wored' læng', inden de glemte den Komeddi' paa Tudsholm; for det kund' ski, te aalbejst som æ Pig'er gik og fejed' om æ Maaen, saa kund' der komm' en Hugworm ud fræ æ Sengi.

Daniel fæk aal' det æ Herremand haaj loved ham

¹⁾ Læse.

og mier te', saa han haaj aalle gjord Maag' te Kong'-handel i hans Daw'.

Da vi ful'es ad fræ æ Gaard, saa sejer a te æ Skuel:

»Hwordan turd' du nu iløwle slaa søen nø' for-giftige Dingsener værles?

Hvad om de nu *haaj* bjedt ham fordærre, saa kund' du jo da aalle vær' sluppen godt fræ æ.«

»Aa, skid'!« sworred han mæ.

»Kan du ett forstaa, te de *kund'* jo *ett* bej'.

A haaj jo brækked æ Tænd' aa æ Gaef aa'em.

Helsen ka' en jo ett gaa omkring med æ!«

— Ja, du er en javn Skir'er¹⁾, tint a.

— — Men,« sluttede den blinde Fortæller, »en ka' jo ett sej' andt, end her war æ gavn ud øwer den rett'.«

Det begyndte nu at skumre inde i Stuen, hvor de to Gamle sad.

Gaardens sidste Hølæs knarkede forbi ude paa den sandpolstrede Vej, og Skarnbasserne jog under en hul Brumlelyd omkring Hushjørnerne og slog paa deres klodsede Flugt nu og da med et skarpt Smæld imod den Gamles Vinduer.

»Nu har vi snakket mycket længe,« sagde Buhmann, »og jag skulde videre før Natten.«

»Ihsaa! A troed, du vild' blyw' *her* i Næt.«

»Nej, jeg har lidt Arbejde her Øster paa.

Tak for denne Gången,« sagde han og rejste sig fra Bænken.

»Hvornaar skal vi *nu* mødes igjen?»

»Ja, Gud ved *det*. Maaske aalle mier,« sagde Wolle.

»Snak om en Ting!« sagde Buhmann og angrede allerede at han havde stillet sit Spørgsmaal saaledes.

¹⁾ Sød Fyr.

»Jag kommer snart igjen, og saa skal vi prate rigtig hyggeligt sammen — ligesom i Dag!

Farvel, du kjære, gamle!»

»Ja, tøv lidt!» sagde Wolle.

»A gaar mej ud te æ Hushjørn'.»

De stod længe ved Vestergavlen og trykkede hinandens Hænder.

»Tak for det, du saa ind ad æ Dar!» sagde Wolle.

»A sejer¹⁾ jo her saa jenle!»

Aftenrøden faldt med et blidt Skjær hen over hans gulligt-stubbete Ansigt og tindrede svagt i en næppe synlig Taare inde i et af de blege, glippende Øjne.

»Kan du finde ind ved egen Hjælp?» spurgte Buhmann, mens han løste sin Haand fra Vennens for sidste Gang.

Den blinde holder altid ens Haand saa længe.

»Jow, a kjender jo æ Tur,« svarede Wolle.

Med sænket Hoved lyttede han en Stund til de sig fjernende Fodtrin.

»Faawal, Buhmann!» kaldte han endnu engang med bristende Gammelmandsstemme. Men da der intet Svar kom, famlede han sig langs Muren med bøjet Ryg ind i sit vante, ensomme Aftægtsmørke.

Den Nat lød Wolles Aftenbøn en Kjende mindre klagende.

Efteraaaret susede forbi med Regn og Blæsevejr, og Vintersneen begyndte at fylde Kjærene og presse sig ind ad Gaardenes Luger og Sprækker; men Svenskeren viste sig endnu ikke i Engkjær.

Han var nemlig for første Gang i sit Liv bleven kastet paa et Sygeleje, og da han i alle økonomiske Forhold hyldede Sætningen: af Haanden og i Munden og i sin lykkelige Godtroenhed aldrig havde tænkt

¹⁾ Sidder.

sig Muligheden af slige lumpne Overfald fra Skæbnens Side, havde den af Gud indsatte Øvrighed maattet tage sig af Sagen.

Talrige tykke Protokoller blev kastede tungt i Bordene og flittigt granskede i den Anledning.

Lange blaa Konvolutter med røde Segl paa for imellem Herrederne og »skulde ikke undlade at meddele, at saavidt her kunde skjønnes, havde N. N. Kommune ingen Forsørgelsespligt overfor omspurgte Person.«

Buhmann havde aldrig draget Omsorg for at faa sit Navn opført under de *rigtige* Rubriker i denne Verdens mange Protokoller.

Det ærgrede »højere Vedkommende«, alle disse Forstandere uden Forstand paa det menneskelige Hjerte. Og han blev hundset og tiltalt med haarde Ord og tilsidst indsat paa en Fattiggaard med mange Jernvinduer i graa Mure.

Han slap dog ogsaa ud denne Gang og med Resterne af Gigtfeberen endnu i Lemmerne begav han sig paa Vej til Engkjær tværs over den store snedækte Hede.

Da han kom til Østergaard, havde gamle Wolle for et Par Døgn siden stridt den sidste Strid.

Pæn og stille laa han paa Straa i al den hvide, glitrende Barnestads, hvori man svøber sine Døde.

Buhmann gik op i Ligstuen og hen til Vennens Hoved og sagde, mens han med Bagen af sin Haand klappede ham paa den indfaldne Kind:

»Tak for alle de muntre Dagene, vi har haft til sammen.

De er slut nu.

Vi to skal aldrig mere dele Smaasnapse med hverandre under munter Skjæmt!«

Som han sad i Bænkrogen og havde Møje med at beherske sine Rørelser, kom et Par af Gaardens Smaadrenge bærende med en Fugl, som de havde

fundet i Forstuen, hvor den angst var tyet om bag Døren.

»Nej, hvad ser jeg! En lille Agerhøne!

Kom til mig med den, Børn!« sagde Buhmann.

Omkring dens Vinger og Hale var der frosset en stor Isklump, der umuliggjorde enhver opadsøgende Bevægelse.

»Ak, stakkels lille du!« mumlede Svenskeren, mens han med blød Haand søgte at løsgjøre Fuglens Vinger fra de Islænker, der tyngede dem.

»Du er ikke den eneste, hvem Livet gav Isklump om Vingerne.

Og vær du kun glad, at du faldt i *mine* Hænder.

For tro mig, lille Hønemor, de fleste vilde ha' benyttet sig af din Hjælpeløshed — aa, der slap den!« afbrød han sig selv og holdt den svære Klump i Vejret — »vilde ha' benyttet sig af din hjælpeløse Tilstand til at tilføje dig endnu større Fortrød.

Den Slags ved jeg af Erfaring, lille Hønemor!« lagde han vemodigt til, idet han trykkede den skjælvende Fugl op mod sin Kind.

De to Smaadrenge stod ved hans Side og saa til med spørgende Øjne.

»Den ka' vis edes; ka' en ett? Hwah?« spurgte den ene blodtørstig.

»Hører du, lille Pip!

Der har du Eksemplet,« sagde Buhmann.

»Kunde I virkelig tænke at myrde den stakkels Fugl, der er kommen krybende ind over Dørtrinet i denne haarde Kulde for at bede om Jeres Hjælp!

Fy, skammer I Jer ikke!

Hvor onde I kan blive, naar I engang vokser till!

Nej, nu skal I se, hvad vi vil gjøre med Fuglen!«

Han bar den ud i Gangdøren og lod den stige op paa Bagen af sin Haand.

»Ja, men saa flywer 'en jol«

»Det gjør den sikkert,« sagde Buhmann.

Paa larmende, frigjorte Vinger svang den sig højt over Ladetaget ud i den kolde, sneblinkende Vinterdag.

Ungerne brølede af skuffet Mordlyst.

Ud paa Eftermiddagen gik Buhmann bort fra Gaarden, hvor hans Ven laa Lig, for paany at søge ud over de store Heder.

Under Vejs gik han ind til en Høker og købte en Flaske Brændevin.

Vejen, om man kan tale om Vej, hvor Sneen har slettet alle Skjel, bar ind over den samme Lyngstrækning, som han tidligere havde gennemtravet de Snese af Gange.

Men i Dag faldt Turen ham saa underlig træls.

Sneen alene naaede sin Mand til Knæet, og nedenunder stod Lyngens sejge Ris og spændte om Benene for hvert Skridt.

Det var som at stolpre gennem et Fiskenet eller som at vade hen gennem et grødefyldt Vand.

Saadan en Tur havde Svenskeren klaret som en Visk i de yngre Dage. Men nu var Knæet mindre lint, og Hoften værkede stygt under Ranslen.

Desuden stod der endnu Feberdis i Hjernen efter det sidste Gigtanfald.

»Modet op, gamle Jakob!« mumlede han og linnede Tolden i sin Flaske.

Han drak længe og holdt Flasken op for Lyset for at skjønne hvor meget.

Solen gik mod Aften.

Sneen, hvis letfrosne Skorpe han hullede med sine Trad, føg om hans Fødder i klirrende Hvirvler, og Frostvinden, der kom ind fra Nordøst, stivnede hans Bukser fra Knæ til Ankel,

»Modet op!« sukkede han igjen og drak endnu en Gang.

Men der var ikke den Velsignelse i Brændevinen i Dag, som han havde mærket saa ofte forhen, naar Forladthedsfølelsen og Angsten for en grim Alderdom kom over ham. Den gav nok Rus, men ingen Glemsel.

Og hvor meget han stred for at finde en Snip af sit gamle Humør, fandt han bestandig kun et og det samme: Bag sig sin eneste Ven paa Ligbaaren, foran sig en kold, skifertakt Gaard med mange Jernvinduer i graa Mure.

Han drak paany — denne Gang til Bunds.

»Farvel, Verden!« sagde han med Tilløb til en Vitighed og slængte Flasken i en høj Bue ud i Sneen.

Virkningerne af den stærke, brændende Drik blev mere og mere kjendelige.

Hans Ben opførte sig, som var de bange for hinanden, og Hovedet hang som paa en frostbidt Blomst.

Et Øjeblik efter segnede han om.

Ingen Seng kan være mere ren og pæn end Vinterhedens Sne.

Var den blot ikke saa kold!

Buhmann skjød sine stivnede Lemmer dybt ind under den og lagde sin Ransel under Hovedet.

Saaledes beredte han sig til en jydsk Vinternats Komme.

Maanen steg op over Østhimlen med sin hvide Blændlygte.

Snekaverne knøg for Nordenvinden med en klinger Lyd som af Filspaaner, der rystes.

Vinden syntes ligesom at blæse med Mørket og samle det til Skikkelser, der mødtes og skiltes som Dødningskygger i Dans over Sneens milespændte Liglagen.

Men Buhmann saa intet, tænkte intet, følte intet.
Han sov.

Og hans Søvn gled blidt og uden Suk over i hin drømmeløse Slummer, der har Lindring for alt, Udfrielse for alt — ogsaa for Fattiggaarden.

Menneskenes Dom om ham, mens han levede, var forskjellig; men derom var alle enige, at han aldrig havde gjort noget Menneske ondt — maaske med Undtagelse af sig selv.

PAA AFTÆGT

JEPPE AAKJÆR

PAA AFTÆGT

EN FORTÆLLING

ANDET OPLAG

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN OG KRISTIANIA
1912

Copyright 1912
by
Jeppe Aakjær

FR. BAGGES KGL. HOFBOGTRYKKERI
KØBENHAVN

Det var midt i den stærkeste Middagsbrynde. Solen glanede dybt ned i Skorstenspiberne paa Skyttegaarden og sprængte fingerbrede Revner langs Fjælene i Brøndrammen, hvor en Række gule Bier under sørgmodig Summen slukkede deres vilde Tørst i det mossede Vandtrug.

En aldrende Mand med hvid Skjægkrands og en tung Klaphue over Skaldepanden kom duknakket frem af en blaa Klinkedør i Salsens østre Ende.

Gesvindt skjød han Træskoene af Fødderne og stillede dem med Bunden i Vejret op mod Muren, hvorpaa han med lange sikkende Skridt og med rædde Øjne til Vinduerne skyndte sig hen over den solglødede Stenbro mod Hestestalden.

Før han løftede Dørhaspen af, drejede han sig endnu engang halvt omkring og saa med et langt Tyvsblik hen mod den Dagligsturude, bag hvilken Gaardens unge Ejer plejede at sove efter Middagsmaden.

Jens Christian Skytte, Aftægtsmanden, linnede Staldøren saa forsigtig som muligt; endda udstødte den et Hyl, idet den skubbedes tilbage — som en Hund, der har faaet en Pote i Klemme.

»— Er da ogsaa Fandens til Fløjten,« mumlede Jens Christian og saa nu aldeles rædselsslagen mod Stuehuset.

Døren mejede Staldens Mørke til Side som en Segl, saa en stor Solkrins laa ind over Grebningen og slog en gylden Løkke om de to røde Hoppers haarrige Bagben.

En syngende Sky af mætte Fluer fløj længere op mod Hestenes Krybber.

De to Røde vendte raskt de kloge Ansigter om mod den Indtrædende og kronnede.

Man skjønnede, at der herskede et Komplot mellem dem og Aftægtsmanden. Han gik op i Baasen til den nærmeste og lod sin Haand løbe hen over dens Kryds og Lænder.

»Det er ligefrem gudsforskrækkeligt, som de Dyrer falder af!« mumlede han og valkede heftigt Skraaen mod Ganen.

»Der er minsæl snart ett Fugls Føde paa dem. Og saadanne Øg *det* var bare for et Fjerdingaar siden! At han nu vil være *det* bekjendt. For han sulter dem da ligefrem!«

Den Gamle føler ned i Hestenes Krybber.

»Ett jen Stovn' der er for dem! Er det da ikke gudsforskrækkeligt, te Dyrer, der gaar ved det strenge Arbejde, ikke skal ha' det, de kan æde!«

De røde, der er inde i den gamles Tankegang, opmuntrer ham ved at skrabe i Baasestenene, pruste ned i den tomme Krybbe eller ved at gnubbe ham paa Albuen med deres bløde, bevægelige Overlæbe.

»Ja, han laver det godt for os, den unge Klyni, en har faaet i Gaarden — han laver det helsen godt for os baade Folk og Kreaturer!

Sikke dæ Hofter I staar med! Sikke et Kropstykk'! Det er Fanden faar' hen snart til at riv' sig paa! Jøsses, sølle Høvder. En kan faa Vand i Øjnene ved at staa og se paa det!«

Jens Christian forsvandt bag Hakkelslodøren. Øgene rimmede bifaldende.

Den gamle fandt uden Besvær Foderkoppen og fyldte den halvt med Hakkelse. Han bøjede sig dybt i Knæerne og tog af *dem* længst inde ved Hjulet; dem var der altid mest Kjærne i.

Saa stak han sin Haand lige til Ærmet i det gamle udtjente Vognskrin med udblødte Rugkjærner. Det strentede han tykt over Hakkelsen i Foderkoppen, ømt som en Moder, der giver sit Barn Sukker paa Pandekagen.

»— Skal Dævlen taa' mæ ett sult', saalæng' a kan hold' Hovedet oppe, min bitte Tøs!« sa' han og tømte Koppen i den nærmeste Krybbe.

Jens Christian labbede ivrigt tilbage paa de nøgne Fodballer og begyndte at blande i Koppen ogsaa til det andet Øg.

Han stod med Haanden sænket i den vaade Rugkasse, da Svigersønnen, ung og bredskuldret traadte ind i Foderloen.

Lydløst men fast gik han ind mellem den gamle og Hakkelsedyngen og sa':

»Er du ved at gi' Hestene, her midt i Middagslaget!

A lured godtnok paa æ Spil, da a hørte, te Døren gik.

Men det vil a sige dig: Du har at holde dine Klører af Rugkassen!

A skal nok gi' Hestene det, *de* skal ha'. A har aldrig funden mig i, te nogen gjorde mit Arbejde om efter mig.«

Her snuppede Thomas Foderkoppen ud af Hænderne paa den gamle og begyndte at rydde Hakkelsen bort af Krybben for den Hest, der *havde* faaet.

Jens Christian snød sin Næse med et forgræmmet Udtryk, og uden anden Ytring gled han ud af Stalden. Ude i Gaarden spyttede han hvislende hen ad Stenbroen og gik hængskuldret tilbage mod den blaa Aftægtsdør.

Kort efter kom ogsaa Thomas ud af Stalden med sit bare Hoved løftet højt i Solen.

Vreden sad endnu og skjalv i hans Mundkriger. Han greb med bred Haand en Skovl om Skaftet og flyttede den over paa den anden Side af Stalddøren. En Greb løftede han lige saa hensigtsløs modsat Vej. Saa gik han hen og sparkede to Gange med sin ene Træsko i en Halmtot, der rakte frem af Strødyngen, slængte en Rive op paa Hustaget og gik tilbage til Dagligstuen.

»Ih, Herregud,« sa' Sidsel Kjestin', da hendes Husbond traadte over Tærsklen, »har du nu igjen haft Krammelurris med vor Faa'r!«

»Ja, en kan sgu da 'tt la' det bliv' ved at gaa. Det er endda ilde anvendt, det en gi'r det for meget. Og han ved jo ikke at ramme nogen Maade. Han forgi'r ligefrem Øgene, naar *han* kommer til det.«

»Ja, tho han kan ikke taale at se, te det sætter af,« svarede Sidsel Kjestin' undskyldende.

»Sætter af og sætter af! Skal ens Heste da ikke bestille noget? Kan han maaske taale at se, te det støvter og stritter, fordet han ingen Ved har om at gi' det, som det kan taale?

I Forgaars maatte vi tøde en hel Dag med Pløjningen, fordi æ Treaars laa med Klemsel i Baasen og vred sig efter den gamles Rugrøgt.

Saadan kan det sgu ikke blive ved at gaa, om *a* skal være Mand i Gaarden!«

»Ja, tho *han* mener det jo hver Krumm' paa en god Maade,« sa' Konen.

»Ja, det var ett sær! A troer langt fra, te han vil mig noget ondt.

Men ligger en Helmis først med Gabet i Vejret, saa er der endda liddle godt ved at faa at vid', te det var gjort i en god Mening,« svarede Thomas.

Jens Christian Skytte havde som en vaad Hund trukket sig ind i sin Aftægtsstue.

Hans Kone Edel sov Middagssøvn i den firkantede blaamalede Stolpeseng, der havde Plads til dem begge og optog det meste af Stuen.

Edels Træsko med de sirlige, hvide Halmvisker stod Side om Side foran Sengen og en graa Mis laa paa Dynen over Edels Knæ, hvor en legende Solstraale fremhævede Striberne i det bløde Katteskind.

Rummet var snævert og uden Hygge som altid, hvor ældre Folk er overladt til deres egen Forsorg. Ved Sengens Fodende stod en Spinderok, og oven over ved Bjælken hang der en Bylt ufarvede Garnnoger.

»Skal *du* ett hen og sove til Middag, Jens Christian?« sa' Edel og vendte sig tungt ved Sengebaandet.

»Nej, a domser her,« svarede han lavt henne fra Bordenden. Han havde skjult Ansigtet i Hænderne.

Om det nu var Stillingen eller noget i Tonefaldet, der gjorde, at Edel fik Mistanke, er ikke godt at sige; men de to havde kjendt hinanden for længe til at den ene kunde forstille sig for den anden.

»Er du ett rask, Jens Christian?« prøvede Edel.

»Jow Gu' er a rask! Hvad skuld' a wal helsen vær'?«

»Ja men, du sidder jo og græder? Er da nøj gavn dig imod?«

Jens Christians Skuldre løftede sig i et Suk, uden at han endnu forandrede Stilling.

»Tho da kan du vel svare mig,« vedblev Edel.

»Aa, det *er* en Slunder, ham en har faaet i Gaarden, og a var tilfreds, te a laa i æ Jurd!« sa' Jens Christian og strøg haardt sine Træskoringe mod Stenpikningen.

»Ih, Herregud, har I saa igjen været opp' at toppes

om jer' Sager!« sa' Edel og rejste sig ved Sengebaandet, saa den sovende Kat slog en Kuldbøtte.

»Det *kan* jo ett hjælp', *bitte* Jens Christian; du *maa* jo la' de unge raade. Tho derfor fik de 'et jo.«

»Ja raade og raade! — Men er det da ett guds-forskrækkeligt, te Mennesket vil sulte hans Sager, sulte Hestene, det villerst' en Mand har i sin Gaard!

Har du set dem; mon du har set Hestene, og hvordan de ta'r sig ud?

Aa, vil du ett lig' gaa ud og se paa dem! Gaa hen og føl paa dem, saa kan du dømme om, hvordan han røgter.

Det er helsen bleven nogen kjønn' Arabere!

Aae dæ Øg det var, før *han* kom i æ Gaard! Sikke en Lof, der var under dem! Se en Kompulense! A har aldrig haft Magen til Øg i min Stald; a kund' dænen-mæ ha' kjørt Greven i Grøften, om det skuld' ha' været!

Og nu — —! Pøj! En kan min Salighed brækk' baade Inder og Tarmer op ved at se paa dem!«

»Aa, nu maa du ett sidde der og irre dig selv op. De Ung' har jo dje' egen Maade at ta' det paa, og du bliver jo gammel.«

Men det var at røre Jens Christian paa det ømme Sted.

»Hvad er det, *du* sidder og hjavrer om! Er *a* gammel! Tho a er da Fanden knaag' mæ ett mer end jen og halvfjerds. Skal *det* kaldes gammel? Min Old'far blev halvfems, før han slap Tømmen, og a var sgu myndig for at gaa mit Skaar og gjør' min Tur endnu.

Tho *du* vild' jo endelig, en skuld' afstaa det. Men aldrig i mine Levedage haaj a fraskreven mig min Gaard og mi' Sager, haaj a set, hvad a *nu* ser.«

»Aa, bitte Faa'r, du husker nok det her Hold, du fik over æ Lænd. Naar *det* begynder at indfinde sig, saa er saamænd det bedste fra os.«

»Nej, en er jo ett saa lin i æ Bælle som i de unge Dage, det forstaar sig! Men ligefrem at gaa som et Nul og ikke ha' det mindste at ta' sine Hænder til —.«

»Aa, du behøver slet ikke at fattes Arbejde,« indskjød Edel, »du kan karte for *mig*.«

»Karte, py! Er det no' Arbejde for et Karlmeneske! — —

Nej, kund' en dø fra det, hellere i Dag end i Morgen,« sa' Jens Christian mørkt.

»Aa, nu maa du ett sidde her og bliv' nedslavn og helt opgi' Modet.

Tho vi er jo da hen paa Alderen begge to. Vi skal begynde at tænke paa vor Salighedssag og bered' os til en naadig Død.«

»Ja, aaeja, det ved a *wal*; *det* kan en ett begynd' for tidlig paa —. Men *det*, a skuld' ha' gjort: a skuld' ha' tavn æ Toft fra og saa ladt dem ture med det andet.

For her kan en bare sidde og raadne. Det vil sige, en Mand med mi' Hjelbred da.

For ett selv at eje en Brødkrumme og ett en Skilling i sin Pung, — *det* siger a: det *er* en ring' Løvned!«

Det var samme Dags Aften i Skumringen. Svalerne jog ud og ind ad Gaardens lave Porte og vendte under et skarpt Skrig den hvide Bug i Luften. Storken kom hjem fra Engen med en sildig fanget Tudse og sænkede sig over Reden med tunge Vingeslag. Hestene stod i Havgaarden og aad sig kredsformigt ind i den duggede Rødkløver. Skorstenens Nadverrøg gled langeligst over i Aftensvalingen og farvede Toften med en blaalig Dis. Sidsel Kjestin' kom ud af Bryggersdøren og pillede Vasketøjet ned fra Tjørnehækken. Skarnbasserne brummede omkring Gavllugerne, mens en

storøjet Kattekillling nu og da ved et smidigt Spring slog en af de værste Brumlere imod Grønjorden.

Inde hos Aftægtsfolkene begyndte Mørket at vælde ud fra Krogene, saa gamle Edel maatte sænke Hovedet dybere og dybere over Tenen for at se til at tvinde den surrende Traad. Engang imellem løftede hun Hovedet og betragtede Manden med et tungt, bekymret Blik.

»Hvad er det, du sidder og grovelirer over, Jens Christian? Du er da saa sær tammelmasket i Eftermiddag.«

»Aa lad *mig* sidde!« sa' han vrissende og blev ved at stirre ud ad Ruden, bag hvilken en Tagorm svang i en Spindeltraad og forgjæves søgte at faa Fodfæste.

Rokketenen fortsatte sin lullende Sang; Fluerne summede søvnigt under de sværtede Bjælker, før de satte sig fast for Natten.

Stilheden brødes pludselig ved at Klinken smældede, og en lille barbenet Pige raabte forpustet ind ad Døren:

»A skuld' sej', om ett I vild' komm' ind og faa jer Nætter, inden æ Grød blev kold'.«

Edel satte straks sin Ten i Ro, rejste sig op i de stive Knæ og slog Uldstøvet af Forklædet.

»Kom saa, Jens Christian!«

»A skal ingen Nætter ha'!« svarede han bestemt.

»Ih, hvad er nu det for no' Paafund!«

»Gaa din Vej, og lad *mig* i Fred!«

Edel saa langt paa ham og gik.

Kort efter peb Aftægtsdøren igjen paa sine Hængsler, og Thomas kom noget forlegen over Tærsklen:

»Hvad, Jens Christian, hvi vil du ikke vær' ved æ Burd med vianne?«

Jens Christian drejede Vestebagstykket til og sa' ingenting. Den unge fortsatte:

»Tho nu er det aldrig værd at lægge *det* saa haardt

ved dig. A vild' nødig, der skuld' være nogen Vrede imellem os. En er jo nødt til at passe nøje paa Sagerne, om en skal faa Renter og Afdrag ud af det.« — Thomas blev ved med at snakke roligt og indtrængende til den gamle; han endte med at sige: »A ved saamøj wal, te du var en farlig hwell' Mand efter *din* Tid; a skal vis' se mig godt for, om a skal blive ligesaa estimiret efter min. — — Men lad nu Vreden være ovre for den Gang, og kom med ned til din Nætter!«

Jens Christian lod sig besige og gled stille efter Svigersønnen.

Tynd og tavs skød Jens Christian sig om paa sin Plads i Bænkstegen; hans Ske gled et Par Gange gennem Datterens hule Haand, før den lagdes frem for ham, og Grødfadet fik en behændig Drejning, saa Smørhullets uopdyppede Del kom *ham* nærmest.

»Tag dig endelig de Grød, du kan spise, Faa'r, for det er da nøj, du kan tygge!«

Jens Christian sad med Panden dybt sænket, mens han tærede paa Grøden. Der var ingen der vovede at anslaa nogensomhelst Streng af Frygt for at gribe en fejl Tone.

Saa begyndte Gaardhunden en vild Gøen, og uden andet Varsel sprang Klinkedøren om paa Væggen. En forunderlig Skikkelse stalkede uden Godaften ind over Tærsklen. Kvinder og Børn undertrykte med Møje et Skrig. Han saa ud som en, der lige er undsluppet Røveres Hænder. Han havde ingenting hverken paa Hoved eller Fødder; foruden en grov Skjorte, gennem hvis aabentstaaende Linning man saa hans haarede Bryst, var han kun iført et Par ufarvede Vadmel-Underbukser, der naaede ham til midt paa Benkalven. Hans Ansigt lignede en gals; hans Øjne

var røde som Skallens og et Par irrede Tandstumper stod over Kryds i Formunden. Han gik hen foran Thomas, fæstede sine Fiskeøjne paa ham, hældede sig forover paa de støttende Abearme og hvæsedde ud af Munden:

»Halvanden Side Flæsk, en halv Otting Smør og en halv Lispund røget Aal til Kjørmis, det er min Ret; det har han skreven under paa, og det kan a tving' ham til at svare mig!«

Han gurglede i Struben og slugte Ordene som en Pumpe, der lækker, og vendte sit gamle, forgræmmede Ugleansigt fra den ene til den anden.

Men nu udbrød Konen i Huset: »Men Jøsses, Jakob Saahl, hvordan er det endda *du* kommer hæflend' i'et! Ih føj, føj! Render du sø'en aa' æ Land og har ingen Bowser paa! Tho en kund' snart faa sære Tanke om dig!«

Jakob saa arrigt undskyldende ned ad sin højst mangelfulde Paaklædning og skreg, saa hans Spyt stentedede de nærmeste i Øjnene:

»Jamen, a *vil* ett vær' hjemm', og a *kan* ett vær' hjemm', om saa a kund' faa baade Guld og rød' Trommer! Aae, mæ arme Krøvl!«

I en Aarrække havde Jakob beboet et Bolssted, der laa i Skjel med Skyttegaarden; for nogen Tid siden var Ejendommen gaaet over til Sønnen paa de sædvanlige Aftægtsvilkaar. Men Jakob Saahl var i det jævnlige ikke den nemmeste at være i Stue med, og der gik næppe et Døgn uden Rivninger, og naar de unge og den gamle saa havde skjændtes allerlængst, endte det gjerne med, at Jakob styrtede af Sted tvært over Pløjemarkerne til Naboerne for at gjøre *dem* meddelagtig i sine Lidelser; men som oftest ømmede de sig ved at blande sig i denne Familietvist, saa den gamle vendte tidest tilbage med tynd Trøst,

I Aften var hans Sind usædvanlig opirret. For tyvende Gang opremsede han Punkterne i sin Aftægtskontrakt, mens han tørrede Vandet af sine flaaede, vredestrirrende Øjne:

»Den Gang han gifted' sig med An' — hun haaj knap det hun kund' skjule sig i — men a hjalp dem tilrette; de fik 'et hver Pluk, *det* a ejed og haaj; a gav dem 100 Specier og *to* store Haandfuld Sølvpeng'! Det *var* en god Alms! A *haaj* slidt haardt for dem, det kan I lig' stole paa, a haaj! A rejst' mig med æ Suel og gik i Heden efter Revlinger; a sad æ Vinter ud og bandt Løb og gik omkring i æ Land og gjord'et i Peng'. A *haar* ett givet nøj' ud til Unytte. Og alt det a kund skrab' ind, det fik de. Og a hjælper dem endnu, saa gammel a er. A *gaar* og affencirer — *atter* æ Høvder — lissaa saar' — lissaa saar'! Gaar og ponnier' æ te — nu i æ Mark og nu i æ Mues'. Det har aldrig været min Handel at gaa ledig. I sidst' Ug': a rejst' mig, før æ Suel kom, tog en jenle Bid Ost og Brød i mi' Lomm' og gik op i Møgelhied' — det er helsen ett bag æ Laad'; a *plot* te dem to Læs Pluklyng inden Aften; mine Hænder var, som haaj de været pisket med Brændnæld'. A *haar* altid stridt til dje' Sid'. Og saa skal en nu ha' at høre, te en ligger dem til Byrde, te det er mig, der gjør, te de staar i Bagstand, endda en har givet dem hver Skilling, en haaj i sit Værg. Det er saamænd knaple, te de vil unde mig æ Brød.

Men det *er* hendes Skyld; det er en led Daas'. Hun er af en udelig Slav'; hun *kom* te æ Sted, hun ejed knap et Par hel' Hoser. Og nu breder hun Ving'. Nu slaar hun til Sid'. De sidder der, æ Kjællinger, æ Næt te æ Daa og *bæller* i sig. Æ Pot er aldrig af Illden. Hvor kan saa en Mand bestaa — da i et Hus som vos med tre Køer og en Aaring!

Det var det, a sa' til dem for lidt siden, saadan

de kund' forstaa'et. Og saa blev a sat paa æ Dar. Det var hende, der vild' ha' mig kylt ud; den Sattans Kwind! Hun vil sætt' een ud af sit eget Hus! For det *er* min'! Hver Pluk er det min'! Hun *haaj* ett det med sig, hun kund' svøb' om en Taa!« — —

»Hold nu op, Jakob!« sa' Sidsel Kjestin' utaalmodig. »Tho saadan maa du da heller ett staa og testilir' æ Kuen'. Tho hun er jo da paa en Maade af *vor* Familie.«

Jakob sank et Par Tommer i Underbukserne: »Er hun i Familie til *dig* «

»Nej, ved du ikke *det*; tho da er hun da Narsøskend'-barn til Thomas.«

Jakob stod og gnubbede de blaaafrosne Knæer mod Langskamlen;

»Ja Thomas, ham vil a nødig fornærm', for han har aldrig nægtet at hente mig et Læs Tørv. Men det er nu det samme, for de to er ett af een Slav'.« Nu vendte den gamle sig brat mod Aftægtsmanden, der havde siddet og set saa underlig trykket ud.

»For *du* har det godt, Jens Christian! Thomas, det er en Mand, en kan betro en Gaard; og du har en god varm Stue, du og Edel, som I kan krykk' ind i. — Og du sidder og faar dig en god Skefuld Melgrød — — med Smør i! Aae Jøsses!«

Jakob bøjede sig dybere og dybere over Fadet for at indsnuse den varme Duft.

»Vilde du gjerne ha' en Skefuld Grød med, Jakob?« spurgte Sidsel Kjestin'.

»Ja, a vild' endda!«

»A er snart led ved dig i den Mundering; men sæt dig da saa her paa Skammelenden.«

Jakob blev anbragt lige over for Jens Christian, der ikke havde set op en eneste Gang.

Jakob spiste sig efterhaanden fra sin Ophidselse og kom paa en god Fod med Tilværelsen:

»Aae, Grød, Grød! Hvitte haar a sidst faaet Mel-grød — — med Smør il

Nej, du har dine kronede Dage, Jens Christian. Saadanne Folk, de kan sagtens. For en Mand som Thomas, ham kund' en da aldrig komme i Trød' med.«

Jens Christian blev mere og mere utryg ved den gamle Flægremunds uberegnelige Udgysninger.

»Er det ikke ogsaa sand', Edel?« Her drejede han sig om mod Aftægtskonen. »I faar begge to Føden ind ad Døren, uden I har behov at bestille en Hak for det. Aaeja, hvor nogen skal ha' det godt, og andre aldrig en glad Timel

Men *du* klager da heller ett, Jens Christian, for saa vild' du da vær' en farlig urimelig Mennesk'.«

Jens Christian vendte og drejede sig paa Bænken som en Mus, der er kommen op af sit Hul og ikke kan finde ned igjen.

Jakob vedblev, mens han fægtede med Skeen over Grødfadet:

»Nej, hvad Slags Mand der er i en Gaard, det kan en altid se paa Hestene. Thomas'es Heste, dem saa a i Gaar ved Møllen; det *er* nogen brølskjønn' Dyrer at se æpaa! De maa sgi faa en god Behandling; det kan en se med et halvt Øje! Er det ett sand', a siger, Jens Christian?«

»Aa, du er en sølle Pludderkok, der la'r æ Mund rend', med hvad du ett har no' Ved om!« svarede Jens Christian og gik vredt ud af Døren.

Den bukseløse Grødæder kiggede uforstaaende efter ham med sine betændte Glugger og sa' med Skeen under Næsen:

»Ih, hvad gik der af Jens Christian? A tyt, det kund' lyd' te, te han blev værkelig? Han har da helsen førhen nok kunnet lide, te en rost' æ Hejst.«

Lidt efter stalkede Jakob Saahl tilbage gennem Pløjemarkerne mod et blamrende Lys bag Risgjærdet.

Jens Christian Skytte havde nu lovet sig selv, at han ikke vilde gaa den unge i Bedene paa noget Omraade, men afholde sig fra enhver Befatning med Gaarden og hvad Gaardens var. Han søgte da at slaa Tiden ihjel med Simestrygning eller Løbbinding; men dette stillesiddende Arbejde kjedede ham; al hans Hu stod til at færdes blandt Kreaturerne, især Hestene.

Ingen kunde klappe sin elskedes Kind med mere Ømhed end han sine Hestes pumrede Flanker; lod han sin Haand løbe langs et Høveds knortede Rygben og saa det alle sig i Ryggen i tungfodret Velvære, fik hans Sind et Strejf af Kaadhed, som ellers var det fremmed; saadan en gammel krumhornet Ko, der stod og struttede af Race og god Form, kunde pludselig blive revet ud af sin drøvtyggende Værdighed ved tværs over Bessingtræet at føle to kraftige Arme om sin Hals og modtage sin Husbonds Forsikringer om, at han ansaa hende for et rart og paalideligt Høved i alle Maader.

Nu sad han og blev vanskelig og opfarende ved al denne Stillesidden. Det var ligesom hans Blod stod stille med ham selv, hans Ansigt blev blegt og indfaldent, og alle hans Livsytringer uvillige og træge.

Der havde ikke været gladere Mand til end han, naar Sveden strimede hans Tindinger, og *han* var Arbejdets Leder.

Han havde udviklet en overordentlig Færdighed i at pløje; der var saadan en ren Linje i hans Furers Kamme; *hans* Plov grumsede ikke; den laa i hans Haand saa sikker som en Kunstners Mejsel.

Han havde selv staaet over Smeden, mens den blev til, og givet sine Vink om Aasens Form og Muldfjælens vingede Svajning.

Han foragtede de unges Pløjning, hvor det bare kom an paa at faa Jorden vrødt om.

Naar Jens Christian pløjede, var han alvorlig som en Offerpræst.

Han bar gjerne Hovedet nede paa højre Skulder og mærkede sig nøje enhver af Plovens Bevægelser; han gik hyppigt om til sine Heste og følte under Sellen, om de ikke blev overanstrengte, og tog han en ny Skraa, fik det af Øgene, der havde vist størst Villighed, den gamle. Ved Agrens Ende standsede han et Øjeblik og saa sig forskende tilbage, som en Kunstner fjerner sig fra sit Værk for at faa Overblik.

Jens Christian Skytte havde haft en æstetisk Glæde af sit Arbejde. Derfor havde hver Dag for ham været ny og blank, hvor den nu var gold og indholdsløs, hvis den ikke ligefrem var ærgersom, for det var den hyppig. Og hvorledes skulde man vel la' være at græmme sig over, at en anden gik bag efter en og — pø om pø — udslettede al ens Gjerning!

Disse Agre og Fælleder havde Jens Christian langsomt og møjsommeligt givet sit Præg, havde anlagt Vejene, hulet Grøfterne, rejst Gjerderne; Rug og Kartofler havde afløst hinanden paa samme kapitelfaste Maade gennem Aartier; nu kom her denne unge Fusentast og la' det hele om i et nyt Leje; Grøfter jævnedes til; ærværdige gamle Diger, der havde sat Skjel og Grænser fra Arilds Tid, læssedes paa Moggvognen og kjørtes paa Mosen. Alle hans Vangs sirlige Firkanter af Græsjord og Pløjeland, det var, som blev de tværede ud med en Pind.

Sjældnere og sjældnere saa Jens Christian den Vej, Jorderne laa, for der var altid sket et eller andet,

som det ømmede i Øjnene at stirre paa; men en Dag havde han da igjen taget Opstilling ved sit Yndlingssted Husgavlen; han stod ret op og ned i Læ af Hjørnestolpen og saa Sønder ud, hvor Gaardens Marker laa — saa med dette langelige, tungsindede Blik, hvormed den forliste dvæler ved et Vrag.

Han studsede; han trippede lidt frem, stirrede atter og blev ond i Øjnene.

Om en havde drejet ham Ansigtet om i Nakken, kunde han næppe være bleven mere overrasket: Hvor Agrene før gik i Øst og Vest, pløjede Thomas nu i Syd og Nord! At han ikke ramtes af en Tordensten fra den himmelske Hævnens Hænder, den unge Lømmel, der gik saa rank der i Solskinnet og pløjede tvært over alle vedtagne Agerfurer!

Ja, men det var jo at forrykke Guds Anordninger, det var jo at dreje Verdenshjørnerne en Kvart Gang rundt! Var det dog ikke gudsforskrækkeligt, at et Menneske kunde nænne til det!

Nu havde Jens Christian, hans Far og Farfar, og Gud ved hvor mange flere hæderlige Bondeforfædre, altid haft Solen staaende mellem de to Gravhøje mod Øst, naar *de* begyndte deres Morgenpløjning. Det var det uomstødelige i *deres* Livsførelse. Laa nu ikke engang selve Marken fast men kunde kastes om som en Drejeskive, hvad blev der saa tilbage som Støttepunkter for en gammel Mands Fødder?

Jens Christian gik med en Fornemmelse, som havde noget bidt ham ved Hjertet. Hele Eftermiddagen sad han i Aftægtsstuen ind mod Klokhuset, hvert Metal-smæld fra Perpendiklen gik tvært igjennem hans Vests Bagstykker.

Edel søgte flere Gange at faa ham lokket ind i en Samtale, men hver Gang uden Held. Og da hun et Øjeblik fjernede sig fra Stuen, skyndte han sig hen til et grønmalet Hængeskab i Fodenden af Familie-

sengen og fremtog en tung, buget Flaske, førte den til Munden og drak begjærligt og længe.

Han naaede kun halvt at faa Flasken skubbet paa Plads igjen, før Edel paany kantede sig ind i Stuen. Hun studsede et Øjeblik og tog sig op til Barmen som altid, naar hun blev ubehagelig berørt af et eller andet, saa langt hen paa Manden og gled derpaa atter tavs om bag Rokken.

Saa sad Jens Christian da nu mest indendørs og bandt Bikuber; han yndede det ikke, men Tiden kortedes derved; og nu var Kjedsomheden hans værste Fjende. Han havde aldrig følt nogen Lyst til Læsning, i hvert Fald ikke af Bøger; han kunde ikke begribe, at nogen gad sidde og skrive den Slags sammen; »for det var jo ett sand', og hvad skuld' en saa med det til.« Han havde ikke Taalmodighed til at sidde og vente paa Bogens lange Mening. Heller ikke formaaede han altid at holde Handlingens spegede Traade ud fra hverandre; det »løb i Filte« for ham.

Den eneste Bog han havde læst tilende, var vel Baastrups — Mestertyvens — Erindringer; det var en skøn Bog at læse; men det var ogsaa »passiret«; for Baastrup havde han selv kjendt og talt med, siden han var sluppet ud af Slaveriet. Men ellers var Bøger ikke noget at sidde og tøde Tiden efter. Hans Far havde lært ham at pløje, da han var fyldt fjorten Aar, og siden havde han ikke været stort mere under Tag, end naar han sov.

Og nu sad han her med alle sine sollyse Friluftsminder og preglede og fyldte Halm i et Bindhorn og prak sig selv i Fingrene af bar Kludderagtighed, eller fordi Tankerne var andetsteds henne, — mens Folk gik forbi hans Vinduer med Leen paa Nakken,

eller de tunge røde Hestespand vendte de gjødningsrygende Brakmarker.

Aak, endda! kunde en anden en ha' været ude mellem de andre og kappes i Aar som de foregaaende Aar om, hvem der først skulde faa Engen ryddet; det var da næsten altid faldet i *hans* Lod at være Førstemand; nu var *det* til en Side.

Her sad en som en gammel Skrukhøne under et Bryggerkar og hørte Alverdens Haner gale; selv havde en ikke mere noget at gale for.

Fluerne jog med en fed Summen om Jens Christians Skaldepande; Øllet i den gule Potte dovnede, imellem han drak af det. Støvet faldt tyst over »Simpelfien« i den blaa Vindueskarm; og den revnede, sammensunkne Dragkiste med de irrede Messingskilte kastede skjæve Skygger over Kalkvæggen.

»Skal vi ett lukk' et Vindue op, Jens Christian, a tykkes Luften bliver saa trykkend'?« sa' Edel.

»Gid Fanden haaj 'et, det moged' Kram!« raabte Jens Christian og kyled' pludselig Kuben mod Frammesdøren, mens han greb sig om venstre Tommelfinger.

»Ih, sidder du nu igjen og bliver uens med dine Sager!« sa' den godlidende Edel, som af og til havde hørt ham brumme, naar det uvante Arbejde gjorde ham Knuder.

»Nej, har du faaet Fingeren til at bløde! Kom da saa hen, te a kan svøbe dig en Klud om 'et!«

Jens Christian vilde ha' en Spindelvæv nærmest Saaret, men lod sig ellers godvillig forbinde.

»Nu skuld' du ta' dig et Pust og hellere gaa ud og se efter, hvor æ Folk er.«

»Aa, har a nøj at gjør' med Folkenel!« sa' han uvillig.

Alligevel listede han ud til sit vante Stade, stod ret op og ned bag Hjørnestolpen nogle Minutter og lod

sit Blik løbe hen over de smaa bissende Unghøveder i Knoldekjæret.

Høduften kom ind fra Aabredderne med alle sine Ungdomsminder om Arbejdslykke og Rylefløjten, Humleboer og røde, leende Pigemunde.

Hvide Sommerfugle flagrede omkring Klinteblomsten henne i Rugfaldet, og Spurvene tog Sandbad i det glødende Vejstøv.

Tvært igjennem Rugringlet og Bremsesummet skar den sølverne Klang af en Smedehammer. Denne Lyd ramte et kjært Minde i Jens Christians Sind. Han forlod sin Plads ved Stolpen og gik ind foran det lille Spejl paa Væggen og ordnede sit Halsklæde.

»Gaar du nogen Steder?« spurgte Edel.

»A gaar ned til Smedjen en jenle Graân,« svarede Jens Christian.

Da han var gaaet, gik Edel hen og loppedede Skabsdøren, tog Brændevinsflasken ud og saa efter, om det var svundet siden forleden, da hun havde overrasket ham med Flasken for Munden.

»Det *var* endda ikke Terre til, te *det* skulde faa nogen Magt med ham,« sukkede Edel, mens hun atter satte Flasken paa Plads.

Da Jens Christian naaede hen i Smedjen, var Byens kunstfærdige Vølund i Færd med at forme en af de Plovmuldfjæl, hvori han var den uovertrufne Mester.

Den lidt duknakkede, sværlemmede Mand stod foran Essen og pirkede Kullene til Rette omkring Jernet, mens han traadte Bælgefjælen med sin svære Træsko. Hans flammebelyste Træk mildnedes af et Smil, da han saa Jens Christian:

»Du har det ikke som Katte og Kvindfolk, for de kommer aldrig, naar en har no' Brug for dem,« sa'

Smeden og viskede med Haandbagen til et Par Svedperler, der havde banet sig Vej fra Kabudsen ned over den sodede Pande.

»A stod justement og tænkte ved, hvem a skuld' faa til at læ' mig en Haand, naar en nu rigtig skal til at lægg' æ Bælle ad'et.

Tho An' maa jo ta' ved, naar ett andre vil, men hun er gavn efter æ Ko; og en bitte Kvind' er jo napple saa skrap til æ Hammer som et Karlmenesk', det kan en jo ikke forlange.«

»Nej, lad du nu Konen blive ved Børnene; tho a er jo da ogsaa nøj kjendt med den her Svend,« sa' Jens Christian og begyndte allerede at veje det svære Værktøj i Hænderne.

Ilden sprudede, Smedjen lyste, og Hamrene dansede til deres egen daglyse Musik.

Jens Christian var nu rigtig i sit Es. Han stod snart paa Hæl og snart paa Taa; hans benede Skikkelse slængte sig frem og tilbage over den tonende Ambolt, mens han stempede den vældige Hammer dybt i det funkende Jærn.

Det kildrede ham i Rygraden af Velbefindende; hans Smil blev stort og varmt, mens Trøjen knagede i Slagene, og Hammerklangen fyldte hans Øren med dens muntre, ildnende Takt.

Fluerne foer mellem Ildgnisterne ud og ind ad Lysfeltet foran Smedjedøren; Ænderne gik og smattede i en Pøs bag den solbelyste Slibesten. De to Mænds modstillede Skygger opførte til Hammerdansen den latterligste Mester-Jakel-Komedie paa Væggen modsat Essen.

»Ja, du har red'le altid været en Karl til Hammen, Jens Christian,« smigrede Smeden og jog paany Jærnet ind i de fræsende Flammer.

»Det er ikke som det Pillikratværk, der møder til

Stævne nu om Dage. Tho det er saagu' knap det kan stind' en Skagl'!

Det skal hedde sig, te en har Hjælp af 'et, og saa kan det daarlig nok løfte en Hammer over Hovedet. A er sgu lige ved i mell'stunde at lægge dem een under Øret, de her unge Spjaddekokk', de sender en ind ad Døren nu om Tider.

Tho har en Stævne, skulde en jo ogsaa gjerne ha' noget udrettet; men saadanne Knægte kan staa og øde ens Tid til dje' egen.

Folk er saa fummelfingret nu om Tider. Nej i vore Kaa'ldaw' da var der misæl Drengi, der kund' faa en Ambolt til at syng'!»

Det var en herlig Tale i Jens Christians Øren.

»Ja,« sa' han og tørrede sig over Skaldependen, »det er jo æ Smid det gjælder om!«

»Aae ja, aae ja! Der er det lige det mankirer!« vedblev Smeden.

»For a vilde da langt hellere ha' An' i Smedjen end saadan en Fillifut, der staar som var han ræd for, te han skuld' slaa sig selv mellem Øjnene.«

»Ja, du fik dig en god Kone, Anders, om ogsaa en kund' tykk', hun var ung nok til dig,« sa' Jens Christian.

»Aaeja!« sa' Smeden og traadte endda ivrigere paa Bælgerne, mens Skraaen dansede Galop i Kjæbeposerne, »saamøj en bitte raare Kuen'!

Og saa saa villig, saa saa villig!«

»Ja, det er en Lykke, hvor det gaar til den Side,« sa' Jens Christian med et undertrykt Suk.

»Og du har faaet Orden i dine Sager, siden hun kom til dig.«

»Ja; hun holder af at ha' det pænt,« sa' Smeden og lo med to-tre Mavekluk.

»Det gjør de jo gja'n, de her unge Koner, der sjæl er nøj pæn' i 'et!

Og tho *det* er jo da endelig en fornyvle Sid' ved dem!»

Nu skrannede han, saa han tog helt Vejret fra Blæsebælgen.

»A vild' tro, te hun snart var her med Koen; a vild' da gjern', te du skuld' hils' paa hende!» sa' Smeden og rev atter Jærnet til sig.

Nu kom det spændende Øjeblik, da Muldfjælen skulde ha' sin endelige, vingede Form.

Det sprudende Jærn blev lagt hen under en vældig Egebul, der hang ned fra Hanebjælken i en Række hinanden krydsende Reb.

Rebene løsnedes, og den vilde Blok styrtede ned over det jomfrueligt rødrende Jærn. Bullen gik i Brand efter den glødende Omfavnelse, men da den løftedes til Side, laa Muldfjælen der i sin sydende Rødme, rund og svajet som den skulde være, færdig til at gaa ud over det ganske Herred og forkynde sin Mesters Ros.

Smeden løb geskjæftig fra den ene Krog til den anden og hentede de besynderligste Redskaber ned fra Knagerne. Jens Christian var af Spænding bleven helt rød under Skjægstubbene og kunde ikke blive træt af at udtrykke sin Beundring for Vennens Snille.

Han følte sig halvvejs som i en Troldmands Værksted og var smigret ved at faa Lov til at yde en Haandsrækning.

Paa een Gang bøjede en ung, lyshaaret Kvinde sig stortleende ind ad Døren; paa den ene Arm holdt hun et Spædbarn, og med den frie Haand førte hun en Ko efter sig.

»Naa har en saadanne fremmede i Smedjen i Dag; saa kan en anden en nok blive fri!» sa' An' og hjantede Barnet højere op paa Skulderen.

»Ih, walkommen da Jens Christian,« sa' Smede-

konen og slog en Stæg paa Rebet før at kunne række Haanden frem.

»Ja, bliv du kuns nu ved æ Børn aa æ Stej. Jens Christian kan nu iløwle ta' æ Mon fræ dæ — — saa læng' det da gjælder æ Hammer!« tilføjede Smeden polisk og saa lykkelig fra Konen til Jens Christian, som vilde han sige: »Er det saa ett en knusknøv bitte Kuen', a haar!«

Et Øjeblik maatte han hen til Tærsklen og prøve at bore sin sodede Pegefinger ind i Barnets lille kraftløst lukkede Haand.

Ane fik ogsaa et let Sleg, inden Enden tog, saa der blev en sort Streg over hendes varme Kind.

»Ih Anders, da!« vrissede hun paa Skrømt, »tho du gjør jo ligefrem jen beskidt med dine sorte Fingre!«

Hun søgte at hale Koen saa meget ind, at hun kunde naa den sodede Plet med sit Forklæde.

»Naa, naa, bitte An'!« smiskede Smeden lidt forlegen, »tho da var det da endelig ikke gjort i nogen ilde Mening!«

Hamrene begyndte atter at opføre deres frejdige Duet foran den aabne Smedjedør, mens Ane trak bort med Koen.

Lidt efter kom hun alvorlig tilbage: »Tho det glem't a at sige: gamle Visti Wollesen skal ha' hængt sig i Nat.«

Forhammeren sank med eet ned mellem Jens Christians Fødder. Han stod et Øjeblik, som var han bleven truffen af den svære Egebul, der nu atter hang og dinglede i Hjaldet.

Han og Visti havde været Venner fra Barndommen af; de var Præstekammerater, havde været Forridere ved hinandens Bryllup og meget andet.

I over 30 Aar havde de været Gaardmænd i samme By; Visti var kommen paa Aftægt en 2—3 Aar før

han. Og nu var han saa allerede »gaaet træet«. Stakels Visti!

Jens Christian havde nok lagt Mærke til, at han havde været noget modfalden sidst de var sammen, men at han gik i de Tanker, var dog ikke faldet ham ind.

Smedens Værksted havde nu mistet sin Tiltrækning for denne Gang; kort efter saa man Jens Christian forlade Smedjen. Han havde givet som Grund til det pludselige Opbrud, at han havde lovet at være hjemme til bestemt Tid for at bære Folkenes Melmad i Engen.

Saa snart Jens Christian havde faaet Smedjen af Syne, gik han med en Markvej Østen ud af Byen.

I en Dalsænkning med et stort Kjærdrag omkring laa Vennens Gaard; ja nu var det hele jo saa forandret, siden Sønnen havde faaet det i Hænde.

Det var egentlig underligt, hvad der havde ført Jens Christian hen mod den Gaard. Han havde slet ikke gaaet mod noget bestemt Maal og stod nu her ligefor dens kjendte Porte. Edel var bleven »taget ud« fra den Gaard, da hun blev hans Kone! Ak! hvad var der ikke sket siden da!

Jens Christians Øjne løb sørgmodig søgende hen over Gaardens Omgivelser; en stor, grim Stuebygning i den sædvanlige røde Teglstenssymmetri-Stil dukkede op bag nogle forkrøblede Tjørnebuske. Ud for Porten holdt en vældig Ajltønde, der helt spærrede Udsigten til Aftægtslejligheden, som var bygget ind i den søndre Ende af Fæhuset. Den var ikke rappet ud og langt fra saa godt vedligeholdt som dette.

Foran Huset havde der nok en Gang været lidt Have, men den var for lang Tid siden groet i eet.

Folk, der ikke vidste bedre Besked, vilde vel tro, at det var Gaardens Smedje og ikke det Sted, hvor den unge, velhavende Ejer indkvarterede sin gamle Far, der havde skjænket ham alt det, han havde.

Jens Christian huskede godt, at Visti flere Gange havde ytret sin Forundring over, at der ikke kunde blive Plads til ham inde i Stuehuset, men at han skulde hensættes her muttersene i denne Husende, næsten som et andet Kreatur.

Tho det vidste da enhver, at hele Gaarden var bygget op for de Penge, som Sønnen havde faaet af Faderen ved Ejendommens Overtagelse.

Saadan var jo de unge Mænd ofte saa hjerteløse mod de gamle.

Hvordan mon nu Thomas kunde blive, tænkte Jens Christian. Det var jo ikke fri for, han syntes, han havde forandret sig lidt imod ham, siden han havde ophørt med at gaa efter Kreaturerne.

I det hele taget var *den* vel den lykkeligste, der som Visti var nærmest Graven. For hvad havde de gamle i Vente andet end Kjedsomhed, dette forfærdelige Udyr, der sugede Blodet fra hans eget Hjerte, eller at sidde og fange Rust som alt, der ikke bruges.

Jens Christian foer sammen, han syntes, der stod et Menneske og betragtede ham inde bag Tjørnehækken; men da han saa nøjere til, var det en Ræde, der stod i et Gulerodsbed og daskede med de tomme Trøjeærmer.

Jens Christian havde et Øjeblik overvejet, om han skulde gaa ind; i det samme saa han en Ponyvogn med et Par Mand paa komme hen gjennem Hulvejen mod Gaarden.

Det maatte være *Øvrigheden*, tænkte Jens Christian. Da var det, som om alle Sorgens Stigborde løftedes i ham; hans Hjerte løb fuldt af Graad for Vennen som

for hans egen beslægtede Ve og Pine, og næsten som i Flugt skyndte han sig bort fra Stedet.

Paa Hjemvejen kom han forbi Jep Andersens Hus, en Art Smugkro med lave Vinduer og gabaabne Døre ud mod Landevejen, fra hvilken den sugede til sig Prangere, Lammedrivere, tilfældigt omvankende Bissere samt de mest gjennemtrukne af Egnens synkende Vrag.

Jens Christian havde altid set langt ned paa det Pak, der sværmede om denne Kippe som Fluer om en Møddingdam, og som sad og hendrev Tiden med Klammer og Fylder.

Der var nok fuldt Hus i Dag ogsaa; en bred Strøm af Latter og tykke Eder skvulpede frem af den vind-aabne Forstudør, hvor et Par hvide Smaahoveder stod bundne ved Stolpen og førte en haard Kamp med Bremserne, mens deres Fører blandede sig i Støjen derinde.

Værten var just ude ved Husvæggen, da Jens Christian tungt trædende gled forbi ad Vejen.

Jep Andersen vinkede ad ham og løb ned ad Skrænten for at gi' sine Overtalelser større Eftertryk:

»Aa, saa kom da lige ind ad æ Dar, hører du, Jens Christian! Ih, hvi skal du altid gaa mit Hus forbi, som haaj a gjort dig jen Ting! Tho du kan jo da gaa igjen, naar du bliver kjed af vort Selskab. A holder ett paa nogen.

Snak nu om en Ting! Gjør mig nu den Plasir. Tho hvad forsømmer du med 'et? — — — Lig' indenfor æ Dar!»

Jep Andersen havde længe gaaet paa Jagt efter ham for at erobre ham til sin Samling.

Der kom et Tidspunkt i de flestes Liv der paa Egnen, da de blev modne for Jep Andersen.

Denne forsorne Brændevinsapostel var ikke nogen almindelig Drammekvæler. Han drak aldrig ene, men maatte bestandig ha' et ravende Kor af drukne omkring sig for at forhøje Nydelsen.

Som oftest udskjænkede han sin Brændevin gratis — hans Løn var den at se Folk fulde for *hans* Penge — men var Dunken løben tom, og *han* bleven ædru, fik han ofte Medlidenhed med sig selv og gik rundt fra Gaard til Gaard og fortalte under Flæben, hvordan man plyndrede ham, hvor samvittighedsløst man drak ham bort fra Hus og Arne.

Det almindelige Brændevinsslæng kom til ham, uden at han havde nødt at fløjte ad dem; dem var der kun ringe Løjer ved at traktere paa; men som Edderkoppen fryder sig, naar den har faaet en rigtig Brumlebi i Fangnettet, saadan glædede denne 16 Gangers Fusel-Helt sig, naar en »estimiret« Mand fik Hovedsvimmel paa hans Dørtærskel.

I Jens Christians Velmagtsdage skulde han nok ha' vidst at vælge sit Selskab, men i Dag følte han sig saa brudt og nedtrykt, at han maatte tilstaa, han trængte haardt til noget, hvormed han kunde dulme Hjertets sviende Saar.

Jep Andersen strøg ham kærligt ned over Ryggen, da han bøjede sig ind ad den lave Forstudør; og kort efter klappedes han til Sæde paa Hæderspladsen mellem den Række tarvelige Fyldebøtter, hvoraf Selskabet bestod.

Jens Christian saa en Smule forlegen omkring sig, mens alle tilraabte ham deres Velkommen og følte sig smigrede ved at sidde ham nærmest.

Jep Andersen var straks til Rede med sin Flaske; andre tjenstivrige Hænder rakte ham Sukker og Vand;

Jens Christian blandede sig en »Knægt«; drak dybt; blandede atter og drak.

Paa den Vis druknede han Erindringen og flød lidt efter lidt sammen med Omgivelserne.

Det var i Dag mest gamle, lurvede Fyre, fattige Landevejstravere, der havde faaet Tørsten paatværs i Halsen, eller ørkesløse Aftægtsmænd som Jens Christian, der var blevne trætte af at staa ret ved et Hus-hjørne, mens Leerne klang fra Engene, og alle Hænder optoges af Høet.

De pratede og drammede og smaaprangede og bød hinanden af deres Skraapunge.

Der var ogsaa kommen en halvgammel, skikkelig Tørveskjærer med i Laget. For en Dag havde han sat Spaden i Hvil og fejrede nu Blaa-Mandag her hos Jep Andersen, uden at der endnu var bleven afkrævet ham Penge for Fortæringen.

Han var hvert Øjeblik lige ved at forgaa af Grin.

Det var ham saa usædvanligt at faa et Glas Brændevin tilgavs, at han følte sig næsten som i Guds Rige. I Morgen vilde han atter blive nødt til at plumpe i sit Mosehul, men i Dag — tju! i Dag var han et Meneske som andre.

Han var glad — og fri, fandenmæ!

Kjesten Mari' anede ikke et Suk om det hele; hun troede, Mæren, at han som sædvanlig stod i Rundesmose og lagde den ene sirlige Balke af Tørv paa Brinken efter den anden — Pyt!

Han havde lige slaaet en større Handel med Værten, idet han mod en Tønde Læggekartofler havde tiltuset sig et gammelt Bornholmerur.

Hvert Øjeblik gik han hen til Klokhuset, slog med Knoerne paa den ormstukne Kasse, bøjede sig ned og la' Øret til, som om han vilde komme efter, om der var nogen hjemme. Og hver Gang var han lige segnefærdig af Grin over sit Indfald.

I Selskabet var ogsaa en Kreaturtrækker, en storsnudet lille Person, der for at antyde sin Værdighed sad med en svær Svøbesnært viklet om det ene Ærme, mens Skaftet støttede mod Stengulvet. Der var bleven gjort adskillige nærgaaende Hentydninger til Trækkerens ukristelig lange, filtrede Haar, mens en i Selskabet havde ladet sig forlyde med, at han »saa-møj wal kund' snev 'et« for ham.

Udsigten til at faa Haaret klippet for intet var altfor lokkende for vor Kreaturmand; kort efter sad han andagtsfuld paa en Stol midt i Laget med Haanden støttet paa sit Piskeskaft, mens Haarskjæderen sleb sin Saks mod en af Theskeerne, tog en kraftig Slurk af Glasset og flænsede til.

Haaret var blevet fældet paa den ene Side af Hovedet, da der lød et vildt Brøl fra Trækkeren; snart opdagedes det, at den uøvede Haarkunstner havde kappet et Stykke af Staklens Øre; Klipningen afbrødes mens det røde Blod piblede ham ned over Vesten.

I næste Nu stod Kreaturmennesket tænderskurende lige op ad Haarsnideren, hvem han ikke naaede syn-derlig længere end til Navlen. Han gav ham mange stærke og tankevækkende Titler, der ikke undlod at berøre Haarsnideren pinligt; og skjønt de baade var sjældne og søgte mange Steder fra, syntes de at falde Svøbeskaftets dybt krænkede Indehaver naturligt paa Læben.

Deres første Virkning var, at de to hurtigt gled ind i et vildt Haandgemæng; Haarsnideren værgede for sig med Saksen og greb nedad i den lilles Paryk paa den Side, hvor han vidste, der var nok at gribe i. Kreaturtrækkeren rullede med Øjnene, knugede sit Piskeskaft og svor en brandgul Ed paa, at han med den skulde slaa den anden saa plat som en To-skillings.

Svøben susede som en Fangline over Hovedet paa

dem alle sammen og ramte lige villig Ven som Fjende. Kopper, Knive, Kaffetøj og andet Husgeraad, der havde Plads ved Bjælkerne eller paa Hylderne langs Loftet, styrtede himmelfaldent til Gulvet indtil Værten gik bagom Mandslingen og med et eneste Greb huggede Svøben ud af Haanden paa ham.

»Tho du er jo bleven mandolm, din Spirris!« sa' Jep Andersen og holdt Vaabnet saa højt, at den stakkede ikke kunde naa det igjen, skjönt han strittede paa Tærne af Arrigskab.

Hjælpeløs som han var bleven, stak han paa een Gang i at tudskræbe.

Halv skamfuld over en saa drengagtig Udgang af Kampen begyndte Haarkløveren at tale godt til ham:

»Tho, da er du da en sølle jen, kan du ikke taale Løjer! Det hele var jo gjort for Plasir; kan du ikke forstaa saamøj.«

Nu var det Trækkerens Tur til at føle sig skamfuld.

Ved at ta' Sagen højtidelig havde han altsaa været lige paa Nippet til at fordærve en god Spøg.

Det var ikke fri for, at han rødmede lidt.

Med et Par friske Skraatobaksblade paa Saaret lod han sig i forsonet Tilstand trykke ned paa Skammelenden til en ny Kaffepunch, mens Børsterne efterhaanden la' sig — ogsaa paa den Side af Hovedet, hvor Saksen ikke havde gjort ret Besked.

Saadan afløste den ene bevægede Scene den anden — mens en hvid Høne som Hyggens og Fredens Symbol gik inde mellem Bordtremmerne og pikkede op, hvad der faldt af, og et lille hørlokket Dregebarn, der næppe kunde tilhøre nogen af de tilstedeværende, stod paa Tærne inde mellem Sviregasterne, hvor han knap kunde hage Bordet, og stak de smaa Fingre i Punchekopperne for at gøre sig tilgode med det bundfældte Sukker.

Jens Christian Skytte sad midt i de andres Hurlumhej og rørte stille rundt i sin Kop. Han havde faaet Plads midt for Bordet med Ryggen op mod Indervæggen, hvor han kunde lades temmelig uberørt af de andres Stimen.

Han gjorde saadan et pænt Indtryk midt i den øvrige tarvelige og skraalende Hob.

De andre sad og tværede Ærmet i væltet Punch og Pibeudkrasning, men paa Bordet foran *ham* var der en stor, ren Halvkreds, der respekteredes af de andre. Hans blaa Vadmelsfrakke havde ikke en eneste Plet; de mange smaa Sølvknapper i hans toradede Vest glimtede med en egen pillen Glans, og Silketørklædet sad om hans Hals, som var det støbt.

Hansa' meget lidt.

De andre brændte efter at faa ham til deres Medvider; de havde en eller anden højvigtig Betroelse at gjøre ham; de bøjede sig hen imod ham med en slibrig Bekjendelse i Mundvigene; de la' en Haand paa hans Skulder for bedre at kunne hælde ham det i Øret, uden at noget spildtes; Jens Christian tog imod det med et sørgmodigt Smil, mens Haanden vedblev at røre rundt i Kaffepunchen.

Han drak ikke saa lidt i Dag; det dulmede Bevidstheden om noget, der havde gjort ham saa Dødsens ræd.

Nu var det næsten glemt; kun en Gang imellem dukkede det igjen frem. Da løftede han paany Punchekoppen til Læberne, mens hans Haandled skjælvede.

Atter havde der rejst sig en voldsom Larm i Forsamlingen.

En Knaphandler, der havde bredt sine Varer ud paa Bordet uden at opnaa nogen synderlig Afsætning, paastod i et Anfald af ondt Lune, at man havde hugget et Brev Knappenaale fra ham.

Men nu blev Jep Andersen vred for Alvor; saadan

en forsulten Kræmmerlus, der havde siddet her og bimplet Forstanden bort i *hans* Brændevin, — saadan en skjævsranket Knapsæk, der bøvlede Landet rundt i et Par umagede Sko og stjal sig ind ad Folks Bagdøre for at snyde sine forbudte Varer i troskyldige Tjenestetøse, — *han* vovede at tyvte nogen i *hans* Hus!

Han skulde Satan, som han kund' band', slaa ham over hans Pukkel, saa hans Knapp' skuld' stent' over hele Fjends Herred!

»Kommer *du* ad æ Dar, og det lidt gilik!«

Der var ingen, der i dette Øjeblik kunde tvivle paa, at Jep Andersen var Mand i Hytten.

Han stod som en Sprængbombe midt i Stuen og rystede utaalmelig sin Finger mod den Udgang, der nu var Kræmmerens eneste Redning fra Tilintetgjørelse.

Men ved denne Gjøren-Front mod Vinduerne havde han pludselig faaet Øje paa noget, som i en Haandevending berøvede ham al hans drabelige Stivelse.

Ih hvad var det!

Holdt der ikke en Vogn paa Landevejen, lige udfor Huset! Ih du Fredsens! Det var jo æ Øvrighed!

»Ja, de er godnok i æ By,« sa' Jens Christian stille.

Denne Meddelelse var af en forbløffende Virkning.

Jep Andersen rev Flaskerne af Bordet og anmodede Gjæsterne om skyndsomst at drikke Kopperne ud; de fleste var dog allerede saa forvirrede, at de lod Drikkevarerne staa urørte. En fordægtigt udseende Person, der ikke havde deltaget noget videre i Samtalen, men udgivet sig for Lammehandler, blev pludselig ligbleg, aabnede Frammesdøren og sprang paa Hovedet i Bagerovnen.

Knapmanden, hvis Hægtebreve nok ikke alle var lige reglementære, græd, mens han hoppede som en Skade med Skrinet i Favnen, indtil Jep Andersen

rev den ud af Hænderne paa ham og skød den ind under sin tykke Sengedyne.

En af de Guldtressede var stegen af Vognen og begyndte langsomt-ligeegyldigt at gaa op over Skrænten imod Huset.

Den fiffige Vært, der nu havde faaet udslettet de værste Spor, gik med blottet Hoved Øvrighedspersonen i Møde.

Ogsaa *inde* i Hytten fik man i en Fart Kabudserne af Hovederne, og da man ikke fandt nogen Knag at hænge dem paa, smed man dem som efter en fælles Aftale hen paa en Dyrge Kartoffler, der laa med lange, gule Spirer i det inderste Hjørne af Stuen. Enkelte rev i deres Forfjamskelse — formodentlig for i paakrævet Tilfælde at kunne svare rent og tydeligt — ogsaa Skraaen ud af Munden og kyled den sammesteds hen.

Jens Christian, der under de andres uforstilte Angst, havde forholdt sig ganske rolig, saa med et spidst Smil rundt paa hele denne sørgelige Udstilling af daarlige Samvittigheder.

Nej, han var sandelig ikke tyet ind i det bedste Selskab.

»Hvad kan det her blyw' till« hviskede Tørvegraveren raadvild. Han var pludselig bleven grebet af den almindelige Alvor.

»Aa, Jøsses,« sukkede Knapmanden hen mod Jens Christian Skytte, »er det æ Herredsfoged?«

»Javis er det *det!* Har du nogen Udstand med *ham!*« spurgte Jens Christian underfundigt.

»Ja—a!« svarede Knapmanden næsten grædende; »a har jo været mulkteret to Gange; kom a der een Gang til, kunde Penge nok ett klarir'et, lod de sig forlyd' med.«

»Saa tror a næsten, a i dit Sted vild' krybe ind te æ Lamhandler,« svarede Jens Christian.

Lidt efter hørte man ogsaa Knapmandens Skonæser bumpe mod Murværket ind til den nu snart brødefyldte Bagerovn.

De tiloversblevne mindede om syge Høns, der sidder og venter paa at komme under Kniven.

De havde alle »laa æ Maal« og sad nu i bleg Tavs-
hed og stirrede ind enhver i sit Mørkekammer af en
Samvittighed.

Kun Barnet blev uanfægtet af Begivenhederne ved
med at vugge sit lille Hørhoved fra Sted til Sted,
kante sig ind paa de forladte Pladser, rejse sig paa
Tæenderne og lægge den lille Kløfthage paa Bord-
kanten, mens det gjentog:

»Mæ ha' Sukker!«

Ogsaa den hvide Høne, der strakte Hals mellem
Bordtremmerne, saa temmelig brødefri ud.

De to hinanden mødende Parlamentærer var gaaet
i Staa paa Brinken midtvejs mellem Vognen og
Huset.

Fuldmægtigens Guldtræsser lyste frygtindgydende i
Eftermiddagssolen; Jep Andersen gik lækkert smi-
lende omkring ham og gjorde store Armsving ud
over Landskabet.

En Gang pegede Guldtræsseren med tilbagebøjet
Tommelfinger bagud mod Jep Andersens Hus; da
blegnede alt det, der sad i Hytten, lige ned til den
hvide Høne mellem Bordtremmerne; men i næste Nu
var Jep Andersen atter til Rede med store Armfagter
og vejledende Fingerpeg ud ad Egnens Veje og Over-
kjørsler.

Kort efter kastede Guldtræsseren Haanden skjødes-
løst op til Huen, mens Jep Andersen gik baglænds
ind i et umaadeligt Rygknæk.

Det føltes i Hytten, som naar en Skypumpe drejer
til Side i sidste Øjeblik.

Jep Andersen modtoges med ubeherskede Glædes-hyl:

»Hysss! Tho lad ham da kom paa æ Vogn først!« advarede den store Taktiker.

Da Vognen var rullet bort, fortalte Jep Andersen larmende og kry som en Gase, der var vendt tilbage til Flokken efter at Faren er overstaaet, hvor geskøjftig han havde »belagt sin Tale« overfor den »flinke Mand«.

»For det kan sgu ett hjælp' at staa som en Kryk-kilurris overfor søne Kaal'!

Men det sa' a nok, før Tiden, te *de* vild' ett os no'; det var ett sær'!

Hvor mange er der i Ovnen?« spurgte han med en oprømt Skogger.

»Kom I kuns ud, I Taarier!« raabte han ind ad dens Munding. »I er sgu nogen stredde Kaal', naar det knier!«

Først kom Knapmandens bundløse Sko frem af Aanen; saa stak »Lammedriverens« flossede Bukseben som et Par Kæmpefølehorn ud af Ovngabet.

»Kom du kuns harud, Farlil; hér er ingen Øvrighed aa æ Stejl!« opmuntrede Værten.

Snart sad de alle bænkedes som før om Punchekopperne, mens Værten fortalte om sine gesnedige Idrætter:

»Nej, se det, de kjørte efter, det var jo den Gaardbrand i Sæfstrup i Forgaars; det skuld' nok vær' paasat, efter hvad de sa'.«

»Ih Jøsses! er 'et sand'!« sa' Tørvegraveren.

»Ja, det læ'r de,« fortsatte Værten. »Og den, de tror til det, det er nok en Sluri, der er lusket omkring i æ Egn nowe Daw'; saa kalder han sig Bindkræmer, og saa gi'r han sig ud for Lamm'handler; men en Skuel maa han jo vær' i enhver Handtiring.

Han spurgte mig ogsaa ad, om ikke han skuld'

være søgt' ind til mig. Men a lod ham forstaa, te den Slags Folk hused a ett — med min gode Vilje.

»Dig kjender a godnok ett,« sa' Jep Andersen nu vendt mod »Lammedriveren«, »men skuld' du ha' noget paa din Samvittighed, som ikke enhver maa ved, saa vild' a se at komme ad a Dar, inden de her Kaalsener kommer Vejen tilbage.«

Samtalen drejede sig nu hen paa andre Æmner, og før man saa sig om, var »Lammehandleren« forduftet.

»De havde nok været omme til Visti Wollesens,« begyndte Jep Andersen, da alle igjen havde faaet noget i Kopperne.

»Tho Visti har nok hængt sig!«

Der gik som et Stød gjennem Rækken.

Visti Wollesen var jo en af de kjendteste Mænd paa Egnen.

»Vidste du nøj om *det*, Jens Christian?«

»Ja, aaeja!« sa' Jens Christian stille afværgende; for at skjule sin Bevægelse førte han Koppen op til Munden og drak dybt med rystende Haand.

Jep Andersen gjorde ikke Jens Christian flere Spørgsmaal, men fortsatte:

»Ja, ingen kan undre sig over det; for saadan som Visti er bleven behandlet, *det er* den største Synd'!«

»Aa, bliver Aftægtsfolk ett saadan behandlet ind ad en End'!« sa' nu en Mand i gule Skindærmer, der sad et Par Stolebreder fra Jens Christian.

»Nej, *du* bliver saamænd heller ett for godt behandlet, Ywer, det var Synd at sige *det*; men tho der *er* da Forskjel.

Tænk nu iløwle ved, hvad for en herlig Gaard, han gav Sønnen; det har jo da alle sine Dage været den villerst' i Byen; — og saa skulde Visti nu paa

hans gamle Dage bo snart langt ringere end nogen Husstodder.

Ja, det siger a ligeud,« vedblev Jep Andersen ivrig, »a vild' misæl ett nær ha' bytted Beboels' med ham.

Og hvordan a bor, det kan I da sel«

»Ja, kan en nu forstaa, te en ung og estimiret Mand vil være det bekjendt overfor sin gamle Far,« sa' Niels Tækker; han var nylig traadt ind ad Døren og havde lagt Naal og Tækkeskovl fra sig i Krogen. »Der bygger Sønnen et Stuehus saa stort som en Agerumlade, med Stuer oppe og Stuer nede; bygger den — det tør vi da godt sige — enebar for æ Faa'rs Peng'. Og aldrig saa snart er den færdig til at rykke ind i — saa: kjek! haraus med æ Faa'r! en gammel rusten Kakkelovn sat op i en Husende, et Par Stole og en Skammelende kylet til ham, alt-sammen noget Skrammel, der er bleven for grimt til at staa i det nye, — værsgod, gamle Visti Wollesen, der kan du bo! Der kan du sidde og krykk', te Vorherre kommer forbi og henter dig!«

»Ja, Visti var en pæn, gammel Mand, saa han kund' nok vær' bleven betroet til at blive inde i Stuehuset,« sa' Haarskjæreren.

»Ja,« svarede Iver og stempede en Spytteklat ned mellem sine Træskonæser, »tho han kund' jo resikir' og komme til at spytte paa det nye Gulv; saa var det jo ild' fat!«

»Og vild' de nu ett ha' ham til at bo inde i Stuehuset, — hvad a jo nu ett kan forstaa — saa kund' de da ha' givet ham en Stue, der var lidt bedre, end den han fik,« fortsatte Tækkemanden.

»Tho det ved vi da hverjen, te dér var Svinesti, før det blev gjort om til ham.

Ja, tho Visti har da selv sat æ Hus i hans Vel-

magtsdage; a kjender nok æ Beboels', a var selv med til at tække den.

Men det havde Visti vist ett tænkt, at han nowtid' skuld' komme til at tage til Takke med hans egen Svinesti.«

»Det *var* ogsaa en stor Synd at gjør' ham,« sa' Haarskjæderen, »for Visti var en af de bedste Folk, a har kjendt.«

»Ja, han gjorde ikke nogen noget ondt — med hans gode Vilje,« sa' Jens Christian Skytte med frembrydende Taarer.

»Det var svært, hvor han tog *af* de sidste Aaringer,« fortsatte Tækkemanden.

»Men kan en undres over det, naar en husker, hvordan han havde det? Konen faldt jo fra for mange Aar tilbage. Og der sad saa det gamle Menneske muttersene og havde ikke een Menneskesjæl til at ro sig.

De eneste, der besøgte ham, det var da snart æ Rotter, for dem var der misæl ingen Betryk paa.

Sjælden kom han ind i Stuerne, for saa skuld' han jo altid skjældes ud; *saa* havde han slæbt et Straa med Fødderne; *saa* havde han faaet en Gnal-ling Sne med Træskoerne; den unge Kone skulde nok altid faa noget at krotte over.

Aaenej! det er endda ett nem at være til Maade, naar en er gammell

Føden skulde han jo ta' inde ved Folkene, og den var sgu slag.

Kund' det nu ha' gjort den *rige* Mand noget, om han havde sørget for, te hans Far engang imellem fik et nyd'le Bid?

Tho det ved en da, te et gammel Mennesk' er hægen.

Ja, de kund' ett engang lide, te der var nogen, der kom og saa til ham. Det var aldrig andet end i

sidste Uge, a gik til Døren og vilde da hilse paa ham; men da a kom ind i Stuen til de unge, kund' a nok mærke, te det var ett mer end jævnhen til Maade.

»Hvad vilde du endda derinde efter?« sa' den unge Kone, »det er da ikke et Sted for fremmede at komme. *Han* er jo saa moget, den gamle, te en ett kan faa ham til at holde nogen Orden paa nogen Ting.«

A kund', helsen ha' svaret hende noget andet, den led' Skrussi, men a tog det jo til min gode Nøje.«

»Ja,« sa' Iver, »te Visti gjord' en Ende paa det, det er saamænd aldrig at fortænke ham i; og Gud vær' hans Sjæl naadig!

Men hvor mange tror I ikke, der er, der lider *wal* saa haardt, og saa endda maa holde ud.

A snakker ett om mig selv, skjönt a skal ett ønske for nogen, te han maa gjemmelgaa det, a haar gjemmelgavn, men Kren Povlsen — som I ved, — hvordan tror I, han staar det ud?

Ham har de jo ligefrem spærret inde, saa ingen skal høre ham hverken kukk' hæ' syng'!«

»Ih, hvad er det, du siger,« udbrod Jens Christian Skytte, »hvem har spærret *ham* inde?«

»Dem, der skal svare Aftægt til ham,« svarede Iver uforstyrret. »Jow! det er som a siger:

Smækket Døren i Laas for ham, taget Klæderne fra ham; saa er han saa nem at hold' Styr paa; saa render han ett i æ Land og forklager dem. Hwa'!«

Jens Christian vilde ha' gjort flere Spørgsmaal, men nu kom brat et Par Hjøllekarle ind fra Vejen. I den Anledning blev der atter sat Skub i Drikkeriet, Punchekopperne løftedes højere og højere, og de berusedes Larmen blev ligesom forstærket af Tavsheden i den omgivende Natur.

Det var nu begyndt at mørknes under Tagskjæget. Engfolkene gik alle Vegne hjem med Leerne paa Nakken, og Madmødrene var hist og her ude ved

Hækkerne for at pille Tøjet ned, inden det sloges af Duggen.

Paa een Gang hoppede en Kvinde ind ad Døren over den sidste Solstraale og raabte grædende:

»Aa, Herre Jessus, *er æ* Baa'n her! — Gud ske evig Tak, a haar rend' den hele By rundt for at finde ham!«

Det var den unge Smedekone; hun rev den lille horgule Flygtning til sig, ruskede ham eftertrykkelig i Armen og sa':

»Aa, din slemme Dreng, der saadan vil rende din Vej og gjøre din Mor saa ræd!«

Nu først saa hun, at der var Bekjendte her inde:

»Ih hvad, Jens Christian, *er du* kommen i det Lav,« sa' hun, »det tykkes a snart, du er nøj for god till!«

Jens Christian saa til Siden, mens den djærve Smedekone gik bort med Barnet.

Lidt efter begyndte Opbruddet.

Kreaturtrækkeren løsnede sine Drøvtyggere, svang sin Svøbe og stagede af Sted med dybe Knæk i Knæhaserne.

Tørvegraveren vilde absolut ha' Bornholmeren med sig; han fik fat i en Sæk og Klokken stoppet i den under almindelig Morskab. Men han havde aldrig saa snart faaet Sækken paa Ryggen og traadt udenfor Døren, før han tog »Øverbalans.«

Baram-baram-barammm! tonede det længe og lidelsesfuldt i Spilleværket, da dets nye Ejermænd grundstødte.

Tørvegraveren rejste sig op, hikkende af Grin og gjorde endnu nogle Skadehop, til han atter under sanseløs Latter segnede ned med sin tonende Byrde.

Omsider gik han paa Hovedet i en Kartoffelkule, som han fandt saa tiltrækkende, at han straks sov ind med Klokken paa Ryggen.

Jens Christian naaede først hjem hen over Senge-
dags.

Edel, der havde ligget vaagen i de tungeste Anel-
ser, stod op og hjalp ham ind.

»Men Jens Christian, hvordan er det endda, det
er fat med *dig!*«

Hun gjorde ham ikke flere Spørgsmaal, men hjalp
ham i Tavshed af Tøjet, og han lod sig hjælpe næ-
sten som et Barn.

Edel fik en højst urolig Nat, for hvert Øjeblik vaag-
nede Jens Christian i de vildeste Febersyner.

Alle hans Drømme drejede sig om Forholdet til
den afdøde.

— Det var i deres Karledage. De var til Lege-
stue sammen.

Fjolen brummede som en Horsgumme. *Det* var en
Zweitrit, der tog Krogene med sig! »Hu—uj!«

Der røg en Støvlenæse op i Bjælkeloftet, saa Smuld
og Maltkjærner dryssede Pigerne ned i Haaret. Saa-
dan kunde bare Visti Wollesen sparke. Det var dog
ren gudsforskrækkeligt, som *han* dansede.

Selv dansede han med Edel. — Herregud, at de
to gamle Mennesker kunde saadan svinge sig endnu!
Sludder, det var jo ikke Edel — men den unge Smede-
kone; og Visti, hvem var det, han dansede med:
Hop! Hop! Hop! Hop!

»Visti, du danser fra mig!« — Nu dansede han jo
selv med Jep Andersen, der svang en Brændevins-
flaske over Hovedet. Men hvor var saa Smedekonen?
Der stod hun jo med den lille ved Haanden og sa':

»Det tykkes a snaar, du er nøj for god til, Jens
Christian.« — Men hvad var det for en Skrigen, og
hvorfor rendte de nu alle deres Vej, Kvinderne for-
rest?

Nu var der bare Visti tilbage; han blev ved at
hvirvle rundt midt i Salen.

Og se! noget der svang omkring ham og stod i en lige Linje ud fra hans Nakkehaar?

Det var jo Kreaturtrækkerens Pisk!

Nej, det var et Reb, et Kotøjr — — hvis Pæl slog mod Bjælkerne og daskede rundt om mod Væggene.

Og der kom Smedekonon nu atter til Døren og sa': »Det er Visti Wollesen, der har hængt sig selv!«

Jens Christian vilde styrte til og redde Vennen, men i det samme slyngede det hvirvlende Tøjr sig flere Gange om hans egen Hals; han haledes ind mod den dansende, der vilde gribe ham i sine Arme. Nu saa han, det ikke var Visti, men den *Slem*'; og med et vildt Skrig fra den sammensnørede Strube vækkede han baade sig selv og Edel.

Saa stor havde hans Angst været, at Edel fandt ham liggende nøgen og forslaaet ovenpaa sine Træsko udenfor Sengestokken.

Dagen efter var Jens Christian frygtelig skalu. Ved Middagsmaden sad han dybt foroverbøjet i Bænkroen og pillede sine Kartofler uden en eneste Gang at se op.

Nu holdt han sig strengt hjemme i nogen Tid. Men en Dag, da Tungsindetheden atter var over ham med sine Skyer, var han igjen hos Jep Andersen.

Stien mellem de to højst forskellige Mennesker blev efterhaanden ret optraadt, og Edel blev ængstelig for disse hyppige Besøg i Drikkehulen, der truede med at føre hendes Mand redningsløs over i Drankernes Række.

Engang vovede hun at dadle ham derfor; men fordi Samvittigheden var bleven øm paa dette Punkt,

blev han saa krænket, at han nær havde lagt Haand paa hende.

Følgen blev da den, at de to gamle Mennesker sad hver i sin Krog af den snævre Aftægtsstue og turde knapt sige et Ord til hinanden, og gamle Edels Øjne blev rødere og rødere i Graaden over hendes stakkels vildførte Mand.

Saa en Dag kom en mærkelig Fodvandrer til Gaarden.

Han kaldte sig Wolle Øjgaard. En lille lavstammet Mandsling med graat Kindskjæg og et Par milde, fornøjede Øjne. Han havde nok engang haft en Gaard der Sønder ude, men solgt den for at hellige sig udelukkende til den Gjerning, der i hans Mund hed »at redde stakkels Mennesker fra Drukkenskabens Last«.

Og ingen Missionær i det mørkeste Hedningeland kunde udvise større Glød og Opofrelse end denne hjemlige Indlandsapostel mod den stærke Fusel.

Han vandrede paa sin Fod fra Hus til Hus og førte sin Levemaade med sig i en Randsel over Skulderen. En Brødskorpe og et Par raa Hønseæg var nok til at stille hans Maves Krav. Han vilde være gaaet til Verdens Ende, om han vidste, at der sad et Menneske og ventede paa hans Trøst.

Hyppigst var han til Farts om Sommeren, naar Faareklokken tinglede langs de brune, kjæruldsrandede Tørvemoser, og den krydrede Søndenvind pustede i Luven af de første Harekillinger, der laa og sov i Ringlet fra den skydende Rug. Det var, som havde der samlet sig noget af Duggens Glimten og Rugens muntre Ringlen i hans eget varme Sind.

Saa man ham pile af Sted ud over Lyngen ad en Enspurvevej med Randslen slantende over Lænden, eller traf man ham smaanynnende, naar han hastede forbi de smaa, blankslidte Bygmarker, lignede han en

Udsending for det glade Budskab, en Hermes — hvis Bukser var altfor korte og tilmed slidt i Laser forneden af Porsrafterne — men dog en Hermes, der haster af Sted med lysende Øjne og ivrige Skridt for at øse Glæde ud til dem, der sidder fattige og forknytte bag en revnet Dør.

Hundene, der ikke kunde fordrage hans svippende Stok og den Fart, der var i ham, tog ham for en Bisse og halsede ad ham. Men alle andre end Køtere kom hurtigt under Vejr med, at han var et elskeligt og usædvanligt Menneske.

Uden noget egentligt Ærinde var han en Dag kommen ind til de unge i Skyttegaarden og havde bedt om en Drik Øl.

Ved sit hjertelige og vindende Væsen havde man straks syntes saa godt om ham, at han blev anmodet om at blive til Middagsmaden.

Saaledes fik han rigelig Tid og Anledning til at røbe sit Kald, og de unge saavel som gamle Edel var blevne opsatte paa at faa ham til at tale med »vor Faa'r« — »for han var da taget saa sær galt af Sted i den senere Tid.«

Jens Christian havde først stillet sig meget afvisende overfor »denne Landløber«, som man der havde sugget paa ham; men efterhaanden, som Øjgaard havde faaet Lejlighed til at folde sig ud og røbe hele sin brave og medfølelse Sjel, havde Jens Christian givet sig over.

De sad nu paa et Dige i Solskinnet og talte fortroligt sammen:

»Aakja,« sa' Øjgaard, »der er *meget* i Vejen med os; — men det værste er vel nok det, at en er saa gammel, te en forvinder det aldrig.« Øjgaard saa Jens Christian ind i Øjnene med et Smil.

»Og en vil jo ett være ved 'et!

Vi vil vær' Ka'le til det sidste. Men engang maa en jo se at faa æ Reb' spændt aa æ Hammel.

Hvad, Jens Christian Skytte?»

»Ja, det var ett sær!« svarede Jens Christian lidt undvigende.

»Men det er iløwle haardt at blive skubbet ud af al Ting; saadan at blive lagt i Kiste, før en vel er død.

For hvad er en Aftægtsmand; en sølle Staakel, der gaar paa Naadsensbrød som et andet Fattiglem, og tit misundes hver Brødkrumme, han putter i sin Mund; ett *er* nowe Ting og ett tær nowe Ting.

Jo før en kan liste af, desbedre for *dem*, en har givet det Krumm', en havde.«

»Ja, det er a godt nok enig med dig i, Jens Christian, te det Aftægt er en møj uheldig Indretning.

Der er jo mange letsindede Folk, der kommer nem over det; dig er det jo nu falden haardt ved.

A har jo ogsaa prøvet noget i mine Dage,« fortsatte Øjgaard.

»A har selv været Aftægtsmand i nogen Aar« — —

»Nej, *har* du!« udbrød Jens Christian forundret og rykkede ham ligesom nærmere.

»Hvordan kom du da ud af det?«

»Aa,« svarede Øjgaard, »a haaj saadan faaet Øjnene op for den her Drikkelast; a tyt, lissom a kund' forstaa, te Vorherre haaj en Gjerning der, som han vild' unde mig.

Og det kund' a ett wal næjt' ham.

Saa kom a saadan til at gaa omkring.

Paa den Maade kom a ud af det.«

»Ja,« sa' Jens Christian med sænkede Øjne, »hvor det maa vær' en Lykk', saadan at ha' nøj, der kan bær' jen!

Men det har en anden jo ingen Begavls' for,« tilføjede han bedrøvet.

»Jow, det maa du ett sige, det gjælder om at begynd' med sig selv!«

Nu var hele Agitatoren oppe i Øjgaard.

»At faa det *mild'* frem, saadan te æ Sol rigtig kan komme til at skinne paa det gode i os!«

Øjgaard rakte over og klappede Jens Christian ømt paa Skuldren.

»Aa ja, ja, bitte Jens Christian, der er ingen, der har behov, at gaa til Grunde; der er sørget for, te vi kan komm' til Land' hverjen!

Men *det* er nu det vigtigst' af det alt sammel: te alt det gode, vi skal ha' gjort, maa vi altid ha' begyndt i os selv!«

»Ja,« sa' Jens Christian med bortvendte Øjne, »de har vel forklaget mig til dig, de unge og sagt, te a var bleven drikkældig paa mine gamle Dage?«

»Naa—aal« sa' Øjgaard og søgte at ta' Brodden af denne Selvanklage.

»Ja, men det er al

A har aldrig været det før; men *nu* er a det!«

Jens Christian sa' det som halvt i Hulken.

»Naar a bliver saa harmt og ett kan skimm' nø' Udvej te nowe Sider, saa kan a ett læ' æ Brænd'vin staa; saa maa a ha' nøj, der kan dulm' et.

Saa læng' en selv haaj nøj, en kund' affensir' atter, da skuld' a helsen nok ramm' æ Maad'.

Men her sidder en aaljen *ved* en Bordend', og aalle nue jen ser te jen, tiløvers er en alle Steder, og værkelig blywer en, det var ett sær!

For alting er jen øver æ Haand — og det en tykkes, en kund' magt', det maa en ett komm' tel

Nej! der er kuns little Fryd ved at løv', nær en som mæ aaltid skal løv' af anne! —

Men tho, Vorherr' løser jo op for wos jen atter enaan' — helsen saa 'et galt ud for wos.«

Jens Christian gik dybere og dybere ind i sit Sørge-

mod; Øjgaard saa efter ham med en blank Taare i hver Øjekrog og sugede Spyttet bort fra Tænderne med en Hvislen som altid, naar han blev bevæget.

Han udfoldede endnu en Gang hele sin frejdige Livsbetragtning, og tegnede daarende Perspektiver af det bedragerske Liv.

Jens Christian indrømmede, at »det vild' vær' skjøn' om en kunde ha' set saa lyst paa det.«

Og med denne Indrømmelse maatte Øjgaard lade sig nøje for denne Gang.

En Dag tog Jens Christian saa Egekjæppen i Haanden og pamprede af for at se, hvordan det stod sig med den sølle Kren Povlsen.

Der var tre Fjerdingvej derhen over Brakjorder og Grønagre, og Vejret var da saa skjønt!

Midtvejs kom han forbi et rødstenet nytækket Hus, som han ikke tykte, han havde set før.

Han gik i Staa foran det og saa ind bag et pænt grønmalet Stakit, hvor en høj ældet Skikkelse gik op ad Grusgangen med en mægtig Vandkande i hver Haand.

Ih, men, det var jo Laust Mortensen, der havde afstaaet sin Gaard sidste Efteraar.

Ih, hvor kom *det* sig, te han boed her?

»Goddaw, Laust!« raabte Jens Christian ind i Haven.

Den bærende gjorde hurtigt omkring, satte sine Spande med et Blarp ned i Gruset og kom stort smilende Jens Christian i Møde.

»Ih si; er du kommen ud at slikke Sol paa de her Kanter!

Nej, *du* skal minsæl kom indenfor!

Du vilde da vel ett ha' listet os forbi?

Aa, An'!« raabte han op imod Huset, saa Ekkoet gjaldede.

»Hvad er det *med* dig, mi' Faa'r?«

En jævnaldrende, opkiltret Kvinde kom frem af Bryggersdøren.

»Aa, kom endelig ned og hils paa din gamle Kjæreste,« sa' Laust smaadrillende.

»Ja, a er migi knøv til at ta' Fremmedfolk i Haanden,« svarede Ane og satte en rygende Skaal med Hønsenumme ned paa Stenbroen.

Jens Christian var nu kommen indenfor Havelaa-gen, og de tre gamle frittede og pratede i Munden paa hinanden, mens Hønsene sloges om det varme Æde foran Indgangsdøren.

»Naa, saa *du* har sat dig ned her?« sa' Jens Christian.

»Aaeja!« svarede Laust; »tho a lod jo Sønnen faa Gaarden; men Aftægt, det har nu aldrig passet mig; men det her — det kan a minsæl komme over.

De andre vil jo nok drille mig med, te a er bleven Husmand; men det ta'r a mig let; for det her er minsæl *mi'* Ganning; a har snart aldrig været saa fornøjet i mine Dage.«

Jens Christian stod og saa hen over Lodden med et tungsindigt Blik; det var jo *hans* dyreste Drøm, som her laa virkeliggjort.

»Aaeja, hvor *maa* det *være* skjönt, at ha' saadan en bitte Plet, som en gammel Mennesk' kan kalde ens egen!«

»Ja, du *har* endda Ret i det!

Saadan som du og de fleste har det, det kunde a nu ligefrem ett udholde; det vilde a sætte æ Hjælbred til ved!

Men kom da nu omkring og se paa æ Sager!«
Laust skrævede ivrig foran.

Jens Christian fulgte sindigt efter og kastede Strejfblik til alt paa sin Vej.

»Hvad mener du nu om søne Ka'le!« sa' Laust, han gik ind i Hvidkaalsbedet, tog Hovederne mellem sine Hænder og viste dem fra alle Sider.

»Mon nogen har set Magen til Kaal den her Tid Aa's!

Se saadan kan en jo faa det standet, naar ett en har mere, end en kan over.«

De blev ved at gaa Haven rundt; Laust forklarende foran, Jens Christian beundrende bagefter.

»Men kom nu ind og se vor Indretning der.«

Da de nærmede sig Huset, kom en hvid Kat skraas ned over det solbelyste Tag; den stillede sig over Tagskjægget og begyndte en kjælen Mjaven.

»Hør mig nu til *den!*« sa' Laust; »saadan er det altid med den; nu vil den ha' Lov til at springe ned paa mig.

Tho kom saa da!« Laust bøjede Ryggen.

Katten gjorde et Favnespring ned paa hans Skulder.

Laust klappede den, mens den satte Spindetøjet i Gang.

»Det er saa rart ikke at ha' mer, end en kan holde af det hver Krumm',« sa' Laust og slap Katten til Jorden.

»Her skal du minsæl se en Pold'!« sa' han og pegede ind i Stien til en herlig hvid Gris, der stod og belugtede den fremmede gennem to løftede, ravklare Næsebor.

Jens Christian ømmede sig næsten ved at se mere; det gjorde ham ligefrem ondt i Brystet at være Vidne til en Lykke, som han i sin Ligegyldighed havde forskjærtset.

Ak, hvorfor havde han dog ikke taget Toften fri, som hans første Tanke havde været!

»Nej,« vedblev den snakkeglade Laust, »det er endda en rar Ting at ha' noget at gaa og praas' med; straks en vaagner om Morgen, og en hører Fuglene synger udenfor, har en noget at ta' sine Hænder til, saadan en aldrig ha' behov at sidde ledig.

Aaja; det er hel skjøn at løv'; men det forstaar sæ, vi maa hverjen ha' nøj at løv' for!«

Disse Ord trængte som Dolke ind i Jens Christians Hjerte.

Han maatte ta' Afsked for ikke at briste i Graad, som han stod.

»A tyt, Jens Christian var saa forknytt?« sa' An', da Døren var lukket.

»Det lagde a ett Mærke til,« sa' Laust »men a tror nok, han var en bitte Graan misundelig for det han ett har været ligesaa betænksom, da *han* sa' sig Gaarden fra.

Og vi *har* minsæl ogsaa faaet en kjøen Plet ud af det, bitte Muer!« sa' Laust og gik tilbage til sine Havespande.

Kren Povlsen havde ejet et Sted ude paa Marken.

Nu havde han solgt det saadan, at Kjøberen — en Landbager — skulde yde ham Aftægt, saa længe han levede.

Da der ikke var bleven fastsat, *hvor* han skulde nyde Aftægten, lod man uden videre hans Hus nedrive og Kren Povlsen overflytte til et elendigt lille Rum, som Bageren havde bag sin Butik.

Der havde han nu levet paa andet Aar uden saa at sige hverken at se Sol eller Maane.

Det var i dette Hummer, at Jens Christian Skytte søgte og fandt sin gamle Ven og Krigskammerat.

Det var hen paa Eftermiddagen, da Jens Christian traadte ind i den lille snuskede Butik med den gult-

malede Kringle paa blaa Grund tilhøjre for Indgangen.

En lille Tøs, hvis Negle endnu bar Spor af, at hun havde været i Færd med at pille Rosinerne ud af de faa soltørrede Jødekager, der stod henstillet paa Disken, skød — ivrig for at ekspedere — Ansigtet frem mellem Vægten og en Blikdaase, paa hvilken sad en stor, sribet Kat.

»Ja, min bitte Pige, a skal ikke handle; a vilde gjerne vide, om her bor en Mand, de kalder Kren Povlsen?»

»Ja, men der maa ingen komme ind til ham, det har Mor sagt!« svarede Tøsen med ivrige Hovednik.

»Maa der ingen komme til ham! Er han da taget ned; ligger han?»

»Ja, det siger Mor! Der maa ingen komme til ham!« vedblev Ungen.

Men nu hørtes indefra det tilstødende Rum en rusten Kræmten og nogle slørede Raab:

»Høj! ho—o—j!« og kort efter blev Døren aabnet indefra, og en gammel, nøgen Mand stod bag Sprækken:

»Aa, kom, kom! Aa, Herre Gud, kom endda ind til mig!«

Tøsen blev ved at løbe rundt om Benene paa Jens Christian som en arrigt bjæffende Hvalp, mens Døren lukkede sig efter de to gjenforenede Kammerater.

Den nøgne havde atter smidt sig tilbage i sine Pjalter paa Sengen, mens Jens Christian famlede sig hen imod ham i det Halvmørke, der herskede derinde.

»Men, Krejsten, hvordan er det endda, du ligger i det! Er du syg?» begyndte Jens Christian.

»Nej, er a syg!« svarede Kren Povlsen.

»Ett mer end som du er syg, men tho de har jo taget Klæderne fra mig.

Den Satans Kjælling!

A maa ett komme uden en Dør.

Har nogen kjend Maagen! Her midt Sommerdav'!

A er nær ved at gaa te ved 'et.

Satans Kjælling!

Du *kund'* da 'tt gi' mig en Skraa!« sa' han med en komisk Overgang af Lækkersultenhed.

»Jow, det ved Gud, a kan!«

Staklens magre Fingre rystede rundt over den aabnede Tobaksdaase.

Jens Christian saa medynksfuld paa hans rødskantede Øjne og hans gustne, indsunkne Træk.

»Men naar du ett er syg, hvadfor ta'r de saa dit Tøj fra dig?«

»Aa, de er vel ræd, a skal *gaa* i æ Land og fortæll', hvordan de behandler mig. Og *det* var da aldrig en Krumm' formøj. For *a* har det ring', det kan du stole opaa, Jens Christian.

De kund' ha' ladet mig bliv', hvor a var; der haaj a mit eget Hus; men der var *a* jo ett klog nok; og det fik de da redet ned.

Og nu ligger a her!«

De to gamle fandt hinandens Hænder over Sengekanten.

Kren Povlsen pegyndte en snøftende Graad:

»Du *kan* tro, Jens Christian, te a har gaaet møj igjennem i de sidst' Aaringer — siden a kom her ned.

Hun kommer vel ett, æ Kjælling?« spurgte han ængstet og rejste sig lyttende op paa Albuen.

»Nej, a hører ett til nøj,« sa' Jens Christian.

»Det var endda wal, te hun var fræ æ Dar, da *du* kom; helsen var du ligefrem ett kommen ind, *det* er a da vis paa.«

Jens Christian lod sine Øjne løbe rundt i det sølle knebne Rum, der var fyldt af en ulidelig Gammelmandsstank som et daarlig rensed Hundeleje. Cementgulvet flød med Sengehalm og tusind ubestemmelige Affaldsprodukter; det sønderflængede, sværtede Tapet hang med lange, støvede Tunger ned omkring Stolpesengen, hvor det mødtes med Spindelvævene, der trak et blødt Filt hen over alle Rumets Dele.

Paa en rusten Kakkelovn laa henslængt et Par gamle Lufvanter.

»Naa, dem har du faaet Lov til at beholde?« sa' Jens Christian med et Smil.

»Ja, det er da ogsaa det eneste!

Og dem har a jo ett stort Brug for paa den her Aarsens Tid.

— Hvordan staar æ Avl?«

Der laa i Spørgsmaalet hele det lækede Naturbarns Længsel mod de grønne, bølgede Vange.

Jens Christian tilfredsstillede hans Videlyst, saa godt han kunde.

»Naa, *den* har du endda ogsaa holdt ved!« sa' Jens Christian og udstrakte Haanden mod en Krigsmedaille, som den gamle havde hængt over sit Hoved som Rummets eneste Prydelse.

»Ja, men den har a jo lidt Glæde af i den Mundering,« han saa ned ad sig, »for a kan jo da 'tt ta'en paa æ jenne Skjort'.«

Den gamle smilede svagt af sit eget Indfald.

Nu fik de en Prat om Krigsaarene og den Gang, Kren Povlsen var »Ordonnans« for General Rye. »Da skulde nogen ha' vovet at ta' mi' Bowser fræ mæl

Aae, Fanden annamm' mæl!«

Kren Povlsen gjorde krydsede Sabelhug i Luften over det stinkende Dynevaar.

»Ka' du endnu hov' aal æ Geværgreb?« spurgte Jens Christian.

»Ja, Fanden annamm' mæ, ka' a saa!

Laan mæ di' Kjæp!«

Kren Povlsen kastede de nøgne Ben ud af Sengen, greb Stokken og gjenopfriskede hele den gamle Eksercits, mens Kjæppen fløj op og ned og i stive Buer langs hans gamle runkne Legeme.

Det var selve Aanden fra 48, der stod der i bar Skjorte og Krampetræsko, mens den med lynende Øjne fægtede med en Egekjæp mod tusind svajende Spindelvæve.

Da Kren Povlsen nu ogsaa vilde kaste sig ud i en vild Rytterkamp og uddelte Bajonetstød til højre og venstre, grebes han af et stærkt Hosteanfald, der tvang ham tilbage til sine Pjalter.

Det hule Oldingebryst hev og hev for at »komme under det«.

»Det er nø' grimm' Hoste, du har,« sa' Jens Christian.

»Ja, en faar for lidt frisk Luft,« sa' Kren Povlsen, »saa en *maa* jo blive skidt tilsidst.«

»Hvadfor mon *det* er kommen til at hænge der?« spurgte Jens Christian og pegte op til et oprinket Tøjr, der hang paa et Som ved Døren.

»Det ved a 'tt,« sa' Kren Povlsen, men tilføjede med et Glimt af sin tidligere Galgenhumor:

»De vild' maaskesig gjern' ha', te a skuld' hæng' mæ sjel.«

Jens Christian ansaa det ikke for usandsynligt.

»End nu æ Mand — ser du nøj til ham?«

»Aa, han farer jo i æ Land, det meste af Tiden,« svarede Kren Povlsen.

»Men *han* er saamænd aldrig en Smule bedre end hun; det er til een Haand.

Men det er hende, en skal ha' Føden af, og er hun ikke hjemme, saa kan en jo faa for sig at bie.

Nej, det er en led Truns'!

Aae, om en nu kunde ha' gaaet med dig ud i æ Sol — som et andet Mennesk'!

Kan du ett godt forstaa, te en ka' ligg' og blyw' laang ved æ Tid, nær en skal ha' et paa den Fasovn?

Du *kund'* da ett ha' funden mig mine Klæder!

A troer bestemt, de hænger ud under æ Loftstrapp'!

Aaenej, Jens Christian, hvor kund' et endda vær' skjönt at komme — om aldrig det var saa lidt — udenfor æ Dar i det her rare Vejrlø!

En ligger jo og bliver en Staakel, saadan en Behandling, a faar.«

Jens Christian forsvandt et Øjeblik ud af Aftægtsrummet; kort efter vendte han tilbage med Favnen fuld af den gamles Tøj.

»Skynd dig nu at faa det om dig!«

De har pludselig mistet al deres Munterhed; det er, som stod de i Begreb med en stor Forbrydelse, der kan føre de farligste Følger efter sig.

»Aaeha, Jens Christian, hvor er vi bleven no' gammel Stønniser, som enhver kan spil' Hejgut med!« sukker Kren Povlsen, mens hans Hænder famler ved Tøjet.

Nu, da han har det, er det knapt, han kan beslutte sig til at ta' det paa.

»Skuld' a maaskesig iløwle lade det være?«

Jens Christian tør ikke rigtig raade hverken fra eller til.

Man kan se paa ham, at han er ret betænkelig ved Stillingen.

Kren Povlsen modstaar dog ikke Fristelsen, men støttet til Sengestolpen borer han Foden op gennem det ene Bukseben.

»Mon hun *skuld'* slaa mig rent fordærvet, hvis hun kom?« spørger han stille, mens han punser sig videre gennem Buksebenet.

»Ja, den anden Dag, da gav hun mig sgu et ordentlig Ræk over æ Skuldre; det klør a ett efter mere.«

Der høres nogle korte, faste Bump udenfor Huset.

»Kam' der nogen!« hvisker de begge samtidig med lammet Mæle.

I det samme fyldes Døraabningen af et tæt lavstammet Fruentimmer med et stort Lungeslag over højre Kind og en bred opbrættet Mund, i hvilken glimter et falsk Gebis.

»Naa, *du* ta'r imod fremmede, naar en anden ikke er hjemmel!« siger hun og gaar truende ind imod Kren Povlsen.

Han har allerede uopfordret begyndt at trække sig baglænds bort fra Bukserne igjen.

Han staar op ad Sengen, firmer og spjætter med Foden for at komme løs; aa, han er saa villig!

Men det gaar Kjællingen for langsomt; Vreden spilkoger i hende; hun bøjer sig ned, griber om den gamles halvtafkrængede Bukseben og river det til sig, saa han under en voldsom Hoste styrter baglænds over i Sengen.

»Det manglede, Fanden slaa mig, bare, te saadan en Staakel, som en her har at føde paa til ingen Verdens Nytt', *skuld'* strole Egnen rundt med Sladder om en naaen jen!« siger Kjællingen, mens hun slænger den gamles Bukser over Skulderen.

Et Øjeblik forsvinder hun ud af Stuen.

Hendes Fraværelse benyttede Jens Christian til en forfjamsket Afsked med sin ulykkelige Ven.

Flov som en Skoledreng kom han ud paa Trappen.

Hans Læber dirrede af Oprørthed; han knugede fast om Kjæppens Haandtag.

Skulde han gaa tilbage og læse hende Teksten?

Hvad vilde han opnaa derved? Bare gjøre Livet endnu bitrere for den gamle, der ikke kunde undfly hende, men til sine Dages Ende skulde være i dette Menneskes Vold.

Han gik.

Den gamles vaandefulde Hosten fulgte ham et langt Stykke ned ad Vejen.

Der randt et Aars Tid, og Jens Christian ældedes meget.

Han sad der Vinteren over i Bænkroen, hvor Perpendiklen gik med syge Hik inde i det ormstukne Klokhus, og saa gennem de lave Ruder ud mod Tagdryppet, der stod der mod Graaskyen, draabed og faldt, draabed og faldt, trist som den ensommes Døgn.

Med Huen over Issen og med sine gule Læderærmer op paa Bordskiven kunde han sidde Time paa Time og stirre ind i Lervæggen, mens han indaandede den sure Tørverøg sammen med Uldstøvet fra Edels bedagede Rok.

Kun naar en Plags Sko strøg mod Stenbroen foran Vandtruget, rykkede det i hans Nakkemuskler, og hans Øjne livedes af et opmærksomt Glimt fra den Tid, han selv havde Tømmestrengen mellem Knoerne.

Hans Smag for Brændevin var steget stærkt, og man kunde se det paa ham.

Han skammede sig dog stadig over sin Rus; og Dagen efter, han havde været hos Jep Andersen, sad han altid og vandt Garn for Edel og var føjelig.

Med halve Aars Mellemrum kom Wolle Øjgaard med lange frelsende Skridt over Kjærene og satte

sig overfor ham ved Bordskiven og lod sine milde Øjne skinne.

Men den gamles Sorg laa dybere, end Øjgaards Lod kunde bunde, og Øjgaard græd over sin Afmagt, naar han gik bort over den rugringlende Toft.

Saa en Dag forlangte Jens Christian kort at blive »tegnet til Alters« til næste Søndag.

Man undrede sig jo nok noget over, at den Beslutning kom saa brat; men tho han var jo et gammelt Menneske, det var ett sær', og det var jo da al kjønt af ham, te han vilde til Guds Bord.

Der blev talt meget om Jens Christian efter den Altergang. Saadan som *han* havde grædt i Kirkestolen, det var nok ren forskrækkeligt.

Næste Dag forsvandt han hjemmefra saadan ved Melmaddags.

Han vandrede og vandrede, som et Dyr, der har faaet Gift. Lige til efter Solnedgang vedblev han at strejfe om.

Det var sent i Høst; enkelte forsinkede Bygneg, mørke af Efteraarsregnen, stod hist og her paa Markerne. Boghveden laa paa Sandet i smaa, sammenrevne Dynger og ventede paa en Tørvejrsmorgen for at komme under Tag; de udvoksede Brokfugleunger løb inde over Brakmarkerne paa de klejne Ben og faldt nu og da over Furerne, naar de skulde skynde sig altfor stærkt.

Jens Christian vandrede og vandrede; først langt ud over Fællederne og Udmarkerne, senere, mod Aften, kredsede han udelukkende om Skyttegaardens Jorder.

I de sidste to Aar havde han med Omhu undgaaet saavidt muligt at sætte sine Fødder paa sin Fødegårdens Marker; i Dag kom han jo ogsaa kun for at ta' Afsked.

Han gik ind over en Ager, hvor Rødsyren stod

og dryppede over hvide Flintesten; lige op ad den skød den selvsaaede Byg sine lyse Blade op af den regnvædede Stubmark.

Akja, her havde han haft Rug det Aar, *han* fik Gaarden. Det var længe siden! saa længe, at han nu selv gik her næsten som et Spøgelse over sine egne Jorder.

Og her var den Ager, hvor han begyndte sin Mergling, og derhenne var det, han prøvede med Raps; men det var en snavs Forretning.

Men nu var det jo ikke til at kjende mere; der var helsen bleven bødlet ordentlig omkring med det. Og der var ingen, der havde spurgt *ham* til Raads om noget.

Naa, det kunde jo ogsaa være det samme; var han en at spørge til Raads mere?

Saadan en Dranker og Fyldebøtte, der sad blandt de værste Slusker Nætterne hen og drak Jep Andersens hæsle Brændevin.

Den unge var jo i sin gode Ret, naar han intet Hensyn tog til *hans* Domme.

Han *var* en Staakel; han følte det dybt inde, at han aldrig vilde kunne frigjøre sig fra den Magt, Brændevinen havde faaet over ham.

Men det var Aftægten, der havde gjort ham saadan. Ensomheden havde suget ham ind. Nu skulde det snart faa en Ende! Havde han ikke ogsaa lovet Wolle Øjgaard, at han vilde blive et ordentligt Menneske? Hvordan havde han holdt det? Maatte ikke en Mand som han skamme sig ved det. Kunde han være bekjendt at se Øjgaard mere?

Han vilde heller ikke længere gaa og være til Trekant derhjemme.

Han huskede nok i Torsdags ved Middagsbordet; Husets lille Datter havde i al Uskyldighed spurgt: »Bedstefar, hvorfor bliver din Næse saa rød?»

Straks var alle omkring Bordet bristet i Skoggerlatter, selv Thomas var med til at le ham ud, hvad der havde givet Ungen Mod til Gang paa Gang at gjentage Spørgsmaalet, uden at nogen havde lagt sig imellem.

Og da han forleden havde gjort opmærksomt paa, at han snart vilde komme til at trænge til nyt Tøj, havde Thomas saa ikke uden videre udtalt, at det, han havde, var saamænd mere end godt nok mellem dem, han nu »søgte med«.

Nej, her var der intet andet at gjøre end at bryde overtvært. — —

Under disse tunge Tanker gled Jens Christian forbi en Plov, der endnu stod i Furen.

Som i gamle Dage kunde han end ikke nu i sin oprevne Sindsforfatning modstaa Lysten til at gaa hen og lægge sine Hænder om Plovens Haandtag og indta' Pløjestilling.

Naa, den unge havde endda bevaret den Aas, som *han* havde bekostet standet, kort før han afstod Gaarden.

Lad os se, om ogsaa Muldfjælen skulde være den samme?

Jens Christian trak med et Ryk Ploven ud af Furen.

Nej, *den* var god' nok henne; det var ett sær!

Jens Christian holdt sig ude bag Markdigerne, indtil han saa Lyset slukkes derinde bag Gaardens Sovekammervindue.

Der var Fred og Maanero over alle Ting, som han kom Vesten ind af Gaarden.

Han gik lydløst ind i Kjørhuset, hvor han søgte noget paa en Knag ved Siden af Døren.

Han vilde liste sig bort igjen, men alle de gamle Køer, der huskede ham fra den Tid, han selv passede dem, gav sig til at dryne.

Jens Christian kom tilbage. Han gik op i Baasene til enhver især, klappede dem grædende over Mulen og gnubbede dem paa de fremstrakte Kværke.

Jens Christian havde aldrig yndet at komme tomhændet til sine Kreaturer; derfor holdt de saa meget af ham.

Han gik over i Havregulvet ved Siden af Fæhuset, løsnede nogle Neg og bar dem ind for Køerne.

En Luge stod aaben til Vest, saa Fuldmaanen kastede en bred Lysbro ind gjennem det halmstrøede Mørke.

Da han havde taget Afsked med Køerne, kom han hen til Lugen og saa ud mod Fuldmaanen og langt, langt over det fredsæle Land.

Hans magre Ansigt blev dødningeblegt i det kolde Maanelys. Hans Hjerte huggede som en Bilhammer. Han saa paa sit Ur og sukkede.

Et oprinket Tøjr hang ned fra hans venstre Haand og satte en fortrukken Skygge i Maanestrimen.

»Aaeha, ja! aaeha, ja!« stønnede han og gled over Maanebroen ud af Risthuset.

Han havde taget sine Træsko i Hænderne og vendte sig nu mod Hestestalden. Han vilde dog ikke gaa gjennem Døren, da han *var* bleven belært om dens Knirken; men en Luge stod aaben paa østre Gavl; den vilde han ind af.

Paa Vejen om til Lugen kom han forbi Aftægtsstuens Vinduer.

Han standsede udenfor et Øjeblik og lyttede; der lød en sylrende Mumlen som fra en, der beder i Mørke.

»Edel, aae, bitte Edel! Bare en kund' ha' wot no' bejer imod hind'!«

Hun vilde græde for ham — og saa Øjgaard — men saa var der vel heller ikke flere.

Jens Christian maatte skynde sig væk for ikke at røbe sig ved sin Hulk.

Næste Morgen fandtes han kold og stiv, siddende paa sine Knæ foran Hestekrybben.

Foderkoppen laa ved Siden af ham, og der sad tydelige Mærker efter hans Hænder i den vaade Rugkasse.

Det var gaaet tilbage ad for den unge Thomas, og nu et Par Aar efter Jens Christians Død var Skyttegaarden til Underhaandssalg.

Tre rødskjægede Mænd var tidligt paa Formiddagen kommen kjørende ind ad Gaardsleddet, saa havde de været et Sving ude over Markerne og sad nu velbænkede inde i Dagligstuen og skar en Hjumping af Rullepølsen, mens de gjorde deres Bud.

Der var saadan en Uro over gamle Edel den Dag; Rokken gik hvert Øjeblik i Staa, mens hun sad foroverbøjet paa Stolen med hængende Træk og vid-aabne Øjne, som en der lytter mod et Uvejr.

Før hun atter satte Rokken i Gang, faldt der en tung Taare ned i Uldstøvet paa hendes Forklæde.

Hun var ude ved Hushjørnet mindst een Gang i hver Time; med de gamle, duggede Øjne skaalmed hun hen mod den Del af Beboelseshuset, hvor de unge holdt til, om der skulde være noget at opdage.

Skuide det virkelig nu blive til Alvor med Salget, og hun — saa gammel hun var — overgaa til lutter fremmede Mennesker!

Edel satte en Haand mod Muren for at støtte sig ind ad Døren over det høje Planketrin — ligesom Børn, der lige har lært at gaa.

Uvisheden faldt hende dog altfor pinlig og atter

maatte de tunge Træsko over det skiddengraa Dørtræ.

Ad Bryggersvejen gjorde hun sig et Ærind ind i de unges Kjøkken og fandt her sin Datter siddende grædende paa Tørvekassen.

Ilden slikkede op om en sort Kande henne paa Komfuret, og skidne Tallerkener og Kaffekopper svømmede over Kjøkkenbordet.

Høje, knudrede Stemmer buldrede inde fra Stuen; af og til skar en skoldende Ed igjennem Mumlet og Tobaksrøgen; det var Ejendomskommissionær Carl- sen, der bestræbte sig for at forene Parterne.

»I Dag bliver det nok til Alvor med det,« sa' Sidsel Kjestin' og ruede Graaden af Næsen.

»Herregud, gjør det *det*! End saa *mæ* gammel Ting?« sukkede Edel.

Thomas kom ud i Kjøkkenet.

»Ja, nu har de budt 27,000; saa faar a wal lad' dem ta' det?«

Sidsel Kjestin' græd endnu heftigere.

»A tykkes, det er saa haardt for wor Muer!«

Kjøberen, en 40aarig Mand med et rødt, tjalret Kindskjæg og spaltesmalle, snedige Øjne, kom hen i Døren til Frammeset:

»Naa, Thomas, vil du saa slaa *mæ æ* Gaard til?

Det jenes', a er nø' kjed af, er den Aftægt. Men tho *hun* lever vel heller ett alting læng'!»

Gamle Edel gjorde sig saa usynlig som muligt, mens hun søgte at komme bort; men i det hun vaklede over Dørtræet og ud, fikserede Kjøberen hende skarpt.

»*Det* var maaske Aftægtskonen? Tho saa kund' a snart vær' kommen til at sej' formøj!«

»Du glemte vel ikke at se i Munden paa hende,« spurgte Kommissionæren med en Skogger, da Kjøberen senere fortalte Tildragelsen inde i Stuen.

»A kund' da se, te æ Føltænder *haaj* hun skifted;
men der er vis' ett noget i Vejen for, te hun godt
kan gjør' Besked ved Krybben endnu nogle Aar!«
svarede Kjøberen i samme Aand og Tonart.

Muttersene laa gamle Edel i Augustnatten.

Der var saa god Plads nu i Fællessengen til hende
og Katten.

Hun havde for nys været oppe for at se, hvad
Klokken var; nu domsede hun atter.

I Halvsøvne hørte hun vagt den raslende Lyd af
Mus, der med Tænder og Klør baner sig Vej gjen-
nem gammelt Sengehalm. Nu fik Lyden en hulere
Underklang; den maatte ha' rendt Snuden mod en
af Sengens Sidefjæle. Hør, hvor den raspede! Ja, det
var sandt, der havde Lyset jo dryppet i Aftes, da
hun søgte efter sin Vind'pind.

Det var da farligt, saa lummert der var under
Loftet, og saa tungt det duftede fra »Simpelfien« i
Vindueskarmen; det plejed at tyde paa Forandring
i Vejret.

Paa en Gang rejste den Gamle sig besværligt op
paa Albuen. Tho det tordnede jol!

Aae, Jøsses! bare det ikke skulde blive rigtig grimt
Vejrlo, lige som i Fjor ved denne Tid, da det brændte
alle de Gaarde her rundenom.

Se, hvor Skyerne wolmede ovenover Laden; og
der — aae, uha! det var et streng' Lyn! —

Gammel Edel greb til sit vante Middel: Bønnen;
et langt »Aftensuk« med mange tunge Ord og med
opstemmet Graad til Undertone:

»— — — Og saa beder jeg fremdeles, at du for

Jesu Skyld vil være mig arme Synder naadig! Forlad mig alt det, jeg den hele Dag igjennem har for-
tørnet dig med, enten i Tanker, Ord eller Gjerninger!

Lad Satan ikke formaae sig imod mig, bevar mig fra forskrækkelige Drømme og skadelige Forfærdelser, at naar jeg sover, jeg da maa sove i Herren, naar jeg vaagner, jeg da maa vaagne i Herren. Staa mig bi i min Nød! Hvor skal jeg ellers fly hen? Hvor skal jeg finde Skjul og Beskjærmelse mod Satans listige Pile, uden hos dig min Gud!

Tag *du* mig under dine Vingers Skygge! Bevar mig fra et blodigt Sværd, fra en hastig Død, fra Hungers Kval, fra Ilds og Vands Vaade og alt, som ondt er!

O hellige Gud og Fader, du som ikke alene skabte Kreaturerne i Begyndelsen, Mennesket til Gavn og Bedste, men og efter vort skjændelige Syndefald, ofte bruger dem til at straffe os med for vore blodige Overtrædelser, synderlig naar du lader forfærdelige Tordener og Lynild høre af Himmelen item gruelig Storm og Blæst opkomme over Jorden og Havet — se i Naade til mig trøstesløse, forsvær mig bedrøvede Enke, paa det jeg maa se og kjende, at du er min Frelser.

Thi din Miskundhed er stor over Himlene og din Barmhjertighed strækker sig, saa langt Skyerne gaar!«

Nu slog hendes Grebethed over i Vers:

... Tak ogsaa naar din Risesnert
vil qviste mig; det er just kjært.
Lad mig ej gaa til Sovested
før jeg er vis: min Gud er med.

Skriv paa min Seng og Sovetræ:
Her hviler hun i Herrens Læ.
Der hun slog Verden af sit Sind,
da lukte hun sin Jesum ind.

»Derpaa: Herrens Bøn!« — sluttede Edel med samme højtidelige Rørelse, hvormed hun havde fremført det øvrige.

Men langt fra at berolige Elementernes Rasen syntes de stærke Bønner snarere at rejse alle Uvejrets Aander.

De svære Lyn bladede uden Ophør i Mørkets Bog. Violette Luer spillede under Aftægtsrummets sværtede Bjælker, fingrede et natligt Nu ved Edels Spind i Garnnoglebundtet, der hang i Lampebogen under Loftet, eller tegnede Rudernes Skakbrætstavl med Ilfærdshast paa den hvidtede Indervæg.

Edel var ude af sig selv af Angst. Hun kastede nogle faa Klude om sig, skyndte sig forbi de smaa Urtepotter, der stod i Vindueskarmen og hoppede i Skraldene, — kantede sig ud af Døren og hen mod de nye Folks Lejlighed. Regnen havde ikke faaet nogen Magt endnu, saa Tordenen skrattede af tør Strube.

Edel gik hen til Indgangsdøren og tog haardt i Haandtaget; ingen hørte det. Hun bankede med sin magre, rystende Haand; ikke en Lyd inde fra Stuen.

Det var da nogle sære, ligegyldige Mennesker, de nye Folk, der var komne til Gaarden; de kunde ligge der i deres Senge i dette Herrens Vejr og ikke bryde sig om nogen Ting!

»Det vilde bare være godt, om det kunde brænde,« havde Ejeren sagt forleden Dag ved Middagsmaden, »det var saadan en nem Maade at faa noget nyt paa.«

Ja men her stod da ogsaa Menneskeliv paa Spil. Og Høvderne? Hor, hvor de brolede!

Te en da ikke kunde faa de forunderlige Mennesker ud af Sengen!

Gamle Edel gik hen til Vinduerne:

»Jens Wollesen! Jens Wollesen!« kaldte hun. Hun

hamrede svagt paa Ruderne; ikke en Lyd derinde-fra uden en lang, rusten Snorken.

Nej, hvad det da var *for* nogen Mennesker! og her stod hun saa ræd, at hun knap turde træde paa Jorden, og ikke een vilde rejse sig op og lukke hende ind!

I det samme aabnedes Himlen for et svimlende Lyn.

Det stod ret op og ned i Luften et Sekund; saa et raslende Skrald, som om tusinde Læs Flintesten var bleven slupne ned over Stenbroen.

Edel syntes, det havde slaaet ned i Kjelden.

Nu kom der Vand. Vilde piskede Strømme af Hagl og Tordenregn. Straaler som Lanser gik i skraa Retning ind mod Tegløggen, som vilde de gjennem-bore den gamle Kvinde. Stormen sled i hendes Næderdel og kastede de vaade Skjorter ind mellem hendes Knæ.

Med begge Hænder maatte hun ta' Støtte mod Muren, for ikke at slænges om. Under den højeste Livsfare kom hun atter tilbage til sin Yderdør. I et stort Lyn saa hun, at tre—fire rædde Tudser havde søgt Læ i hendes Forstue. Hun jog dem ikke ud, men aandeløs og vaad til Skindet søgte hun forbi uden at træde paa dem og kom atter ind i sit eget beklumrede Rum.

Hun smed det vaadeste af sit Tøj fra sig, men turde dog ikke gaa til Sengs, saa længe Faren var saa overhængende.

Hun trak sit Pandeklæde ned over Øjnene og satte sig hen i den inderste Krog.

Saa haabløst var det at være gammel. Ene, ene, altid ene, selv i saa vild en Nat.

»Aae, Jens Christian, Jens Christian, hvi kunde du ett ha' ventet, te a kund' ha' gjort dig Følge!«

Atter hoppede de smaa Urtepotter for et raslende

Skrald; Edel skuttede sig i Angst og trak paany i Pandeklædet.

Hvor havde hun da ogsaa lagt de Tændstikker fra sig! Her skulde en sidde i Mulm og Mørke i saa forskrækkelig et Vejr! —

Der indtraadte en lille Stands i Regnens Rasen mod Ruderne; gjennem denne Tavshed hørte den gamle nogle bløde, kvabbede Bump over Gulvbrædderne.

Det var en Tudse, der var sluppen ind med hende.

Hvad mon Klokken dog var? Mon ikke Uvejret skulde være i Aftagende?

Hun vilde vente et Kvarterstid og se, om der ikke skulde være Mulighed for at komme i Seng igjen; Kulden begyndte stærkt at søge hende gjennem det vaade Tøj. Hun gussede sig, mens hun bøjede sig ned og hældte Vandet af sine Træsko.

Atter greb hun til Bønnen som eneste Skjold mod Ensomheden og det rædde, mishandlede Hjerte.

... Lad og mig, o, Jesu lille!
ej i Mørket lide ilde,
giv mig Søvn og sagte Ro.
Men naar Dødens Nat tilstunder,
skjul mig da i dine Vunder,
lad mig dø i salig Tro!

Tordenen svækkedes. Der blev stadig længere mellem Lyn og Skrald. De smaa Bump over Gulvbrædderne blev ved at gjentage sig i Mørket.

Paa en Gang sank den gamles Hoved ned mod hendes Barm.

Hun sov, mens Væden i hendes Tøj gik nærmere mod Huden.

Klam af Kulde vaagnede hun ud paa Morgenstunden ved, at Tudsens var i Færd med at bestige hendes ene Træsko.

Gamle Edels Forhold til den nye Ejer af Skyttegaarden var som Spurvens til Høgen.

Hun frygtede ham som alt ondt. Han henvendte da heller aldrig et venligt Ord til hende. Saa han efter hende fra et Hushjørne, følte hun som et Stik i Ryggen. Der var Gift i dette Blik.

Heller kunde hun nogensinde glemme ham de Ord i Køkkenet den Dag, han købte Gaarden; det var, som gik han stadig og kiggede efter i hendes Træk, »hvormange Grader hun endnu kunde ha' tilbage.«

En Dag var hun uset bleven Vidne til følgende:

En Bolsmand oppe fra Udmarken var kommen forbi i Søndagspudset. Udenfor paa Toften havde han truffet Jens Wollesen, der gik og hvervede Brændlyng.

»Hvor skal du hen, Søren, a tykkes, du ser saa højt, som kund' dine Bier vær' fløven hen?«

»A skal, min Salighed, ned til æ Præjst — hi-hi-hi! — og ha' ham til at kaste Muld paa min Aftægtskone — for nu har hun da endelig bestemt sig til at liste af — hi-hi-hi!«

Søren kunde knap faa Ordene frem for den Jubel, der fyldte hans Bryst.

»Ja, der er somme, der skal ha' Held med sig!« sa' Jens Wollesen, mens de onde Øjne søgte Edels Vinduer.

»Ja, det er helsen et Lin, der kan kjendes i et bitte Sted som mit! 300 Kr. om Aaret — det vil det da gavne mig. Hi-hi-hi! — For *hun* var jo ingen gammel Kvind'. Skuld' *hun* ha' levet hendes Alder ud, som en anden en —«

»Nej, det var ett sær!« sa' Jens Wollesen.

»Nu skuld' *du* misæl se snart at faa *din* af Sted ogsaa,« sa' Søren og viste sine sorte Tandstumper i et stort Lykke-Grin.

»Ja, det skal en sgu lure!« svarede Jens Wollesen og pulsede videre i Brændlyngen.

»Hun er sgu saa sejt som en Kat at faa Livet drevet af!«

Edel bandt en Dag sit Spind i et Tørklæde og gik af Gaarde. Det var i Begyndelsen af Rughøsten. Kornet stod i lange, lysende Høbe; Høstsolen prikkede i Negene, saa Klintens Kapsler sprang med smaa Smæld.

Bag om en af de gavlaabne Kjørelader mødte hun gamle Iver, der gik stille og betænksom op langs Stubmarken og lod sit Øje dvæle ved de fældede Neg.

Hans hvide Sokker lyste under de for korte Bukser; hans altfor rummelige Træsko, der bare flyttedes nogle Tommer ad Gangen, var, som alle gamle Folks, saa rene og fulde af Solrevner.

Han og Edel var gode Venner fra Ungdommen af; de satte sig nu med hinanden ved Rugklyngen og pratede.

»Hvordan har du det saa med den nye Mand,« spurgte Iver og krængede en frisk Skraa ud af Snorepungen.

»Tho a faar jo Føden; saa kan en jo ett forlang' mer,« svarede Edel lidt undvigende, »og den er jo ikke alting meget værd paa det Sted.«

»Nej, det er vist en slem Pinown; det hører a da, andre siger.«

»Ja, lad *det* endda være, hvad det var, hvis han helsen var en gued Mennesk'; men a er da saa ræd for de Øwen; har du set dem? A turde ligefrem ett vær' ene i Stue med ham for aldrig det!«

»Nej, han har godnok en møj skumsk Udsien!« sa' Iver.

»I Gaar kom a da saa sær galt af Sted med ham,« fortsatte Edel.

»De var ved at komme Rug ind; og *det* har altid haft saa mange kjønn' Minder for mig, og saa det her skjønn' Vejr, det staar med; tho a tyt, det kund' vær' saa plasirlig at hjælpe lidt til med; en vilde jo gja'n læ' dem en Haand, naar en maatt', i Sted for altid at sidde og fald' sammel i sin Enlighed.

Pigen stod ved Lugen og puttede ind, og saa kund' a jo ta' hende en Tvilling engang imell', mens a saa efter de smaa.

A troed jo, *han* var i Marken; helsen haaj a ett gjort det.

Saa var der et af Negene, der var trimlet nøj langt hen, og hvordan det nu er gavn til, saa gaar mæ gammel Fummeltaa hen og faar æ Baand i Stykker og træder i det, saadan te Toppen kom til at slæbe noget imod Jorden.

I det samme stikker *han* Hovedet ud af Logabet — han har jo saa været derinde at gulve hen, det vidste a jo ett nøj af — og *saadan* som han da nu talt' mig til! Ja, a kan slet ett sige af det!

Hvem der havde haft Bud efter *mig*!

A maatt' helst holde mig fra det, a ingen Ved havde om; for den Hjælp, en kunde ha' af mig, den var da værre end ingen.

Og saa Børnene — det er helsen et Par bitte søde Piger — men da de nu hørte, æ Faa'r søen testelir' mæ — saa *kam'* de, en efter en anden, og stødte til mig med de smaa Arme, saadan li'saa saar', li'saa saar', et Puf efter et andet; og en taaler helsen ett møj Puffen. — Hvad tho, Børn er jo Børn; de gjør jo, eftersom de ser paa æ *Forælder*.

Og a kund' jo ha' holdt mig derfra, det var ett sær'; men a gjord' det da ett i no' ond Mening; og

kund' det vel ett ogsaa vær' sket for enanden, te
han kund' ha' revet et Baand over?

Saadan blev *a* færdig med min Rugkjøren, mæ
gamle Negger.

Vejret havde da før været saa skjønt; nu var *a*
saa harmt, te *a* snart ett kund' se det mere.

For, aae dæ Øwen han kaast opaa mæ!

Og saadan som *a* kom til at ryste i mine gamle
Ben — det var nøj, *a* vil huske jen Lidt!«

»Ja, vi bliver gamle, Edel, og maa ta' til vor gode
Nøje alt det, de kaster paa wos.«

Lidt efter sa' han:

»Du *kan* vel ett endnu huske at synge gammel
Wolborgs Vise; den tænker *a* tit paa, som Aarene
falder ad.«

Efter lidt Vægning tog Edel sit Spind op paa Knæet
og sang. Det lød saa spædt som af en Græshoppe,
der er kommen i Klemme mellem et Par visne Siv:

»Vi er bløwen nøj aaldre, Kren Nargaard,
og wor Øwn ka' ett wal skimm' æ Dar',
og wor Kinder er gro, og wor Hinder er blo,
og vi spilder æ Mad aa æ Far'.
Vi er bløwen nøj stogend, Kren Nargaard,
og æ Kjæp den maa værg' for æ Bjen'
og æ Vægg maa gi' Støtt', nær æ Træsko ska' flytt',
og æ Furd maa ta Wor' o æ Stjen'.

Det war alln i æ Føsten, Kren Nargaard,
da war vi en bitte Graan lin',
og wor Øwn de war klaa'. og wor Tanker war glaa',
og wor Klejmon war flunken og fin.
Aa, saamøj en tyt om dæ, Kren Nargaard,
nær du mødt' mæ dernied i æ Kjar',
og du løwt' mæ i Land øwer Vilder og Wand —
for æ Engi war sjalden ret tarr'.

Ka' du how', te du kyst mæ, Kren Nargaard,
en Søndæ, *a* band' dæ di' Kled'?

A ved aalle nø' Daa, *a* haar wot snaar saa glaa',
og ino kan *a* græd' ved mi' Gled'.

Men si' Sindlav den hwerrer, Kren Nargaard,
og *wor* Suel gik jo snaar for en Blaen',
For som Wand skjeller Hy — ja som Himmelens Sky,
saa skjelles jen Ven fræ enaan'.

Aa, saa jenle en haar æ, Kren Nargaard,
og saa laangle æ Daw' læ' sæ slid'!
Men en ta'r jo si' Torn, og en bærer si' Born,
saalæng' en maa her gaa og strid'.
Læ' wos saa komm' te Stomlen, Kren Nargaard,
og forglemm', hwad der ett ka' vær' alln!
Ka' du skimm', om æ Hyld' ino staar med si' Fyld',
for de sejer, æ Blaad' ska' vær' fald'n.

Da Edel vilde gaa videre, sa' Iver med et Smil:
»Nu skal du iløwle gaa til Døren og se, hvad a
har kjøbt.«

Edel indvilgede deri.

»Ja, du maa gaa op ad Loftstrappen, for det er
der, a har det,« sa' Iver.

Omsider stod de foran en sort Ligkiste samt en
Gravsten med Guldindskrift.

»Du er mere forsynlig end de fleste, Iver; men
det er helsen fine Sager,« sa' Edel og lod sin Finger
glide hen over den hvide Marmorplade.

»Ja, naar en selv kjøber det, saa er en da vis paa,
en faar det, som en vil ha' det.

Det eneste, a tykkes, de kund' ha' sparet, det er
de Ord der;« han pegte paa »elsket og savnet« —
»men det er vel saadan noget, der staar paa dem
alle sammen.«

»En er snart saa fin,« sa' Edel og saa ned i Ki-
sten, »te en næsten kunde komme til at længes efter
at ligge i den.«

»Ja,« sa' Iver, »a er beredt; saa kommer det jo
an paa, om Vorherr' er beredt.«

Hen paa Eftermiddagen gled Edel ind ad Døren til hendes ældste Bror, en næsten 80aarig Olding, der tærede Naadsensbrød hos et Par midaldrende Folk i et Enstedhus ude paa Marken.

Her var kort forinden sket en stor Ulykke.

Manden var styrtet ned fra en Kornstak og havde faaet saa svære Kvæstelser, at hvert Sekund kunde bringe hans Død.

Den fortvivlede Hustru forlod et Øjeblik Stuen for at faa Bud efter en Læge.

Edel gik hen til Broderens Alkove, hvor den stærkt alderdomssvækkede Mand havde tilbragt det meste af de sidste halvandet Aar.

I den Tid var han næppe een Gang bleven ordentlig vasket; hans Legeme var som et ildelugtende Kadaver; alle Rynker og Folder i hans Ansigt var tættede med Snavs.

»Hvordan har du det, Esper?« spurgte Edel sagte for ikke at høres af den døende i den modsatte Alkove.

»Aa, a kan ett wal hytt' mæ; æ Kuld' soger mæ!« svarede den gamle og borede sine sværtede Hænder dybere ned under Hylsklædet.

Han laa i Sengen med sit grisede Gangtøj paa, endogsaa Luen med den lodne Rand omkring dækkede Hovedet som en Jydepotte lige til Ojnene.

Engang da han løftede den for at kradse sig lidt, saa Edel, at hans Isse var fuld af mørke Skorper; Haaret klinede sammen af Snavs og onde Vædsker; det begyndte at skjælv om hendes Mund af Medynk.

»Du ligger ett allerbedst i det, bitte Brorlill!« sukkede hun.

»Hwa—a'!« svarede han sløvt og gjentog sit staaende Klagemaal:

»Æ Kuld vil søg' mæl«

Den syge i Nabosengen var bleven mere urolig. Han stønnede. Nu og da talte han i Vildelse.

Da Konen vendte tilbage til Stuen, havde han udaandet. Hun kastede sig fortvivlet hen over hans Seng og hulkede.

Med eet sprang hun op, og idet hun som en Furie rystede Armen hen mod gamle Esper, skreg hun gennem Graaden.

»Dig var det, din gamle Ørn! en skulde ha' været af med, og ett ham der!«

»Aae, ja, ja! Aae, ja, ja!« lallede den gamle. »Æ Kuld søger mæ!«

Da Edel i Skumringen nærmede sig Hjemmet og saa den tombede Jakob Saahl efter sin Sædvane styrte halvnøgen af Sted over Stubjord og Pløjemark, sukkede hun ud af sin Børnelærdom:

»Alt hvad jeg skal i Verden lide, saa lad mig dog, o Gud, beholde min Forstand!«

Edels Rædsel for Jens Wollesen fulgte hende, hvor hun gik og stod.

Disse Snogeøjne gjennemisnede hende.

Det var, som om de bestandig spurgte: Skal du saa ikke snart til at dø?

Han kjendte sin Magt over hende. Han kunde staa ved en Husstolpe, naar hun gik over Gaarden, og lure sit Øgleblik ind paa hende, saa det gøs gennem alle hendes Ledemod. Og sad hun ved det fælles Familiebord — om Maden smagte hende aldrig saa godt, han kunde faa hende til endnu kun halvmæt at lægge Skeen.

Sad hun der gammel og kroget og langede til Fadet med de øvrige, morede han sig over at gjøre

hende forvirret; naar saa hendes Haand begyndte at skjælte, og hun spildte af Maden, fik han en kjærkommen Anledning til at skjælde hende ud.

Saadan gik der næppe en Dag, hvor ikke gamle Edel gik grædende fra Bordet.

Da Jens Wollesen var gjerrig og ret forgjældet, var Hjemmet meget mangelfuldt forsynet med Husgeraad. Han brugte derfor meget at laane af Edels fattige Del. Og god og hjælpsom som hun var, og i Haab om at mildne hans Haardhed en lille Smule, laante hun ham gjerne, hvad hun havde.

Men naar hun saa paa sin rædde, stiltfærdige Maade bad om at faa det laante tilbage, overøste han hende med Skjældsord, ja, engang da det drejede sig om en Vandøse, som Jens Wollesen nødig vilde ha' været af med, tog han Øsen ved Hanken og huggede den imod hende med en Kraft, saa hun fik en stor, blodunderløben Plet paa den ene Hofte.

Engang var hun bleven meget syg og maatte holde Sengen i flere Døgn.

Der var i den Tid næsten ingen, der saa til hende.

En Middagsstund, da alle andre sov efter Maden, gled Aftægtsdøren op, og Jens Wollesen sneg sig over Tærsklen.

Han standsede indenfor Døren og lod sit grønne Øgleblik beføle hende. Det virkede paa den Gamle, som naar man vaagner i Mørket og ser en Indbrudstyvs Blændlygte i en Krog af Stuen. Sveden skød ud paa hende fra Isse til Saal.

»A skal nok dø! A skal nok dø!« jamrede hun og holdt Armene op over sit Ansigt som for et Slag.

I det samme kom en Bindkræmmer ind af Gaardsledet; og Jens Wollesen gled atter ud uden at ha' sagt et Ord.

Da Edels sejge Natur atter havde rejst hende af Puderne, turde hun ikke være der i Huset hverken for lidt eller meget.

I nogen Tid gik hun omkring og skjeltede Brødet hos fremmede.

For selv at tjene Føden tog hun omsider Plads som Kalkunpasser paa en Herregaard i Nabolaget.

Jens Wollesen fandt det herligt, at han saadan var kommen af med sin Aftægtskone; nu sparede han den Skefuld Mad og kunde raade over Aftægtsstuen efter Behag. Han gik dog altid i Frygt for, at hun skulde fortryde det og komme tilbage igjen; saa havde en jo lidt Glæde af, at en nu havde stadset Rummet op og faaet en hel pæn Overstue ud af det.

Edels nye Hjem var et usselt, forfaldent Skur, som ingen havde rørt hverken med Murske eller Kalkbørste de sidste 6—7 Aar.

Det laa paa en Udlod yderst paa Herregaardsjorden med en Fjerdingvej til nærmeste Nabo.

Engang havde der vel boet Mennesker i det; nu søgtes det kun i Ny og Næ af en tilfældig Lystfisker, der anglede Brasen eller roede med Aaleblus over den Smule Sø, der grænsede op til Huset.

Her var en ejendommelig, men yderst tungsindig Natur. Mørke Hedebakker stod i Kreds om Søen til tre Sider; til den fjerde aabnede der sig en grøn Kløft, over hvis bagerste Rand man langt ude skimtede Glamhullerne og lidt mere af et hvidt kiledannet Kirketaarn.

Her sad da gamle Edel dagsensene blandt de grevelige Kalkuner, og hørte Døgn efter Døgn paa deres taabelige Pludren, mens de med standsmæssig Værdighed flyttede deres hængende Fedme over de grønne Søskrænter.

Hun havde taget sin Rok med sig; det varede

ikke længe, før den sloges med Rust i det hæslige Beboelsesrum, hvor Lofte og Vægge og hver Gjenstand, tænkes maa, draabede af Fugt og Skimmel.

Saa havde hun kun tilbage sit andet Underholdningsmiddel: Salmebogen, og den brugte hun her flittigere end nogensinde.

Gamle Edel havde altid været saa hwell' til at synge; i sin Ungdom kunde hun alle Markedsviser langt og nær; *de* var forlængst gaaet hende af Minde. Hendes tunge, glædesløse Tilværelse havde nu samlet sig om Aftensangene og en enkelt sorgmættet Passionssalme.

Hun sang nu ogsaa kun, naar det begyndte at aftnes.

Havde hun faaet Kalkunerne i Hus og Hønehullet tættet, saa satte hun sig hen paa Diget med sit Ansigt vendt mod Kirken og den nedgaaende Sol.

Denne lille trange Kloft, der langt oppe endte i det afskaarne Kirketaarn — var det ikke som Billedet paa hendes eget stakkels stængede Liv?

Sivene og de høje Padderokker dernede langs Søbredden slængte sig en halv Gang omkring for et vejfarende Pust; Aftenkulden steg op fra de sivende Bakkevæld, drev om det usle Skurs kludefyldte Vinduskarme og satte Fugtstænk i Edels sorte Hovedklæde; Solen trak sig baglænds bort fra Jordens Jammer med en bukkende Undskyldning for, at den ikke havde formaaet mere; Kirken lod høre sin lallende Knevel; nu kom Mørket og Natten; saa var *deres* Tid inde.

Gamle Edel rokkede frem og tilbage som et Siv ved Dammen, mens hendes lille, sprøde Stemme søgte at fylde den grønne Kloft med hendes uudsigelige Sorg.

Ingen hørte, hvad hun sang, men hendes graad-

fyldte Øjne var hedt hæftet ved det hvide Kirke-
taarn, som haabede hun paa en eller anden under-
fuld Maade at drage *dets* Opmærksomhed indenfor
sin svage Stemmes Kredse:

Naar jeg som et Blomster visner,
naar jeg fældes skal som Hø,
naar at Blodet i mig isner,
naar jeg daane skal og dø,
naar den kolde Sved gaar ud,
af min ganske Krop og Hud,
da min Jesu Svededraaber
for min Sjæl'es Frelse raaber!

Det var ikke værst for Edel, naar hun kunde synge,
men der var Dage med raa Vind og skyet Himmel,
da Hedebakkernes mægtige Tungsind rykkede tæt
ind paa hende; da følte hun Længslen efter Menneske-
samvær som en sviende Glød ved Hjertet.

Hun skulde ha' sin Mad fra Herregaarden, men
den Knægt, der bragte hende den, kunde blive op-
holdt af andre Ting, saa det gamle Menneske sad
der i Hunger og Tørst, Time efter Time, og vidste
ikke, om man maaske helt havde glemt hende.

En Eftermiddag, da hun saadan sad og stirrede
efter Maden, blev hun Vidne til en Scene, som ry-
stede hende stærkt.

Egnens Storke havde sat hinanden Stævne paa en
Odde nede ved Søen, hvor der blev holdt Raadslag-
ning før Rejsen Sønder paa. Paa engang blev en
stakkels pjusket Fugl sparket ud af Kredsen, og i
næste Nu var alle de andre over ham med drøbende
Hug.

Da enhver havde dyppet sit Næb i hans Blod,
trak de sig som ved et Signal noget bort fra ham.

Han stod og svajede lidt paa Bentøjet og rystede paa Næbet, som søgte han forgjæves at fatte sin Brøde; hans Knæ var dybere bøjet end ellers, men han holdt sig dog oprejst.

Da traadte en Kæmpestork ud af Flokken; med lange, higende Skridt og med Halsen i et arrigt krummet *S* skred han hen og gav ham Øksehugget.

Staklen styrtede til Jorden med Næbet ret frem og et Ben ud til hver sin Side.

Det var nok ikke bare Storkene, tænkte Edel, der handlede saadan med de gamle og svage. Ja, hvor var det dog forfærdeligt at blive gammel, naar en skulde ha' det som hun!

Og hvem havde det godt af Aftægtsfolk? Hvor kunde Vorherre nænne alt det; ens Hjerte kunde snøre sig sammen ved at tænke paa, hvad Snese af hæderlige gamle Mennesker maatte lide og udstaa for den Brøde, at de engang havde givet andre hver Trævl, de ejede.

Men det var nok ikke for en anden gammel en at kloge i.

Hvordan mon hun skulde ha' det nu til Vinter? Her kunde hun jo da umulig blive, naar Frosten tog fat. Det var haardt nok allerede med alle de udslaaede Vinduer og den øvrige Fugt og Regnkulde. Hun maatte hver Nat hede en Teglsten for at holde de gamle Fødder varme. Og hun var nær ved at gaa til af Gigt fra den evindelige Træk fra de aabne Ruder og Dørsprækker.

Men hjem igjen til *ham* — hun tykte da hellere, hun vilde ligge ude paa den aabne Mark!

Men det forstaar sig, hun havde jo ikke andre at ty til! Aa, hvor det *saa* sort ud for hende!

Om hun kunde dø! — Ikke som Jens Christian; aa, stakkels Jens Christian! — nej, stille, *li'saa* stille! Saadan som en Fugl dør under en Busk.

Men helsen; — — vilde Vorherre blive saa vred paa en gammel, sørgmodig Kone, fordi hun kom lidt før, end hun var kaldet?

Nej, hun *kunde* ikke dette! Hun vilde bære sit Livs Aag ud, om saa det truede med at knuse hende.

En Søndag under Gudstjenesten, da hun sad foran Huset blandt de pludrende Kalkuner og spejdede efter, om ikke en eller anden Kirkegænger skulde gaa forbi over Bakkerne, saa hun efter Aars Forløb Wollø Ojgaard haste af Sted med sin sædvanlige Fart hen langs en Enspurvevej.

Hun hvøvtede og kaldte, som den forliste vinker og kalder fra sin Tømmerflaade.

Ojgaard kom hen mod hende og var ikke lidt forbavset ved at finde hende her.

Selv havde han været taget ned af en haard Sygdom, en Aarebetændelse, der nu, Gud ske Lov, var overvunden.

Beretningen om den Skæbne, der havde ramt Jens Christian, gjorde et næsten lammende Indtryk paa ham.

Han stod midt i Solen og lod sine medlidende Taarer strømme. Han var pludselig bleven saa lille under sin store Randsel. Han gjorde sig selv de bitreste Bebrejdelser.

»A troed' saa sikkert, te Vorherre vilde ha' undet mig ham. A tyt, han var bleven saa stærk. Og derfor tog a de Løfter af ham. Men det var mit Hovmod; nu straffes a for det!

A troed', han kund' ha' staaet det ud. Men a *skuld'* ett ha' bundet ham saa haardt! — Aa, det *er* min Skyld! Det *er* min Skyld!«

Øjgaard blev hos Edel til hen mod Aften.

Hun havde været ude at lukke Kalkunerne ind; næsten lammet af Rædsel kom hun nu tilbage til Stuen.

Hun havde set Jens Wollesen!

Han var kommen frem fra et lille Krat nede ved Sølandet.

Da han mærkede, han var opdaget, var han lusket bort ind mellem Bankerne.

Edel skildrede den Angst, hun nærede for dette Menneske. Hun var overbevist om, at han havde noget ondt i Sinde imod hende.

Øjgaard lovede at staa hende bi.

Lidt efter fortsatte han sin Vej ud over Heden.

Edel var gaaet til Sengs og havde bedt alle sine triste Bønner.

Maanen gik rød op over Rørene mod Øst; et Tordenhoved stak de mørke Rande frem mellem Bakkerne paa den anden Side Søen; Kalkunhannen gurglede i sit Fedt bag den haspede Tremmedør.

Paa een Gang gled Jens Wollesens Skygge forbi Ruderne. I samme Nu udstødte Edel et skjærende Skrig.

Hun gjorde ikke den ringeste Modstand.

Hun var død, før han greb om hende.

Hendes Morder mærkede ikke, at han stod og kvalte et Lig.

COMMUNITY LIBRARY ABEN
KETONAH, VT.

S0-EKA-734